

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงาน

การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวและแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว
พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก

The study of travelling route and sustainable travelling scheme, Mekong River
between Thai-Lao, Area of Nakhonpanom Province to Ubonratchathani Province
including Kham Mool Province toward Champasak Province

โดย

ประจวบ จันทร์หมื่นและคณะ

พฤษภาคม 2559

สัญญาเลขที่ RDG 5850043

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงาน

การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวและแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่
จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก

คณะผู้วิจัย

นายประจวบ จันทน์หมั่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
นางสาวชุดิมา เมฆวัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
นาย สุวภัทร ศรีทองแสง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
นายสุรสม กฤษณะจุฑะ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
นางสาววัชรีย์ แซงบุญเรือง	มหาวิทยาลัยนครพนม
นายอัศวเดช ฮวดคันทะ	สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม
นางอรทัย เวียงจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
นายณฤชา สมาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
นางสาวปรารถนา มะลิไทย	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
นายมนตรี พิมพ์ใจ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
นายสุรียา คำหวาน	มหาวิทยาลัยนครพนม
นางสาวจิราภรณ์ พรหมเทพ	มหาวิทยาลัยนครพนม
นายสุรศักดิ์ จันทา	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
นางสาวสรวิทย์ คำนวล	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ชุดโครงการ

โครงการย่อยที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว
พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก

โครงการวิจัยย่อย 2 ศึกษาการบูรณาการแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สังคมและ
วัฒนธรรม ในพื้นที่กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำ
ม่วนถึงแขวงจำปาสัก

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช. สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอ)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

แผนงานวิจัยเรื่อง การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวและแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขง ไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก มุ่งสังเคราะห์ผลการวิจัยของโครงการย่อย 2 โครงการคือ โครงการย่อยที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก และโครงการวิจัยย่อย 2 ศึกษาการบูรณาการแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สังคมและวัฒนธรรม ในพื้นที่กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก โดยในแผนงานมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1. เพื่อติดตามผลการศึกษาดำเนินขั้นตอนการวิจัยของโครงการย่อยในแผนงาน 2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับแนวทางการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงจากผลการศึกษาในระดับโครงการย่อย 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงอย่างยั่งยืนให้กับประเทศอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวกลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว

โครงการย่อย 1 ได้ศึกษาและวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่กลุ่มน้ำโขง ไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสักและเสนอให้เห็นว่าในพื้นที่จังหวัดนครพนมถึงอุบลราชธานีมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่งของพื้นที่ แต่ขณะเดียวกันก็พบจุดอ่อนสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาคือ ขาดการพัฒนากิจกรรมที่มีในแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้เกิดลักษณะการท่องเที่ยวแบบมาชม ถ่ายรูปแล้วก็กลับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่งผลให้ไม่เกิดการจับจ่ายซื้อขายสินค้าในแหล่งท่องเที่ยวเท่าที่ควร และการไม่มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจดังกล่าวยังส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้ไม่เป็นที่ดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ทั้งกลุ่มยุโรป อเมริกา หรือกลุ่มเอเชียด้วยกัน เช่น จีน ญี่ปุ่น มาเลเซีย แต่เชื่อว่าจะไม่เกิดการท่องเที่ยวกลุ่มใหม่เลย ในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้กลุ่มนักท่องเที่ยวลาวถือว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ที่เริ่มขยายตัวเข้ามาเที่ยวในพื้นที่ศึกษามากขึ้น อย่างไรก็ตามจุดอ่อนของการไม่มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ในด้านหนึ่งการศึกษาของโครงการย่อย 2 สรุปว่าเกิดจากการขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งยังขาดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบบใหม่ๆที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้การศึกษาของโครงการย่อย 1 เสนอให้เห็นว่าทั้ง 4 จังหวัด(นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานี) ขาดการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน มีลักษณะการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวแยกส่วนกัน ทั้งที่มีลำน้ำโขงเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โครงการย่อย 1 พิจารณาจากโปรแกรมการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดพบว่าโปรแกรมจำนวนมากจัดขึ้นเฉพาะในพื้นที่ของจังหวัดตนเอง ไม่เชื่อมต่อกับกลุ่มจังหวัดตามลำน้ำโขงจึงทำให้โปรแกรมการท่องเที่ยวไม่น่าสนใจเท่าที่ควร

จากประเด็นการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่เชื่อมโยงกันและการจัดการท่องเที่ยวที่ขาดมิติเรื่องกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีในแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาของโครงการย่อย 1 ได้สรุปวิเคราะห์และเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ภายใต้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่เสนอว่าการท่องเที่ยวควรจะเป็นมากกว่าการมาเที่ยว นักท่องเที่ยวควรได้เรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความประทับใจ ได้เรียนรู้สังคมวัฒนธรรมของผู้คนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งจับจ่ายซื้อขายสินค้าที่ถูกผลิตขึ้นโดยชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาและวิเคราะห์บริบทด้านการท่องเที่ยวและลักษณะสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้โครงการย่อย 1 ได้สรุปผลการวิจัยและเสนอเส้นทางท่องเที่ยวใน 3 เส้นทางดังนี้

เส้นทางที่ 1 วิถีน้ำ วิถีปลา วิถีคนริมโขง (วิธีการหาปลา วิธีการปรุงอาหารปลา วิธีการปลาแปรรูปปลา พิธีกรรมบูชาแหล่งน้ำที่หาปลา) ไชยบุรี-ตำบลสามผง-วัดมรุกขนคร-บ้านหนองหล่ม

เส้นทางที่ 2 วิถีประมงพื้นบ้าน และการหาอยู่หากินคนริมโขง (วิธีการทำประมงพื้นบ้าน ลักษณะอุปกรณ์การประมงพื้นบ้าน แหล่งประมงของชุมชน) โขงเจียม-ผาชัน -ตำบลสองคอน-เขมราฐ-

เส้นทางที่ 3 วิถีเกษตรแบบพอเพียง(วิถีปลูกผักตามลำน้ำโขง วิถีเกษตรอินทรีย์ นวัตกรรมการทำเครื่องมือการเกษตรอินทรีย์) มุกดาหาร-บ้านภู-บ้านหนองหล่ม-วัดมรุกขนคร นครพนม

ข้อเสนอสำคัญของโครงการย่อย 1 คือให้ภาครัฐ เอกชนและชุมชนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงให้มากขึ้น โดยยึดแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาลที่ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนอย่างแท้จริง และข้อเสนอสำคัญอีกประการคือการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบกลุ่มองค์กรชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยเสนอให้หน่วยงานที่ทำงานกับชุมชน เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมชุมชน ร่วมมือกันวางแผนและกำหนดให้มีแผนงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การศึกษาของโครงการย่อย 1 ครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของโครงการย่อย 2 ที่มีวัตถุประสงค์คือศึกษาและวิเคราะห์แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงจากนครพนมถึงอุบลราชธานีและจากแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก การศึกษาของโครงการย่อย 2 มีข้อสรุปและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวว่าทั้ง 4 จังหวัดจำเป็นต้องมีแผนการเตรียมความพร้อม การปรับปรุงแผนงานและยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดของภาคอีสาน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนและสำคัญยิ่ง กรณีใน 4 จังหวัด ในการศึกษาครั้งนี้ คณะวิจัยเสนอว่าจำเป็นต้องมี **“ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน”** เนื่องจากแนวคิดการท่องเที่ยวดังกล่าวคือแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้ฐานทรัพยากรของชุมชนทั้งด้านประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ทรัพยากรธรรมชาติ อาหารการกิน วิถีชีวิต วัฒนธรรมความเชื่อ ที่เมื่อนำมาบริหารจัดการให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้

การศึกษาของโครงการย่อย 2 เสนอให้ทั้ง 4 จังหวัดต้องเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน โดยใช้วิสัยทัศน์ “เชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามลำน้ำโขง พัฒนาการท่องเที่ยวสู่สากล” ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งท่องเที่ยว
เป้าประสงค์:

1. โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวได้รับการปรับปรุงพัฒนา

2. แหล่งท่องเที่ยวใหม่และแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมได้รับการพัฒนาและบูรณะ เกิดความสมดุลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม

กลยุทธ์ :

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว
2. สร้างแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีเอกลักษณ์ คงความสมดุลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม

3. บูรณะฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม

4. ส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2. การพัฒนาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความสะดวกและยั่งยืน

เป้าประสงค์:

1. ภาพลักษณ์และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดได้รับการพัฒนา ตอบสนองความต้องการและความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

2. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายทุกเพศ ทุกวัย ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

3. เครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

กลยุทธ์ :

1. สร้างภาพลักษณ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพิ่มแรงดึงดูดความสนใจและความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว

2. เพิ่มศักยภาพการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อที่มีคุณภาพ และส่งเสริมการตลาดแนวใหม่

3. ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร คุณภาพสินค้าและมาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว

เป้าประสงค์:

1. บุคลากรภาคบริการด้านการท่องเที่ยวและผู้ผลิตผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ได้รับการพัฒนาศักยภาพ

2. สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาคุณภาพ สร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ :

1. พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาคบริการด้านการท่องเที่ยวและภาคการผลิต
2. พัฒนาคุณภาพสินค้า ผลิตภัณฑ์จากความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว

โดยสรุปแล้วทั้ง 2 โครงการมีข้อสรุปร่วมกันว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวของท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานีจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเข็มทิศ เชื่อมโยงกลุ่มจังหวัดเข้าด้วยกัน ส่วนการเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านเช่น สปป.ลาว เป็นแนวทางการพัฒนาในอีกขั้นหนึ่งหลังจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดมีความสมบูรณ์น่าสนใจ มีแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศมากขึ้น การเชื่อมต่อเส้นทางท่องเที่ยวไปยังประเทศเพื่อนบ้านสามารถทำได้โดยสะดวกเนื่องจากปัจจุบันการเปิดประเทศเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีการสร้างข้อตกลงเพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอยู่อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงให้น้ำหนักกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงในกลุ่มจังหวัดของประเทศไทยในเบื้องต้น

อย่างไรก็ตามโดยสรุปแล้วข้อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวของโครงการย่อย 1 และแนวคิดการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่เกิดจากการวิจัยของโครงการย่อย 2 ครั้งนี้ในการนำไปใช้ประโยชน์ที่เป็นจริงนั้นต้องเกิดจากการนำไปปฏิบัติในพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานที่จำเป็นต้องนำไปใช้และขับเคลื่อนในเบื้องต้นประกอบด้วย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด จำเป็นต้องเป็นเจ้าภาพประชุมเพื่อเชื่อมโยง ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ เพื่อสรุปความชัดเจนของยุทธศาสตร์ จากนั้นเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อพิจารณาปรับปรุงยุทธศาสตร์ให้แจ่มชัดเพิ่มมากขึ้น ก่อนที่จะนำเสนอหน่วยงานที่ 2 คือ สำนักงานจังหวัดเพื่อนำเข้าสู่ข้อเสนอของงบประมาณหรือเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งในส่วนราชการแต่ละส่วนจะมีการประเมินขั้นตอนการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์อยู่แล้ว นั้นหมายถึงว่าการนำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้าสู่การปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ในทุกช่วงเวลา

คณะวิจัยเห็นว่าสำนักงานจังหวัดของแต่ละจังหวัดสามารถจัดทำแผนยุทธศาสตร์เชื่อมโยงและกระจายแผนสู่การปฏิบัติได้ โดยใช้กระบวนการประชุมกลุ่มจังหวัดในแต่ละครั้ง ถึงแม้ว่ากลุ่มจังหวัดตามข้อเสนอจากการวิจัยครั้งนี้จะยังไม่ได้ถูกรับรองอย่างเป็นทางการ แต่เมื่อพิจารณาถึงภาระงานของแต่ละจังหวัดจะพบว่าต่างก็ดำเนินการตามแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของตนเองอยู่ประจำแล้ว อาทิ สำนักงานพัฒนาชุมชนดำเนินการพัฒนาสินค้าโอท็อปของแต่ละชุมชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดต่างมีข้อมูลและมีกิจกรรมส่งเสริมด้านสังคมประเพณีวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว ด้านสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาที่มีแผนงานด้านการท่องเที่ยวอยู่แล้ว การนำภาระงานของหน่วยงานต่างมาบูรณาการเข้ากับมิติด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามข้อเสนอวิจัยครั้งนี้ สามารถดำเนินการได้โดยไม่ยากนักหากหน่วยงานดังที่กล่าวมามีแผนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

ดังนั้นการเชื่อมโยงให้เกิดแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังที่คณะวิจัยได้เสนอไว้ในเบื้องต้นนี้จึงมีโอกาasเป็นไปได้อย่างสูงในการใช้เป็นเข็มทิศในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐ ขณะเดียวกันก็จะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เมื่อมีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนก็จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เกิดมูลค่าด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต และในการศึกษาครั้งต่อไปจำเป็นต้องมีการศึกษาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงไทย-ลาวให้มากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จังหวัดนครพนม-มุกดาหารและแขวงคำม่วน-แขวงสะหวันนะเขต

บทคัดย่อ

แผนงานวิจัยเรื่อง การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวและแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ลุ่มน้ำโขง ไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ 1. เพื่อติดตามผลการศึกษาตามขั้นตอนการวิจัยของโครงการย่อยในแผนงาน 2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับแนวทางการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวตามลุ่มน้ำโขงจากผลการศึกษาในระดับโครงการย่อย 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืนให้กับประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

การวิเคราะห์ผลการศึกษาของโครงการย่อยประกอบด้วยโครงการย่อยที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก และโครงการวิจัยย่อย 2 ศึกษาการบูรณาการแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สังคมและวัฒนธรรม ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก พบว่า การท่องเที่ยวตามลุ่มน้ำโขงจำเป็นต้องพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ภายใต้แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานี ต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันโดยใช้แม่น้ำโขงเป็นจุดเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวดังกล่าว

คำสำคัญ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ เส้นทางท่องเที่ยว ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว

Abstract

This research initiative plan entitles with **“the study of travelling route and sustainable travelling scheme, Mekong River between Thai-Lao, Area of Nakhonpanom Province to Ubonratchathani Province including Kham Mool Province Champasak Province”**. The research objective is aimed to 1) monitor the study of research procedure in direction with sub-project into performance plan initiative 2) to study and analyze with the relationship of sustainable travelling route by the approach of travelling plan scheme along with Mekong River from studying result of sub-scheme project 3) to study of the approach for travelling in collaboration with Mekong River route sustainable nation state obviously.

The analytical study of sub-project composes with sub-scheme plan no.1 to study & analyze sustainable travelling route, Mekong River Thai-Loa, Area of Nakhonpanom Province to Ubonratchathani Province & Kham Mool Sub-district, Champasak Sub-district including sub-project scheme no.2 to study of integration travelling scheme and plan project along way with societal and cultural conservation. This research pinpoints with area parameter of Thai-Loa Mekong River, Nakhonpanom Province to Ubonratchathani Province, Kham Mool Sub-district and Champasak Sub-district. The research result finds with Mekong River route travelling obligation of development, travelling activities which involves with enhance travelling sites underneath the approach of community travelling, provincial group to Nakhonpanom Province, Mukdahan Province, Umnatchareon Province and Ubonratchathani Province. The travelling study must have a strategy of evolution development by mutual travelling including Mekong River being connection point Hub of Linkage Strategic Travelling significantly.

Keywords Sustainable Tourism, Strategy, Tourist route, Thai-Lao River Basin

กิตติกรรมประกาศ

คณะวิจัยขอขอบคุณ คอบช. ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวและแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัด นครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้หากไม่มีคณะ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำ ติดตามเพื่อให้งานวิจัยดำเนินไปตามกรอบการวิจัย ซึ่งคณะวิจัย ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ทุกท่านที่ร่วม วิพากษ์ งานวิจัยตลอดโครงการ

ขอขอบคุณคณะทำงานของสำนักประสานงานโครงการวิจัยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่เอาใจใส่ติดตาม ส่งข้อมูลข่าวสารให้กับคณะวิจัยได้ปรับปรุงงานวิจัยอยู่ตลอดเวลาในช่วง ระยะเวลาที่ทำงานวิจัย และที่สำคัญคณะวิจัยขอขอบคุณหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้ามามี ส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครพนม อุบลราชธานี สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอำนาจเจริญ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด อำนาจเจริญ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี เทศบาลตำบลขามุนาม องค์การ บริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย โรงแรมทองแสงอุบล บริษัทเสริมทรัพย์การท่องเที่ยว บริษัทสีสันหรรษาตรา เวล บริษัทอินโดจีนตราเวล สมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร สมาคมการท่องเที่ยวจังหวัด อุบลราชธานี ในส่วนกลุ่มนักวิชาการคณะวิจัยขอขอบคุณนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัยมหาสารคามรวมถึงจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่เสียสละ ทั้งร่างกายและแรงใจในการทำงานวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงสำหรับพี่น้องในพื้นที่จังหวัด นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานีและจากภาคส่วนของรัฐและเอกชนจาก 4 แขวงของ สปป.ลาว ได้แก่แขวงคำม่วน สะหวันนะเขต สาละวันและแขวงจำปาสัก ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลทั้ง จากเอกสารและการนำพาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวทั้งเก่าและใหม่ คณะวิจัยซาบซึ้งในความกรุณาใน ครั้งนี้อย่างยิ่ง หากองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้เกิดประโยชน์ในด้านใดด้านหนึ่ง คณะวิจัยขอมอบ ความดีนั้นให้กับทุกท่านที่กล่าวถึงในครั้งนี้

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย	3
1.3 กรอบแนวคิดของแผนงานวิจัย	3
1.4 วิธีการศึกษาวิจัย	5
1.5 ขอบเขตของโครงการวิจัย	7
1.6 พื้นที่วิจัย	10
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
1.8 นิยามศัพท์	12
1.9 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่ 2 ข้อค้นพบของการวิจัย	
2.1 ความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมสองฝั่งโขงไทย-ลาวและการคมนาคม	45
2.2 เส้นทางคมนาคมและแหล่งท่องเที่ยว	57
2.3 กิจกรรมการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงไทย-ลาว	76
2.4 การขับเคลื่อนแผนการท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัด	88
2.5 การขับเคลื่อนแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว	113
2.6 ชุมชนท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงไทย-ลาว	134
2.7 สรุปข้อค้นพบ	158
บทที่ 3 สรุปภาพรวมและข้อเสนอแนะ	
3.1 แผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง	162
3.2 แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพตามลำน้ำโขง	177
3.3 แนวทางความร่วมมือการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	181
3.4 ข้อเสนอสรุป	196

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

บัญชีภาพ

ภาพที่ 1.1 พื้นที่การศึกษาวิจัย	11
ภาพที่ 2.1 ด้านหินปูนและท่าเรือใน สปป.ลาว	46
ภาพที่ 2.2 การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำโขงของชาวบ้านปากน้ำหินปูน สปป.ลาว	46
ภาพที่ 2.3 วัฒนธรรมความเชื่อเรื่องพระธาตุกับพญานาคของคนสองฝั่งโขง ท่าอุเทน จังหวัดนครพนม-ปากน้ำหินปูน สปป.ลาว	47
ภาพที่ 2.4 แม่น้ำสงครามกับหมู่บ้านไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	47
ภาพที่ 2.5 ลักษณะชุมชนบ้านหินปูน สปป.ลาว	48
ภาพที่ 2.6 บ้านลุงโฮที่บ้านนาจอก	49
ภาพที่ 2.7 การคมนาคมทางเรือระหว่างนครพนม-ท่าแขก	49
ภาพที่ 2.8 การคมนาคมทางบกผ่านสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 จังหวัดนครพนม	50
ภาพที่ 2.9 เทศกาลไหว้พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม	50
ภาพที่ 2.10 พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์บ้านเชียงหวาง แขวงคำม่วน	51
ภาพที่ 2.11 ลักษณะถนนแขวงสะหวันนะเขต	52
ภาพที่ 2.12 จุดผ่านแดนและท่าเรือแขวงสะหวันนะเขต	53
ภาพที่ 2.13 ท่าเรือบ้านเวินคูณ สปป.ลาว	53
ภาพที่ 2.14 ลักษณะจุดผ่านแดนที่ไม่เป็นทางการของ สปป.ลาว	54
ภาพที่ 2.15 ลักษณะน้ำโขงเป็นเกาะ แก่ง อำเภอขาม่วน จังหวัดอำนาจเจริญ	54
ภาพที่ 2.16 ชาวบ้านรวมกลุ่มจัดท่องเที่ยว	55
ภาพที่ 2.17 ด้านประเพณีฝั่งไทย จังหวัดอำนาจเจริญ	55
ภาพที่ 2.18 ลักษณะด่านและถนนที่มีคนนิยมข้ามตรงบ้านปากตะพาน สปป.ลาว	56
ภาพที่ 2.19 ท่าเรือปากแซงและกิจกรรมการค้าขาย	56
ภาพที่ 2.20 บ้านใหม่สิ่งสัมพัน สปป.ลาว	56
ภาพที่ 2.21 ผาแต้มและแม่น้ำสองสี ที่โขงเจียม	57
ภาพที่ 2.22 ด้านศุลกากรนครพนม	76
ภาพที่ 2.23 เรือท่องเที่ยวของเทศบาลนครพนม	77
ภาพที่ 2.24 เรือท่องเที่ยวของแม่โขง พาราไดซ์ ครุยส์	78
ภาพที่ 2.25 ล่องลำน้ำโขงของเทศบาลเมืองมุกดาหาร	79
ภาพที่ 2.26 บริบทบ้านหนองหล่ม อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร	79
ภาพที่ 2.27 เอือนหิน บ้านเหล่านะหุด เมืองไชยพุกอง แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว	80
ภาพที่ 2.28 คณะกรรมการเรือนำเที่ยวบ้านยักษ์คุและรายการนำเที่ยวด้วยเรือขนาดต่างๆ	80
ภาพที่ 2.29 คนขับเรือตามลำน้ำโขง จ.อุบลราชธานี	81
ภาพที่ 2.30 ด้านพรมแดนปากแซงและท่าเรือ	82
ภาพที่ 2.31 สามพันโบก	82
ภาพที่ 2.32 หาดวิจิตรและสวนเกษตรริมโขง	83
ภาพที่ 2.33 บ้านใหม่สิ่งสัมพัน แม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	84
ภาพที่ 2.34 แผนที่ชุมชนบ้านไชยบุรี	91
ภาพที่ 2.35 ซุ้มทางเข้าบ้านโฮจิมินห์	92
ภาพที่ 2.36 บ้านลุงโฮ	92
ภาพที่ 2.37 ภายในบ้านลุงโฮ	93

ภาพที่ 2.38 โต๊ะบูชาขนาดเล็กภายในบ้านลุงโฮ	93
ภาพที่ 2.39 บริเวณจำหน่ายสินค้าที่ระลึกภายในบ้านลุงโฮ	94
ภาพที่ 2.40 ทางเดินภายในบ้านลุงโฮมีการปลูกต้นไม้ไว้อย่างร่มรื่น	95
ภาพที่ 2.41 อาคารพิพิธภัณฑ์หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม	95
ภาพที่ 2.42 กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ททท.นครพนม	97
ภาพที่ 2.43 หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม	98
ภาพที่ 2.44 เมืองโบราณ บ้านไชยบุรี	98
ภาพที่ 2.45 การก่อสร้างพระพุทธรูปใหญ่ ณ วัดภูมโนรมย์	99
ภาพที่ 2.46 กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ไทย-ลาวปั่นจักรยาน 2 แผ่นดิน	100
ภาพที่ 2.47 พุทธอุทยานพระมิ่งมงคลเมือง	103
ภาพที่ 2.48 พุทธอุทยานพระมิ่งมงคลเมือง	104
ภาพที่ 2.49 จุดชมวิวยิมโงงอำเภอขามแก่น	104
ภาพที่ 2.50 พื้นที่แนวความคิดการจัดตั้งอุทยานธรณี จังหวัดอุบลราชธานี	106
ภาพที่ 2.51 แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณจัดตั้งอุทยานธรณี	117
ภาพที่ 2.52 เสาค้ำยันยักษ์คู่ ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร	118
ภาพที่ 2.53 สามพันโบก ต.เหล่างาม อ.โพธิ์ไทร	109
ภาพที่ 2.54 ผาแต้ม ต.ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	109
ภาพที่ 2.55 แผนผังการจัดเส้นทางท่องเที่ยวบริเวณผาชัน สามพันโบก	110
ภาพที่ 2.56 ผู้นำชุมชนในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวบริเวณผาชัน สามพันโบก	111
ภาพที่ 2.57 วัดภูสาลวาล้า เมืองพนมทอง แขวงจำปาสักเมืองโบราณ บ้านไชยบุรี	113
ภาพที่ 2.58 วัดหลวงปากเซ	114
ภาพที่ 2.59 รองหัวหน้าฝ่ายการท่องเที่ยว แขวงจำปาสัก	114
ภาพที่ 2.60 เวทีย่อยแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก	115
ภาพที่ 2.61 การเก็บค่าเข้าชมหมู่บ้านโดยชาวบ้านในหมู่บ้านลาว	116
ภาพที่ 2.62 นักศึกษาด้านการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยจำปาสัก	117
ภาพที่ 2.63 ผู้บริหารโรงแรมจำปาสัก	118
ภาพที่ 2.64 ต้นกาแปของชาวลาวเมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก	121
ภาพที่ 2.65 เจ้าของโรงแรมภูเทวดา	123
ภาพที่ 2.66 เขตพื้นที่การจัดการท่องเที่ยวของ Jeep Tour In Coffee Trail ที่ราบสูงบ่อลิเวน เมืองปากเซ	123
ภาพที่ 2.67 แผนที่การเชื่อมเส้นทางท่องเที่ยวของลาวจากเมืองปากซ่องไปสาละวัน	124
ภาพที่ 2.68 ผู้ประกอบการท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก	124
ภาพที่ 2.69 บทบาทผู้ให้ข้อมูลสำคัญของผู้ประกอบการท่องเที่ยวในลาว	127
ภาพที่ 2.70 แผนที่จากอุบลราชธานีถึงแขวงสาละวัน	127
ภาพที่ 2.71 น้ำตกตาดเลาะ แขวงสาละวัน	128
ภาพที่ 2.72 การจำหน่ายสินค้าของพ่อค้าชาวไทยในงานแสดงสินค้าที่สาละวัน	129
ภาพที่ 2.73 งานทอดกฐินที่แขวงสาละวัน	129

ภาพที่ 2.74 แผนที่จากแขวงสะหวันนะเขตถึงแขวงคำม่วน	130
ภาพที่ 2.75 พระธาตุโพน หนึ่งในพระธาตุสำคัญของชาวสะหวันนะเขต	131
ภาพที่ 2.76 โรงแรมเลอบูตอง เมืองคำม่วน	133
ภาพที่ 2.77 จำนวนนักท่องเที่ยว 10 อันดับแรกเดือนมีนาคม 2559	160

บัญชีตาราง

ตารางที่ 2.1 ปฏิทินกิจกรรม ประเพณี เทศกาลท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขง จากนครพนมถึงอุบลราชธานี	86
ตารางที่ 2.2 ปฏิทินกิจกรรม ประเพณี เทศกาลท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขง จากนครพนมถึงอุบลราชธานี	87
ตารางที่ 2.3 ปฏิทินกิจกรรม ประเพณี เทศกาลท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขง จากนครพนมถึงอุบลราชธานี	87
ตารางที่ 2.4 ปฏิทินกิจกรรม ประเพณี เทศกาลท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขง จากนครพนมถึงอุบลราชธานี	88
ตารางที่ 3.1 สรุปความเชื่อมโยงประเด็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว และปฏิบัติการดำเนินงานตามแผนงานของ 4 จังหวัด	168

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปี พ.ศ. 2555 คณะวิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหา (Story) ในเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่มีในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศไทย-ลาว-เวียดนาม คือปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้คนในกลุ่มประเทศเข้าใจกันมากขึ้น เนื่องจากประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของผู้คนในอดีตถูกลบหายไปในยุคสงคราม การแย่งชิงดินแดน และเมื่อเกิดการสร้างเขตแดนระหว่างประเทศขึ้น ในระดับความเป็นรัฐประเทศทำให้เส้นเขตแดนแบ่งแยกผู้คน แต่ในด้านสังคมวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ในระบบนิเวศเดียวกันนี้ไม่ได้ถูกขีดแบ่งออกจากกัน ซึ่งสามารถพบได้จากเรื่องราว ตำนาน ความเชื่อ ความทรงจำที่ปรากฏในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ใน 3 ประเทศ (ไทย-ลาว-เวียดนาม) ผลการศึกษาเสนอว่าเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของผู้คนทั้ง 3 ประเทศ ต้องถูกยกระดับให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวสู่สากล เพื่อสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก และเสนอเส้นทางในการท่องเที่ยวตามความทรงจำร่วม ใน 4 เส้นทาง ตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12 ดังนี้

เส้นทางที่ 1 ตามเส้นทาง R 8 (4 วัน 3 คืน) สกลนคร – นครพนม – มุกดาหาร – สปป.ลาว – เวียดนาม

พระธาตุเชิงชุม - พระธาตุพนม - วัดสองคอน - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโฮจิมินห์ - ถ้ำกองโลง - พระธาตุศรีโคตรบอง - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเวียงญู - ถ้ำฟองยา

เส้นทางที่ 2 ตามเส้นทาง R 8 (4 วัน 3 คืน) สกลนคร – นครพนม – มุกดาหาร – คำม่วน – สะหวันเขต

พระธาตุเชิงชุม - พระธาตุเรณู - พระธาตุพนม - ล่องเรือโขง - ถ้ำกองโลง - อนุสรณ์สถานเจ้าสุภานุวงศ์ - พระธาตุศรีโคตรบอง - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโฮจิมินห์ - พระธาตุอิงฮัง - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ - วัดสองคอน

เส้นทางที่ 3 ตามเส้นทาง R 9 (4 วัน 3 คืน) เวียดนาม-ท่าแขก-สะหวันเขต-มุกดาหาร-สกลนคร-นครพนม

อนุสรณ์สถานเจ้าสุภานุวงศ์ - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโฮจิมินห์ - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ - วัดสองคอน - พระธาตุพนม - พระธาตุเรณู - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ - พระธาตุเชิงชุม - หมู่บ้านมิตรภาพไทย เวียดนาม (บ้านลุงโฮ) - หอนาฬิกาเวียดนาม

เส้นทางที่ 4 ตามเส้นทาง R 12 (4 วัน 3 คืน) กวางตรี – สะหวันเขต-ท่าแขก-นครพนม-มุกดาหาร-สกลนคร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโฮจิมินห์ - หมู่บ้านมิตรภาพไทย - เวียดนาม (บ้านลุงโฮ) --- หอนาฬิกาเวียดนาม - วัดสองคอน - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ - ตลาดอินโดจีน - หอแก้ว

ต่อมาในปี พ.ศ.2556 คณะวิจัยได้พัฒนาโครงการต่อเนื่อง โดยได้รับทุนสนับสนุนโครงการศึกษาศึกษาภาพการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงไทย-ลาว กรณีศึกษาจากเชียงคานถึงโขงเจียม มุ่งศึกษาภูมิศาสตร์แม่น้ำโขงและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวทางเรือในลำน้ำโขง การศึกษาด้านภูมิศาสตร์พบว่าภูมิศาสตร์แม่น้ำโขงมี 3 ลักษณะที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ลักษณะที่ 1 แม่น้ำโขงจะมีเกาะ แก่ง ดอน เล็กๆ กระจุกกระจายตลอดแม่น้ำโขง บริเวณจากอำเภอเชียงคาน อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคายจนถึงจังหวัดบึงกาฬ ด้วยภูมิศาสตร์ลักษณะนี้ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับความเร็วของพญานาค เช่น ที่จังหวัดหนองคายและจังหวัดบึงกาฬ ลักษณะที่ 2 แม่น้ำโขงราบเรียบด้วยสายน้ำ ไม่มีเกาะ แก่งดอน สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเรือที่สามารถล่องแม่น้ำโขงชมแหล่งท่องเที่ยวสองฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งพบการท่องเที่ยวทางเรือขนาดใหญ่ เช่นที่จังหวัดหนองคายและจังหวัดนครพนม ลักษณะที่ 3 เป็นแก่งหิน โขดหิน ที่มีลักษณะโดดเด่น แตกต่าง มีสีส้ม ซึ่งจะพบภูมิศาสตร์ลักษณะนี้ตั้งแต่พื้นที่อำเภอขามุนี จังหวัดอำนาจเจริญ ผ่านอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ลักษณะภูมิศาสตร์เช่นนี้ทำให้เกิดการท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขงที่ใช้ความงามของแก่ง โขดหิน เช่น แหล่งท่องเที่ยวหาดสกลี แหล่งท่องเที่ยวสามพันโบก อำเภอโพธิ์ชัย รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวแม่น้ำสองสีที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

นอกจากนี้ด้านแหล่งท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขงในระยะ 3 กิโลเมตร พบว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทยนั้นมีหลากหลายกว่า สปป.ลาว เนื่องจากมีชุมชนที่หนาแน่น มีการตั้งถิ่นฐานและสร้างแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้นตามแม่น้ำโขง ปรากฏเห็นเช่นวัดและพระธาตุต่างๆ ส่วน สปป.ลาว มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งจะพบการจัดการท่องเที่ยวภายในประเทศ เช่น การท่องเที่ยวป็นหน้าผา ท่องเที่ยวถ้ำต่างๆ รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสังคมวัฒนธรรมในหมู่บ้านชาวลาว ชุมวิถีชีวิตประเพณีดั้งเดิม

อย่างไรก็ตามผลการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของคณะวิจัยในปี 2555 -2556 พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงของประเทศไทย-ลาว ยังมีข้อจำกัดหลายประการ อาทิเช่น ข้อจำกัดด้านนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศ ข้อจำกัดด้านความสามารถของผู้ประกอบการ ซึ่งจากการศึกษาคณะวิจัยมีข้อเสนอเร่งด่วนใน 4 ประเด็น ประเด็นแรกคือเร่งเจรจาพุดคุยระดับรัฐ เพื่อเปิดพื้นที่ด้านกฎหมายข้อบังคับระหว่างประเทศให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง ประเด็นที่ 2 เร่งปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีให้เกิดแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี รวมถึงลาว กัมพูชาและเวียดนาม ประเด็นที่ 3 เพิ่มศักยภาพให้ออกชน ผู้ประกอบการ และชุมชนที่มีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยว และประเด็นที่ 4 การประชาสัมพันธ์ผ่านการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรเพิ่มช่องทางในโลกอินเทอร์เน็ตโดยใช้ภาษาที่เป็นสากล(อังกฤษ) และเป็นภาษาเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว เช่น จีน รัสเซีย ญี่ปุ่น เวียดนาม

จากการศึกษาที่ผ่านมาสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่จะนำไปสู่การต่อยอดเพื่อการวิจัยใน ปี พ.ศ.2558 ใน 5 ประเด็น ประกอบด้วย

ประเด็นที่ 1 แม่น้ำโขงเป็นศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่คนทั่วโลกรู้จัก แต่ยังคงมีข้อจำกัดในการพัฒนาให้เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้การท่องเที่ยวชุมชนตามแม่น้ำโขง และยังคงขาดการศึกษาวิจัยเชื่อมโยงการท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงที่น่าสนใจ

ประเด็นที่ 2 ด้านบุคลากร ไกด์นำเที่ยว ยังขาดชุดความรู้เชิงประวัติศาสตร์ ที่จะยกระดับเรื่องราวในแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเนื้อหาที่น่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดใหม่

ประเด็นที่ 3 ด้านความสัมพันธ์ของหน่วยงาน องค์กรด้านการท่องเที่ยว ยังขาดการเชื่อมโยงการทำงานเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสังคมวัฒนธรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ประเด็นที่ 4 ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ยังมีข้อจำกัดระหว่างไทย-ลาว ในการสนับสนุนการท่องเที่ยวซึ่งกันและกัน

ประเด็นที่ 5 ด้านนวัตกรรมการเผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยวยังคงขาดการวิเคราะห์ให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับข้อมูล ที่กว้างขวางสืบค้นได้ง่าย

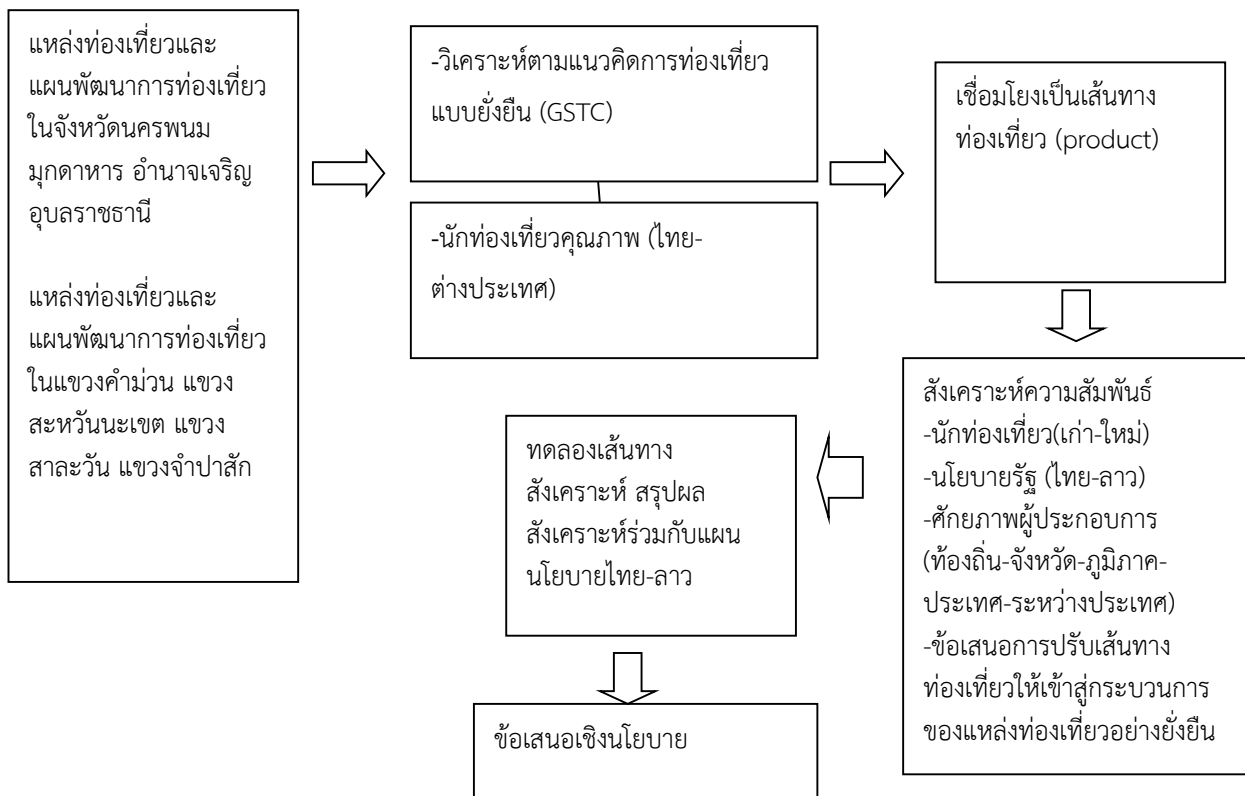
ดังนั้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC) บริบทการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดตามลำน้ำโขง จึงยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย-ลาว จังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญรวมทั้งจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วน สหพันธ์เขต สาละวันและจำปาสักเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นจังหวัดและแขวงที่ตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำโขงและมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่การจะยกระดับให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกได้มาตรฐาน อีกทั้งมีบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนมีส่วนร่วม มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเข้าไปเป็นกลไกในการขับเคลื่อน โดยเฉพาะกระบวนการวิจัยที่มุ่งเป้าไปที่การทำให้เกิดมูลค่าในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้อสอดคล้องกับปี พ.ศ. 2558 ที่จะเกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังกล่าว ซึ่งสถิติประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวยังคงเพิ่มขึ้น อีกทั้งนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐมุ่งสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวกระจายไปทั่วประเทศ การวิจัยเพื่อให้เกิดมูลค่าในแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงจึงเป็นสิ่งสำคัญ

จากข้อมูลข้างต้นนี้คณะวิจัยจึงเห็นว่า ในปีงบประมาณ 2558 บริเวณพื้นที่ท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง ยังคงต้องการการวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเด็นการยกระดับเส้นทางท่องเที่ยวซึ่งมีอยู่จำนวนมากและหลากหลายให้มีความน่าสนใจขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ต้องมีเครือข่ายหลากหลายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว มาร่วมเก็บข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวและนำสู่การทดสอบเส้นทางตามกรอบกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เป็นอีกหนึ่งวิธีการที่จะสามารถยกระดับการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงให้ตอบสนองต่อนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย

1. ศึกษาแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานี ร่วมกับแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ใน 4 แขวง ได้แก่ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวันและแขวงจำปาสัก
2. ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงไทย-ลาว เพื่อนำมาสู่การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ศึกษาแนวทางการร่วมมือระหว่างประเทศไทย-ลาวในการพัฒนา Product เส้นทางท่องเที่ยวที่มีคุณภาพตามลำน้ำโขงระหว่างประเทศไทย-ลาว
4. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงให้สามารถนำสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงระหว่างไทย-ลาว

1.3 กรอบแนวคิดของแผนงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ในระดับแผนงานจะใช้แนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ผล การศึกษาของโครงการย่อยทั้ง 2 เกณฑ์ GSTC ประกอบด้วย การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ครอบคลุม 4 มิติ คือ ด้านการ จัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคม และคุณภาพชีวิต ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยวโดย ชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และด้านการบริการและความปลอดภัย ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน(สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน.2556) โดยการศึกษาครั้งนี้จะมีกรอบแนวคิดย่อยใน การศึกษาประกอบด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(Sustainable Tourism)

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหรือที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Sustainable Tourism เป็นส่วนหนึ่งของ การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาทรัพยากรของชนรุ่นหลังด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.2540) เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) ที่จะต้องมีการ อนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจาย ผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย โดย ความหมายของ การพัฒนายั่งยืน (sustainable development)นั้นเสรี พงศ์พิศ (2547) ให้ ความหมายว่าหมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของปัจจุบันโดยไม่ทำให้ผู้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการตอบสนองความต้องการของ ตนเอง” โดยการพัฒนายั่งยืนรวมความถึง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์ กัน โครงการพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสามด้านนี้การพัฒนายั่งยืนเป็นอะไรที่ไกลกว่าเพียงการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลงไปในระดับ ที่ยังรักษาความสมดุลที่ดี ทำให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ผ่านมาและทำกันอยู่หลายแห่ง ให้อยู่ ร่วมกันเป็นชุมชนอยู่ดีกินดีและอยู่เย็นเป็นสุข ในระดับแผนงานคณะวิจัยจะใช้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนวิเคราะห์ ลักษณะของชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นโครงการย่อยที่ 1 ทำการศึกษาลักษณะของแหล่ง ท่องเที่ยวและนำแนวคิดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไปใช้

แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเชิงบูรณาการ

การศึกษาครั้งนี้ คณะวิจัยจะใช้แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเชิงบูรณาการเพื่อศึกษา หลักการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยม เยือนอย่างสม่ำเสมอ แต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาไว้อย่างคงมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ดั้งเดิม ไม่เสื่อมคลาย มี ต้องเป็นผลกระทบน้อยที่สุด เพื่อให้คงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้ยาวนานที่สุด(จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2545) ส่วนแนวคิดบูรณการนั้น การศึกษาครั้งนี้ ใช้แนวคิดการบูรณาการ คือการผนวก การประสาน การเติมเต็มการเชื่อมโยง การรวมกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ ศักดิ์.2546) การจัดการท่องเที่ยวแบบบูรณาการครั้งนี้หมายถึงการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ผนวกประสานการ ท่องเที่ยวแบบต่างๆเข้าด้วยกันทั้งการท่องเที่ยวในเชิงเชิงสังคม – วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิง ผจญภัย การท่องเที่ยวแบบสนุกสนานด้วย ในกรณีแนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวนี้ ในระดับแผนงานจะใช้ในการ วิเคราะห์การดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษาผ่านการดำเนินงานของภาครัฐและเอกชน เช่น แผน ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว กิจกรรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการ เป็นต้น

แนวคิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(Sustainable Tourism Route Development)

การศึกษาครั้งนี้มีเป้าหมายสำคัญคือมีผลผลิตเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังนั้นในการศึกษาจึงจะใช้แนวคิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(Sustainable Tourism Route Development) เป็นกรอบคิดในการศึกษาครั้งนี้ด้วย ซึ่งแนวคิดนี้มีเกณฑ์การคัดเลือกสินค้าและบริการเข้าในเส้นทางมีความโดดเด่นประกอบด้วย

- 1.กิจกรรมสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมได้
- 2.มีสุขอนามัยและความสะอาด
- 3.ปลอดภัย
- 4.มีเรื่องราวที่น่าสนใจและมีการสื่อความหมาย
- 5.การบริการที่มีมาตรฐาน
- 6.การเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

1.4 วิธีการศึกษาวิจัย

ในระดับแผนงาน เป็นโครงการที่มุ่งสังเคราะห์ผลการวิจัยจากโครงการย่อย 1 และย่อย 2 โดยจะมีกระบวนการติดตามในลักษณะจัดเวทีสังเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. เวทีทำความเข้าใจกรอบการวิจัยในระดับแผนงาน

การศึกษาครั้งนี้คณะวิจัยใช้กระบวนการประชุมกลุ่มเพื่อทำความเข้าใจกรอบแนวคิดการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยในระดับแผนงานเป็นเบื้องต้น เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักวิจัยโครงการย่อย 1 และย่อย 2 และเพื่อกำหนดแผนการดำเนินการวิจัยให้สอดคล้องกันกับการดำเนินการวิจัยในระดับแผนงาน

2. ทบทวนเอกสาร งานวิจัย เพื่อวิเคราะห์ประเด็นสำคัญด้านแผนการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยในระดับแผนงานจะมุ่งทบทวนเพื่อให้เห็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ โดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์และแผนงานในระดับกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี รวมถึงทบทวนแผนงานยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว เพื่อให้เห็นสถานภาพความเป็นปัจจุบัน นอกจากนี้แนวทางในการทบทวนเอกสาร งานวิจัยนี้ คณะวิจัยจะมุ่งทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อให้มีฐานข้อมูลเบื้องต้น นำสู่การวิเคราะห์ผลการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษา กับพื้นที่อื่นๆให้ชัดเจนมากขึ้น

3. ลงพื้นที่ติดตาม การดำเนินโครงการย่อย

การศึกษาในระดับแผนงาน เป็นกระบวนการติดตามผลการศึกษาของโครงการย่อย ดังนั้นในระดับแผนงานจึงมีขั้นตอนในการติดตามสำคัญ 3 ครั้ง คือ

- ติดตามผลการศึกษาในระยะ 2 เดือนตามแผนการดำเนินงานวิจัยของโครงการย่อย
- ติดตามผลการศึกษา ระยะ 6 เดือนตามกรอบการวิจัยของโครงการย่อย
- ติดตามผลการศึกษา ระยะสุดท้ายก่อนการรายงานผลวิจัยฉบับสมบูรณ์

4. เวทีสังเคราะห์รอบ 2 เดือน

การดำเนินการในขั้นตอนที่ 4 เป็นเวทีสรุปผลการดำเนินงานระยะ 2 เดือน ซึ่งนักวิจัยโครงการย่อยต้องนำเสนอผลการศึกษา ประกอบด้วย 1.การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2.การดำเนินการศึกษาตามแผนงานระยะ 2 เดือน และ 3.การสรุปผลการศึกษา ระยะ 2 เดือน ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาครั้งนี้

5. สรุปผล วิเคราะห์วางแผนร่วมกับโครงการย่อย 1 ย่อย 2
6. ลงพื้นที่ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยว

การศึกษาครั้งนี้ในระดับแผนงาน จะดำเนินการติดตามผลการศึกษาในระยะที่ 2 ซึ่งเป็นผลการศึกษาของโครงการย่อยที่ 1 และ 2 ที่ได้เสนอไว้ในแผนงานว่าจะป็นระยะกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวจากผลการศึกษา ซึ่งในระดับแผนงานจะดำเนินการลงพื้นที่ร่วมกับโครงการย่อย 1 และ 2 ทั้งในพื้นที่ 4 จังหวัด และ พื้นที่ 4 แขวง เพื่อร่วมศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลกับโครงการย่อยทั้ง 2

7. เวทีสรุปผลการศึกษา ระยะ 6 เดือน

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำหรับนักวิจัยทั้งในระดับแผนงานและระดับโครงการย่อย จัดเวทีสรุปผลการศึกษา โดยมีที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ประกอบด้วยผู้แทนภาครัฐ เอกชนและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์ผลการศึกษาในระยะ 6 เดือน ก่อนสรุปรายงานผล

8. นำเสนอรอบ 6 เดือน

9. ติดตามผลการวิเคราะห์ เนื้อหาการวิจัยโครงการย่อย 1 และ ย่อย 2

การศึกษาในระยะ 6 เดือนหลัง ระดับแผนงานจะดำเนินการติดตามผลการศึกษาในระดับโครงการย่อย โดยแยกออกเป็นติดตามในพื้นที่ 4 จังหวัด และพื้นที่ สปป.ลาว โดยจะประสานกับโครงการย่อยเมื่อมีการลงพื้นที่เก็บข้อมูล จัดเวทีกลุ่มย่อยในพื้นที่ ในระดับแผนงานจะใช้ประเด็นการติดตามผลการศึกษาตามกรอบการวิจัยในระยะคือ โครงการย่อยที่ 1 ในระดับแผนงานมุ่งติดตามผลการศึกษาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและ กิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่าง 4 จังหวัด และระหว่างไทย-ลาว เพื่อนำมาวิเคราะห์ในระดับแผนงาน และการติดตามโครงการย่อย 2 มุ่งติดตามการนำแผนงานโครงการด้านการท่องเที่ยวไปปฏิบัติของหน่วยงานในพื้นที่เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เทศบาล อำเภอ ตำบล รวมทั้งผู้ประกอบการที่มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงการของรัฐด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้

10. ลงพื้นที่ทดสอบเส้นทาง เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวใหม่

ขั้นตอนที่ 10 นี้เป็นขั้นตอนหลังจากที่โครงการย่อยได้กำหนดเส้นทางท่องเที่ยว ตามกระบวนการวิจัยมาแล้ว ซึ่งในระดับแผนงานจะดำเนินการลงพื้นที่ศึกษาอีกครั้งเพื่อให้เกิดข้อมูลที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับพื้นที่ ระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ประกอบการ การดำเนินการในระดับแผนมีกระบวนการสำคัญ ตั้งแต่การจัดเวทีระดับกลุ่มจังหวัดเพื่อนำเสนอผลการศึกษาเส้นทาง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถเสนอแนะปรับปรุงได้ จากนั้นเมื่อเส้นทางดังกล่าวเป็นที่ยอมรับแล้ว คณะวิจัยจะดำเนินการทดสอบเส้นทาง โดยยึดแนวคิดเรื่องเส้นทางท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสังคมวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน

11. สรุปวิเคราะห์ผล

การสรุปผลวิเคราะห์ในระดับแผนงาน คณะวิจัยจะดำเนินการสรุปผลการศึกษาจากโครงการย่อยทั้ง 2 นำมาวิเคราะห์เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ในระดับแผนงาน ซึ่งคณะวิจัยจะดำเนินการสรุปโดยใช้วิธีจัดเวทีกลุ่มย่อย และเวทีระดับกลุ่มจังหวัดร่วมด้วย เพื่อสะท้อนกลับข้อมูลสู่ผู้ใช้ประโยชน์ ซึ่งจะป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนสรุปเป็นเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์

1.5 ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ ในระดับแผนงานมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากโครงการย่อย 1 และ ย่อย 2 ดังนั้นประเด็นด้านเนื้อหาของการศึกษานี้จึงประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินแหล่งท่องเที่ยวไทย-ลาวของโครงการย่อย 1 ส่วนที่ 2 เนื้อหาของการวิเคราะห์แผนพัฒนาการท่องเที่ยวไทย-ลาว ของโครงการย่อย 2 ซึ่งเมื่อโครงการย่อยดำเนินการเสร็จตามขั้นตอนการวิจัย ในระดับแผนงานจะมุ่งศึกษาเนื้อหาประเด็นความสัมพันธ์ของผลการศึกษาของโครงการย่อยทั้ง 2 เพื่อสรุปผลการวิจัยในระดับแผนงานอีกครั้ง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โครงการย่อย 1

ประเด็นในการศึกษาศึกษาและวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก ประกอบด้วย การศึกษาและวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก ประกอบด้วย

- 1) อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว (Identities)
- 2) เรื่องราว(Story telling) เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว (ประเพณี การดำเนินวิถีชีวิต วิถีชีวิต วัฒนธรรม เรื่องเล่า นิทานตำนาน ที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขง และวิถีชีวิตคนริมโขง)
- 3) โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Infrastructures)
- 4) คุณภาพ และมาตรฐานเส้นทางท่องเที่ยว (Tourism Standards)
- 5) นักท่องเที่ยว (Tourist)

การประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวตามเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงไทย - ลาว พื้นที่ จังหวัด นครพนม ถึง จังหวัด อุบลราชธานี และ แขวง คำม่วน ถึง แขวง จำปาสัก ซึ่งประกอบด้วย

- 1) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions)
- 2) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเดินทาง (Amendments) เช่น โครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน การสื่อสารโทรคมนาคม พิธีการเข้าเมืองและศุลกากร และการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น
- 3) สถานที่พักแรม (Accommodations)
- 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)
- 5) การคมนาคม (Accessibilities)
- 6) คุณภาพและการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน (sustainable tourism)
- 7) ความต่อเนื่องของการท่องเที่ยว
- 8) นักท่องเที่ยวคุณภาพ

การศึกษาระดับความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใน พื้นที่ ลุ่ม น้ำ โขง ไทย - ลาว พื้นที่ จังหวัด นครพนม ถึง จังหวัด อุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก

การนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และ แขวง คำม่วน ถึง แขวง จำปาสัก ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวคุณภาพ

ขอบเขตด้านประชากรและวิธีการรวบรวมข้อมูลของโครงการย่อย 1

กลุ่มประชากรในการศึกษาจะจำแนกตามรูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และการระดมความคิดเห็น (Focus group) ซึ่งประกอบด้วย

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประกอบด้วย

1.1 ผู้รู้ ประกอบด้วย ผู้นำ ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสักจำนวนพื้นที่ 2 คน รวม 16 คน

1.2 ผู้ปฏิบัติผู้ประกอบการธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก ทั้งภาครัฐ และเอกชน พื้นที่ละ 3 คน รวม 24 คน

1.3 ผู้เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยว ประชาชนชาวบ้านและประชาชนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสักพื้นที่ละ 5 คน รวม 40 คน

2. การแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

ตามการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก รวมถึงเจ้าหน้าที่ ผู้บริหาร ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก แบบกำหนดความน่าจะเป็น ด้วยเทคนิควิธีการแบบชั้นภูมิโดยการแจกแบบสอบถามแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 90 % โดยอ้างอิงจากสถิตินักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัยจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2556) ได้รวบรวมไว้ โดยเลือกสถิติในปี พ.ศ. 2555 ดังนี้

จังหวัดอุบล -แขวงจำปาสัก

จำนวนนักท่องเที่ยว	1,307,342 คน	กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100 คน
ชาวไทย	1,250,348 คน	96 คน
ชาวต่างประเทศ	56,994 คน	4 คน

จังหวัดอำนาจเจริญ -สะหวันนะเขต

จำนวนนักท่องเที่ยว	151,916 คน	กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100 คน
ชาวไทย	145,770 คน	95 คน
ชาวต่างประเทศ	6,146 คน	5 คน

จังหวัดมุกดาหาร-สะหวันนะเขต

จำนวนนักท่องเที่ยว	365,447 คน	กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100 คน
ชาวไทย	359,824 คน	98 คน
ชาวต่างประเทศ	5,623 คน	2 คน

จังหวัดนครพนม-แขวงคำม่วน

จำนวนนักท่องเที่ยว	358,227 คน	กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100 คน
ชาวไทย	347,296 คน	95 คน
ชาวต่างประเทศ	10,931 คน	5 คน

3. การระดมความคิดเห็น (Focus group) ประกอบด้วย

3.1 ผู้รู้ ประกอบด้วย ผู้นำ ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก จำนวน พื้นที่ละ 2 คน รวม 16 คน

3.2 ผู้ปฏิบัติผู้ประกอบการธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก ทั้งภาครัฐ และเอกชน พื้นที่ละ 5 คน รวม 40 คน

3.3 ผู้เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยว ประชาชนชาวบ้านและประชาชนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสักพื้นที่ละ 10 คน รวม 80 คน

โครงการย่อย 2

1. กลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 10 บริษัท

2. สมาคมผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในประเทศไทย 2 สมาคม

3. ผู้ปฏิบัติผู้ประกอบการธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก ทั้งภาครัฐ และเอกชน พื้นที่ละ 3 คน รวม 24 คน

4. ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบแผนงานด้านการท่องเที่ยวในหน่วยงานรัฐจำนวน 40 คน จากสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดนครพนม,จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานจังหวัด,สนง.การท่องเที่ยวและกีฬา, องค์การบริหารส่วนจังหวัด,เทศบาล,องค์การบริหารส่วนตำบล,นรข, ฝ่ายความมั่นคง,พานิชจังหวัด.อุตสาหกรรมจังหวัด.พัฒนาชุมชน ด้านตรวจคนเข้าเมือง,ตำรวจท่องเที่ยว,ประชาสัมพันธ์จังหวัด,การทำอาภาศยานนานาชาติอุบลราชธานี และทำอาภาศยานนครพนม

5. ชุมชนที่มีศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวจำนวน 4 ชุมชน

1.6 พื้นที่วิจัย

พื้นที่ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย

1.พื้นที่ 4 จังหวัดภาคอีสานของประเทศไทย คือ

จังหวัดนครพนม

จังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดอำนาจเจริญ

จังหวัดอุบลราชธานี

2 พื้นที่ 2 แขวงของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) คือ

แขวงคำม่วน

แขวงสะหวันนะเขต

แขวงสาละวัน

แขวงจำปาสัก

ภาพที่ 1.1 พื้นที่การศึกษาวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์สำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหลังจากการดำเนินโครงการครั้งนี้เสร็จสิ้น คือ พื้นที่ศึกษาวิจัยจะมีเส้นทางท่องเที่ยวใหม่เกิดขึ้นและมีแนวทางในการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ เกิดช่องทางการตลาด นำสู่การเกิดรายได้เข้าสู่ชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งประเทศชาติ และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยที่สัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ประโยชน์ในอีกด้านคือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ซึ่งจะนำสู่การสร้างความร่วมมือในด้านต่างๆตามมา เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ชายแดนแม่น้ำโขง ซึ่งต้องสัมพันธ์กับด้านเศรษฐกิจ การค้า ด้านความมั่นคง ด้านกฎหมาย กรณีการใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขในการพัฒนาระหว่างประเทศจะนำสู่การสร้างความเข้าใจระหว่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว จะเป็นการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันยิ่งขึ้น ด้านนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศจะได้เรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรมของคนลุ่มน้ำโขงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ประโยชน์สำคัญของการวิจัยนี้คือผลผลิตที่เกิดจากงานวิจัยที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้คือ

1. มีข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว
2. เกิดแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามลุ่มน้ำโขงให้กับประเทศอย่างเป็นรูปธรรม
3. มี Product เส้นทางท่องเที่ยวตามลุ่มน้ำโขงที่มีคุณภาพ จำนวน ไม่ต่ำกว่า 4 เส้นทาง

1.8 นิยามศัพท์

แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม มีความปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีศักยภาพในการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวคุณภาพ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบความแตกต่าง เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ขณะเดียวกันเป็นนักท่องเที่ยวที่มีเวลาท่องเที่ยวยาวนาน ไม่ก่อผลกระทบต่อการท่องเที่ยวใดๆ

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน เกิดการท่องเที่ยวบนฐานการดูแลรักษาอย่างมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ดั้งเดิม เกิดผลกำไร มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่ไม่กระทบหรือกระทบน้อยที่สุดต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นทำให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างและทำให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนอยู่ดีกินดีและอยู่เย็นเป็นสุข เกิดการกระจายและผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น และมีความปลอดภัยในการบริการ

เส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพตามลุ่มน้ำโขง ไทย-ลาว เป็นเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวบนฐานการดูแลรักษาอย่างมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ดั้งเดิม เกิดผลกำไร มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่ไม่กระทบหรือกระทบน้อยที่สุดต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นทำให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างและทำให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนอยู่ดีกินดีและอยู่เย็นเป็นสุข เกิดการกระจายและผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น และมีความปลอดภัยในการบริการ

1.9 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แผนงานวิจัยเรื่อง การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวและแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก มุ่งสังเคราะห์ผลการวิจัยของโครงการย่อย 2 โครงการคือ โครงการย่อยที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก และโครงการวิจัยย่อย 2 ศึกษาการบูรณาการแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สังคมและวัฒนธรรม ในพื้นที่กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก โดยในแผนงานมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ 1. เพื่อติดตามผลการศึกษาตามขั้นตอนการวิจัยของโครงการย่อยในแผนงาน 2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับแนวทางการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงจากผลการศึกษาในระดับโครงการย่อย 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงอย่างยั่งยืนให้กับประเทศอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวกลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว เพื่อให้การดำเนินการวิจัยมีความสมบูรณ์ของเนื้อหาวิจัย ในบทนี้คณะวิจัยมุ่งทบทวนเอกสารและงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ในหัวข้อสำคัญดังนี้

แผนยุทธศาสตร์การตลาดการท่องเที่ยวเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน

จากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2558 – 2559

รัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยรัฐบาลได้กำหนดให้ พ.ศ.2558 เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย 2558 (2015 Discover Thainess) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวไทยอย่างเป็นทางการ โดยรัฐบาลพร้อมสนับสนุนส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีการรับรู้ไปอย่างกว้างขวาง รองรับการแข่งขันเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และผลักดันการท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งกำหนดเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2558 ถึงเดือนธันวาคม 2558 เพื่อนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศไทยในมุมมองใหม่ เน้นคุณค่าที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการมาเที่ยวเมืองไทยผ่านวิถีไทย เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับความเป็นไทย ตลอดจนให้เกิดการแบ่งปันประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้ถึงภาพลักษณ์อันงดงามและความเป็นเอกลักษณ์ของไทย

การส่งเสริมตลาดต่างประเทศ

แนวทางการดำเนินงาน: สร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ทางบวกต่อเนื่องจากปี 2557 โดยประกาศเป็นปี “ท่องเที่ยววิถีไทย” และส่งเสริมตลาดภายใต้แคมเปญ “Discover Thainess” มุ่งสื่อสารภาพลักษณ์ที่สามารถเสริมความเข้มแข็งให้แบรนด์ประเทศไทย ด้วยการนำเสนอความสุข สนุกแบบไทยๆ เป็นจุดแข็งที่แตกต่างจากชาติอื่นๆ เสนอขายแหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ชุมชน เน้นในเรื่องของความเป็นไทย (Thainess) และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่โดดเด่น มีเอกลักษณ์ ผสานกับความหลากหลายของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้หลากหลายรูปแบบ หลากหลาย Lifestyle หลากหลายโอกาส นามาต่อยอด รวมเป็นเนื้อหาในการสื่อสาร โดยนำเสนอประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางจิตใจ (Value) ที่จับจิตและประทับใจ (Emotional Marketing) เน้นการส่ง mood and tone ทางสื่อสารที่สามารถเข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึกและความต้องการของนักท่องเที่ยว เป้าหมายให้ลึกมากขึ้น มุ่งหวังให้ภาพของความประทับใจนี้ เกิดการรับรู้ในวงกว้าง เกิดการบอกต่อ (Word of mouth) เพื่อส่งต่อประสบการณ์ (Share) ผ่านช่องทางการสื่อสาร ทั้งสื่อออนไลน์และสื่อออฟไลน์

สร้างสรรค์สินค้า

สร้างสรรค์กิจกรรมพิเศษระดับนานาชาติเป็นปฏิทินท่องเที่ยวตลอดทั้ง 12 เดือน เพื่อส่งต่อความสุข ความสนุกแบบไทยๆ ภายใต้ปีท่องเที่ยววิถีไทย ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายและพักนานวันขึ้น รวมทั้งดำเนินการสร้างสรรค์สินค้า โดยออกแบบและผลักดันสินค้าที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยเน้นการพัฒนาและออกแบบสินค้าและบริการในเชิงคุณค่า (Value) ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาด ให้กับนักท่องเที่ยว ตามลักษณะความสนใจของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยพัฒนาต่อยอดสินค้าเดิม ด้วยการเพิ่มคุณค่าเข้าไปในสินค้า เพื่อให้

เกิดผลด้านมูลค่าเพิ่มทางการตลาด รวมทั้งดำเนินการเพื่อยกระดับการทำงานของพันธมิตรโดยเฉพาะผู้ประกอบการและเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวตามแนวคิดเชิงคุณค่า โดยคัดเลือกผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ มีคุณภาพมาพัฒนา และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถนำเสนอคุณค่าความประทับใจ (Value Oriented) สู่นักท่องเที่ยว

ขยายตลาดคุณภาพ

เจาะกลุ่มตลาดระดับบนที่มีรายได้สูงและกลุ่มความสนใจพิเศษที่มีแนวโน้มใช้จ่ายสูงระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่ม Golf กลุ่ม Wedding&Honeymoon กลุ่ม Health&Wellness กลุ่ม Ecotourism โดยเน้น การสื่อสารภาพลักษณ์และตอกย้ำให้เกิดภาพจำที่สอดคล้องกับคุณค่า(value) ที่กลุ่มเป้าหมายต้องการ ผสานกับการนำเสนอสินค้าที่ตรงตามลักษณะพฤติกรรมและความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ผ่านช่องทางการสื่อสารทั้ง Online และ Offline ควบคู่กับการร่วมมือกับเครือข่ายภาคีทั้งในและนอกอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและจัดทำ package พิเศษเสนอขายกระตุ้นการตัดสินใจเดินทาง

ขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่ม Quality Leisure

มุ่งเน้นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มตลาด Quality Leisure ซึ่งเป็นตลาดนักท่องเที่ยวหลักของไทยให้เดินทางเข้ามาประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งจะดำเนินงานใน 2 กลุ่มหลัก คือ **กลุ่มเดินทางครั้งแรก (First Visitor)** เร่งสร้างการรับรู้ให้เกิดกับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ที่ยังไม่เคยเดินทางมาประเทศไทยเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยในพื้นที่ตลาดเดิม โดยการแสวงหาความร่วมมือจากเครือข่ายภาคีและเข้าร่วมงานส่งเสริมการขายทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ ทั้งในและนอกอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดหลัก พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ตลาด ในเมืองรองที่มีศักยภาพ และเปิดตลาดใหม่ในประเทศ เศรษฐกิจมีแนวโน้มขยายตัวอื่นๆ **กลุ่มเดินทางซ้ำ (Repeater)** ดำเนินการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางกลับเข้ามายังประเทศไทยอีกครั้ง ด้วยการนำเสนอสินค้าใหม่ ๆ (New Product Development : Innovation/Modified product) ให้แก่นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว เน้นการเสนอขายแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รวมทั้งการเข้าร่วมงานและ/หรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายต่างๆ

สร้างศูนย์กลางการเดินทางท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน (AEC)

สร้างการรับรู้ประเทศไทยในฐานะศูนย์กลางการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในภูมิภาคอาเซียน โดยเป็นจุดนำเข้า (Entry) และส่งออก (Exit) นักท่องเที่ยวที่สำคัญในภูมิภาคอาเซียน และส่งเสริมการขาย โดยร่วมกับเครือข่ายภาคีในภูมิภาค รวมทั้งส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกระตุ้นการเดินทางของกลุ่มเพื่อนบ้านให้เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย โดยเน้นการใช้กลยุทธ์ WIN-WIN Marketing กับคู่ค้าในภูมิภาค เน้นการแลกเปลี่ยนทรัพยากรที่แตกต่างกัน เน้นสร้างสมดุลทางการค้าด้านการท่องเที่ยวให้เกิดกับภูมิภาค ด้วยการลงนามในสนธิสัญญาต่างๆ

การส่งเสริมตลาดในประเทศ

กระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวกลุ่มกระแสหลัก

กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มกระแสหลัก (Mainstream) ที่มีขนาดใหญ่ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครอบครัว กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มนักเรียนนักศึกษาออกเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น ด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์สร้างกระแสผ่านสื่อทุกช่องทางอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสื่อและเครือข่ายชุมชนออนไลน์ (Social Media และ Social Network Community) ให้เกิดการบอกต่อกันอย่างทั่วถึง เสริมด้วยการใช้เทศกาลงานประเพณี (Festivities) สร้างความน่าสนใจดึงดูดคนไทยให้เดินทางไปทั่วทุกภาคของประเทศ พร้อมทั้งจัดงานเทศกาลท่องเที่ยวระดับชาติ เปิดเวทีนำเสนอแนวคิดใหม่ทางการท่องเที่ยวและเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวได้เสนอขายสินค้าและบริการที่ให้สิทธิพิเศษโดยตรงกับนักท่องเที่ยว เพื่อจูงใจและเร่งการตัดสินใจเดินทางของกลุ่มเป้าหมาย

ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษและกลุ่มเฉพาะ

ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มคนไทยที่ออกเดินทางตามรสนิยมและไลฟ์สไตล์ของตนใน 3 กลุ่มหลัก คือ กลุ่ม Green Tourism กลุ่มท่องเที่ยวเชิงศาสนา และกลุ่ม Corporate โดยร่วมกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวนำเสนอสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับความสนใจและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งสร้างสรรค์สินค้าและบริการใหม่ๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวตามคุณค่าและความสนใจพิเศษของตนเอง โดยนำเสนอสินค้าที่มีอยู่เดิมมาออกแบบเพิ่มเติมและสร้างสรรค์สินค้าใหม่ให้สอดคล้องกับความชอบและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งนำเสนอให้พันธมิตรทุกกลุ่มได้มีโอกาสทดสอบสินค้าและบริการนั้น เพื่อผลักดันให้เกิดการนำเสนอสินค้าและบริการที่มีความพร้อมออกเสนอขายต่อกลุ่มเป้าหมายต่อไป

สร้างสมดุลเชิงพื้นที่

ส่งเสริมการกระจายตัวของการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยจากพื้นที่จังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่นไปสู่พื้นที่จังหวัดอื่นๆ ที่ยังมีนักท่องเที่ยวค่อนข้างเบาบาง โดยประสานความร่วมมือกับพันธมิตรในพื้นที่ จัด Road show และ Consumer Fair ในภาคต่างๆ เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวคนไทยเดินทางแลกเปลี่ยนข้ามจังหวัด กลุ่มจังหวัด และข้ามภูมิภาคให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งใช้กระแสการเปิดเสรี AEC ในปี 2558 ชักชวนให้คนไทยออกเดินทางท่องเที่ยวทางบก โดยแวะท่องเที่ยวในจังหวัดต่างๆ ตามเส้นทางที่เชื่อมโยงต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะจังหวัดขนาดเล็กและจังหวัดชายแดนในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตกและภาคตะวันออก ผสมกับส่งเสริมการจัดกิจกรรมและงานประเพณีในภาคต่างๆ เพื่อเสริมตำแหน่งทางการตลาดของกลุ่มจังหวัด และสร้างอัตลักษณ์ของภูมิภาค ทำให้เกิดนักท่องเที่ยวรู้สึกความแตกต่างของบรรยากาศในการเดินทางท่องเที่ยว และสามารถเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทยได้หลายครั้งหลายหนในหนึ่งปีมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ให้เดินทางไปค้นหามากขึ้น

ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวช่วงนอกฤดูกาล

กระตุ้นให้คนไทยออกเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันธรรมดา โดยจัดงาน Consumer Fair เปิดเวทีให้ผู้ประกอบการได้เสนอขายสินค้าและบริการท่องเที่ยวในราคาพิเศษให้กับกลุ่มเป้าหมายโดยตรงเพื่อเร่งการตัดสินใจซื้อ การร่วมมือกับผู้ประกอบการที่พัก สายการบิน ในให้สิทธิพิเศษต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวในวันธรรมดา พร้อมทั้งโฆษณาและประชาสัมพันธ์เน้นย้ำถึงข้อดีที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยวในวันธรรมดา อาทิ ความสะดวกสบาย ความเงียบสงบ ความคุ้มค่าเงิน ฯลฯ

ในปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลไทยประกาศจุดยืนที่จะใช้การท่องเที่ยวขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างเต็มที่โดยเน้นให้เกิดมูลค่าการท่องเที่ยวที่กระจายรายได้สู่ชุมชน เชื่อมโยงกับการทำงานของส่วนราชการต่างๆ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในมิติการเชื่อมโยงบูรณาการแผนพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนแต่เกิดความรวดเร็วในการทำงานด้านการท่องเที่ยว ซึ่งโดยรวมมีกลไกการจัดการในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยในอดีตประกอบด้วย 2 ภาคส่วนหลัก คือ 1) ภาครัฐ เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น 2) ภาคเอกชน เช่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยว มีคeturk สมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งระดับนานาชาติ ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น เป็นต้น

ในโอกาสเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2559 รัฐมนตรีกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬานางกอบกาญจน์ สิริยสัถย์ วัฒนวรการ ให้ข้อเสนอแนะแก่นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวในเวทีประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2558 ซึ่งแจ้งกรอบแนวคิดของรัฐบาลชัดเจนว่า ต้องการ “ให้การท่องเที่ยวต้องดูแลสังคมได้ ลดความเหลื่อมล้ำได้ โดยเน้นคุณภาพและมูลค่าเพิ่ม” ซึ่งในปี พ.ศ.2558 รัฐบาลได้จัดให้มีกิจกรรม 12 เมืองต้องห้ามพลาด รวมทั้งมีอีก 24 เมืองที่เขาเล่าว่าแล้วนักท่องเที่ยวต้องไปเยี่ยมชม โดยต้องการให้มีการเพิ่มจำนวนวันเวลาในการท่องเที่ยวให้มากขึ้น ส่วนปี พ.ศ.2559 ยังเป็นประเด็นที่งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญ อาทิ กรณีการขยายตัวของสังคมผู้สูงอายุที่มีผู้สูงอายุมากขึ้น และมีพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ที่ต่างออกไป รัฐบาลให้ความสนใจกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรและเห็นว่าการท่องเที่ยวควรเตรียมตัวรับกับสังคมผู้สูงอายุที่กำลังเกิดขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของผู้คนด้านการท่องเที่ยวที่เข้าถึงเทคโนโลยีสื่อออนไลน์มากขึ้น เป็นพฤติกรรมทางท่องเที่ยวแบบใหม่ที่คนสามารถตัดสินใจเองได้ง่ายขึ้น ประกอบการเดินทางที่สามารถเดินทางได้อย่างสะดวกภายใต้สถานการณ์การระบาดทั่ว ล้วนส่งผลต่อการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นปัจจุบันและกำลังพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวแบบใหม่ๆ แต่ไม่ได้หมายถึงการทิ้งแหล่งท่องเที่ยวเดิม ข้อเสนอของเจ้ากระทรวงการท่องเที่ยวเห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบันควรต้องขายความเป็นไทย ขายความเป็นวัฒนธรรมไทยที่มีอยู่แล้วแต่นำมาปรับผูกเป็นเรื่องราวใหม่อย่างไรเป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งข้อเสนอของรัฐบาลสอดคล้องกับการนำเสนอของผู้ประกอบการและนักวิจัยด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องเน้นการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างไรให้เกิดความยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหรือที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Sustainable Tourism เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกันมากขึ้น เนื่องจากความตื่นตัวด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวที่หันมานิยมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผู้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้หลายทรรศนะ ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540) การประชุม Globe'90 (ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2545) ให้คำจำกัดความว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาทรัพยากรของชนรุ่นหลังด้วย ราชบัณฑิตยสถาน(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540) ได้บัญญัติคำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุดเกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้เป็นประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด

กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

กลยุทธ์หรือวิธีการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนี้ เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ผู้รับผิดชอบการพัฒนาจะต้องร่วมดำเนินการ (ร่วมคิด ร่วมทำ) กับภาคีเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามหน้าที่ที่รับผิดชอบและพันธกิจที่เกี่ยวข้องในแต่ละส่วนโดยนำเอกหลักการจัดการท่องเที่ยวทั้ง 10 ประการ มาบูรณาการโดยคำนึงถึงการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการน้ำและมรดกโลก การพัฒนาสินค้าของที่ระลึก (Green Products) รวมถึงการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมตลาดและการพัฒนาตลาดอยู่ด้วย โดยมีวิธีการตามขั้นตอนดังนี้ (ภราเดช พยัฆวิเชียร, 2543 อ้างถึงใน นกมล นพรัตน์, 2551)

1) ยึดหลักของความยั่งยืนในการวางแผนและจัดการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมนั้น องค์กรชุมชนจะต้องพูดคุยปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันประเมินผลศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ร่วมกันค้นหาจุดแข็งหรือความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยว ค้นหาจุดอ่อนและสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา มองหาโอกาสความเป็นไปได้ต่อการจัดการในอนาคต โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่จะเกิดผลกระทบน้อยที่สุด (มีความสมดุล) ของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน การพัฒนาต้องมีความชัดเจนของการดำเนินงานเพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพ และคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรมและคงไว้ในอัตลักษณ์ท้องถิ่น ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นทุกครั้งที่ไปเที่ยว รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตของท้องถิ่นโดยนำธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริม อันหมายถึงประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวก สบายดีขึ้นกว่าเดิม

3) กำหนดผังและรูปแบบของสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ไม่ก่อผลกระทบทางภูมินิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น (ไม่เป็นสิ่งที่แปลกปลอมเข้าไป) โดยใช้มาตรการเพื่อรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและความสามารถในการรองรับของพื้นที่ การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบต่อสังคม การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

4) จัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนแม่บทของท้องถิ่น จังหวัดและภูมิภาค โดยสำรวจศักยภาพ (สถานภาพ คุณภาพ ความโดดเด่นความสวยงามและสุนทริยภาพ) ของแหล่งท่องเที่ยว สำรวจตลาดการท่องเที่ยว เพื่อกำหนด แผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ (ระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว) ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

5) การพัฒนาบุคลากรต้องกำหนดแผนฯและหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรที่ปฏิบัติงาน (ในธุรกิจท่องเที่ยวทั้ง 5 สาขา คือ ขนส่ง/ที่พัก/ร้านอาหาร/บริษัทนำเที่ยว และสินค้าของที่ระลึก) ซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถ มีมาตรฐานการทำงานในระดับสากล โดยการฝึกอบรมการดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การบริการที่มีมาตรฐานสากล

6) ดำเนินการเขียนโครงการ เพื่อของบประมาณพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเมื่อกลุ่มผู้รับผิดชอบการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณได้รับมติจากชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม แล้ว ต้องจัดการเขียนโครงการตามแผนบูรณาการ (แผนพัฒนาฉบับที่ 9)

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

เสรี พงศ์พิศ (ชาญยุทธ หาญคำภา, 2552) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าจะต้องประกอบไปด้วย

1. ความเป็นหุ้นส่วน การท่องเที่ยวทางเลือกจะต้องมีการเตรียมการผ่านการแสดงความคิดเห็นของหุ้นส่วนทั้งสองฝ่ายทั้งคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวว่ารายการท่องเที่ยวนั้นมีความพร้อมหรือไม่ เป็นทางเลือกอย่างไร ในการเตรียมการดังกล่าวมีความจำเป็นที่ไม่เพียงแต่เป็นเรื่องทางเทคนิคเท่านั้น หากจะนำไปสู่สาระสำคัญของรายการนำเที่ยว เช่น การที่นักท่องเที่ยวควรจะมีความพร้อมในการนอนธรรมชาติ กินหรือเดินทางแบบธรรมชาติตามแบบคนท้องถิ่นทั่วไป นอกจากนี้นักท่องเที่ยวไม่ควรที่จะตั้งคำถามเพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องพร้อมตอบคำถาม รวมถึงการไม่เป็น “ผู้รับ” อย่างเดียวแต่จะเป็น “ผู้ให้” ด้วยในเบื้องต้น ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลของประเทศตนเองที่จะต้องนำเสนอแลกเปลี่ยนกันนั้นเองนักท่องเที่ยวไม่ควรที่จะไปหาใครตามอำเภอใจ ยกเว้นแต่ชาวบ้านได้เตรียมตัวไว้แล้วด้วยเหตุนี้ จึงไม่จำเป็นต้องมีทัวร์สแลม ทัวร์ท่องเที่ยว ทั่วโรงงาน หรือทัวร์ตามหมู่บ้านที่ไม่ได้ตกลงหรือเตรียมการรับการมาเยือนเอาไว้ก่อน อย่างไรก็ตามการเตรียมการรับการมาเยือนพึงปฏิบัติดังนี้

1) จะต้องมีการจัดการที่ทำหน้าที่ประสานงานในภาคสนามและรวมกลุ่มซึ่งอาจจะมาจากหลายส่วนในเขตชุมชน เพื่อการรวมกันคิดรายการท่องเที่ยว เช่น มาจากสแลมส่วนหนึ่ง มาจากสตรีส่วนหนึ่ง มาจากเด็กส่วนหนึ่ง มาจากผู้ใช้งานส่วนหนึ่ง ฯลฯ

2) สมาชิกเหล่านี้จะต้องทำหน้าที่วางรายการท่องเที่ยวรวมถึงเตรียมการรองรับนักท่องเที่ยว

3) รายการท่องเที่ยวที่วางเอาไว้ จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเป็นหุ้นส่วน การแลกเปลี่ยน และการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

4) สมาชิกที่จัดการจะต้องลำดับความสำคัญตามขั้นตอนในการเตรียมรายการท่องเที่ยว

2. การแลกเปลี่ยนในขั้นตอนของการเตรียมการนั้น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นที่สุด ข้อมูลที่ต้องแลกเปลี่ยน ได้แก่ ข้อมูลด้านชีวิต (Bio-Data) และภูมิหลังของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม รวมถึงข้อมูลประเด็นหรือความต้องการหลักที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมา จัดเป็นข้อมูลเบื้องต้น ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเทศของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาด้วย

ในเบื้องต้นของการแลกเปลี่ยน จะต้องมีการคาดการณ์และเตรียมรายการล่วงหน้า ทั้งนี้ในการที่ประเทศโลกที่หนึ่งเดินทางมาเยือนประเทศที่สาม รายการท่องเที่ยวที่ควรแลกเปลี่ยน มีดังนี้

- 1) การแลกเปลี่ยนความสะดวก ที่มีใช้เป็นการเรียนรู้ถึงสภาพที่เป็นจริงในประเทศโลกที่หนึ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาทักษะทางภาษาอีกด้วย
- 2) การแลกเปลี่ยนอย่างมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มสลัม เพื่อนหญิง มุลินีเด็ก กลุ่มเคลื่อนไหวของผู้ใช้แรงงาน ตลอดจนการลงภาพสนามในพื้นที่ชนบท เป็นต้น
- 3) การแลกเปลี่ยนกับผู้นำหรือตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ที่หมายถึง การแลกเปลี่ยนกับสมาชิกที่ร่วมจัดการกันเอง
- 4) การแลกเปลี่ยนอื่น ๆ ที่ชาวบ้านสนใจและอยู่ในข่ายของการท่องเที่ยวทางเลือก

3. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางเลือกจะต้องประกอบไปด้วย หุ่นส่วนทั้งสองฝ่ายในฐานะเจ้าของประเทศแต่ละฝ่าย ดังนั้นการทำงานอย่างเป็นระบบและมีจุดยืน (อาทิ การเคารพ สถานภาพทั้งของประเทศที่สนับสนุนทางการเงินและรายได้และประเทศที่ไม่สนับสนุนรายได้ ซึ่งนับเป็นเทคนิคทางธุรกิจ อย่างหนึ่ง) นอกจากนี้วัตถุประสงค์ร่วมกันของหุ่นส่วนที่เกิดขึ้น จะต้องเห็นพ้องถึงกิจกรรมและผลตอบรับอย่างเป็น กระบวนการต่อเนื่อง มีความชัดเจน มีความเป็นไปได้

จะพบว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนี้ จะให้ความสำคัญกับคนในชุมชนและให้ความสำคัญกับการจัดการคนในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจกระบวนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งจากอดีตจนถึงปัจจุบันแนวคิด ดังกล่าวยังคงทันสมัยเสมอ ด้านหนึ่งเป็นเพราะว่ายังคงมีชุมชนหลายชุมชนต้องการพัฒนาตนเองให้เกิดการท่องเที่ยวใน ชุมชน แต่อีกด้านหนึ่งเป็นกลับพบว่าหลายชุมชนที่เคยเข้าสู่กระบวนการพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวยังไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร ซึ่งหมายถึงยังคงมีปัญหาอุปสรรคในการพัฒนา

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะดำเนินไปได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการประสานงาน จาก องค์ประกอบของการท่องเที่ยวในทุกด้านและเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน ไม่เพียงเฉพาะการผสมผสาน ความต้องการและการตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ของ ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นหลักควบคู่กันไป แต่ในปัจจุบันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่สิ้นสุดลง การพัฒนาไม่สามารถดำเนินไป ตามแผนได้ ด้วยปัญหาและอุปสรรคดังนี้ (ราโพพรรณ แก้วสุริยะ .2544)

1. การบริหารจัดการ ในส่วนขององค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งในระดับนโยบายและระดับ ปฏิบัติการอื่น ได้แก่ ททท .กรมป่าไม้ กรมการปกครอง กรมควบคุมมลพิษสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง องค์กรชุมชนในท้องถิ่นหน่วยงานเหล่านี้เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนแต่ที่ผ่านมาการพัฒนา มัก เป็นการดำเนินการแบบ“ต่างคนต่างทำ” การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานนำไปซึ่งปัญหาการบริหารจัดการใน ท้องถิ่นนั้น ๆ

2. แหล่งท่องเที่ยวกับกิจกรรม ปัจจุบันการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวบางชนิดไม่คำนึงถึงความเหมาะสม หรือผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว มุ่งแต่ผลประโยชน์หรือด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จนทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรม ของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งยังมิได้กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวกับขีดความสามารถในการ รองรับของพื้นที่

3. การบริการ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุนกำกับ ดูแล ให้นักท่องเที่ยว บรรลุวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญเช่น ที่พัก ร้านอาหาร การบริการนำเที่ยว เป็นต้น แต่ที่ผ่านมาการบริการดังกล่าวไม่ได้รับการบริหารจัดการที่ควร จึงกลายเป็นปัญหาการบริการที่ไม่มีมาตรฐาน

4. สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ของพื้นที่ เป็นสิ่งเสริมสร้างคุณค่าและสวยงามให้แก่แหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ แต่ ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งกลับถูกทำลายโดยสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ดังกล่าว ด้วยเหตุของการขาดการบริหาร

จัดการจากผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น จึงกลายเป็นปัญหาการสร้างสิ่งแปลกปลอมหรือการทำลายทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น

5. นักท่องเที่ยว ถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวเป็นผู้ต้องการหรือเป็นอุปสงค์ (Demand) ของการท่องเที่ยว อีกทั้งนักท่องเที่ยวคือปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม หรือวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว การขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร มีส่วนทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว

6. ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทและความสัมพันธ์ต่อการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ เช่น ความเป็นเจ้าของ ผู้จำหน่ายสินค้า ผู้ให้บริการ รวมถึงองค์กรปกครองท้องถิ่น ด้วยความสำคัญดังกล่าวจึงถือเป็นอีกหนึ่งกลไกในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แต่ด้วยความเป็นชุมชนนั้นก็ก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ ด้วยเหตุของการขาดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนา จึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนล่าช้า

แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การพัฒนาเพื่อนำไปสู่การเติบโตการดำรงอยู่และการสืบทอดต่อไปจำเป็นต้องพัฒนาแบบครบวงจร ดำเนินการไปพร้อมกันในทุกองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ดังนี้(ราไพพรรณ แก้วสุริยะ .2544)

1. การบริหารจัดการต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดำเนินไปด้วยกัน
2. การกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวพอเพียงต่อขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและก่อให้เกิดผลกระทบให้น้อยที่สุด
3. การส่งเสริมและสนับสนุนการบริการเพื่อให้บริการที่มีคุณภาพ โดยควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าเป็นระบบและยั่งยืน
4. การสร้างความสัมพันธ์ของชุมชนในการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกของการพัฒนาอย่างเป็นระบบถ่วงเทินคุณค่าของทรัพยากรกับกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตระหนักถึงความพึงพอใจและความต้องการของชุมชนด้วย
5. การสร้างเสริมและเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่นให้เกิดความรักความหวงแหน และรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวรวมถึงการพึ่งพากันในความต้องการและตอบสนองอย่างรู้คุณค่าของการใช้ไปและการฟื้นฟูรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนนั้น ประชาชนในท้องถิ่น ผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องร่วมกันคิดร่วมทำกับพหุภาคี โดยคำนึงถึงเป้าหมายต่อการพัฒนาคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้ได้นานที่สุด มีปัญหาหรือผลกระทบน้อยที่สุด นั่นคือการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จะพบว่าปัจจุบันยังคงมีการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ต้องการให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพัฒนาคน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างรายได้ให้กับชุมชนแต่ไม่ทำลายสังคมวัฒนธรรมประเพณี แนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดที่นำทุนทางสังคมมาปรับใช้เพื่อให้เกิดมูลค่า ในหัวข้อต่อไปจะพิจารณาประเด็นการใช้ประโยชน์ของทุนทางสังคมในการท่องเที่ยว

การใช้ประโยชน์ทุนทางสังคมในการท่องเที่ยว

ประเด็นเรื่องทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว งานวิจัยของมิงสเวิร์ค ชาวสะอาด(2553) เสนอว่า การท่องเที่ยวดูเหมือนจะใช้ทุนทางสังคมอย่างเสรีและทำกำไรจากทุนทางสังคมได้โดยตอบแทนคืนให้ค่อนข้างน้อย เช่น ในจังหวัดเชียงใหม่ งานประเพณีไม้ดอกไม้ประดับจัดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี งานดังกล่าวแต่เดิมไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเลย แต่เป็นการจัดประกวดดอกไม้และการตกแต่งพืชพันธุ์ไม้ โดยมีขบวนรถบุปผชาติประมาณ 20 คันที่ตกแต่งประดับประดาดอกไม้อย่างงดงามเป็นจุดเด่นของงาน ผู้ให้การสนับสนุนรถบุปผชาติแต่ละคันก็คือหน่วยงานภาครัฐจากอำเภอต่างๆ และสถานประกอบการธุรกิจต่างๆ นอกจากขบวนรถบุปผชาติแล้ว ในงานยังมีนักเรียน นักศึกษา

ชาวบ้าน และกลุ่มเยาวชนร่วมเป็นอาสาสมัครเดินพาเหรดในขบวนอีกด้วย งานดังกล่าวได้กลายมาเป็นงานที่ได้รับความนิยมสำเร็จอย่างมากในด้านการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ โรงแรมและเกสต์เฮาส์หรือแม้แต่ที่พักในวัดก็ถูกจองเต็มทั้งหมดในช่วงเวลาดังกล่าวของทุกปี อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวระดับชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องพึ่งพิงทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง การท่องเที่ยวระดับชุมชนไม่สามารถจัดขึ้นได้โดยปราศจากความร่วมมือของสมาชิกชุมชนเพราะการท่องเที่ยวประเภทนี้ต้องอาศัยการขายวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี แต่ความขัดแย้งทางสังคมอาจจะเกิดขึ้นเมื่อทรัพยากรที่โดยปกติจะรักษาไว้เป็นของส่วนรวมถูกนำไปใช้สำหรับการท่องเที่ยวซึ่งมีผู้ได้รับผลประโยชน์เพียงกลุ่มหนึ่ง เช่น ลานวัดที่เคยเป็นสนามเด็กเล่นถูกปรับให้เป็นลานจอดรถ เป็นต้น แม้ว่าผู้นำชุมชนเป็นกุญแจสำคัญสำหรับความสำเร็จของการท่องเที่ยวระดับชุมชน แต่ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวระดับชุมชนขึ้นอยู่กับความร่วมมือและการให้ผลตอบแทนจากการท่องเที่ยวที่ย้อนกลับคืนมาสู่สมาชิกของชุมชน แต่ก็พบว่าโดยมากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนมักจะเป็นญาติพี่น้องหรือเพื่อนสนิทของผู้นำชุมชน (Kanang Kantamaturapoj, 2007)

เนื่องจากการท่องเที่ยวพึ่งพาทุนทางสังคมเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ถ้าไรส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวควรที่จะนำไปใช้บำรุงรักษาทุนทางสังคม เหตุผลหนึ่งคือชุมชนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไม่ได้มีกำไรมากนัก ชุมชนท่องเที่ยวบางแห่งก็กำลังอยู่ระหว่างการชำระหนี้ บางหมู่บ้านได้ใช้กำไรในส่วนนี้ทำการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ และการบำรุงรักษาถนนในท้องถิ่น แต่ก็ยังมีเงินไม่มากพอที่จะใช้จ่ายสำหรับพัฒนาทุนทางสังคมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

ในทางกลับกัน การท่องเที่ยวอาจกระตุ้นให้เกิดทุนทางสังคมได้เช่นกัน กรณีศึกษาหนึ่งในด้านการพัฒนาของชุมชนชาวไตในสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ได้ชี้ว่าการท่องเที่ยวได้กระตุ้นให้ชาวไตตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนและได้ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของสังคมการอยู่ร่วมกันอย่างเชื่อมั่นในสภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Luo Halin and Ma Li, 2004)

ผลได้ผลเสียจากการท่องเที่ยว

คำตอบในลำดับต้นๆที่คนไทยมักจะคิดถึงเกี่ยวกับผลได้จากการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวสร้างรายได้ ช่วยให้คนไทยมีงานทำเพิ่มมากขึ้น บางคนก็อาจจะตอบว่าทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักของนานาชาติ เกิดความภูมิใจในความเป็นไทย บ้างก็คิดไปถึงโอกาสที่จะมีประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนต่างชาติ การขยายตัวของการท่องเที่ยวทำให้รัฐบาลกลางสนใจท้องถิ่นมากขึ้น เป็นการ “ยกระดับหรือความเป็นหน้าเป็นตาและศักดิ์ศรีของท้องถิ่น” (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2535) ท้องถิ่นยังสามารถใช้การท่องเที่ยวต่อรองของงบประมาณมากขึ้น และขยายโอกาสการลงทุนด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา จากส่วนกลาง และเกิดการกระตุ้นชุมชนให้เกิดการสืบค้นอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีเพื่อแสดงออกถึงความเป็นไทยอย่างแท้จริง

แต่ในอีกด้านหนึ่ง การท่องเที่ยวก็นำมาซึ่งผลเสียได้ด้วย โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาที่ยังมีสาธารณูปโภคไม่พอเพียง อาจเกิดการแย่งชิงแย่งใช้สาธารณูปโภค เกิดขยะมากขึ้น น้ำเสียมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ไม่มีการเก็บค่าบำบัดน้ำเสีย อากาศเสีย หรือมีการอุดหนุนค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภค เช่น ทำให้การจราจรเกิดความแออัด เช่น ในเทศกาลปีใหม่อุดตันเป็นแถวยาวหลายกิโลเมตร เพื่อขึ้นสู่ยอดดอย อินทนนท์เกิดการแย่งใช้น้ำใช้ที่ดินกับคนท้องถิ่น ทำให้เกิดมลภาวะทางเสียง เช่น เสียงรถ เรือหางยาว การท่องเที่ยวเป็นช่องทางที่อาชญากร โสเภณี กลุ่มค้ายาเสพติดข้ามชาติ เดินทางเข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยวได้โดยง่าย การที่มีชาวต่างชาติมาเที่ยวก็จะทำให้เงินอุดหนุนกลายเป็นประโยชน์ต่อชาวต่างชาติ และลดค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการท่องเที่ยว ทรัพยากรภาษีของประเทศไม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

การขยายตัวของการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วอาจชักจูงให้เกิดการลงทุนในแหล่งท่องเที่ยวโดยนายทุนต่างถิ่น เพราะนายทุนท้องถิ่นขาดทักษะและประสบการณ์ของการจัดการธุรกิจใหม่หรือนายทุนท้องถิ่นไม่เพียงพอ ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นแล้วในภูเก็ต พัทยา เชียงใหม่ ปาย และทุกจังหวัดหรือท้องถิ่นที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามามาก การเข้ามาในท้องถิ่นของคนต่างถิ่นไม่จำกัดแต่เพียงผู้ประกอบการรายใหญ่เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงนายทุนน้อย และผู้ประกอบการรายย่อย เช่น

รถขึ้นไถ่อย่าง คนขายไข่ปิ้ง หาบเร่ต่างๆ ฯลฯ การศึกษาในอดีตที่หมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสนักแกง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตจากการเกษตรเป็นหัตถกรรมในครัวเรือน แต่เมื่อการท่องเที่ยวขยายตัวแล้วเงินทุนท้องถิ่นเข้ามาซื้อที่ดินของชาวไร่ ชาวบ้านก็ยุบกิจการแล้วกลายเป็นลูกจ้าง

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวในขณะที่สาธารณูปโภคที่รองรับไม่พอเพียง เช่น ระบบกำจัดขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว การที่หน่วยงานท้องถิ่นละเลยปล่อยให้ผู้ประกอบการร้านอาหารภัตตาคาร ผู้ประกอบการโรงแรม เรือท่องเที่ยวอยู่ริมหาด ริมตลิ่ง โดยไม่มีระบบกำกับควบคุมเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปล่อยให้มีการถ่ายเทของเสียลงไปในน้ำ เช่น ในกรณีของพัทยา (Supachit Manopimoke, 1992) พบว่า การเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำทะเลจนว่ายน้ำไม่ได้ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2529 เป็นต้นมา ทำให้นักท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2532 มีจำนวนลดลงจากปี พ.ศ.2531 ถึงร้อยละ 9.58 จนกระทั่งต้องมีการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ทำให้คุณภาพน้ำดีขึ้นเรื่อยๆ แต่จนถึงขณะนี้พัทยาก็ยังไม่สามารถกลับไปมีภาพลักษณ์ด้านชายหาดที่ดีเหมือนเดิม จำเป็นต้องสร้างจุดขายด้านกีฬา ดนตรีและบันเทิงแทน การไม่มีระบบแยกขยะที่ดีทำให้ขยะล้นเมือง ล้นบ่อขยะที่เคยเกิดขึ้นที่เชียงใหม่ ไม่เพียงแต่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวหมดความน่าท่องเที่ยว ยังทำให้คุณภาพชีวิตของคนท้องถิ่นเลวลงไปด้วย จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจว่าคนท้องถิ่นที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวจะไม่สนับสนุนการท่องเที่ยว

ในสังคมดั้งเดิมหรือสังคมที่ยังไม่เปิดตัวให้กับระบบสื่อสารและระบบสารสนเทศสมัยใหม่ๆ เช่น โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต การท่องเที่ยวมักถูกกล่าวหาว่า เป็นตัวนำค่านิยมสมัยใหม่ที่ไม่สอดคล้องกับจารีตเดิม หรือนำตัวอย่างที่ไม่ดี หรือนำประเพณีตะวันตกในการแสดงความรักอย่างเปิดเผยหรือโจ่งแจ้งในที่สาธารณะ หรือการใช้เสื้อผ้าปกปิดร่างกายที่ไม่เพียงพอ หรือการปล่อยให้มีการจัดเทศกาลในที่สาธารณะที่ปล่อยให้มีการใช้สารเสพติดและปลดปล่อยอารมณ์ทางเพศอย่างเสรี ฯลฯ เกิดผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นทำให้ประเทศไทยโดยเฉพาะกรุงเทพฯ ถูกตราหน้าว่าเป็นเมืองบาป มีการบริการทางเพศเพื่อแลกกับรายได้ ทั้งๆ ที่มีวัฒนธรรมอันดีงามอื่นๆ ที่จะนำมาใช้สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มโดยไม่ต้องขายบริการทางเพศ

การท่องเที่ยวยังอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคนท้องถิ่นในรูปของค่าครองชีพที่แพงขึ้น การสูญเสียพื้นที่ส่วนรวม เช่น ลานวัด ชายหาด ซึ่งถูกนำไปใช้เป็นสถานที่จอดรถ หาดส่วนตัวของโรงแรม ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณีในงานเทศกาลการนำสัตว์มาแสดง ทรมาณ เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยว ฯลฯ ที่น่าเป็นห่วงก็คือ ในขณะที่การทำการตลาดอยู่ในมือรัฐบาลกลางซึ่งโหมโฆษณาอย่างไม่หยุดยั้ง การดูแลทรัพยากรท่องเที่ยวตกอยู่ในมือของรัฐบาลท้องถิ่นที่มีทรัพยากรจำกัด และหน่วยงานใหม่หลายๆ แห่งที่ได้มีการทำงานแบบบูรณาการ โดยเฉพาะความสามารถในการจัดการเทคโนโลยีและบุคลากร การจัดการที่ไม่เพียงพอหรือเหมาะสมประกอบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเกินไปจะทำให้ไม่สามารถรักษาทรัพยากรท้องถิ่นให้ยั่งยืนได้

เมื่อพิจารณาประเด็นนี้แล้ว จะพบว่า การท่องเที่ยวในปัจจุบันไม่อาจจะกำหนดโดยเบ็ดเสร็จจากส่วนกลาง หากแต่ต้องบูรณาการความร่วมมือในระดับท้องถิ่นด้วย เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งการระดมความคิด การวางแผน พัฒนา การรับประโยชน์

ท้องถิ่นกับการท่องเที่ยว

ข้อสรุปของมิงสเวิร์คและคณะ (2553) เห็นว่าที่จริงแล้วกลุ่มคนท้องถิ่นเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ไม่ใช่ในฐานะเป็นแรงงานหรือเป็นเงินทุนและผู้ประกอบการเท่านั้น แต่ในฐานะที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวด้วย ในการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะของสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวพบว่า สิ่งดึงดูดใจที่นักท่องเที่ยวต่างชาติประทับใจที่สุดในการมาเยือนไทยก็คือ ทัศนียภาพที่สวยงามของประเทศไทย แม้ว่าก่อนมานักท่องเที่ยวจะคิดว่า ภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่โดดเด่นมักจะเป็นหาดสวย ทะเลใสหรือสปา การพึ่งพาคนท้องถิ่นจึงไม่ใช่แค่พึ่งพาแรงงานและทุนเท่านั้น ดังนั้น หากคนท้องถิ่นมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการท่องเที่ยว หรือได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวจนรู้สึกได้ คนท้องถิ่นอาจจะไม่ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวเนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ชาวต่างชาติต้องใกล้ชิดกับคนท้องถิ่นตลอดเวลา คนท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว หากคนท้องถิ่นไม่ยินยอมพร้อมใจที่จะ

ต้อนรับนักท่องเที่ยวแล้วเสน่ห์ของประเทศไทยก็จะลดลง ความรู้ที่ได้จากการประเมินมุมมองของประชาชนกับนักท่องเที่ยว
ยังมีความสำคัญในการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมในเชิงความสามารถในการรองรับของสังคมท้องถิ่น

ตารางแสดงผลลัพธ์สุทธิโดยรวมที่เกิดจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย

ผลลัพธ์สุทธิโดยรวมที่เกิดจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย	จำนวน	สัดส่วน (ร้อยละ)
1.เกิดผลเสียมาก	16	1.64
2.เกิดผลเสียปานกลาง	39	4.00
3.เกิดผลเสียน้อย	19	1.95
4.เสมอกัน	173	17.74
5.เกิดผลได้น้อย	84	8.62
6.เกิดผลได้ปานกลาง	262	26.87
7.เกิดผลได้มาก	382	39.18

โดยเฉลี่ยการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลลัพธ์ 1.64 (เกิดผลได้ปานกลาง)

ที่มา: มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, การท่องเที่ยวไทยจากนโยบายสู่รากหญ้า

ตารางแสดงสิ่งที่รัฐบาลควรใช้งบประมาณไทยเข้มแข็งในการสนับสนุนการท่องเที่ยวของไทย

สิ่งที่รัฐบาลควรใช้งบประมาณ ไทยเข้มแข็งในการสนับสนุนการ ท่องเที่ยวของไทย	ไม่ควร สนับสนุน	ควรสนับสนุน น้อย	ควรสนับสนุน มาก	คะแนนเฉลี่ย
1.ควรหาลูกค้าต่างชาติมาเที่ยว ไทยให้มากขึ้น	1.17	4.15	73.53	3.98
2.ส่งเสริมให้คนไทยเที่ยวไทย มากกว่าที่เป็นอยู่	0.23	1.56	89.53	4.36
3.ให้นักเรียนนักศึกษามีโอกาส ท่องเที่ยวทัศนศึกษา ภายในประเทศมากขึ้น	0.31	2.50	79.05	4.09
4.พัฒนาสาธารณูปโภคที่ทั้ง สนับสนุนท้องถิ่นที่มีแหล่ง ท่องเที่ยวและเป็นประโยชน์กับ คนในท้องถิ่นด้วย	0.08	1.72	86.09	4.27
5.ให้ความรู้คนไทยเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและธรรมชาติ	0.08	1.96	87.95	4.29
6.ให้นักเรียนมีส่วนร่วมเป็นไกด์ และพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น	0.31	2.27	80.86	4.18

ที่มา: มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, การท่องเที่ยวไทยจากนโยบายสู่รากหญ้า

บทบาทของรัฐบาลไทยในการจัดการท่องเที่ยว

นับจากอดีต บทบาทของรัฐบาลไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2520 ซึ่งเป็นปีแรกของการประกาศนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยว หลังจากบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2519-2524 เป็นการมุ่งเน้นการสร้างรายได้และการจ้างงานมาโดยตลอด โดยมีกลไกด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และการส่งเสริมผู้ประกอบการผ่านสำนักงานส่งเสริมการลงทุน (BOI) ซึ่งให้การส่งเสริมกิจการโรงแรมขนาดใหญ่ (ไม่ต่ำกว่า 100 ห้อง) กิจการแสดงสินค้าและหอประชุม และกิจการซึ่งสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ท่าเรือ และกิจการที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก อุทยานสัตว์น้ำและกิจการสันทนาการ ฯลฯ

เมื่อภาคเศรษฐกิจท่องเที่ยวขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ รัฐบาลเริ่มให้ความสนใจกับภาคท่องเที่ยวในแง่ของการหารายได้มากขึ้นตามลำดับ ในแต่ละปีงบประมาณของการทำการตลาดต่างประเทศของ ททท. ก็ขยายตัวขึ้นตามลำดับและเมื่อวิกฤตเศรษฐกิจเกิดขึ้น รัฐบาลก็ไม่รังรอที่จะยื่นมือไปโอบอุ้มธุรกิจท่องเที่ยว เช่น เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2553 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว 6 มาตรการด้วยกันคือ

1. ยกเว้นค่าธรรมเนียมวีซ่าสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติชั่วคราว
2. ให้ส่วนราชการปรับแผนการฝึกอบรมประชุม จัดงานในต่างประเทศมาจัดในประเทศ
3. ลดหย่อนค่าประกันการใช้ไฟฟ้าสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม
4. ลดหย่อนค่าธรรมเนียมการขึ้นลงของอากาศยาน 10% และค่าธรรมเนียมที่เก็บอากาศยาน 20%
5. ประกันภัยคุ้มครองชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศเมื่อเกิดจลาจล รายละไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ

ในวงเงินงบประมาณ 518 ล้านบาทและ

6. ให้ผู้ประกอบการนำค่าใช้จ่ายจัดประชุมสัมมนากับพนักงานมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ 100% ของที่จ่ายจริง

จริงอยู่ที่มาตรการเหล่านี้เป็นมาตรการบรรเทาผลกระทบชั่วคราวแต่ก็เป็นมาตรการที่ให้เกิดประโยชน์กับคนบางกลุ่มในอุตสาหกรรมเท่านั้นที่มีปากมีเสียงใกล้สื่อ และมาตรการบางมาตรการก็ไม่จำเป็นเลย เช่น การประกันภัยให้ชาวต่างชาติ ซึ่งในต่างประเทศที่พัฒนาแล้ว นักท่องเที่ยวจะถูกบังคับให้ประกันตัวเองก่อนเดินทางทุกคน ไม่จำเป็นต้องเอาภาษีอากรของประชาชนไปจ่ายให้นักท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อประเทศมีวิกฤตนักท่องเที่ยวก็จะไม่มาอยู่แล้ว เป็นบุญหล่นทับบริษัทประกันภัยไป

การที่รัฐมีวัตถุประสงค์จะให้นักท่องเที่ยวสร้างรายได้แต่ฝ่ายเดียวทำให้นโยบายท่องเที่ยวกลายเป็นนโยบายที่สร้างความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมาก เพราะเป็นการให้ประโยชน์แก่คนกลุ่มน้อยแล้วหวังว่าประโยชน์นี้จะกระจายออกไป ซึ่งหลายครั้งเจตนาดีเหล่านี้สร้างกำไรแก่ผู้ประกอบการ ในขณะที่ย้ายต้นทุนทั้งในรูปรายจ่ายในการทำตลาดให้ตกแก่ประชาชนผู้เสียภาษี ซึ่งยังต้องแบกรับต้นทุนทางอ้อมอันเกิดจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น และต้นทุนสังคมในรูปแบบของความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต ความขาดแคลนบริการสาธารณสุขที่ตึงเครียดซึ่งแย่งชิง

การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยท้องถิ่น

UNWTO (World Tourism Organization) ประเทศในกลุ่มอาเซียนที่เป็นสมาชิก UNWTO ได้แก่ ไทย กัมพูชา อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม และประเทศในเอเชียอื่น ๆ ที่เป็นสมาชิก UNWTO ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน และเกาหลี ในหลายปีที่ผ่านมา UNWTO ระบุไทยโดดเด่นด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้สอดคล้องกับเกณฑ์สากลสูงถึง 70% และยังเป็นประเทศแรกๆ ที่เริ่มส่งเสริมด้าน Creative Tourism โหนดกระแสพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆ ทั่วโลกที่เกิดขึ้น โดยมีหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทร่วมที่โดดเด่นหลายหน่วยงาน อันเป็นที่ประจักษ์ อาทิเช่น องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ซึ่งให้ข้อมูลว่า อพท.ได้เป็นผู้แทนประเทศไทยเข้าร่วมการประชุมองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ ณ เมืองไฮเดอราบาด สาธารณรัฐอินเดีย ว่าด้วยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” (UNWTO Conference on Sustainable Tourism Development) เพื่อเปิดเวทีให้ประเทศสมาชิกแสดงจุดยืนการทำงานในประเทศของตนเองที่สอดคล้องกับหัวข้อดังกล่าว ซึ่งนับเป็นกระแสการท่องเที่ยวที่กำลังมาแรง

อพท.ได้แสดงบทบาทในนามประเทศไทยนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อเวทีองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) ตั้งแต่วิธีปฏิบัติ (Approach) เกณฑ์การประกาศพื้นที่พิเศษ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากสมาชิกที่ร่วมประชุมจากทั่วโลก โดยเฉพาะการผลักดันนโยบาย Creative Tourism ซึ่งยังไม่ค่อยมีประเทศใดเริ่มทำการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดนี้ นอกจากนั้นยังเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยสู่ Low Carbon Tourism ที่นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง มีพื้นที่ครอบคลุมตามเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลกมากถึงร้อยละ 70 ตามที่ UNWTO กำหนดไว้ ได้แก่ นโยบาย Co-Creation (โค-ครีเอชัน) สร้างสมดุลการท่องเที่ยวใน 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทยเดินมาถูกต้องตามหลักสากลของ UNWTO และจะเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้เกิดความยั่งยืน เป็นที่ยอมรับในเวทีนานาชาติต่อไปในอนาคต ก่อเกิดภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่การท่องเที่ยวของประเทศไทย เพราะเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับกระแสพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว ปัจจุบัน อพท.ได้ขยายผลแนวทางการดำเนินงานด้าน Low Carbon ให้ครอบคลุมในพื้นที่พิเศษทั้ง 6 แห่งของ อพท. โดยนำมาตรการลดภาวะโลกร้อนที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบใน 4 มาตรการ ได้แก่ การจัดการน้ำเสียและนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ การจัดการขยะ การใช้น้ำและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไปประยุกต์ใช้

อพท.ยังให้ความสำคัญต่อการประสานงานกับท้องถิ่น หรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว มุ่งส่งเสริมพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพให้มีการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพ ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประสานความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯสู่การปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่พิเศษ พร้อมทั้งประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการเสนอของบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การบำบัดขยะและน้ำเสีย จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการเพื่อนำผลสำรวจไปปรับปรุง พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานรับรองแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ตลอดจนการใช้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นสร้างมูลค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย เช่น วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์

เมื่อพิจารณาถึงแนวทางดังที่กล่าวเบื้องต้น เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้พัฒนาด้านการท่องเที่ยวในภาคอีสาน ซึ่งมีต้นแบบที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปคือในพื้นที่เชิงقان จังหวัดเลย อย่างไรก็ตาม การศึกษาของคณะวิจัยในปี พ.ศ.2556 พบว่าในพื้นที่จังหวัดตามลำนํ้าโขงอาทิ จังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานี มีพื้นที่สำคัญที่มีลักษณะคล้ายกับเชิงقان เช่น กรณีมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนที่น่าสนใจ กรณีนครพนมกับเมืองท่าแขก สปป.ลาว หรือกรณีเมืองขามเฒ่ากับเมืองโขงทอง ซึ่งเป็นเมืองสองฝั่งโขงที่มีสังคมวัฒนธรรมร่วมกันมาอย่างยาวนาน และท้องถิ่นมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะนำเรื่องราวเหล่านี้มาพัฒนาให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวชุมชน

นักท่องเที่ยวในประเทศไทย

การศึกษาของมิ่งสรรค์และคณะ(2556)ได้แบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท หลักๆคือ (1) กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทที่แบ่งตามงบประมาณที่ใช้และลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวซึ่งประกอบไปด้วย 4 กลุ่มย่อย คือ นักท่องเที่ยวสะพายเป้ (backpack tourists) นักท่องเที่ยวจำกัดงบประมาณ (budget tourists) นักท่องเที่ยวปกติ (regular tourists) นักท่องเที่ยวหรูหรา (luxury tourists) และ (2) กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทที่แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางซึ่งมีด้วยกัน 5 กลุ่มย่อยคือ นักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อน นักท่องเที่ยวที่มาฮันนีมูน นักท่องเที่ยวที่มาประชุมหรือสัมมนา นักท่องเที่ยวที่มามีติดต่อธุรกิจ และนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมญาติ การแบ่งประเภทดังกล่าวนี้ เกิดจากการสำรวมนักท่องเที่ยวจำนวนทั้งสิ้น 6,081 คน ผ่านการตอบคำถามแบบสอบถามเกี่ยวกับการเดินทางมาเที่ยวประเทศไทย ซึ่ง

จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคณะวิจัยในครั้งนี้ในการทำความเข้าใจลักษณะสำคัญของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น

ในส่วนนี้คณะวิจัยมุ่งทบทวนลักษณะของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งจากยุโรปและจากในกลุ่มเอเชีย เพื่อทำความเข้าใจความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อนำสู่การวิเคราะห์ข้อมูลจากสนามการวิจัยในครั้งนี้ โดยจะทบทวนเนื้อหาสำคัญดังต่อไปนี้

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศไทยประมาณร้อยละ 60 เป็นนักท่องเที่ยวแบบปกติ โดยคำว่า “ปกติ” ในที่นี้เป็นการพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบกับนักท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ คุณลักษณะโดยทั่วไปของนักท่องเที่ยวประเภทนี้ คือ มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการเดินทางมาเที่ยวและค่าใช้จ่ายต่อวันโดยเฉลี่ยสูงกว่านักท่องเที่ยวแบบสะพายเป้และแบบจัดงบประมาณ แต่ก็ต่ำกว่านักท่องเที่ยวแบบหรูหรา

นักท่องเที่ยวแบบสะพายเป้ไม่นับจำเป็นจะต้องเป็นพวกที่มีรายได้น้อยและมีการใช้จ่ายโดยรวมในการท่องเที่ยวน้อยเสมอไป แม้ว่าเมื่อพิจารณาจากอายุและอาชีพแล้วจะพบว่าร้อยละ 30 ของนักท่องเที่ยวแบบสะพายเป้จะเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา และกว่าร้อยละ 60 มีอายุอยู่ในช่วง 20-29 ปี ซึ่งเมื่อเทียบกับนักท่องเที่ยวแบบปกติที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว อาจจะกล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มหนุ่มสาววัยเรียนมหาวิทยาลัย บางคนอาจเพิ่งเรียนจบหรือทำงานได้ไม่นาน ยังไม่มีความมั่นคงด้านการเงินสูงมากนักแต่ก็มีแรงและกำลังในการเดินทาง เพราะการเที่ยวแบบสะพายเป้ย่อมไม่อาจเรียกร้องความสะดวกสบายได้มากเท่ากับการท่องเที่ยวแบบปกติหรือแบบหรูหรา แต่มีข้อที่น่าสังเกตก็คือ นักท่องเที่ยวแบบสะพายเป้นี้กว่าร้อยละ 60 เป็นนักท่องเที่ยวยุโรปซึ่งมักมีการศึกษาข้อมูลต่างๆ ก่อนออกเดินทางเป็นอย่างดีหรือเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการเดินทางสูง(กลุ่มตลาดเก่า) ดังนั้นแล้วการเที่ยวแบบสะพายเป้ก็อาจจะเป็นทางเลือกหนึ่งในการเดินทางของนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดนี้ ซึ่งหลายคนอาจไม่ได้มีข้อจำกัดด้านรายได้ หากต้องการ ผจญภัยและได้สัมผัสกับผู้คนและบรรยากาศของเมืองท่องเที่ยวหนึ่งๆ

สำหรับหลายๆ คนที่มีภาพเชิงลบบางประการต่อนักท่องเที่ยวแบบสะพายเป้แล้ว ก็อาจจะมองว่าการที่นักท่องเที่ยวแบบสะพายเป้มีค่าใช้จ่ายรวมต่อทริปสูงกว่านักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณนั้น เป็นเพียงผลสืบเนื่องที่มาจากกรณีที่นักท่องเที่ยวแบบแรกมาใช้เวลาท่องเที่ยวในไทยมากกว่าแบบหลังเท่านั้น ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวก็จะพบว่านักท่องเที่ยวแบบสะพายเป้มีจำนวนการค้างคืนที่พักในประเทศไทยมากถึง 18 คืน นับว่ามากกว่านักท่องเที่ยวทุกกลุ่มที่มีจำนวนคืนที่พักอยู่ในช่วง 10-12 คืนเท่านั้น หากมองในอีกทางหนึ่งก็จะพบว่ากรณีที่นักท่องเที่ยวสะพายเป้กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีโอกาสสัมผัสชีวิตผู้คนและวัฒนธรรมของประเทศเจ้าบ้านอย่างแท้จริงด้วยตนเองย่อมทำให้เกิดความเข้าใจและซาบซึ้งกับประสบการณ์ตรงมากกว่าการซื้อผ่านบริษัทนำเที่ยวทั่วไป ความประทับใจดังกล่าวนี้อาจส่งผลให้เมื่อพวกเขามีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้นก็จะอาจจะเลือกกลับมาเยือนประเทศไทยซ้ำอีกหลายครั้งก็ได้

นักท่องเที่ยวแบบหรูหรา สำหรับนักท่องเที่ยวแบบหรูหรานั้นจะเป็นนักท่องเที่ยววัยกลางคนเป็นส่วนใหญ่ มีระดับรายได้ค่อนข้างสูง ดังนั้นแม้จำนวนคืนที่พักในประเทศไทยจะน้อยกว่านักท่องเที่ยวแบบสะพายเป้เกือบครึ่งหนึ่งแต่ค่าใช้จ่ายต่อวันของนักท่องเที่ยวแบบหรูก็สูงกว่าถึงเกือบสามเท่า จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวแบบหรูที่เป็นนักท่องเที่ยวเอเชียนั้นมีมากถึงเกือบร้อยละ 60 ซึ่งนั้นก็แสดงให้เห็นว่ากำลังซื้อของนักท่องเที่ยวในตลาดตะวันออกนั้นมิเพิ่มขึ้นอย่างน่าสนใจ

เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้ง 3 กลุ่มที่กล่าวเบื้องต้นกับบริบทในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้จะพบว่า ลักษณะแหล่งท่องเที่ยวของอีสานมีลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวสะพายเป้ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ยังมีจำนวนน้อยในภาคอีสาน อย่างไรก็ตามเพื่อให้เห็นลักษณะของนักท่องเที่ยวชัดเจนขึ้นในหัวข้อต่อไปคณะวิจัยจะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์การเดินทางของนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ในการเดินทาง

ประมาณร้อยละ 70 ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทยนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพักผ่อนเป็นสำคัญ ส่วนอีกประมาณร้อยละ 30 นั้นอาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยที่สำคัญๆ ได้อีก 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่มาเยี่ยมญาติ กลุ่มที่มาประชุมสัมมนา กลุ่มที่มาติดต่อธุรกิจและกลุ่มที่มาฮันนีมูน

โดยในจำนวนสี่กลุ่มย่อยนี้พวกที่มาเยี่ยมญาติถือเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดและส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากยุโรป (มากถึงร้อยละ 40) โดยเฉพาะจากประเทศเยอรมัน ในขณะที่กลุ่มที่มาติดต่อธุรกิจส่วนใหญ่จะเป็นชาวญี่ปุ่น สำหรับนักท่องเที่ยวเกาหลีใต้ นั้นจะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักที่มาท่องเที่ยวเพื่อการฮันนีมูนและการประชุมสัมมนา แม้ว่านักท่องเที่ยวที่มาฮันนีมูนจะมีสัดส่วนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆ ทั้งหมด แต่กลับเป็นกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายต่อทริปสูงที่สุด ซึ่งก็เป็นไปได้ว่าประสบการณ์ฮันนีมูนของคุณแต่งงานใหม่เป็นสิ่งที่ทุกคู่บ่าวสาวต้องการให้เป็นประสบการณ์ที่น่าจดจำ เพราะถือเป็นเรื่อง “ครั้งหนึ่งในชีวิต” ดังนั้นจึงพยายามทำให้ทุกอย่างออกมาดีที่สุดในราคาค่าบริการสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว ที่พัก อาหารหรือแม้แต่ของที่ระลึกอาจจะสูง หากแลกมาด้วยประสบการณ์ที่คุ้มค่าแก่การจดจำจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาฮันนีมูนนี้

สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาติดต่อธุรกิจนั้นมีความน่าสนใจในแง่ที่ว่า เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนที่มียศระดับรายได้โดยเฉลี่ยสูงกว่าทุกๆ กลุ่ม คือ เกินกว่า \$US 50,000 ต่อคนต่อปี ในขณะที่กลุ่มอื่นๆ นั้น มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วงประมาณ \$US 277 ต่อคนต่อวัน ซึ่งเป็นรองเพียงนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มาฮันนีมูนเท่านั้น (\$US 294 ต่อคนต่อวัน)

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในเชิงโครงสร้างอายุจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า กลุ่มที่มาเพื่อการพักผ่อนและการฮันนีมูนจะอยู่ในช่วงอายุ 20-29 ปีเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มที่มาฮันนีมูนนั้นจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งมีอายุอยู่ในช่วงดังกล่าวนี้ ในขณะที่กลุ่มที่มาประชุมสัมมนาและมาด้วยเรื่องธุรกิจนั้นจำนวนประมาณหนึ่งในสามจะเป็นพวกที่อยู่ในวัยกลางคนที่มียศอยู่ในช่วง 30-39 ปี และสุดท้ายคือพวกที่เดินทางมาเพื่อเยี่ยมญาตินั้นประมาณครึ่งหนึ่งมีอายุประมาณ 40-59 ปี

เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ดังที่กล่าวเบื้องต้นกับพื้นที่วิจัยในภาคอีสาน จะพบว่าอีสานยังคงมีโอกาที่จะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ทั้ง 4 กลุ่มคือกลุ่มที่มาเยี่ยมญาติ กลุ่มที่มาประชุมสัมมนา กลุ่มที่มาติดต่อธุรกิจและกลุ่มที่มาฮันนีมูน ดังเช่นที่จังหวัดนครพนมจะพบการเดินทางของชาวเวียดนามที่เข้ามาเที่ยวจังหวัดนครพนม แม้ไม่ได้มาเยี่ยมญาติโดยตรงแต่ส่วนหนึ่งเข้ามาเที่ยวเพื่อดูวัฒนธรรมของเชื้อชาติตนเอง ขณะที่จังหวัดมุกดาหารมีการสร้างศูนย์ประชุมเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการประชุม สัมมนาในอนาคต รวมทั้งจังหวัดอุบลราชธานีที่มีความพยายามสร้างกิจกรรมประชุมสัมมนาในระดับนานาชาติ ในหัวข้อต่อไปจะพิจารณาภาพลักษณ์ประเทศไทยจากมุมมองของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่แบ่งตามงบประมาณที่ใช้และลักษณะการเดินทาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการทำการวิจัยในครั้งนี้ โดยแยกตามกลุ่มนักท่องเที่ยว

ปัจจัยสำคัญ ภาพลักษณ์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสะพายเป้

ไม่น่าแปลกใจที่นักท่องเที่ยวสะพายเป้จำนวนมากจะเลือกเดินทางมาเยือนประเทศไทยเป็นอันดับต้นๆ เพราะไม่เพียงแต่ประเทศไทยจะสามารถนำเสนอปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุดได้เท่านั้น แต่ยังสามารถทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจปัจจัยดังกล่าวได้ในระดับสูง สำหรับปัจจัยที่นักท่องเที่ยวสะพายเป้ให้ความสำคัญรองลงมาแต่ก็สร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้มากอยู่ก็คือการให้ความสำคัญกับเรื่องความปลอดภัยและการคมนาคมมากกว่าเรื่องที่พัก เมื่อพิจารณาเฉพาะปัจจัยดึงดูดด้านการท่องเที่ยวแล้วนักท่องเที่ยวสะพายเป้จะให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทะเล ชายหาด ผู้คนและอาหาร มากกว่าแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกและแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ปัจจัยที่อยู่ในความสนใจน้อยที่สุดของนักท่องเที่ยวสะพายเป้โดยได้คะแนนเฉลี่ยน้อยมากก็คือ สปา/การนวด ชีวิตยามราตรี และการช้อปปิ้ง

เมื่อวิเคราะห์เรื่องภาพลักษณ์ จะพบว่าเรื่องคมนาคม ความปลอดภัยและความสะอาดเป็นภาพลักษณ์ที่ประเทศไทยยังคงด้อยอยู่ในสายตาของนักท่องเที่ยวสเปน ในส่วนของภาพลักษณ์ของไทยที่โดดเด่นและสร้างความพึงพอใจมากให้กับนักท่องเที่ยวสเปน อาจแบ่งได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มแรกจะเป็นภาพลักษณ์ประเภททะเลและชายหาด แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ สปา/การนวด อาหาร ความคุ้มค่า และผู้คน ในขณะที่กลุ่มที่สองจะเป็นภาพลักษณ์ประเภทวัฒนธรรมไทย การช้อปปิ้ง และชิวิตยามราตรี

แม้ว่าทั้งสองกลุ่มจะมีความโดดเด่นและสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวสเปนเช่นเดียวกัน แต่การที่ภาพลักษณ์ในกลุ่มแรกมีระดับของความโดดเด่นและความพึงพอใจที่สูงกว่าภาพลักษณ์ในกลุ่มที่สองนั้นนับว่าเป็นสัญญาณที่ดี

นักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณ

หากพิจารณาเพียงผิวเผิน เราอาจจะมองว่านักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณก็คือกลุ่มเดียวกันกับนักท่องเที่ยวสเปน เพราะนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มต่างก็ต้องการ “ประหยัด” ค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวเหมือนกัน แต่หากวิเคราะห์ในแง่ของเวลาและความสนใจแล้วอาจกล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอยู่ เพราะในขณะที่นักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมานนั้นต้องจำกัดทั้งค่าใช้จ่ายและเวลาที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวสเปนจะมีความยืดหยุ่นด้านเวลามากกว่าและมักจะอยู่ท่องเที่ยวเวลานานกว่าด้วย

ปัจจัยสำคัญ ภาพลักษณ์ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณ

ในแง่ของปัจจัยสำคัญด้านการท่องเที่ยวแล้ว จะพบว่าสิ่งที่นักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณให้ความสำคัญมากก่อนการเดินทางนอกจากเรื่องความคุ้มค่าเหมือนกันกับนักท่องเที่ยวสเปนแล้ว ความปลอดภัยและการคมนาคมยังเป็นอีกสองปัจจัยเพิ่มเติมที่ได้รับการให้ความสำคัญมาก ซึ่งส่วนที่เพิ่มเติมเข้ามาตรงนี้เป็นอีกหนึ่งคุณลักษณะที่แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างนักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณกับนักท่องเที่ยวแบบสเปนได้ เพราะนักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณจะเรียกร้องหรือคาดหวังเรื่องความปลอดภัยและการคมนาคมที่สะดวกสบายในระดับที่มากกว่านักท่องเที่ยวแบบสเปน ด้วยนักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณมองเห็นว่าทั้งสองปัจจัยนี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ประเทศหนึ่งๆควรต้องมีเพื่อสร้างความสบายใจและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ในขณะที่นักท่องเที่ยวแบบสเปนซึ่งมุ่งไปที่การเดินทางในลักษณะ “ผจญภัย” อยู่แล้ว การเรียกร้องหรือความคาดหวังในเรื่องความสะดวกสบายโดยเฉพาะเรื่องของการคมนาคมนั้นจึงมีไม่สูงเท่านักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณ

ส่วนปัจจัยที่ได้รับความสำคัญรองลงมานั้นจะเป็นประเภทปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว (ได้แก่ ที่พัก สภาพอากาศ ผู้คน และอาหาร) ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณและเวลาทำให้นักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณต้องการเที่ยวในลักษณะ “ได้มาแล้ว ได้เห็นแล้ว” เกี่ยวกับประเทศไทยให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดที่ตนเองมีอยู่ ดังนั้น เราจึงสังเกตเห็นได้จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวว่านักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณจะให้ความสนใจแหล่งท่องเที่ยวต่างๆของไทยหลากหลายกว่านักท่องเที่ยวแบบสเปนที่มุ่งเน้นไปที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทะเล ชายหาด เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณก็พึงพอใจปัจจัยต่างๆทั้งหลายที่กล่าวมาข้างต้นของไทยหมดทุกปัจจัย จะยกเว้นก็เพียงความสะอาดเท่านั้นที่เป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนักและนักท่องเที่ยวก็ไม่ค่อยพึงพอใจ

เมื่อเราพิจารณาในเรื่องของภาพลักษณ์การท่องเที่ยว เราก็จะเห็นได้ว่าภาพลักษณ์ประเทศไทยในสายตานักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณนั้นจะมีลักษณะที่หลากหลาย เพราะภาพลักษณ์ต่างๆนั้น ได้คะแนนเฉลี่ยที่ไม่ต่างกันมากนัก มีลักษณะเกาะกลุ่มกัน ไม่มีภาพลักษณ์ใดภาพลักษณ์หนึ่งที่โดดเด่นเป็นพิเศษ แต่เป็นภาพลักษณ์ที่ผสมผสานกันของจุดหมายปลายทางที่มีทั้ง ชายหาด ทะเล ธรรมชาติสวยงาม เป็นแหล่งสปา/การนวด มีวัฒนธรรมน่าสนใจ มีอาหารอร่อย ผู้คนเป็นมิตร และคุ้มค่า อย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ที่ด้อยก็มีอยู่ด้วยกันสามเรื่อง คือ การคมนาคม ความปลอดภัยและความสะอาด

นักท่องเที่ยวแบบปกติ

นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณน้อยกว่าหรือสามารถยืดหยุ่นในเรื่องนี้ได้มากกว่านักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณ ในขณะที่เดียวกันนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ก็ไม่ได้ใช้เวลาในการท่องเที่ยวยาวนานดังเช่นนักท่องเที่ยวแบบสะพายเป้ทั่วไป ดังนั้นนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในช่วงวัยกลางคนที่มีความมั่นคงทางอาชีพการงาน และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจในระดับหนึ่งแล้ว การมาเที่ยวจึงมักเป็นไปเพื่อการพักผ่อนจากการทำงานหรือเปลี่ยนบรรยากาศที่คุ้นเคย

ปัจจัยสำคัญ ภาพลักษณ์ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแบบปกติ

นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญมากกับปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวที่ควรมีคล้ายคลึงกับกลุ่มจำกัดงบประมาณไม่ว่าจะเป็นเรื่องความปลอดภัย ความคุ้มค่า และการคมนาคมแต่ยังมีเพิ่มเติมในเรื่องความสะดวกสบายอีกเรื่องหนึ่งด้วย ทั้งนี้ทั้งนั้นเราจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวแบบปกติจะให้ความสำคัญมากกับเรื่องของความปลอดภัยในระดับที่สูงกว่าปัจจัยอื่นๆทั้งหมด ซึ่งเป็นจุดที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวสะพายเป้และนักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับเรื่องความปลอดภัยเป็นอันดับแรก นอกจากนี้นักท่องเที่ยวแบบปกติยังมองว่าเรื่องความสะดวกสบายเป็นสิ่งสำคัญมาก แม้ว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมองภาพลักษณ์ไทยในเรื่องของความสะดวกว่าเป็นภาพลักษณ์ด้อยไม่ต่างกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆก็ตาม แต่อาจเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวแบบปกติถือว่าได้จ่ายเงินมาแล้วเพื่อมาเที่ยวโดยไม่ต้องจำกัดค่าใช้จ่ายหรือลดต้นทุนในการเดินทางเหมือนเช่นกลุ่มสะพายเป้หรือจำกัดงบประมาณ ดังนั้นความคาดหวังของพวกเขาจึงย่อมมีแนวโน้มที่จะสูงมากกว่านักท่องเที่ยวสองกลุ่มนั้นเป็นธรรมดา

สำหรับปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากปัจจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันเป็นอย่างมากระหว่างนักท่องเที่ยวแบบปกติและนักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณ เพราะปัจจัยที่สำคัญรองลงมาและสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวแบบปกติก็คือพวกปัจจัยพื้นฐานอื่นๆด้านการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก อาหาร ผู้คน และปัจจัยดึงดูดด้านการท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเด็นที่น่าสนใจคือ สิ่งดึงดูดใจประเภทชีวิตยามราตรีนั้นมีความสำคัญในระดับที่น้อยมากไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวแบบปกติหรือนักท่องเที่ยวแบบจำกัดงบประมาณ

นักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

ความเห็นของรัฐบาลอังกฤษที่ถูกยกมาไว้บนหน้าปกรายงานเรื่อง Business Tourism Briefing: An Overview of the UK's Business Tourism Industry (Business Tourism Partnership, 2003) ย่อมสะท้อนให้เราเห็นถึงการตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจว่าได้เริ่มเกิดขึ้นมานานระยะหนึ่งแล้ว แม้ว่าอาจจะจำกัดอยู่เฉพาะบางภาคส่วนของสังคมก็ตาม แต่เมื่อมาถึง ณ ปัจจุบันนี้ อาจกล่าวได้ว่าแทบทุกประเทศที่เล็งเห็นถึงศักยภาพของตนในตลาดนี้ต่างแข่งขันกันในทุกรูปแบบเพื่อดึงดูดลูกค้านักท่องเที่ยว การรับรู้ถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจจึงขยายไปในวงกว้าง ดังนั้น ในรายงานเรื่องอุตสาหกรรมไมซ์ในภูมิภาคเอเชีย (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ, 2554) ที่ระบุว่า การเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจนั้นเป็นสัญญาณที่ชัดเจนอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากความต่อเนื่องของทิศทางการดำเนินงาน รวมไปถึงความสำเร็จของงานใหญ่ (Mega Events) หลายงานที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมงานได้จำนวนมาก เช่น งานเวิลด์เอ็กโป เซี่ยงไฮ้ 2010 (จีน) งานแสดงสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ผู้บริโภคนานาชาติ (สหรัฐฯ) และการประชุม World Economic Forum (สวิตเซอร์แลนด์) เป็นต้น มูลค่าทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจโดยรวมทั้งหมดของโลกนั้นอาจจะยังไม่ปรากฏออกมาอย่างเป็นทางการ

โดยในส่วนของธุรกิจการจัดประชุมนานาชาตินั้น จากการประเมินรายจ่ายของผู้เข้าร่วมประชุมที่จัดโดยองค์กรระหว่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้จ่ายในประเทศเจ้าภาพหรือสถานที่จัดงาน แสดงให้เห็นว่าในช่วงประมาณ 1 ทศวรรษที่ผ่านมา การประชุมทั่วโลกมีการเติบโตมากกว่า 1.5 เท่า คือ จากเพียงประมาณ 5,000 กว่าครั้งในปี พ.ศ. 2543 เพิ่มขึ้นมากกว่า 8,000 กว่าครั้ง ในปี พ.ศ. 2552 แม้ว่าจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมต่อครั้งจะลดลงซึ่งอาจเป็นผลมาจาก

จำนวนการประชุมที่เพิ่มมากขึ้นดังกล่าว แต่เพื่อพิจารณารายจ่ายรวมทั้งสิ้นของผู้เข้าร่วมประชุมจากเพียงประมาณ \$US 7.92 พันล้านในปี พ.ศ. 2543 แล้วเพิ่มเป็นประมาณ \$US 13.5 พันล้าน ในปี พ.ศ. 2552 แล้วก็จะพบว่ามีเพิ่มขึ้นเกือบถึง 2 เท่า

ปัจจัยสำคัญ ภาพลักษณ์ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาประชุมสัมมนา

ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวที่มาประชุมสัมมนาให้ความสำคัญในระดับมากอย่างเห็นได้ชัดจะมีอยู่ 3 ปัจจัยด้วยกัน คือเรื่องความปลอดภัย ความคุ้มค่าและการคมนาคม ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มาติดต่อธุรกิจ โดยปัจจัยเรื่องความปลอดภัยและความค่านั้นนักท่องเที่ยวพึงพอใจมาก ในขณะที่การคมนาคมกลับเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวไม่ค่อยพึงพอใจ ซึ่งเมื่อเทียบกับปัจจัยเรื่องความสะดวกที่ได้รับความสำคัญรองลงไปแล้วยังมีคะแนนความพึงพอใจโดยเฉลี่ยสูงกว่าการคมนาคมด้วยซ้ำไป นับว่าเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ให้คะแนนความพึงพอใจเรื่องการคมนาคมของไทยต่ำที่สุด แสดงให้เห็นว่าระหว่างอยู่ในประเทศไทยนั้น นักท่องเที่ยวที่มาประชุมสัมมนาควรจะประสบกับความยุ่งยากในการเดินทางหรือติดต่อสื่อสารมากทีเดียว ทั้งๆที่เรื่องการคมนาคมเป็นหนึ่งในปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเมืองที่ต้องเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมสัมมนาต่างๆ

อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวที่มาประชุมสัมมนานั้นมีลักษณะการให้ความสำคัญกับปัจจัยอันดับรองๆลงมามีคล้ายคลึงกับกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาติดต่อธุรกิจ นั่นคือปัจจัยเรื่องอาหารและผู้คนจะได้รับความสำคัญมากกว่าปัจจัยดังาด้านการท่องเที่ยวอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือศิลปวัฒนธรรม มรดกโลก วัฒนธรรมไทย รวมทั้งสปา/การนวดก็ได้รับความสำคัญมากกว่าทะเลและชายหาด กระนั้นก็มีความแตกต่างกันในเรื่องความพึงพอใจในปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับรองๆลงมาระหว่างนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มนี้ กล่าวคือในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มาติดต่อธุรกิจนั้นพึงพอใจในปัจจัยสำคัญอันดับรองๆเหล่านี้ทั้งหมด แต่สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาประชุมสัมมนานั้น มีปัจจัยสำคัญอันดับรองๆที่ไม่ค่อยพึงพอใจถึง 4 ปัจจัย นั่นคือเรื่อง อาหาร สภาพอากาศ การช้อปปิ้ง และชิวิตยามราตรี สิ่งที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้นอกจากจะเป็นข้อจำกัดของนักท่องเที่ยวที่มาประชุมสัมมนาในเรื่องของเวลาเช่นเดียวกันกับนักท่องเที่ยวที่มาติดต่อธุรกิจแล้ว การที่นักท่องเที่ยวมาประชุมสัมมนายังอาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณการเดินทางท่องเที่ยวมากกว่า นักท่องเที่ยวที่มาติดต่อธุรกิจก็ทำให้ไม่อาจได้รับความพึงพอใจในการคมนาคม อาหารการกิน การช้อปปิ้ง เหมือนเช่น นักท่องเที่ยวที่มาติดต่อธุรกิจได้

ต่อมาเมื่อพิจารณาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทยในสายตานักท่องเที่ยวที่มาประชุมสัมมนา ก็จะพบว่าภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของไทยที่สร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเป็นเรื่องสปา/การนวด แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่นๆ ทะเลและชายหาด ผู้คนและวัฒนธรรมไทย ในขณะที่ 3 ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นแต่กลับไม่สร้างความพึงพอใจนั้นคือเรื่องของชิวิตยามราตรี อาหารและการช้อปปิ้ง โดยเฉพาะเรื่องอาหารซึ่งนับเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ให้ความสำคัญมากเสียยิ่งกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมญาติ

ปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับชาวต่างชาติในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมานานมาแล้วและยังคงมีอยู่ในปัจจุบันคือการแต่งงานข้ามชาติระหว่างคนไทยกับชาวต่างประเทศ โดยอาจแต่งงานแล้วพาคู่สมรสไปอยู่ด้วยกันในต่างแดน หรืออาจตั้งหลักปักฐานในดินแดนบ้านเกิดของคู่สมรสในไทย (ปราโมทย์, 2552) หรือเรื่องที่กำลังได้รับความนิยมเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาคือ การสร้างบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยวเฉพาะบางประเทศที่ประสงค์จะใช้ชีวิตบางช่วงในประเทศแถบร้อน เช่นเมืองไทย (บัณฑิตา, 2548; มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2550) หรือกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการมาพักผ่อนระยะยาว (long stay) หลังเกษียณในเมืองไทย(ประเทือง, 2549) ปรากฏการณ์ต่างๆ เหล่านี้นับเป็นมูลเหตุสำคัญให้เกิดการเดินทางเพื่อไปมาหาสู่กันของญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงคนรู้จักกัน ซึ่งเมื่อมาแล้วก็อาจถือโอกาสได้เที่ยวพักผ่อนเป็นผลพลอยได้ไปด้วย นักท่องเที่ยวที่มาจากเมืองไทยในลักษณะดังกล่าวนี้เองคือกลุ่มที่เรียกว่านักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมญาติ ซึ่งหากยกเว้นเรื่องความแตกต่างในจุดมุ่งหมายหลักที่ต้องการมาหาญาติเป็นสำคัญแล้ว นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ก็มีความคล้ายคลึงกันกับนักท่องเที่ยวแบบปกติทั่วไป และความจริงแล้วก็เป็นไปได้ที่จะมีนักท่องเที่ยวที่มุ่งมาท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นหลัก แต่เมื่อมีญาติพำนักอยู่ที่เมืองไทยก็ถือโอกาสใช้เวลาบางส่วนระหว่างท่องเที่ยวเพื่อมาเยี่ยมญาติด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในส่วนนี้จะพิจารณาไปที่นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ตั้งใจมาเยี่ยมญาติเป็นหลัก

ปัจจัยสำคัญ ภาพลักษณ์ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมญาติ

นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมญาตินั้นจะคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยและความคุ้มค่ามาเป็นอันดับแรกสุดซึ่งเป็นเหมือนกันกับนักท่องเที่ยวแบบปกติหรือที่มากพักผ่อนทั่วไป จะต่างกันเล็กน้อยในปัจจัยที่ให้ความสำคัญลำดับถัดมาคือคือ เรื่องของการคมนาคมและผู้คน กล่าวคือนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมญาติจะให้คะแนนความสำคัญในเรื่องผู้คนสูงกว่าเรื่องการคมนาคม แต่เหตุการณ์จะเป็นตรงกันข้ามหากเป็นกรณีนักท่องเที่ยวแบบปกติ ซึ่งเป็นไปได้ว่าสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมญาติแล้ว ความลำบากในการเดินทางอาจเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงมากอยู่ แต่เนื่องจากจุดมุ่งหมายหลักคือการมาหาญาติพี่น้องของตน ฉะนั้นแม้ญาติจะอยู่ในพื้นที่ที่ไปมาหาสู่ยากลำบากสักเล็กน้อย (เพราะไม่ใช่พื้นที่ท่องเที่ยวหลัก) ก็อาจเป็นเรื่องที่ยอมรับได้มากกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป

ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่ได้รับความสำคัญในอันดับรองลงมาก็คจะเป็นเรื่องของที่พัก อาหาร สภาพอากาศ รวมทั้งความสะอาด ปัจจัยในกลุ่มนี้จะได้รับคะแนนความสำคัญมากกว่าปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มาเยี่ยมญาติจะให้คะแนนความสำคัญต่ำกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวแบบปกติทั่วไป ผลลัพธ์ดังกล่าวเป็นการย้ำให้เห็นเป้าหมายในการมาเยือนที่ต่างกันของนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่ม ยกเว้นเรื่องความสะอาดเรื่องเดียว ปัจจัยอื่นๆ นอกจากนี้ล้วนสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มาเยี่ยมญาติได้ทั้งหมด

สำหรับภาพลักษณ์ประเทศไทยนั้น เราจะไม่แปลกใจเลยที่นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มาเยี่ยมญาตินั้นจะเห็นภาพลักษณ์เรื่องผู้คน ซึ่งก็คืออัยยาศัยไมตรีของคนไทยนั้นเด่นชัดมากที่สุด (มากกว่าสปา/การนวด หรือทะเลและชายหาด) เพราะมีเช่นนั้นแล้วญาติของพวกเขาคงไม่มาอาศัยอยู่และทำให้พวกเขาารู้สึกอยากมาเยี่ยมเยือน หรือไม่พวกเขาวางตัวที่ได้แต่งงานกับคนไทยแล้วคงไม่อยากพาคนรักและอาจรวมไปถึงลูกหลานกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดของคนรักที่เป็นคนไทย เป็นต้น กล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ จะเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มชอบคนไทยมากที่สุด และเมื่อเราเปรียบเทียบกับกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบปกติทั่วไปก็จะเห็นได้ชัดเช่นเดียวกันว่า เมื่อพูดถึงเมืองไทย กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมญาติจะเห็นภาพผู้คนที่มีความอัยยาศัยไมตรีมาก่อนเรื่องทะเลชายหาดหรือ สปาดังกล่าวมาแล้ว แต่กลุ่มนักท่องเที่ยวแบบปกติที่มาเพื่อพักผ่อนทั่วไปนั้นกลับมองเห็นภาพดินแดนแห่งสปา/การนวด รวมทั้งทะเลและชายหาดมาก่อนภาพผู้คนที่มีความอัยยาศัยไมตรี

นอกจากความแตกต่างในเรื่องภาพลักษณ์ที่กล่าวมาแล้ว นักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มก็มองภาพลักษณ์ที่เด่นรองลงมาของเมืองไทยไม่ค่อยจะต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอื่นๆ อาหารอร่อย มาแล้วคุ้มค่าเป็นดินแดนที่มีศิลปวัฒนธรรมที่น่าสนใจ อีกทั้งยังเป็นแหล่งช้อปปิ้งและมีชีวิตยามราตรีที่น่าตื่นตาตื่นใจ เป็นต้น ซึ่งภาพลักษณ์เหล่านี้ล้วนสร้างความประทับใจในระดับสูงแก่นักท่องเที่ยว ในขณะที่ภาพลักษณ์ที่ด้อยก็ยังคงเหมือนกันกับนักท่องเที่ยวแบบปกติทั่วไปคือเป็นเรื่อง การคมนาคม ความปลอดภัยและความสะอาด

แม้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมญาตินี้จะได้เป็นกลุ่มใหญ่เหมือนนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนทั่วไปและก็ไม่ใช้กลุ่มที่มีการใช้จ่ายในระดับสูงดังนักท่องเที่ยวแบบหรูหรา แต่การที่นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มองเห็นและชื่นชอบอสังหาริมทรัพย์ของคนไทยในระดับที่มากเป็นพิเศษนับเป็นเรื่องที่น่ายินดี เพราะเราก็จะได้อาศัยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์นี้แบบปากต่อปากซึ่งย่อมสร้างความน่าเชื่อถือได้เป็นอย่างดี

ภาพลักษณ์ประเทศไทยในสายตานักท่องเที่ยวกับความพึงพอใจที่ได้รับ

มิ่งสรรค์และคณะ(2556) สรุปภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทยในสายตาของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยว รวมถึงเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการสำหรับการนำผลการวิเคราะห์ไปเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์งานวิจัยในพื้นที่ศึกษา ซึ่งคณะวิจัยของมิ่งสรรค์ (2556) สรุปผลของการศึกษาปรากฏผลดังต่อไปนี้

- แบบสละสลวย = ทะเลชายหาด, แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ, สปา/การนวด
- แบบจำกัดงบประมาณ = สปา/การนวด, ทะเลชายหาด, แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
- แบบปกติ = สปา/การนวด, ทะเลชายหาด, ผู้คน
- แบบหรู = สปา/การนวด, ทะเลชายหาด, ชีวิตยามราตรี
- มาฮันนิมูน = สปา/การนวด, ทะเลชายหาด, แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
- มาติดต่อธุรกิจ = สปา/การนวด, ผู้คน, ชีวิตยามราตรี
- มาประชุมสัมมนา = สปา/การนวด, แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ, ทะเลชายหาด
- มาเยี่ยมญาติ = ผู้คน, สปา/การนวด, แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

จากข้อมูลที่ได้กล่าวนี้เราจะเห็นได้ชัดเจนว่า ภาพลักษณ์ประเทศไทยที่แจ่มชัดในสายตาของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มก็คือ เป็นดินแดนแห่งสปา/การนวด มีทะเลและหาดทรายที่สวยงาม รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่างๆมากมาย ผู้คนมีอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งหาพิจารณาถึงบริบทพื้นที่ศึกษาในภาคอีสานครั้งนี้จะพบว่าอีสานพอจะมีศักยภาพในกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม แต่ต้องได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว อาทิ กลุ่มนักท่องเที่ยวแบบหรูและที่มาติดต่อธุรกิจที่ยังมองว่าประเทศไทยมีความโดดเด่นด้านชีวิตยามราตรี ในภาคอีสานพื้นที่ศึกษาเช่น จังหวัดอุบลราชธานี ถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านนี้

แม้ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ให้แต่ละภาพลักษณ์ของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันไปบ้างเล็กน้อย เช่น นักท่องเที่ยวสละสลวยจะมองว่าประเทศไทยโดดเด่นในเรื่องทะเลและชายหาดมากกว่าเรื่องสปา/การนวด หรือพวกที่มาเยี่ยมญาติก็จะมองว่าภาพลักษณ์ที่เด่นชัดที่สุดคือผู้คนที่มีความปลอดภัยเป็นต้น แต่โดยภาพรวมแล้วก็กล่าวได้ว่าภาพลักษณ์เมืองไทยที่โดดเด่นอย่างแท้จริงในสายตานักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มนั้นค่อนข้างคล้ายคลึงกันเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม เฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาฮันนิมูนและนักท่องเที่ยวที่มาประชุมสัมมนานั้นมีภาพลักษณ์เมืองไทยที่โดดเด่นในสายตาพวกเขาแต่ไม่สามารถสร้างความพึงพอใจเมื่อได้มาเยือนด้วยเช่นกัน โดยกรณีนักท่องเที่ยวที่มาฮันนิมูนนั้นจะเป็นภาพลักษณ์ชีวิตยามราตรี ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มาประชุมสัมมนานั้น นอกจากภาพลักษณ์ชีวิตยามราตรีแล้วก็มีภาพลักษณ์ของอาหารและการช้อปปิ้ง

สำหรับภาพลักษณ์ที่ไม่ค่อยโดดเด่นหรือยังเป็นภาพลักษณ์ที่ด้อยอยู่ในสายตาของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มนั้นโดยส่วนใหญ่จะมีอยู่ด้วยกัน 3 ภาพลักษณ์ คือ ความปลอดภัย การคมนาคม และความสะอาด โดยสองภาพลักษณ์แรกนั้นแม้จะยังด้อยอยู่แต่นักท่องเที่ยวเกือบทุกกลุ่มก็พึงพอใจค่อนข้างมากเมื่อได้มาเยือนเมืองไทย นั้นแสดงว่าเป็นสิ่งที่ดีเกินความคาดหมายที่นักท่องเที่ยวจินตนาการไว้ก่อนมา ต่างจากภาพลักษณ์เรื่องความสะอาดที่นักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ก็ยังไม่ค่อยพึงพอใจอยู่ดีนั่นเอง และเป็นที่น่าสังเกตอีกเช่นกันว่า เฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาฮันนิมูนกับที่มาร่วมประชุมสัมมนานั้น นอกจาก 3 ภาพลักษณ์ของไทยที่ด้อยดังกล่าวแล้ว ภาพลักษณ์ที่ด้อยและไม่ค่อยพึงพอใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาฮันนิมูนยังมีเรื่องของอาหาร ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาประชุมสัมมนานั้นมองว่าเรื่องความคุ้มค่าของไทยยังไม่ค่อยโดดเด่นแต่ก็ยัง

แสดงความพึงพอใจอยู่บ้าง สิ่งที่เกิดขึ้นนี้นับเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่ต้องวิจัยเจาะลึกลงไปเป็นกรณีศึกษาเพื่อจะได้พบสาเหตุที่แท้จริงของปรากฏการณ์ดังกล่าว

กลุ่มนักท่องเที่ยวเอเชีย

นักท่องเที่ยวญี่ปุ่น

จากการสำรวจของบริษัท Expedia ซึ่งเป็นบริษัทนำเที่ยวชื่อดังระดับโลกในปี พ.ศ. 2552 โดยการขอให้โรงแรมทั่วโลกจำนวน 4,500 แห่ง ช่วยจัดอันดับนักท่องเที่ยวตามพฤติกรรม พบว่านักท่องเที่ยวจากญี่ปุ่นเป็นนักท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในโลก โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติมว่านักท่องเที่ยวญี่ปุ่นนั้นสะอาดและเรียบร้อย สุภาพ สำนวน และไม่ขี้บ่น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นครองอันดับหนึ่งติดต่อกันถึงสามปีซ้อน ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือนักท่องเที่ยวจากญี่ปุ่นถือเป็นตลาดระดับบน (High-end tourists) เพราะมีอำนาจซื้อสูง แม้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะยังเผชิญสภาวะเศรษฐกิจชะงักงันอยู่ก็ตาม ทั้งนี้เพราะคนส่วนใหญ่ของญี่ปุ่นยังมีเงินออมอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวญี่ปุ่นเป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง

ปัจจัยสำคัญ ภาพลักษณ์ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นให้ความสำคัญมากที่สุดก่อนการเดินทางมาเที่ยวประเทศไทย จะเห็นได้ว่าเรื่องความปลอดภัยมีความโดดเด่นมากที่สุด ทั้งนี้นายอาอุมิ โยอูชิคาว่า ประธานสมาคมโรงแรมญี่ปุ่นในกรุงเทพฯ (Japanese Association of Hotelier in Bangkok – JAH) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นในงานสัมมนาเรื่อง “สถานการณ์ท่องเที่ยวและตลาดนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นในปัจจุบัน” ว่า “นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวตลาดอื่น คือ หากไม่มีความปลอดภัย ต่อให้ลดราคาห้องพักหรือแพ็คเกจทัวร์แค่ไหนก็ไม่เดินทางมา ขณะที่ตลาดจีน ฮองกง ตะวันออกกลางจะเป็นตลาดที่อ่อนไหวต่อราคามากกว่า”

ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นให้ความสำคัญในระดับสูงและการท่องเที่ยวไทยก็มีภาพลักษณ์ในลักษณะนั้นในสายตา นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นด้วยเช่นกันคือ ความคุ้มค่า ซึ่งถือว่าภาพลักษณ์นี้ของการท่องเที่ยวไทยมีความโดดเด่นในระดับสากลไปแล้ว แต่สำหรับปัจจัยที่นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นอาจไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักคือ เรื่องสปาหรือการนวด

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเจาะลึกลงไปในแต่ละสถานที่ท่องเที่ยวแล้ว จะพบว่านักท่องเที่ยวญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของไทยมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอื่นๆ รวมทั้งทะเลและชายหาด ซึ่งแตกต่างจากชาวจีนและชาวตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวประเภททะเลและชายหาดมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกเป็นอย่างมาก ทั้งนี้คงเป็นเพราะชาวยุโรปต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยมุ่งที่จะหนีสภาพอากาศหนาวเย็นจึงให้ความสำคัญมากกับแสงแดด ชายหาด และทะเล

นักท่องเที่ยวเกาหลีใต้

จากการศึกษาของบริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเกาหลีใต้มาท่องเที่ยวประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นมีหลายประการ คือ

1. นับตั้งแต่มีการเฉลิมฉลองครบรอบวาระ 50 ปีความสัมพันธ์ไทย-เกาหลีในปีพ.ศ. 2551 กระทรวงต่างประเทศและสถานทูตไทยในเกาหลีใต้ก็เริ่มนำร่องเจรจาฉลองความสัมพันธ์ยิ่งใหญ่โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์ 3 โครงการ ประกอบด้วย การนำโรงแรมที่พักชั้นนำของประเทศให้นักท่องเที่ยวชาวเกาหลีใต้ได้เลือกเข้าพักที่ดีที่สุด 50 แห่ง การจัดทำโครงการประกวดภาพแหล่งท่องเที่ยว 50 ช่างภาพและการจัดทำ User Creative Contest: UCC ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยการขายผ่านบล็อกในเว็บไซต์ยอดฮิตที่นักท่องเที่ยวเกาหลีใต้ชื่นชอบ

2. การขยายตัวของตลาดนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม นโยบายขยายตลาดท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2551 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หันมาเน้นตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มมากขึ้น โดยนักท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง

3. นักท่องเที่ยวนอกฤดูกาล นักท่องเที่ยวเกาหลีใต้เป็นตลาดเป้าหมายสำคัญของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เนื่องจากนักท่องเที่ยวเกาหลีใต้นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว

4. การส่งเสริมด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง สำนักงานที่กรุงโซลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับพันธมิตรได้ดำเนินกิจกรรมการตลาดเชิงรุกเพื่อดึงนักท่องเที่ยวเกาหลีใต้มาเที่ยวไทยโดยเฉพาะการโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์

5. ความสะดวกในการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยจากการเพิ่มเที่ยวบินของทั้งสายการบินไทยและสายการบินเกาหลีใต้

ปัจจัยสำคัญ ภาพลักษณ์ และระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกาหลีใต้

เมื่อวิเคราะห์ในส่วนของปัจจัยสำคัญและระดับความพึงพอใจ พบว่านักท่องเที่ยวเกาหลีใต้ให้ความสำคัญมากที่สุดกับเรื่องความปลอดภัยก่อนการเดินทาง แต่ภาพลักษณ์ของไทยในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับที่ไม่โดดเด่นและนักท่องเที่ยวก็ไม่ได้รู้สึกพึงพอใจมากนัก ส่วนปัจจัยที่ให้ความสำคัญในระดับปานกลางคือ เรื่องความคุ้มค่า ราคา ความสะอาด ที่พัก และการคมนาคม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ก็ยังคงไม่โดดเด่นและไม่ประทับใจชาวเกาหลีใต้เท่าใดนัก

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยดังเช่น สปาหรือการนวด ทะเลและชายหาด และแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอื่นๆ นั้น กลับเป็นภาพลักษณ์ที่มีความโดดเด่นและได้รับความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวเกาหลีใต้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะที่เห็นได้ชัดคือสปาและการนวด

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในสายตาของนักท่องเที่ยวเกาหลีใต้นั้น ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของประเทศไทยมีอยู่ไม่มาก มีเพียงไม่กี่ภาพลักษณ์ที่เป็นที่ประทับใจ ผลลัพธ์ดังกล่าวนี้บ่งชี้ว่าแตกต่างอย่างชัดเจนกับนักท่องเที่ยวจากประเทศทางตะวันตกโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศแถบยุโรป ซึ่งเป็นไปได้ว่านักท่องเที่ยวจากเกาหลีเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดใหม่ของไทย ยังมีประสบการณ์การท่องเที่ยวต่างประเทศที่ไม่มากนัก ภาพลักษณ์ของประเทศไทยจึงเป็นภาพลักษณ์ที่รับรู้ผ่านข่าวสารต่างๆ เป็นสำคัญ

นักท่องเที่ยวจีน

การเดินทางไปต่างประเทศของคนจีนนั้นถือเป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อประมาณสองทศวรรษที่ผ่านมาเท่านั้น ด้วยปัจจัยเกื้อหนุนอันเป็นผลสืบเนื่องมาจาก (1) การปฏิรูปเศรษฐกิจ (economic reform) ที่สัมฤทธิ์ผลและทำให้ประเทศจีนมีการสะสมความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้คนที่มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจึงมีโอกาสมอบประสบการณ์จากการเดินทางไปนันทนาการภายในประเทศ และพร้อมๆ กับการเปิดประเทศที่มากขึ้นของจีนเองก็ทำให้คนจีนมีความต้องการที่จะแสวงหาประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเดินทางไปต่างประเทศ (Guo, 2002) (2) การขยายตัวเพิ่มขึ้นของเมือง (urbanization) ในประเทศจีน ซึ่งย่อมทำให้การรับรู้ข่าวสารข้อมูลรวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆ เป็นไปอย่างกว้างขวาง รวมทั้งทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตและรสนิยมของผู้คนมีการเปลี่ยนแปลง ดังจะเห็นได้ว่า จากเดิมที่นักท่องเที่ยวจีนเดินทางไปต่างประเทศมักจะมาจากสามเมืองใหญ่คือ ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ และกวางโจว เป็นสำคัญ แต่ในขณะนี้คนจีนที่อยู่เมืองใหญ่ในลำดับรองๆ ลงไปก็มีอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเช่นกัน และ (3) การยืดหยุ่นต่อข้อกำหนดในการเดินทางไปต่างประเทศของรัฐบาลจีน ซึ่งเอื้ออำนวยให้คนจีนไปท่องเที่ยวประเทศต่างๆ ได้ง่ายมากขึ้นเรื่อยๆ (World Tourism Organization (UNWTO), 2008)

นักท่องเที่ยวจีนที่มาเยือนประเทศไทย

จำนวนนักท่องเที่ยวจีนที่มาเยือนประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีน ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จากจำนวนนักท่องเที่ยวจีนที่มีอยู่เพียงประมาณ 4 แสนกว่าคนในปี พ.ศ. 2540 พอมาถึงปี พ.ศ. 2549 และ 2550 จำนวนดังกล่าวก็เพิ่มขึ้นเป็นกว่า 9 แสนคน แม้ว่าในปีถัดมาคือ พ.ศ. 2551 จะลดจำนวนลงเหลือประมาณ 8 แสนกว่าคนแต่ก็มีจำนวนที่เป็นรองเพียงจำนวนนักท่องเที่ยวจากมาเลเซีย ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้เท่านั้น จำนวนนักท่องเที่ยวจีนดังกล่าวนี้ คิดเป็นประมาณร้อยละ 6 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่มาเยือนไทยซึ่งแสดงว่าเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มสำคัญกลุ่มหนึ่งที่เดียว

ปัจจัยสำคัญ ภาพลักษณ์ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจีน

จากการพิจารณาปัจจัยที่มีความสำคัญก่อนการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยวจีนกับความพึงพอใจที่ได้รับเมื่อมาเยือนประเทศไทย พบว่านักท่องเที่ยวจีนให้ความสำคัญกับเรื่องความปลอดภัย ความคุ้มค่า และความสะอาด ค่อนข้างมาก ในขณะที่ประเด็นเรื่องอื่น ๆ นั้นมีความสำคัญรองลงไป อย่างไรก็ตาม เมื่อได้มาเที่ยวแล้ว นักท่องเที่ยวชาวจีนก็มีความพึงพอใจกับปัจจัยต่างๆ ที่ให้ความสำคัญมากและสำคัญน้อยเกือบทุกอัน โดยเฉพาะเรื่องของความปลอดภัยและความคุ้มค่านั้นถือว่าเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวจีนให้ความสำคัญและได้รับความพึงพอใจเป็นอย่างดี

เมื่อมาพิจารณาถึงเรื่องของภาพลักษณ์กับความพึงพอใจ แล้วจะพบว่าภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทยที่มีความโดดเด่นและได้รับความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวชาวจีนอย่างเห็นได้ชัด คือ ทะเล และชายหาด ทั้งนี้จากการวิจัยของศูนย์จีนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2550) (อ้างใน Trakansiriwanich, 2010) พบว่าแม้ประเทศจีนจะมีพื้นที่กว้างใหญ่ แต่ก็มีเพียงส่วนน้อยที่มีพื้นที่ติดทะเล ด้วยเหตุนี้คนที่อยู่พื้นที่ตอนในจำนวนมากจึงไม่เคยเห็นทะเลและรับประทานอาหารทะเล การที่คนจีนกลุ่มนี้จะเดินทางไปยังฝั่งตะวันออกของประเทศเพื่อไปทะเลนั้นจะต้องใช้ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง รวมทั้งต้องเดินทางเป็นระยะทางที่ไกล ซึ่งเมื่อเทียบกับการเดินทางมาประเทศไทยแล้วนับว่าถูกกว่ากันมาก ดังนั้น นักท่องเที่ยวจีนจำนวนมากจึงชื่นชอบการมาเที่ยวทะเลและหาดทรายของประเทศไทยมากกว่า

ประเด็นในเรื่องของความปลอดภัยนั้น เป็นไปได้ว่าความไม่สงบทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวจีนเป็นกังวล แม้ว่าแท้จริงแล้วความวุ่นวายดังกล่าวจะไม่ได้สร้างความไม่ปลอดภัยให้แก่ นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะแก่นักท่องเที่ยวหลักเสี่ยงพื้นที่การชุมนุมต่างๆ แต่เนื่องจากนักท่องเที่ยวจีนยังไม่ใช่นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สูง ประกอบกับภาพข่าวที่น่าสยองไปทั่วโลกนั้นย่อมสร้างความกังวลใจให้กับคนทั่วไป

สำหรับเรื่องของความคุ้มค่านั้นก็มีความเป็นไปได้เช่นกันว่า นักท่องเที่ยวจีนกลุ่มตัวอย่างอาจมีประสบการณ์ที่ไม่ค่อยดีนักกับบริการทัวร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัวร์ศูนย์เหรียญ ดังนั้นแล้ว แม้ว่าการเดินทางมาไทยจะใช้ทุนไม่สูงมากนัก แต่หากนักท่องเที่ยวต้องเผชิญปัญหากับทัวร์ศูนย์เหรียญก็ย่อมทำให้รู้สึกที่ไม่คุ้มกับเงินที่จ่ายไปเป็นธรรมดา

สิ่งที่น่าสนใจอีกสองประการคือ ประการแรก ภาพลักษณ์เรื่องของความสะอาดและการคมนาคมนั้นมีแนวโน้มที่ค่อนข้างไปในทางที่ไม่ค่อยโดดเด่น และเป็นเพียงสองสิ่งที่นักท่องเที่ยวจีนไม่ประทับใจจากจำนวนองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวทั้งหมดของไทย ประการที่สอง กรณีนักท่องเที่ยวจีนนี้จะพบว่านอกจากทะเลและชายหาดแล้ว อาหารก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวจีนให้ความสำคัญเหนือปัจจัยอื่นๆ ของบริการการท่องเที่ยว ทั้งนี้ทั้งนั้น จากบทสรุปรายงานวิจัยของ Zhao (n.d.) เรื่องตลาดนักท่องเที่ยวจีนกับภาพลักษณ์ของนิวซีแลนด์ มีประเด็นสำคัญอันหนึ่งระบุไว้ว่า มีสองสิ่งที่เป็นเรื่องพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวจีนทั้งหลายเมื่อเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ นั่นคือ ความต้องการอาหารจีนและมัคคุเทศก์ภาษาจีน เพราะสำหรับนักท่องเที่ยวจีนแล้ว อาหารถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต คุณภาพอาหารจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวจีนได้ สำหรับมัคคุเทศก์ภาษาจีนนั้นก็คงเพราะนักท่องเที่ยวจีนส่วนใหญ่ไม่ได้ชำนาญภาษาอังกฤษซึ่งประเด็นนี้ก็คงไม่เป็นปัญหามากนักในการเดินทางมาท่องเที่ยวไทย เพราะนักท่องเที่ยวจีนส่วนใหญ่มาพร้อมกับคณะทัวร์ซึ่งมีบริการมัคคุเทศก์ที่ชำนาญการอยู่แล้ว

นอกจากนี้สภาการเดินทางและการท่องเที่ยวโลก (WTTC) คาดการณ์ว่า ในระยะยาวอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะมีการขยายตัวประมาณร้อยละ 4.4 ต่อปี ในช่วงปี ค.ศ. 2010-2020 โดยประเทศจีนจะเป็นผู้นำและคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวชาวออกสูงถึงร้อยละ 95 ล้านคน ภายในปี ค.ศ. 2020 รวมทั้งจะมีตลาดนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่แข็งแกร่งขึ้นเต็มตัว สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้ คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางการท่องเที่ยวและความนิยมของนักท่องเที่ยวได้แก่

1. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจจะเพิ่มขึ้น รวมทั้งการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ใน ปี ค.ศ. 2005 ชาวต่างชาติ เดินทางไปศัลยกรรม ที่ประเทศบราซิลกว่า 480,000 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกว่า 400,000 คน เดินทางมารับการรักษาที่โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ของไทย รวมทั้งเมืองหลวงอื่นๆ ที่ได้ให้

ความสำคัญในจุดขายนี้ เช่น อินเดีย มาเลเซีย โคลัมเบีย และสิงคโปร์ เป็นต้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะหันมาเที่ยวชายทะเลมากขึ้น ซึ่งฮาวาย อินโดนีเซีย มาเลเซีย จะได้รับมากที่สุด

2. ภายใต้การจัดระเบียบในยุคศตวรรษที่ 21 การพัฒนาเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารถึงผู้คนต่างๆได้อย่างหลากหลาย ทำให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและแตกต่างไปจากอดีต กลุ่มนักท่องเที่ยวในอนาคตจะแบ่งซอยเป็นกลุ่มย่อยๆ มากขึ้น เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวสตรี กลุ่มครอบครัว และเยาวชน ฯลฯ

3. การท่องเที่ยวทางอากาศยานขยายตัวและมีการแข่งขันสูงมากขึ้นทั้งในลักษณะของการแข่งขันในกลุ่มสายการบินต้นทุนต่ำและการเปิดเสรีทางการบินของเส้นทางทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ นอกจากนี้การท่องเที่ยวทางเรือเดินสมุทร (Cruise) จะมีบทบาทมากขึ้น โดยบริษัทเดินเรือและนักท่องเที่ยวจากยุโรปและอเมริกาให้ความสนใจท่องเที่ยวทางเรือในเอเชีย ซึ่งมีความแปลกใหม่และบริษัทเดินเรือสำราญมุ่งที่จะสร้างความหลากหลายไปยังกลุ่มลูกค้าทั้งกลุ่มผู้สูงอายุ คนรุ่นใหม่และกลุ่มครอบครัวที่สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวนี้เช่นเดียวกัน

4. แม้ว่าปัญหาเศรษฐกิจโลกได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา อัตราการเติบโตจะลดลงแต่ยังคงมีผลประกอบการที่เป็นบวก แต่องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNETO) ยังคาดการณ์อนาคตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่าจะเริ่มฟื้นตัวในปี ค.ศ. 2010 เป็นต้น ทั้งนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงควรพิจารณาเตรียมพร้อมเพื่อรับภายหลังการฟื้นตัวต่อไป

5. ประชาชนในประเทศตะวันตกที่พัฒนาแล้ว ได้เพิ่มความสนใจในประชาชนและวัฒนธรรมของประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม เป็นต้น จึงทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวมาสู่ประเทศกำลังพัฒนาเหล่านั้นมากขึ้น

6. เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรในภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งประชาชนในภูมิภาคนี้มีรายได้และกำลังซื้อมากขึ้น เช่น ชาวจีน ชาวไต้หวัน ชาวเกาหลีใต้ เป็นต้น

7. การพัฒนาเทคโนโลยีและระบบข่าวสารที่ทันสมัยในภูมิภาคนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกสะดวกสบายและมีเวลาเพิ่มมากขึ้นในการท่องเที่ยวในประเทศที่ห่างไกล

8. การขยายตัวทางการขนส่งทางอากาศมีการแข่งขันสูงมีกลยุทธ์ทางการตลาดมากมายเพื่อดึงดูดลูกค้าให้มาใช้บริการ ซึ่งเป็นผลดีต่อนักท่องเที่ยวในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในราคาที่ถูกลง

9. การดำเนินงานด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ โดยหน่วยงานและธุรกิจที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในเขตภูมิภาคนี้มีเพิ่มขึ้น เพื่อให้เป็นที่รู้จักในประเทศที่อยู่ห่างไกล เช่น ประเทศรัสเซียประเทศแถบทวีปยุโรปเหนือ

จากสถิติการท่องเที่ยวในอนาคตแถบภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกนี้ก็มีส่วนผลักดันให้หลายๆ ประเทศในภูมิภาคนี้เริ่มให้ความสนใจการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและมองเห็นปัญหาต่างๆ มีการวางแผนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในอนาคตด้วยเช่นกัน แต่ยังมีข้อจำกัด ความเสี่ยง และอุปสรรคในหลายด้าน ได้แก่

1. หลายๆ ประเทศในภูมิภาคนี้ยังขาดการริเริ่มและพัฒนารายการท่องเที่ยวใหม่ๆ และบางประเทศยังไม่มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว ส่งผลให้มีข้อจำกัดในการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว ประเทศเหล่านั้นยังเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา จึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้งบประมาณสูงมากในการพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ ในขณะเดียวกันกับความเจริญเติบโตทางการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

2. จำนวนห้องพักในบางประเทศมีเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน เมื่อปี พ.ศ. 2553 ในภูมิภาคนี้มีการก่อสร้างห้องพักเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในประเทศจีนที่ก่อสร้างเพิ่ม 323,194 ห้อง ส่วนอินเดียมีห้องพักเพิ่มขึ้น 80,738 ห้อง (hospitality net, 2011) ทำให้เกิดการแข่งขันสูงขึ้น

3. การขาดแคลนบุคลากร (ที่มีคุณภาพ) ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเนื่องจากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยว บางแห่งมีการใช้แรงงานจากภายนอก (Outsource) ซึ่งอาจจะเป็นคนต่างชาติ

4. ความไม่พร้อมในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานในบางประเทศ เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบโทรศัพท์ และโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ซึ่งความมาพร้อมในเรื่องดังกล่าว นอกจากจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสำหรับการขยายการลงทุนด้านอื่นๆ ของประเทศอุตสาหกรรมอีกด้วย

5. ปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากบางแห่งไม่มีการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้และอาจเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวและปัญหาผลกระทบด้านการท่องเที่ยว

6. ภัยธรรมชาติ เนื่องจากภูมิประเทศบางส่วนของภูมิภาคนี้ ตั้งอยู่บนแผ่นเปลือกโลกที่มีความอ่อนไหวเปราะบาง จึงมีแผ่นดินไหวบ่อยครั้งและสร้างความเสียหายรวมทั้งความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ด้านสาธารณสุขในบางประเทศยังไม่ได้มาตรฐานส่งผลต่อการแพร่ระบาดของเชื้อโรคมมากขึ้น รวมทั้งเชื้อโรคบางชนิดมีการพัฒนารุนแรงรักษายาก เช่น ไข้หวัดใหญ่ 2009 ไข้ H5 N1 เป็นต้น

จากการทบทวนเอกสารเชิงสถิติจะพบว่าการท่องเที่ยวมีการขยายตัว ขณะเดียวกันก็มีข้อจำกัดในหลายประการที่เป็นปัญหากับการท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อจำกัดด้านนโยบายมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว แม้จะพบว่าในระดับรัฐบาลของไทยจะสนับสนุนส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง แต่หากพิจารณาตามพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น กลุ่มพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณชายแดนแม่น้ำโขง จะพบว่านโยบายด้านการท่องเที่ยวไทย-ลาว ยังมีข้อจำกัด ดังเช่นกรณีการศึกษาของคณะวิจัยเมื่อปี 2556 ในประเด็นการล่องเรือตามลำน้ำโขงยังพบว่าเรือของประเทศไทยไม่สามารถจอดยังฝั่งของประเทศลาวได้ แม้จะมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ แต่การท่องเที่ยวทำได้เพียงล่องเรือผ่านไป การศึกษาบริบทด้านการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับนโยบายระดับภูมิภาคและระดับประเทศจึงมีความจำเป็น

กลุ่มนักท่องเที่ยวในเอเชียและอินโดจีน

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาด้านการท่องเที่ยวไทย - ลาว ในภาคอีสานระหว่างจังหวัดนครพนม - มุกดาหาร - อำนาจเจริญ - อุบลราชธานี สัมพันธ์กับ 4 แขวงของลาว ได้แก่ แขวงคำม่วน แขวงสุวรรณเขต แขวงสาละวันและแขวงจำปาสัก คณะวิจัยศึกษาเอกสารการให้ข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(2558) สรุปข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในเอเชียและในกลุ่มประเทศอินโดจีนเช่น ลาว กัมพูชา เวียดนามไว้ดังนี้

การเปิดประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2559 ความสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในภูมิภาคอินโดจีนจะมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นเปิดกว้างมากขึ้น ปัจจุบันไทยได้ประโยชน์จากการเปิดอาเซียนเนื่องจากว่าเป็นตลาดนักท่องเที่ยวที่มีขนาดใหญ่ขึ้น จากการรวมกลุ่มซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวเป็นตลาดอาเซียนและตลาดอินโดจีนถึง 10 ประเทศ อีกทั้งประเทศไทยมีความได้เปรียบในฐานะเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงการเดินทางได้ทั้งเชื่อมโยงจากเวียดนาม ลาว กัมพูชา มาเลเซีย พม่าและจีน

นอกจากนั้นประโยชน์จากการเปิดอาเซียนยังส่งผลถึงผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสามารถโยกย้ายถิ่นฐานการทำงานไปต่างประเทศได้ง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการเป็นอาเซียนก็ไม่ได้มีความสมบูรณ์แบบไปเสียทุกอย่าง ในมิติด้านการท่องเที่ยวความท้าทายด้านการเปิดอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็ยังคงมี อาทิเช่น โครงสร้างพื้นฐานในการคมนาคมที่จะรองรับด้านการท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ การศึกษาในเบื้องต้นของคณะวิจัยที่ลงพื้นที่ศึกษาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวใน 4 แขวง ยังคงพบว่าด้านการคมนาคมของประเทศเพื่อนบ้านเช่น ลาวยังคงมีความไม่สะดวกนัก การคมนาคมที่สะดวกจะอยู่ในเมืองใหญ่ๆเป็นหลัก ส่วนเมืองเล็กหรือเมืองรองลงไปทั้งที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในการคมนาคมยังคงยากลำบาก สิ่งเหล่านี้เป็นความท้าทายด้านการคมนาคมในการเปิดอาเซียนโดยเฉพาะกรณีในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้ นอกจากนี้ความท้าทายอีกอย่างก็คือนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางด้วยตนเองมากขึ้น ไม่นิยมเที่ยวแบบกรุ๊ปทัวร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่ ความเป็นอาเซียนสามารถที่จะเชื่อมโยงสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ ส่งผลให้พฤติกรรมท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเดินทางด้วยตัวเองมากขึ้น กรณีของประเทศไทยเองสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นความท้าทายอย่างหนึ่ง นอกจากนี้

ความท้าทายที่สำคัญคือความคาดหวังเรื่องการบริการด้านการท่องเที่ยว กลุ่มนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปในทุกๆปีที่ต้องการที่จะได้รับการบริการที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้เป็นความท้าทายในการเปิดอาเซียนเช่นกัน อย่างไรก็ตามประเทศไทยเรื่องของเอกลักษณ์และความเป็นไทย และการแข่งขันในอาเซียนก็เป็นประเด็นสำคัญเช่นกัน

กรณีความท้าทายในการเปิดอาเซียนเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของความเป็นไทยด้วยเนื่องจากต้องแข่งขันในตลาดอาเซียน ซึ่งหมายถึงว่าการวิจัยการท่องเที่ยวในปัจจุบัน จะสร้างอัตลักษณ์สร้างเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวยังประเทศได้อย่างไร ความท้าทายอีกประการก็คือเรื่องของรายได้ที่เกิดจากวันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในประเทศไทยกรณีภาคอีสานยังถือว่าเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นจุดด้อยแตกต่างกัน กรณีจุดด้อยก็คือภาคอีสานยังเป็นภาคที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วโลกอยู่จำกัด แต่อย่างไรก็ตามภาคอีสานเองก็ยังคงมีจุดเด่นเกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่ในปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวก็ยังไม่สามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีวันเฉลี่ยพักเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศทั้งในกลุ่มยุโรปและกลุ่มอาเซียนเหล่านี้เป็นความท้าทายในการเปิดอาเซียนเช่นกัน นอกจากนี้ความท้าทายอีกอย่างที่เป็นความท้าทายหลังจากการเปิดอาเซียนคือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆให้มีความสำคัญมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญคือการคำนึงถึงกลุ่มตลาดเป้าหมายและสินค้าการท่องเที่ยว การศึกษาค้นคว้าได้พบทวนกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มศักยภาพสูง กลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป กลุ่มนักท่องเที่ยวตามความสนใจ โดยแยกเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศไทยที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง กลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพทั่วไป และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจพิเศษ นอกจากนี้ตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและอนาคตในกลุ่มของอาเซียนเอง ในปัจจุบันมีประเทศที่สำคัญ เช่น ประเทศบรูไน ประเทศเมียนมาร์หรือพม่าและประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่มีความสนใจที่จะมาเที่ยวทะเล ช็อปปิ้ง โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวลาวจากข้อมูลพบว่าเป็นกลุ่มที่สนใจมาเที่ยวทะเลเสียส่วนใหญ่ ส่วนกลุ่มมาเลเซียเป็นกลุ่มที่ชอบชิมอาหารไทย รวมทั้งกลุ่มบรูไน พม่า อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ กลุ่มเหล่านี้ชื่นชอบในการชิมอาหารไทย นอกจากนั้นยังชอบในการช็อปปิ้งและความบันเทิง กรณีการช็อปปิ้งและความบันเทิงกลุ่มประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน ถือว่าเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวในเรื่องของการช็อปปิ้งและความบันเทิง ส่วนกลุ่มที่ชื่นชอบสวนสนุกและสวนน้ำจากข้อมูลพบว่าเป็นกลุ่มของประเทศอินโดนีเซียและบรูไน ส่วนกลุ่มที่ชื่นชอบในการเล่นกีฬาบอลจะเป็นประเทศมาเลเซีย เมียนมาร์และฟิลิปปินส์

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวอาเซียนที่ชื่นชอบในการท่องเที่ยวทำอาหารไทยคือประเทศมาเลเซีย กลุ่มที่ชอบกีฬาผาดโผนได้แก่ ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย ส่วนกลุ่มที่ชอบท่องเที่ยวชมชนจากข้อมูลพบว่าเป็นประเทศจากเวียดนามและฟิลิปปินส์ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการท่องเที่ยวของไทยยังเป็นที่สนใจกับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มอาเซียนด้วยกัน ซึ่งปัจจุบันเราใช้คำว่าเป็นกลุ่มนอกอาเซียน เช่น อินเดีย จีน ฮองกง และสหราชอาณาจักร กลุ่มนี้สนใจในการท่องเที่ยวเพื่อที่จะมาฮันนีมูนและจัดงานแต่งงาน ส่วนกลุ่มตะวันออกกลางเช่น ญี่ปุ่น เกาหลี จีน จะชื่นชอบการท่องเที่ยวการกีฬา เช่น การตีกอล์ฟ สเปาและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพสูง ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มทั่วไปที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวอาเซียนนิยมในการชิมอาหารไทยจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวตะวันออกกลาง ยุโรป

ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบกิจกรรมทางทะเลจะเป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศเกาหลี ยุโรป และตะวันออกกลาง อย่างไรก็ตามยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวนอกกลุ่มอาเซียนที่มีความสนใจพิเศษเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เช่น ออสเตรเลีย สนใจการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การทำอาหารไทยหรือกลุ่มนักท่องเที่ยวของสหราชอาณาจักรชื่นชอบในการดำน้ำ ส่วนนักท่องเที่ยวจากสหรัฐอเมริกาและยุโรปชอบเรียนมวยไทย ส่วนการท่องเที่ยวชมชนแน่นอนว่ายังคงเป็นของประเทศจีน ญี่ปุ่น ไต้หวัน และออสเตรเลีย จากบริบทการท่องเที่ยวดังกล่าวประเทศไทยประกาศจุดยืนเพื่อที่จะเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในอาเซียนที่คงไว้ซึ่งลักษณะความเป็นไทยที่ดีงาม สิ่งเหล่านี้มี

ความจำเป็นสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพื่อที่จะเพิ่มจำนวนและรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกอาเซียนให้ต่อเนื่องและยั่งยืน ความเป็นไปได้ที่รัฐบาลได้เสนอยุทธศาสตร์ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การตลาดการท่องเที่ยวเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนสู่การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนปี พ.ศ. 2559 ดังนี้

ผลิตภัณฑ์	ชุมชน	ช่องทางการตลาด	สื่อสาร	บูรณาการ
ส่งเสริมการเดินทางเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยยังคงเอกลักษณ์ความเป็นไทยและแตกต่างจากประเทศอื่นในอาเซียน	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน	ขยายช่องทางการสื่อสารการตลาดด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่	สื่อสารภาพลักษณ์เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของไทยในการเป็นประตูสู่อาเซียน	บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว
⇩	⇩	⇩	⇩	⇩
ส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน (Multi Destination)	ประสาน ผลักดัน และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ และการให้บริการของไกด์ท้องถิ่น/ปราชญ์ ชาวบ้าน	เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์สินค้าเชื่อมโยงอาเซียนผ่าน New Media เช่น แอปพลิเคชันที่ใช้ในโทรศัพท์มือถือ สังคมออนไลน์ เว็บไซต์ เป็นต้น	พัฒนาการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวไทยที่มีภาพลักษณ์เป็นประตูสู่อาเซียน	พัฒนาและลงทุนด้านการขนส่งสาธารณะ เพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย
— ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองชายแดน	— ส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวในรูปแบบ Volunteer Tourism	— ส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ในไทย	— ส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศตามตำแหน่งทางการตลาด	ผลักดันให้ทำอากาศยานไทยพัฒนาระบบการบริการ นักท่องเที่ยวให้ราบรื่น รวดเร็วและถูกต้อง
— ส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเพื่อนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะกลุ่มและผลิตภัณฑ์ที่เน้นจุดเด่นของประเทศไทย	— ส่งเสริมการขายโปรแกรมท่องเที่ยวโดยชุมชน	— ขยายการสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์ด้วยภาษาอาเซียน	— พัฒนารูปแบบและความรวดเร็วของการตอบสนองต่อคำถามของผู้ใช้เว็บไซต์ ททท.	อำนวยความสะดวกในการข้ามพรมแดนทางบก
	— ขยายการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ในกลุ่มนักท่องเที่ยวนอกอาเซียน			สร้างความร่วมมือในการใช้ Single Visa
				สร้างสื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเฉพาะเจาะจงสัญชาติ
				สนับสนุนให้ผู้ประกอบการใช้

	ผลักดันให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน			ประโยชน์จากข้อมูลการท่องเที่ยว
	— ส่งเสริมให้ชุมชนมีจิตใจรักบริการและการเป็นเจ้าบ้านที่ดีพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว			— ส่งเสริมโรงแรม/ที่พักท้องถิ่นที่ให้บริการที่เป็นเลิศและมีเอกลักษณ์ความเป็นไทย
				— พัฒนา ททท. ให้เป็นสถาบันแห่งความเป็นเลิศด้านการตลาดการท่องเที่ยว

(ที่มา:การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.2558)

ตลาดการท่องเที่ยวศักยภาพสูงกลุ่มลาว เวียดนาม กัมพูชา

การศึกษาค้นคว้านี้จะเสนอให้เห็นการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวทั้งในประเทศและนอกประเทศ โดยเฉพาะเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งในประเทศลาวมีพื้นที่ทั้งหมด 263,880 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 เมืองหลัก และ 10 แขวงเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติชนเผ่าจำนวนมาก ปัจจุบันประเทศลาวมีประชากรทั้งหมดจำนวน 3,515,402 คน (ข้อมูลอ้างอิง ณ ปี 2556) ครัวเรือนประชาชนในประเทศลาวจะมีอายุต่ำกว่า 15 ปี และสูงกว่า 64 ปี คิดเป็น 44.8 เปอร์เซ็นต์ อายุต่ำกว่า 15 - 64 ปี คิดเป็น 55.2 เปอร์เซ็นต์ จากจำนวนประชากรดังกล่าวพบว่าชาวลาวเคยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศจำนวน 305,377 คน

ซึ่งในจำนวนนี้จากข้อมูลพบว่ามีอยู่ 5 ประเทศที่นักท่องเที่ยวลาวนิยมที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว ได้แก่ อันดับ 1 ประเทศไทย อันดับ 2 ประเทศเวียดนาม อันดับ 3 ประเทศจีน อันดับ 4 ประเทศมาเลเซีย อันดับ 5 ประเทศกัมพูชา การมาเที่ยวของนักท่องเที่ยวลาวกลุ่มนักท่องเที่ยวจะสืบค้นข้อมูลที่สำคัญดังที่เราทราบกันจากแหล่งข้อมูลทั่วไป เช่น วิทยุ นิตยสารการท่องเที่ยว นิตยสารทั่วไป โบรชัวร์ และสังคมออนไลน์ ปัจจุบันประเทศลาวมีขนาดเศรษฐกิจอันดับที่ 10 ของอาเซียน GDP ประเทศ 9.17 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ลาวมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงเป็นอันดับ 8 ของอาเซียน

อย่างไรก็ตามในประเทศลาวก็ยังคงมีนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงชาวลาวซึ่งจากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวศักยภาพสูงมีจำนวนโดยเฉลี่ย 18,323 คน แยกเป็นหญิงร้อยละ 72 และชายร้อยละ 27.8 อย่างไรก็ตามการศึกษานักท่องเที่ยวศักยภาพสูงชาวลาวพบว่าเมืองที่นักท่องเที่ยวลาวอาศัยอยู่เป็นประเทศเวียดนาม 56.57 เปอร์เซ็นต์ ที่ปากเซลาวใต้ 1.20 เปอร์เซ็นต์ และมีที่หลวงพระบาง 1.57 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งอายุโดยเฉลี่ยของกลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงชาวลาวการศึกษาในเบื้องต้นพบว่าร้อยละ 27.8 เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวอายุต่ำกว่า 25 ปี ส่วนร้อยละ 38.9 เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวอายุ 25-39 ปี ร้อยละ 27.8 เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงอายุ 40-54 ปี และร้อยละ 5.5 เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงชาวลาวที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป อาชีพโดยเฉลี่ยของกลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงการศึกษาพบว่าพนักงานเอกชนร้อยละ 27.8 เป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มวิชาชีพร้อยละ 22.2 เป็นแรงงานและเกษตรกรร้อยละ 22.2 เป็นผู้บริหารผู้จัดการร้อยละ 11.1 เป็นแม่บ้านร้อยละ 11.1 และเป็นนักเรียนนักศึกษาร้อยละ 5.6 นักท่องเที่ยวศักยภาพสูงชาวลาวจะใช้จ่ายในการท่องเที่ยวร้อยละ 35.4 นักท่องเที่ยวชอบช้อปปิ้งร้อยละ 18.87 ค่าใช้จ่ายด้านที่พักร้อยละ 19.78 ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมบันเทิงร้อยละ 26.31 กลุ่มนักท่องเที่ยวของลาวเหล่านี้จะเดินทางในช่วงมิถุนายนถึงเดือน

กรกฎาคม ซึ่งเป็นเดือนที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากถึง 88.9 เปอร์เซ็นต์ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวจะพักอยู่นานระหว่าง 1 วันถึง 2 สัปดาห์

ซึ่งการศึกษาพบว่าร้อยละ 77.8 เป็นนักท่องเที่ยวชาวลาว นักท่องเที่ยวชาวลาวเหล่านี้มีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย กรณีเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายการช้อปปิ้งที่คุ้มค่าและมีความสะดวกทันสมัย อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวชาวลาวมีทัศนคติไม่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม กรณีประเทศไทยที่นักท่องเที่ยวชาวลาวนึกถึงจะถึงเรื่องของการช้อปปิ้ง เรื่องของชายทะเลและชายหาด เรื่องความเป็นมิตรของคนไทย อาหารไทย สถาบันเทววิทยามหาคีรี วัด และพระเจดีย์ทางศาสนาพุทธ ซึ่งกรณีช้อปปิ้งเป็นภาพแรกที่นึกถึงประเทศไทยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38 เปอร์เซ็นต์ เมืองที่ชาวลาวนิยมมาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้แก่ จังหวัดอุดรธานีมากถึงร้อยละ 43.7 กรุงเทพมหานครร้อยละ 39.3 หนองคายร้อยละ 30.7 และพัทยาร้อยละ 10 โลฟิสต์ของกลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงชาวลาวลักษณะสำคัญคือ ช้อปปิ้งอย่างมีระดับโดยไม่ต้องเดินทางไปไกล ชื่นชอบสินค้าฝีมือจากคนท้องถิ่นดีไซน์ออกแบบเก๋ไก๋และราคาคู่ไปจนถึงมีราคา แบรินด์เนมคุณภาพพรีเมียมหาซื้อได้ง่าย

ด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม ประเทศเวียดนามปัจจุบันมีพื้นที่ทั้งสิ้น 331,689 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 58 จังหวัด และ 5 นคร เวียดนามเป็น 1 ใน 16 ประเทศทั่วโลกที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ปัจจุบันมีประชากรทั้งหมดจำนวน 92,477,857 คน (ข้อมูลอ้างอิง ณ ปี 2556) ปัจจุบันอายุต่ำกว่า 15 ปีและสูงกว่า 64 ปี คิดเป็น 30.2 เปอร์เซ็นต์ อายุต่ำกว่า 15 ปี ถึง 64 ปี คิดเป็นร้อยละ 69.8 เปอร์เซ็นต์ ประชากรของเวียดนามเคยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศจากสถิติพบว่ามีจำนวนส่วนมากถึง 5,357,873 คน ในประเทศ 5 ประเทศที่ชาวเวียดนามเลือกท่องเที่ยวพบว่าอันดับ 1 คือประเทศไทย อันดับ 2 ประเทศกัมพูชา อันดับ 3 ประเทศลาว อันดับ 4 ประเทศจีน อันดับ 5 ประเทศสิงคโปร์

การมาท่องเที่ยวของชาวเวียดนามนิยมการตัดสินใจจากการบอกเล่าและบริษัททัวร์ นอกจากนี้ยังมีนิตยสารการท่องเที่ยวและนิตยสารสืบค้นจากเว็บไซต์และสังคมออนไลน์เช่นเดียวกันกับนักท่องเที่ยวทั่วไป ปัจจุบันประเทศเวียดนามมี GDP เป็นอันดับ 6 ของอาเซียน GDP ของประเทศเท่ากับ 155.57 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงชาวเวียดนามมีมากถึง 353,620 คน แยกเป็นหญิง 56.6 เปอร์เซ็นต์ ชาย 43.4 เปอร์เซ็นต์ เมืองที่นักท่องเที่ยวชาวเวียดนามอาศัยอยู่ 86% พักอยู่ที่โฮจิมินห์ 4.17 อยู่ที่ดานัง และ 2.25 อยู่ที่เว้เตา อายุโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวกลุ่มศักยภาพของเวียดนามอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.3 ส่วนอายุ 25-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.6 อายุ 40-54 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.6 และตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 7.5 เปอร์เซ็นต์

อาชีพโดยเฉลี่ยของกลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงของเวียดนามประกอบด้วยพนักงานเอกชน ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มวิชาชีพ แรงงาน เกษตรกร ผู้บริหาร ผู้จัดการ แม่บ้าน นักเรียนและนักศึกษา ซึ่งจากสถิติข้อมูลพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นแรงงานกับเกษตรกรมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 13.2 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวที่พาคิดเป็นร้อยละ 33.41 ช้อปปิ้งร้อยละ 30.95 อาหารและเครื่องดื่มร้อยละ 19.16 กิจกรรมบันเทิงร้อยละ 16.48 ชาวเวียดนามนิยมเดินทางในช่วงพฤษภาคมถึงกรกฎาคมจากสถิติพบที่คิดเป็นร้อยละ 82.3% ส่วนมากจะพักอยู่ระหว่าง 2-7 วัน คิดเป็น 90.3% ชาวเวียดนามมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทยเนื่องจากเห็นว่าประเทศไทยมีความเป็นมิตรสูง มีสนามกีฬาโดยเฉพาะสนามกอล์ฟและสถาบันเทววิทยาที่ราคาประหยัดสามารถท่องเที่ยวได้ ภาพแรกของชาวเวียดนามที่นึกถึงประเทศไทยเมื่อมาถึงครั้งแรกคือการช้อปปิ้งคิดเป็นร้อยละ 26.5 ชาวเวียดนามนิยมไปท่องเที่ยวทะเลและชายหาดมากถึง 25.5%

นอกจากนี้การศึกษาพฤติกรรมของชาวเวียดนามพบว่าชาวเวียดนามนิยมที่จะท่องเที่ยววัดและพระเจดีย์ทางพุทธศาสนามีมากถึงร้อยละ 18.2 และนิยมรับประทานอาหารไทยร้อยละ 17.3 พฤติกรรมที่น่าสนใจอีกอย่างของชาวเวียดนามคือ ต้องการที่จะท่องเที่ยวสถานที่ที่ฝึกช้าง สถานที่ท่องเที่ยวชมค่าคืน และภาพแรกที่นึกถึงคนไทยก็คือความเป็นมิตรของคนไทย เมืองที่นักท่องเที่ยวชาวเวียดนามนิยมท่องเที่ยวได้แก่ กรุงเทพมหานคร คิดเป็น 32.2% จากนั้นเป็นเมืองพัทยา ภูเก็ต และเชียงใหม่

ส่วนพฤติกรรมกลุ่มท่องเที่ยวคุณภาพสูงกรณีประเทศกัมพูชา ปัจจุบันประเทศกัมพูชาที่มีพื้นที่ 181,035 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 1 ราชธานี และอีก 23 จังหวัด กัมพูชาเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์อารยธรรมอันยาวนาน

ปัจจุบันในปี พ.ศ. 2556 กัมพูชามีประชากรทั้งหมด 14,952,665 คน อายุต่ำกว่า 15 ปีและสูงกว่า 64 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.3% ส่วนประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 15-64 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.7% ชาวกัมพูชาเคยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศมีจำนวนมากถึง 592,853 คน ซึ่งใน 5 ประเทศที่ชาวกัมพูชานิยมไปคือ อันดับ 1 ประเทศเวียดนาม อันดับ 2 ประเทศไทย อันดับ 3 ประเทศสิงคโปร์ อันดับ 4 ประเทศมาเลเซีย และอันดับ 5 ประเทศจีน ซึ่งแหล่งข้อมูลในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาก็มีลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวในอาเซียนทั่วไปคือเป็นแหล่งข้อมูลที่ได้จากการบอกเล่า โทรทัศน์ นิตยสารการท่องเที่ยว นิตยสารทั่วไป และจากบริษัททัวร์

กรณีกัมพูชาอาจจะแตกต่างจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในประเทศอื่นๆ ที่สืบค้นแหล่งท่องเที่ยวจากข้อมูลออนไลน์ อย่างไรก็ตามปัจจุบันประเทศกัมพูชามีขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับ 9 ของอาเซียน GDP ของประเทศ 14.12 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ปัจจุบันประชากรของกัมพูชามีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงเป็นอันดับ 9 ของอาเซียน มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวที่ 926 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี จากการสำรวจพบว่าในประเทศกัมพูชามีนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงทั้งสิ้น 7,707 คน แยกเป็นหญิงร้อยละ 50 และชายร้อยละ 50 นักท่องเที่ยวเหล่านี้ของชาวกัมพูชาส่วนใหญ่จะอยู่ที่จังหวัดพนมเปญซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศกัมพูชา คิดเป็นร้อยละ 55.77% ส่วนรองลงมาอยู่ที่จังหวัดเสียมเลียบร้อยละ 5.99% และรองลงมาอยู่ที่สีหนุวิลล์คิดเป็นร้อยละ 3.08% อายุโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่อายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 75% ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวช่วงอายุระหว่าง 40-45 ปี มีเพียงร้อยละ 25% อาชีพโดยเฉลี่ยของกลุ่มนักท่องเที่ยวประเทศกัมพูชา ได้แก่ พนักงานเอกชน ร้อยละ 25% กลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มวิชาชีพ ร้อยละ 25% กลุ่มผู้บริหารและผู้จัดการ ร้อยละ 25% และกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 25% เช่นกัน

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงชาวกัมพูชานิยมซื้อปิ้ง รับประทานอาหารเครื่องดื่ม และกิจกรรมบันเทิง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาจะเลือกเดินทางใน 2 ช่วง คือช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคมและเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ส่วนระยะเวลาในการพักของนักท่องเที่ยวกัมพูชาจะเลือกอยู่นานประมาณ 3 สัปดาห์ ทศนะคติของนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาที่มีต่อประเทศไทยเนื่องจากเห็นว่าประเทศไทยเป็นแหล่งช้อปปิ้งที่มีสินค้าจำนวนมากให้เลือกจับจ่ายใช้สอย นอกจากนั้นประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทะเลสวยและมีแหล่งบันเทิงมากมาย แต่อย่างไรก็ตามชาวกัมพูชายังมีทัศนคติเกี่ยวกับคนไทยในด้านหนึ่งที่ว่ามีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจกันให้มากยิ่งขึ้น กล่าวคือชาวกัมพูชายังมีทัศนคติต่อคนไทยว่าคนไทยดูถูกคนกัมพูชา อย่างไรก็ตามภาพแรกทีนึกถึงประเทศไทยร้อยละ 56.5% นักท่องเที่ยวชาวกัมพูชายังนึกถึงการช้อปปิ้งในประเทศไทย ส่วนร้อยละ 39.0% ภาพแรกทีนึกถึงประเทศไทยคือการท่องเที่ยวทะเลและชายหาด นอกจากนั้นก็นึกถึงอาหารไทย สถานบันเทิงยามค่ำคืน วัดและเจดีย์ทางพุทธศาสนา การต้อนรับและงานบริการ อย่างไรก็ตามข้อมูลในการศึกษาเบื้องต้นพบว่านักท่องเที่ยวชาวกัมพูชานึกถึงภาพของประเทศไทยที่มีแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับเพศที่สามหรือเกย์ คิดเป็นร้อยละ 1.6% เมืองที่นักท่องเที่ยวชาวกัมพูชานิยมมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 56.5% จากนั้นเป็นเมืองพัทยา เชียงใหม่ และภูเก็ตตามลำดับ

นโยบายความร่วมมือด้านกฎหมายการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (ไทย-สปป.ลาว)

ในพื้นที่ภาคอีสาน ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ซึ่งประกอบด้วย ไทย ลาว พม่า เวียดนาม กัมพูชา และประเทศจีนตอนใต้ กลุ่มประเทศดังกล่าวนี้มีกรอบความร่วมมือด้านต่างๆ ที่ถือว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาในภูมิภาค การทบทวนเอกสารและงานวิจัยครั้งนี้ ได้ทบทวนกรอบความร่วมมือที่สำคัญในภูมิภาคดังกล่าวดังนี้

1) ความร่วมมือลุ่มแม่น้ำโขง-คงคา (Mekong – Ganga Cooperation: MGC) เป็นความร่วมมือแม่น้ำโขง-คงคา ประกอบด้วยสมาชิก 6 ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และอินเดีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างและเชื่อมโยงความร่วมมือในกิจกรรมหลัก 4 สาขา ได้แก่ ด้านการท่องเที่ยว การศึกษา วัฒนธรรม และด้านการคมนาคมขนส่ง ทั้งนี้แนวคิดการจัดตั้งเกิดขึ้นในช่วงระหว่างการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศไทย (Post Ministerial Conference: PMC) โดยแรกเริ่มเรียกว่า กรอบความร่วมมือแม่น้ำคงคา – สุวรรณภูมิ – ลุ่มแม่น้ำโขง (Ganga-Suwanaphumi – Mekong Cooperation) การดำเนินงานจะมีการประชุมระดับรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่อาวุโส และคณะทำงาน โดยกำหนดให้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีทุกปี อนึ่งคณะทำงาน มีทั้งหมด 5 คณะ โดยมอบหมายให้ประเทศสมาชิกรับเป็นประธานคณะทำงานประกอบด้วย (1) คณะทำงานด้านการท่องเที่ยว ไทยเป็นประธาน (2) คณะทำงานด้านการศึกษา อินเดียเป็นประธาน (3) คณะทำงานด้านวัฒนธรรม กัมพูชาเป็นประธาน (4) คณะทำงานด้านการขนส่งและคมนาคม ลาวเป็นประธาน และ (5) คณะทำงานว่าด้วยแผนปฏิบัติการ เวียดนามเป็นประธาน สำหรับด้านการท่องเที่ยว ในฐานะที่เป็นประธานคณะทำงานในสาขานี้ ไทยได้เสนอที่จะจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และเสนอการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Pilgrimage Tourism/Religious Circuit) เป็นต้น

2) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง ระหว่างกัมพูชา สปป.ลาว พม่า ไทย และเวียดนาม (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาคที่จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์จากความแข็งแกร่งและความหลากหลายของทั้ง 5 ประเทศสมาชิกเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งนี้การประชุมระดับผู้นำ ACMECS มีขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ที่เมืองพุกาม ประเทศพม่า ซึ่งผู้นำประเทศสมาชิกได้ลงนามในปฏิญญาพุกามเพื่อจัดตั้งกรอบความร่วมมือ ACMECS ปัจจุบัน ACMECS ดำเนินความร่วมมือใน 8 สาขา ได้แก่ (1) การอำนวยความสะดวกการค้าการลงทุน (2) การเกษตร (3) อุตสาหกรรมและพลังงาน (4) การเชื่อมเส้นทางคมนาคม (5) การท่องเที่ยว (6) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (7) สาธารณสุข และ (8) สิ่งแวดล้อม สำหรับการท่องเที่ยวนั้น ได้แก่ การจัดทำความตกลงตรวจลงตราเดี่ยว (ACMECS Single Visa) ระหว่างไทย - กัมพูชา เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2550 เป็นโครงการนำร่อง ระหว่าง 2 ประเทศสมาชิก ซึ่งมีการบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2555

3) กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) กรอบความร่วมมือดังกล่าว ประกอบด้วย 6 ประเทศ ประกอบไปด้วย ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีนตอนใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยจะครอบคลุมเนื้อที่ 2.34 ล้านตารางกิโลเมตร มีประชากรรวม 257.5 ล้านคน โดยโครงการนี้มีชื่อเต็มว่า GMS Economic Corridors หรือก็คือ ระเบียงเศรษฐกิจ อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม การเกษตร การค้า การลงทุนและบริการ เพื่อให้เกิดการจ้างงาน ยกระดับการครองชีพ การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการศึกษาระหว่างกัน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสการแข่งขันในเวทีการค้าโลก ผ่านกลยุทธ์หลัก 3 ด้าน คือ สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างกัน (Connectivity) เพื่อให้เกิดการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) โดยการรวมกลุ่มกันในอนุภูมิภาค (Community) โครงการนี้ได้รับเงินอุดหนุนจาก ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ ADB (Asian Development Bank) ในการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานหลายแขนง โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมทางถนน แต่ก็รวมถึงระบบไฟฟ้า โทรคมนาคม สิ่งแวดล้อม และกฎหมายด้วย สำหรับสาขาความร่วมมือของ GMS มี 9 สาขา ได้แก่

คมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม พลังงาน การค้า การลงทุน เกษตร สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

4) ระเบียงเศรษฐกิจ (East-West Economic Corridor: EWEC) โครงการระเบียงเศรษฐกิจมีบทบาทสำคัญในการเป็นทางเปิดไปสู่ท่าเรือสำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยและภาคกลางของลาว รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้แก่เมืองขนาดกลางหลายเมืองในประเทศ GMS 4 ประเทศ วัตถุประสงค์ของการริเริ่ม EWEC คือ (1) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจและอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน และการพัฒนาระหว่างประเทศลาว พม่า ไทย และเวียดนาม (2) เพื่อลดต้นทุนการขนส่งในพื้นที่ และทำให้การเคลื่อนย้ายสินค้าและคนโดยสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น (3) เพื่อลดความยากจน สนับสนุนการพัฒนาในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ชายแดน เพิ่มรายได้ในกลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำ สร้างโอกาสการจ้างงานสำหรับสตรี และส่งเสริมการท่องเที่ยว และเน้นการสร้างโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร และการท่องเที่ยว โครงการด้านการขนส่งภายใต้ EWEC ที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาเส้นทางรถขนส่งทางบก-ตะวันตก การพัฒนาการขนส่งทางน้ำ การพัฒนาเส้นทางรถไฟ การปรับปรุงท่าอากาศยานสะหวันนะเขต การอำนวยความสะดวก การเคลื่อนย้ายสินค้าและคนข้ามพรมแดน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสาขาการขนส่ง การพัฒนาโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ได้แก่ การเชื่อมโยงระบบสายส่งไฟฟ้า การส่งเสริมการจัดทำความร่วมมือด้านพลังงานในภูมิภาค การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม การพัฒนาการท่องเที่ยว การริเริ่มเขตเศรษฐกิจ และการริเริ่มของคณะทำงาน AMEICC (Japan) ในการพัฒนาพื้นที่ตะวันตก-ตะวันออก สามารถสรุปได้ดังนี้ แนวตะวันออก ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) ประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่ ตาก สุโขทัย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มุกดาหาร

5) กฎหมายและกรอบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (ไทย-สปป.ลาว) ความสัมพันธ์ไทย - ลาวในปัจจุบันดำเนินไปอย่างราบรื่นใกล้ชิดบนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกันและผลประโยชน์ร่วมกัน และมีพัฒนาการเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยเกื้อกูล ได้แก่ ความใกล้ชิดทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม นอกจากนี้ วันที่ 19 ธันวาคม 2553 ถือเป็นวันครบรอบ 60 ปี ของความสัมพันธ์ทางการทูต ที่ได้รับการสถาปนาเมื่อปี พ.ศ. 2493 ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อฉลองสัมพันธ์ไมตรีที่ได้ดำเนินมาด้วยความราบรื่น ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศยังมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้น่านน้ำโขงเป็นจุดยุทธศาสตร์ ซึ่งส่งผลดีต่อบรรยากาศของการท่องเที่ยวระหว่างสองประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กองส่งเสริมเศรษฐกิจสัมพันธ์และความร่วมมือ (2556) ได้ทำการรวบรวมความร่วมมือดังกล่าว โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนไทย - ลาว ไทยและลาวได้กำหนดเป้าหมายที่จะสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนให้แล้วเสร็จตลอดแนวโดยเร็ว โดยมีคณะกรรมการธิการเขตแดนร่วม (Joint Border Commission : JBC) ไทย - ลาว เป็นกลไกกำกับดูแลการดำเนินงาน ซึ่งนับตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2540 ที่สองฝ่ายได้เริ่มสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนในภูมิประเทศจริงจนถึงปัจจุบัน สามารถจัดทำหลักเขตแดนทางบกร่วมกันได้ 204 หลัก ซึ่งรับรองแล้ว 190 หลัก ระยะทางประมาณ 676 กิโลเมตร หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 96 สำหรับเขตแดนในแม่น้ำโขง ทั้งสองฝ่ายอยู่ระหว่างการจัดทำแผนที่แม่น้ำโขงฉบับใหม่ร่วมกันระหว่างไทย-ลาว

(2) ความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกด้านการสัญจรของประชาชนไทยและสปป. ลาว มีพรมแดนติดต่อกันรวม 12 จังหวัด/9 แขวง ซึ่งสองฝ่ายได้ลงนามความตกลงว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางธรรมดาเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2547 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2547 และได้ร่วมมือเพื่อเปิดและยกระดับจุดผ่านแดนในพื้นที่ที่มีความพร้อมอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีจุดผ่านแดนถาวร 15 แห่ง และจุดผ่อนปรนอีก 31 แห่ง

(3) ด้านการลงทุน ในช่วง 10 ปี คือ พ.ศ. 2544 - 2553 ประเทศไทยมีมูลค่าการลงทุนสะสมใน สปป.ลาว แม่ดันดับที่ 3 โดยมีโครงการลงทุนรวมจำนวน 269 โครงการ มูลค่า 2,687.06 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองจากเวียดนาม และจีน โดย

สาขาการลงทุนที่สำคัญของไทย ได้แก่ พลังงานไฟฟ้า ขนส่งและโทรคมนาคม ธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยว ธนาคาร อุตสาหกรรมไม้แปรรูป เครื่องนุ่งห่มและหัตถกรรม

(4) ด้านการท่องเที่ยว รัฐบาล สปป.ลาว ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการซึ่งเป็นสาขาที่สร้างรายได้ที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2553 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางไปลาว 2.5 ล้านคน เป็นนักท่องเที่ยวไทย 1.5 ล้านคน หรือร้อยละ 60 รองลงมา ได้แก่ เวียดนาม และจีน ในขณะที่มีนักท่องเที่ยวลาวมาไทย 655,034 คน คิดเป็นร้อยละ 4.53 ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติใน สปป.ลาว ร้อยละ 72 เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านประเทศไทย จึงทำให้สถานการณ์ทางการเมืองภายในของไทยในช่วงที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อ สปป.ลาว ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ลงนามวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2535 แผนงานความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวลงนามวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2535

(5) ด้านการพัฒนาเครือข่ายคมนาคม เป็นความร่วมมือที่สำคัญเพื่ออำนวยความสะดวกการเดินทางไปมาหาสู่กันระหว่างประชาชนไทย - ลาว และนำไปสู่การขยายความร่วมมือด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างกัน เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของ สปป.ลาว ที่จะเปลี่ยนจากประเทศที่ไม่มีทางออกทะเลเป็นจุดเชื่อมโยงในอนุภูมิภาค ปัจจุบันโครงการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมที่ไทยให้ความช่วยเหลือแก่ สปป.ลาว รวมมูลค่าประมาณ 8,750.71 ล้านบาท ประกอบด้วยโครงการก่อสร้างถนน โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเหือง และแม่น้ำโขง โครงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟ โครงการปรับปรุงสนามบินในแขวงสำคัญต่างๆ รวมมูลค่าโครงการที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วเป็นเงิน 3,686.71 ล้านบาท และโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ รวมมูลค่าประมาณ 5,046 ล้านบาท ซึ่งเป็นผลดีต่อการท่องเที่ยวภาพรวมเป็นอย่างมาก

(6) การยกเว้นการตรวจลงตรา ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางทูตลงนามวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางราชการลงนามวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลต่อการท่องเที่ยวระหว่างทั้งสองประเทศเป็นอย่างมาก กองเอเชียตะวันออก กรมเอเชียตะวันออก (2554)

จากการทบทวนเอกสารพอสังเขป จะพบว่านโยบายด้านการท่องเที่ยวมีความซับซ้อนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีองค์กรระดับภูมิภาคมาเกี่ยวข้อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนโยบายในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้จึงยังพบว่ามีข้อจำกัดหลายประการ อาทิเช่น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายของประเทศไทยกับนโยบายของประเทศลาวภายใต้เงื่อนไขความร่วมมือด้านต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นความท้าทายอย่างยิ่งในประเด็นการวิจัยเชิงนโยบาย เนื่องจากในระดับท้องถิ่นเองต่างก็มีทิศทางนโยบายการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวของตัวเอง ขณะที่ในระดับจังหวัด ระดับแขวงก็มีทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ยิ่งหากพิจารณาในลักษณะร่วมระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว จะพบว่ายังมีข้อจำกัดหลายประการ ที่เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณภาคอีสานยังมีข้อจำกัด

การศึกษาครั้งนี้ของคณะวิจัยจึงมุ่งที่จะทำความเข้าใจบริบทด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานีว่ามีความสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวกับแขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงสะละวัน และแขวงจำปาสักอย่างไร โดยจะวิเคราะห์ผ่านแนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งฝั่งไทยและฝั่ง สปป.ลาว ซึ่งมีกรอบความร่วมมือต่างๆกำกับอยู่ อีกทั้งมีกฎระเบียบของท้องถิ่นตนเองกำกับอยู่ด้วย การศึกษาครั้งนี้จึงมีลักษณะแตกต่างจากการศึกษาด้านการท่องเที่ยวทั่วไป เนื่องจากมีลักษณะของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้วย

บทที่ 2

ข้อค้นพบของการวิจัย

แผนงานวิจัยเรื่อง การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวและแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก มุ่งสังเคราะห์ผลการวิจัยของโครงการย่อย 2 โครงการคือ โครงการย่อยที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก และโครงการวิจัยย่อย 2 ศึกษาการบูรณาการแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สังคมและวัฒนธรรม ในพื้นที่กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก โดยในแผนงานมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ 1. เพื่อติดตามผลการศึกษาตามขั้นตอนการวิจัยของโครงการย่อยในแผนงาน 2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับแนวทางการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงจากผลการศึกษาในระดับโครงการย่อย 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงอย่างยั่งยืนให้กับประเทศอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวกลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว เพื่อให้การดำเนินการวิจัยมีความสมบูรณ์ของเนื้อหาวิจัย ในบทนี้คณะวิจัยจะสังเคราะห์ผลการศึกษาของโครงการย่อยทั้ง 2 ซึ่งในการรายงานในส่วนนี้มีหัวข้อสำคัญดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมสองฝั่งโขงไทย-ลาวและการคมนาคม

การศึกษาริบทสังคมและวัฒนธรรมสองฝั่งโขงจากนครพนมถึงอุบลราชธานีและจากแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก ครั้งนี้คณะวิจัยเน้นการศึกษาภาคสนาม การออกสำรวจบริบทสังคมวัฒนธรรม การดำเนินชีวิต ความเชื่อ ความสัมพันธ์ของผู้คนตามภูมิประเทศตลอดแนวแม่น้ำโขงจากนครพนมถึงอุบลราชธานีและจากแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก โดยใช้วิธีศึกษาเชิงสำรวจเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและบันทึกข้อมูล สรุปบริบทที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในส่วนนี้คณะวิจัยจะเสนอให้เห็นบริบทสองฝั่งลำน้ำโขงและการคมนาคมตามลำน้ำโขงดังนี้

แขวงคำม่วน

ก่อนจึงเข้าสู่แขวงคำม่วนฝั่ง ตามเส้นทาง R 13 ยังคงมีวิถีวัฒนธรรมของชาวลาวปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป มีลักษณะสำคัญคือ หมู่บ้านที่ห่างไกลตัวเมืองจะมีสภาพบ้านเรือนที่ทรุดโทรม บ้านหลายหลังถูกสร้างไว้เพียงเสาปูน ไม่มีหลังคา บ้านหลายหลังใช้ไม้ไผ่ทำเป็นฝาบ้าน มีเรื่องเล่ากันว่าถ้าเห็นบ้านลักษณะมีแต่เสาปูนดังกล่าวนี้ให้สันนิษฐานว่าลูกสาวบ้านดังกล่าวกำลังมาทำงานที่ไทย หรือเข้ามาทำงานในตัวเมืองของแขวงใหญ่ๆในลาว ยังเก็บเงินได้ไม่พอสร้างบ้านครั้งเดียวจึงค่อยๆต่อเติมไปทีละอย่าง เด็กๆชาวลาวจำนวนมากในหมู่บ้านลี้เข้าไปจากถนน R13 ใส่เสื้ออมแมม พวกเขาเล่นสนุกกับดินโคลนและทุ่งนา หากเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ วิถีชีวิตและความบันเทิงของพวกเขาก็คือการเล่นน้ำในลำน้ำดังกล่าว อาทิ หมู่บ้านที่ติดลำน้ำโขง หากเดินทางผ่านหมู่บ้านที่มีงานบุญ จะพบเห็นหนุ่มสาวแต่งตัวสวยงาม ถือขันสีเงินสีทอง มาขอรับบริจาค เพื่อนำไปทำบุญบ้าน หรือทำบุญในวัดเช่นทำบุญกฐิน ทำบุญบูชาพระ

สภาพโดยทั่วไปในช่วงที่คณะวิจัยเดินทางสำรวจในปี พ.ศ. 2558 สปป.ลาว ถนนริมฝั่งแม่น้ำโขงกำลังได้รับการพัฒนา ดังเช่นที่แขวงคำม่วนเส้นทางทางจากน้ำปากกระดิ่ง ลงมาทางใต้เพื่อเข้าเมืองหินบูน ที่เมืองหินบูนมีด่านชั่วคราวหินบูน (บ้านปากน้ำ ตรงข้ามกับอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม) ไว้ให้บริการข้ามฝั่ง แต่การใช้ด่านยังคงมีจำนวนน้อย การคมนาคมส่วนใหญ่ใช้เรือของชาวบ้านระหว่างไทย-ลาว สาเหตุที่ด่านนี้มีผู้คนใช้น้อย ด้านหนึ่งเพราะไม่ใช่ด่านที่มีการค้าขายสินค้าจำนวนมาก หากแต่เป็นด่านที่ชาวบ้านไป-ลาวใช้เดินทางไปมาหาสู่กัน จะมีซื้อสินค้าบ้างแต่มีจำนวนน้อย ชาวลาวที่ข้ามจากด่านหินบูนจะไปซื้อของที่ท่าอุเทนบ้าง ซื้อที่บ้านไชยบุรีบ้าง เป็นการเดินทางไปซื้อสินค้าแบบไปกลับไม่ค่อยได้ค้างคืน(อ้ายอินตา.สัมภาษณ์.2558)

ภาพที่ 2.1 ด้านหินปูนและท่าเรือใน สปป.ลาว

วิถีชีวิตของคนสองฝั่งโขงบริเวณด้านหินปูนนี้ ยังคงมีวิถีชีวิตสัมพันธ์กับแม่น้ำโขง ตั้งแต่การคมนาคมที่ต้องใช้เรือข้ามฟาก ซึ่งเป็นเรือขนาดเล็กมีคนนั่งไม่เกิน 7 คน มีเครื่องยนต์ติดที่ท้ายเรือใช้เวลา่องข้ามไม่เกิน 30 นาที คณะวิจัยสังเกตเห็นว่าชาวลาวจะเดินทางไปตัวเปล่า แต่เมื่อกลับมาต่างมีสินค้าบรรทุกมาเต็มเรือ สิ่งเหล่านี้สะท้อนวิถีการพึ่งพา ระหว่างคนสองฝั่งบริเวณดังกล่าวนี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังคงมีการใช้ประโยชน์จากลำน้ำโขงเป็นที่เล่นน้ำ รวมทั้งหาปลา ในวันที่คณะวิจัยสำรวจพบเด็กๆ ชาวลาวถือเบ็ดตกปลาแบบดั้งเดิมคือ เป็นเบ็ดที่ทำจากไม้ไผ่ เหลาอย่างดี มีเชือกมัดมากเบ็ดไว้ ซึ่งหากมองในมิติด้านการท่องเที่ยวแล้ว วิถีดั้งเดิมของชาวลาวดังกล่าวนี้คือเสน่ห์ของลาวที่เขาใช้ผูกมัดใจนักท่องเที่ยวมาโดยตลอด และนอกจากวิถีชีวิตที่สัมผัสได้ดังกล่าวแล้ว ในด้านความเชื่อที่แสดงออกผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ ล้วนมีความหมาย เมื่อได้ไปพบเห็น ดังเช่นความเชื่อทางพุทธศาสนาทั้งเรื่องพระธาตุ เรื่องพญานาค ซึ่งปรากฏให้เห็นทั้งฝั่งไทย เป็นที่ตั้งของพระธาตุท่าอุเทน ส่วนฝั่งลาวภายในวัดก็ยังคงมีความเชื่อเรื่องพญานาค ปรากฏอยู่ทั่วไป แต่ที่น่าสนใจคือความประณีตในศิลปะการสร้างวัดแบบชาวบ้านของคนลาว ที่ยังคงเชื่อในพญานาคมาก ดังคำอธิบายของอ้ายอินตา ชาวลาวแขวงคำม่วน ที่เล่าว่าคนลาวถ้าฝันเห็นพญานาคถือว่าเป็นมงคลชีวิต แต่ขณะเดียวกันก็ต้องไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลด้วย ซึ่งหากทำความเข้าใจเรื่องเล่าของอ้ายคำตาผ่านมิติด้านความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์ก็เข้าใจได้ว่าเป็นกุศลบายที่ต้องการให้คนลาวเองเข้าวัดทำบุญ ทำนุบำรุงศาสนาให้คงอยู่นั่นเอง

ภาพที่ 2.2 การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำโขงของชาวบ้านปากน้ำหินปูน สปป.ลาว

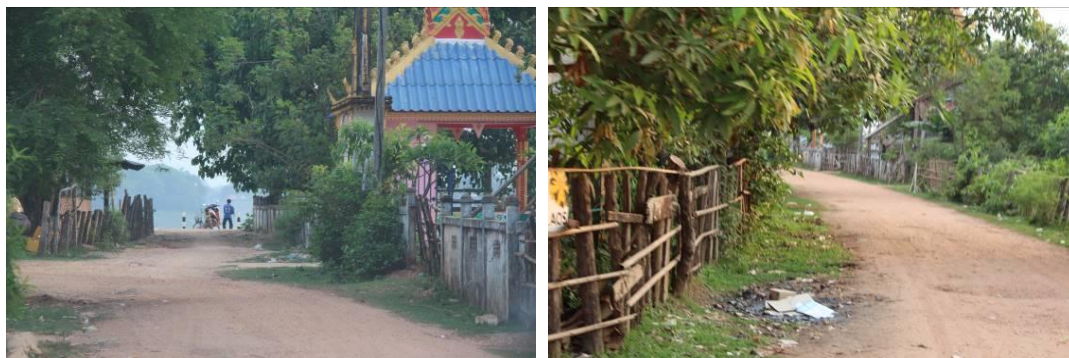
ภาพที่ 2.3 วัฒนธรรมความเชื่อเรื่องพระธาตุกับพญานาคของคนสองฝั่งโขง
ท่าอุเทน จังหวัดนครพนม-ปากน้ำหินบูน สปป.ลาว

เมืองไชยบุรี จังหวัดนครพนม

ในด้านฝั่งประเทศไทย ก่อนถึงจังหวัดนครพนมในฝั่งไทย ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรม บริเวณเมืองไชยบุรี ซึ่งปัจจุบันได้มีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมวัฒนธรรม เป็นชุมชนปากน้ำสงคราม เชื่อมต่อแม่น้ำโขง ลักษณะเด่นเป็นชุมชนดั้งเดิมที่กำลังมีแนวทางการพัฒนาชุมชนตนเอง เป็นชุมชนท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ที่กำลังขยายตัว มีการสร้างภาพลักษณ์ผ่านประวัติศาสตร์การสร้างเมือง ซึ่งตรงข้ามเป็นหมู่บ้านหินบูนชุมชนลาวที่ยังไม่มีการขยายตัวของหมู่บ้านดังที่ได้เสนอไว้ในเบื้องต้น บ้านเรือนฝั่ง สปป.ลาว ยังคงมีลักษณะความเป็นชุมชนดั้งเดิมมากกว่าฝั่งหมู่บ้านไชยบุรี ความดั้งเดิมดังกล่าวนี้อาจเห็น การทำรั้วไม้ไผ่รอบบ้าน ไม่ได้ใช้รั้วบ้านเป็นปูนซีเมนต์เหมือนกับประเทศไทย การมีรั้วไม้ไผ่ของลาวกลับเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่ง หากมองในมิติของการท่องเที่ยว นอกจากนั้นแล้วบ้านหลายๆหลังของลาวยังคงใช้ไม้ไผ่ทำเป็นผาบ้าน แต่อย่างไรก็ตามสังคมของคนสองฝั่งต่างพึ่งพาอาศัยกัน คนลาวฝั่งตรงข้ามบ้านไชยบุรี ต่างล่องเรือมาซื้อสินค้าในฝั่งไทย เป็นวิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงไทย-ลาวที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดสายลำน้ำโขง

ภาพที่ 2.4 แม่น้ำสงครามกับหมู่บ้านไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ภาพที่ 2.5 ลักษณะชุมชนบ้านหินบูน สป.ลาว

ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองต่อเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสองฝั่งโขงไทย-ลาว ดังเช่นกรณีจังหวัดนครพนมกับแขวงคำม่วน ซึ่งทั้งสองมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของชาติพันธุ์ไทย-ลาว-เวียดนาม ดังตัวอย่างข้อมูลจากโครงการย่อย 2 ที่เล่าถึงการเดินทางของท่านโฮจิมินห์ในจังหวัดนครพนมหรือชาวบ้านเรียกว่าเผ่าจิ้น (thầu Chín) ที่เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ที่จังหวัดนครพนมระยะหนึ่งว่า สำหรับเรื่องราวของเผ่าจิ้น (thầu Chín) หรือโฮจิมินห์บนพื้นที่จังหวัดนครพนมแห่งนี้ เป็นเรื่องราวที่ได้รับการสืบทอดในลักษณะของการบอกเล่าจากลุงเตียว เหงียนวัน บุตรชายของชายชาวเวียดนามที่เข้ามาในอาศัยในบ้านนาจอก จังหวัดนครพนม เพื่อภารกิจต่อต้านฝรั่งเศสผู้มีนามว่าหวอจ๋องด่าย (Võ Trọng Đài) หรือที่ชาวบ้านนาจอกเรียกว่าคุณลุงเงัดด่าย (Ngoét Đài) จากเอกสารของเวียดนามระบุว่าเขาเป็นบุคคลที่ทราบถึงตัวตนของเผ่าจิ้นว่าเป็นบุคคลเดียวกับโฮจิมินห์หรือเหงียนอายักวักนั่นเอง (อ้างแล้ว, Thanyathip Sripana, 2013 : 547) หวอจ๋องด่ายเป็นผู้ดูแลและจัดสรรที่พักให้โฮจิมินห์ในบ้านของหวอจ๋องด่ายนั่นเอง (Bảo tàng Xô Viết Nghệ Tĩnh, 2011 : เว็บไซต์) หวอจ๋องด่ายเป็นคนที่มีความรูปร่างสันตัด เป็นคนซื่อจึงทำหน้าที่ประสานงานระหว่างบ้านนาจอกกับเวียดนาม

สำหรับโฮจิมินห์ได้เข้ามาพำนักในพื้นที่แห่งนี้พร้อมกับสหายจากเวียดนามหลายคน บางครั้งก็เปลี่ยนหน้ากันมา พวกเขาต่างดำรงชีพด้วยการเกษตรคือการทำนา โฮจิมินห์เดินทางไปหลายแห่งในภาคอีสาน บางครั้งต้องอาศัยวัดเป็นที่หลบซ่อน อาศัยข้าวกันบาตรเพื่อเป็นอาหาร ฉะนั้นโฮจิมินห์จึงซาบซึ้งในน้ำใจของคนไทยดังที่ได้กล่าวกับท่านปรีดี พนมยงค์ที่ฮานอยว่าจะไม่ลืมการสนับสนุนของประชาชนชาวไทย (ธันวา ใจเที่ยง, 2546 : 75 - 78) สำหรับคุณลุงหวอจ๋องด่ายในภายหลังเมื่อรัฐบาลไทยกับรัฐบาลเวียดนามได้เจรจาส่งกลับชาวเวียดนามในเมืองทางเรือ ท่านได้เดินทางกลับเวียดนามพร้อมกับบุตรชายซึ่งเป็นพี่ชายของลุงเตียวในปี พ.ศ. 2503 ท่านได้เสียชีวิตที่จังหวัดเหงะอานบ้านเกิดของท่านเองเมื่อปี พ.ศ. 2508 เรื่องราวความรักชาติของท่านยังได้รับการเล่าขานสืบทอดกันมาในสายตระกูลและเป็นที่รับทราบของบุคคลทั่วไป

ปัจจุบัน บ้านลุงโฮ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีคนแวะมาเยี่ยมชมไม่ขาดสาย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้เรื่องราวของสถานที่แห่งนี้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่แพร่หลายอย่างมาก รายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวจากประเทศไทยและเวียดนามได้มาถ่ายทำเรื่องราวบ้านนาจอกเพื่อแพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์อยู่หลายครั้ง สถานที่แห่งนี้เป็นที่รับรู้ของทั้งชาวไทย ชาวเวียดนาม ชาวต่างชาติอื่น ๆ จำนวนมาก นอกจากความน่าสนใจทางด้านประวัติศาสตร์แล้วสถานที่แห่งนี้ยังได้มีการจัดสถานที่โดยรอบให้มีความร่มรื่น เต็มไปด้วยพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับต่าง ๆ ที่สวยงามตามฤดูกาล มีการชงน้ำชาสด (trà xanh) ซึ่งชงจากใบชาที่ปลูกไว้รอบสวนไว้ให้นักท่องเที่ยวได้ดื่มด่ำบรรยากาศ สถานที่แห่งนี้เปรียบเหมือนพิพิธภัณฑ์ที่ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่ผสมผสานความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมไว้อย่างลงตัว สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมบ้านลุงโฮจำนวนมากได้เดินทางกลับมาอีกหลายครั้ง [กรกนก วงศ์ประชาสุข (สัมภาษณ์) 4 สิงหาคม 2558]

ภาพที่ 2.6 บ้านลุงโฮที่บ้านนาจอก

นอกจากนี้ นครพนม-ท่าแขก แขวงคำม่วน คือพื้นที่ระหว่างเมืองที่มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หลังจากการเปิดสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 นครพนม ถูกวางให้เป็นพื้นที่พัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมร่วมกับ สปป.ลาว และเวียดนาม จังหวัดนครพนมกำลังพัฒนาเข้าสู่จังหวัดเขตเศรษฐกิจพิเศษ และได้ดำเนินโครงการหลายโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดนครพนมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีโครงการยกระดับและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม เพื่อความเป็นเลิศในอนุภูมิภาคอินโดจีน รองรับ AEC มูลค่าการพัฒนาการท่องเที่ยวจำนวน 50,686,600 บาท มีโครงการสำคัญ เช่น โครงการก่อสร้างเขื่อนและอ้อมจันทร์ริมแม่น้ำโขง โครงการก่อสร้างเส้นทางจักรยานเลียบริมแม่น้ำโขง โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในแม่น้ำโขงเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน โครงการก่อสร้างถนน คสล. เข้าแหล่งเรียนรู้ไดโนเสาร์ บ้านนากระเสริม ตำบลพนอม อำเภอท่าอุเทน เป็นต้น

นอกจากนี้จังหวัดนครพนมยังมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นสำคัญของจังหวัดนครพนมเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอินโดจีน มีโครงการสำคัญๆ เช่น ส่งเสริมงานประเพณีไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนม ประจำปี 2558 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เกษตรและวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำอำเภอศรีสงคราม โครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว พระธาตุสำคัญ จังหวัดนครพนม เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดนครพนม.2558) ในด้านสัมพันธ์ของนครพนมกับ สปป.ลาว นครพนมกับแขวงคำม่วนติดต่อกันผ่านทั้งสะพานมิตรภาพและผ่านการคมนาคมทางเรือ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกันเช่นการจัดเทศกาลไหว้พระธาตุสองแผ่นดินคือพระธาตุพนมและพระธาตุศรีโคตรบอง การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกันเช่นในงานบุญไหว้พระธาตุพนมที่อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมให้ชาวลาวข้ามฝั่งมานมัสการพระธาตุได้โดยสะดวก

ภาพที่ 2.7 การคมนาคมทางเรือระหว่างนครพนม-ท่าแขก

ภาพที่ 2.8 การคมนาคมทางบกผ่านสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 จังหวัดนครพนม

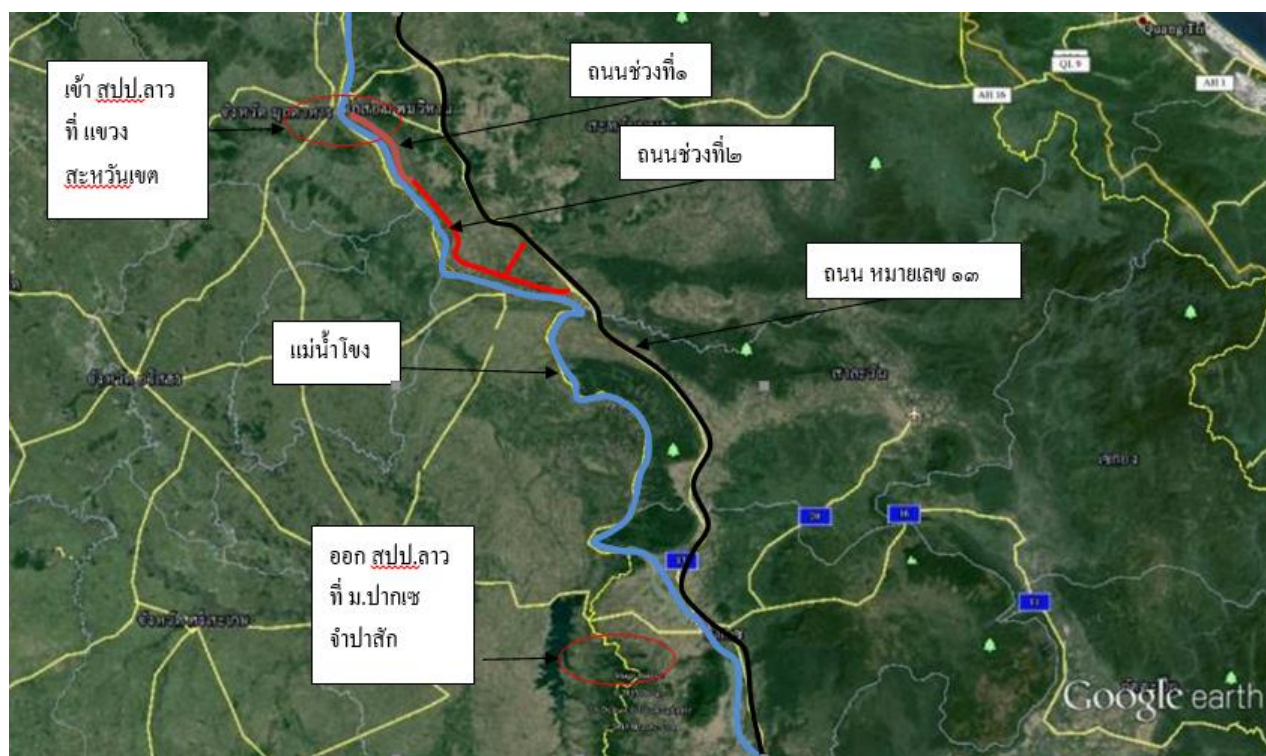
ภาพที่ 2.9 เทศกาลไหว้พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม

จากอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ลงสู่เขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ลักษณะเด่น บริเวณผ่านแม่น้ำเซบั้งไฟของ สปป.ลาว มีถนนหมายเลข 11 ที่สามารถวิ่งได้สะดวก เป็นที่ตั้งของ พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์บ้านเชียงหวาง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ที่ทาง สปป.ลาว ได้รับทุนสนับสนุนจากประเทศเวียดนามในการก่อสร้าง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ติดฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งในฝั่งอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมก็เป็นสถานที่ตั้งของพระธาตุพนม บริบทสังคมวัฒนธรรมบริเวณนี้จึงมีความหลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ รวมถึงประวัติศาสตร์ชาติของไทย-ลาว-เวียดนาม

ภาพที่ 2.10 พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์บ้านเชียงหวาง แขวงคำม่วน

พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์บ้านเชียงหวาง แขวงคำม่วน ตั้งอยู่ฝั่งลำน้ำโขง สามารถเดินทางเข้าชมได้อย่างสะดวกตามเส้นทางหมายเลข 11 ซึ่งเป็นเส้นทางคู่ขนานกับเส้นทางสาย 13 ที่เป็นถนนสายหลักของ สปป.ลาว ตรงข้ามของฝั่งลาวในพื้นที่นี้เป็นเขตพื้นที่ของจังหวัดนครพนมได้ลงมาถึงจังหวัดมุกดาหาร การศึกษาจากพื้นที่จังหวัดนครพนมลงมาถึงจังหวัดมุกดาหารพบว่าการขยายพื้นที่ของเกาะ แก่ง ดอน เกิดขึ้นใหม่หลายแห่ง ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์แม่น้ำโขง พื้นที่ของอำเภอหว้านใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร ตั้งแต่ตำบลดงหมู ตำบลป่งขาม ตำบลชะโนด เมื่อพิจารณาเส้นทางการคมนาคมทางน้ำ สามารถล่องเรือได้จนมาถึงสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 ของมุกดาหาร ต่อจากมุกดาหารมาสู่จังหวัดอำนาจเจริญ ภูมิศาสตร์จังหวัดอำนาจเจริญสามารถเดินเรือได้และมีเกาะดอน ขนาดใหญ่ตั้งอยู่ตามแม่น้ำโขง พื้นที่ที่มีเกาะ ดอน จากจังหวัดมุกดาหารถึงจังหวัดอำนาจเจริญมีพื้นที่อุปสรรคสำคัญเป็นเกาะ แก่ง ดอน โดยเฉพาะบริเวณอำเภอขามุนาม จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นพื้นที่ของตำบลขามุนาม และตำบลโคกสาร เป็นที่ตั้งของแก่งช้างหมอบ บริเวณนี้จะมีเกาะแก่ง มากมาย ทำให้แม่น้ำโขงมีพื้นที่บริเวณแคบมาก ตรงข้ามกับจังหวัดอำนาจเจริญมีอาณาเขตติดกับแขวงสาละวันบางส่วน ซึ่งถือว่าเป็นเขตที่มีศักยภาพของจังหวัดอำนาจเจริญ ดังการศึกษาครั้งนี้พบว่าอำนาจเจริญมีแผนการพัฒนาอำเภอขามุนามให้เป็นแลนด์มาร์กด้านการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง

ในฝั่ง สปป.ลาว เส้นทางทางเลียบบแม่น้ำโขง จากแขวงสะหวันนะเขต ถึง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ออกจากตัวแขวงสะหวันนะเขตใช้เส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ซึ่งบางช่วงจากห่างแม่น้ำโขงแต่ถือว่าเป็นเส้นทางที่ใกล้แม่น้ำโขงมากที่สุด ถนนจากสะหวันนะเขตสามารถแบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 เป็นถนนลาดยาง เริ่มต้นแต่ออกจากสะหวันนะเขต เป็นระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร ช่วงที่ 2 เป็นช่วงถนนดิน ซึ่งเป็นช่วงที่ยาวมาก ตลอดเส้นทาง จนมาถึงช่วงตัดเข้าถนนหมายเลข 13 เนื่องจากไม่มีถนนเดินทางต้องวิ่งขึ้นไปถนนหมายเลข 13 ที่ บ้านปากช่อง และหากจะเข้าจุดสำคัญของแม่น้ำโขงจะมีถนนตัดเข้าอีกที่ ช่วงที่ 3 ถนนหมายเลข 13 เป็นถนนลาดยางเป็นเส้นทางหลักจากนครหลวงเวียงจันทน์ถึงแขวงจำปาสัก

ภาพที่ 2.11 ลักษณะถนนแขวงสะหวันนะเขต

ลักษณะสำคัญของชุมชนฝั่ง สปป.ลาว จากแขวงสะหวันนะเขต คือมีท่าประเพณีที่มีจำนวนมาก เช่น ท่าประเพณี บ้านชอกหวาง เมืองโกสอน สปป.ลาว ตรงข้ามกับท่าประเพณี บ้านนาสีนวล อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ของลาว ที่ท่าประเพณีมีเรืออยู่หลายสิบลำทั้งเป็นเรือประมงและเรือข้ามไปประเทศไทย ประชาชนชาวลาวนิยมใช้ด่านนี้วันละหลายสิบคน เพื่อไปซื้อสินค้า นอกจากนี้จุดนี้ยังมีการลักลอบขนแรงงานเถื่อนเนื่องจากอยู่ใกล้เมืองที่สุด

ภาพที่ 2.12 จุดผ่านแดนและท่าเรือแขวงสะหวันนะเขต

ส่วนท่าประเพณี บ้านเวินคุณ เมืองไซพูทอง ตรงข้ามบ้านนาสีดา อำเภอขามมวน จังหวัดนครพนม เป็นท่าขนาดกลางคนลาวนิยมใช้ท่าเรือนี้ เนื่องจากเป็นท่าที่สามารถข้ามไปมาได้สะดวก อีกทั้งความสัมพันธ์ของคนสองฝั่งเป็นลักษณะของเครือญาติ ดังเดิมในอดีตที่ยังคงผูกพันกันอยู่ ทำให้ด้านต่างๆ หรือท่าเรือต่างๆยังคงมีการไปมาหาสู่กันตลอดเวลา แม้จะมีการควบคุมจากภาครัฐ แต่ในระดับชุมชนมีการควบคุมดูแลกันโดยใช้ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ดูแลกำกับ มีการแจ้งให้แต่ละฝ่ายรับทราบเมื่อมีการเดินทางข้ามฝั่ง ซึ่งลักษณะความสัมพันธ์แบบนี้เกิดขึ้นอยู่ตลอดแม่น้ำโขง

ภาพที่ 2.13 ท่าเรือบ้านเวินคุณ สปป.ลาว

อย่างไรก็ตาม การคมนาคมติดต่อกันของคนทั้งสองฝั่งก็ไม่ได้สามารถติดต่อได้สะดวกในทุกจุด ดังเช่นจุดผ่านแดนถาวรบ้านเหล่านะหุด เมืองไซพูทอง แขวงสะหวันนะเขต ตรงข้ามจุดผ่อนปรนบ้านยักซ์คุ อำเภอลานูมาน การคมนาคมบริเวณนี้ชาวลาวไม่นิยมใช้ด้านนี้ แม้ทางประเทศไทยจะพยายามส่งเสริมและยกระดับด้านนี้ ทั้งนี้เนื่องจากด้านทางไกลชุมชนเดินทางลำบากมาก ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่จะอธิบายให้เห็นว่าการคมนาคมในฝั่ง สปป.ลาวยังคงมีความเจริญน้อย เส้นทางหลายเส้นยังไม่สะดวกต่อการเดินทาง โดยเฉพาะในประเด็นเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว

ภาพที่ 2.14 ลักษณะจุดผ่านแดนที่ไม่เป็นทางการของ สปป.ลาว

อำเภอลานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ดังที่ได้เสนอไว้ในส่วนที่ผ่านมา ลักษณะของชุมชนตามฝั่งแม่น้ำโขงของ สปป.ลาว ตรงข้ามกับอำเภอลานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีลักษณะภูมิศาสตร์แม่น้ำโขง ที่โดดเด่นคือ มีลักษณะเกาะแก่ง เป็นชุมชนฝั่งโขงของไทย ที่ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของลักษณะแม่น้ำโขงที่เป็นเกาะแก่ง ดังจะพบลักษณะเด่นเหล่านี้ตามแหล่งท่องเที่ยว เช่น แก่งช้างหมอบ แก่งต่างหล่าง ของอำเภอลานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ภาพที่ 2.15 ลักษณะน้ำโขงเป็นเกาะ แก่ง อำเภอลานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ลักษณะเกาะ แก่งเหล่านี้ นำสู่การสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขง เพื่อชมวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนสองฝั่งโขง ที่อำเภอลานูมานจึงมีการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนเองเกิดขึ้น เช่นการจัดเทศกาลการท่องเที่ยวเมืองยักซ์คุ ที่มีตำนานเล่าถึงยักซ์ตันหนึ่งที่มาคุกเข่าขอร้องคนรักที่ลำน้ำโขงแห่งนี้ ชาวลานูมานจัดเทศกาลนี้เพื่อให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวระหว่างชาวลานูมานกับชาวลาวฝั่งตรงข้าม อันเป็นหมู่บ้านชาวลาวที่มีสถานที่ท่องเที่ยวคือปราสาทเหือนหิน ที่ทางการลาวมีความพยายามพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งของแขวงสะหวันนะเขต แต่เนื่องจากระยะทางไกลจากแขวงสาละวันจึงยังคงไม่มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นนัก มีเพียงข้อมูลในแผ่นพับประชาสัมพันธ์ของทางแขวง และเมื่อคณะวิจัยเดินทาง

สำรวจก็พบว่าการเดินทางเข้าถึงยากลำบาก มีป้ายบอกทางที่ได้รับการสนับสนุนจากปีท่องเที่ยวลาว แต่เมื่อเดินทางตามไป ไม่สามารถที่จะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเขื่อนหินได้ ต้องใช้วิธีถามเส้นทางตามหมู่บ้านต่างๆของลาวไปเป็นระยะ

ภาพที่ 2.16 ชาวบ้านรวมกลุ่มจัดท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตามด้านสังคม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ของคนทั้งสองฝั่งยังคงเกิดขึ้นจากการไปมาหาสู่กันทางเรือ ดังเช่น ชุมชนฝั่งไทยอำเภอขามเฒ่าก็มีด้านประเพณี ซึ่งใช้วิธีกำกับดูแลโดยผู้นำชาวบ้าน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงหลายหน่วยงาน แต่ในพื้นที่เองบทบาทของคนในชุมชนมีความสำคัญมากต่อการควบคุมดูแลกันและกันในการข้ามแดนผ่านด่านลักษณะนี้ ดังเช่นที่ด่านอำเภอขามเฒ่าจะมีการตั้งคณะกรรมการดูแลบริเวณด่านซึ่งในคณะกรรมการนั้นนอกจากมีเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วยังมีชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามลำโขงนั้นเป็นคณะกรรมการด้วย เนื่องจากเป็นกลุ่มที่รู้จักมักคุ้นกันดีทั้งไทยและลาว การดูแลควบคุมกันเองจึงเป็นแนวทางสำคัญของการจัดการเรื่องต่างๆบริเวณด่านตามลำน้ำโขง ซึ่งมีผลกับการจัดการท่องเที่ยวด้วย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวของชุมชนที่ข้ามฝั่งไปมา จะมีข้อตกลงระหว่างเมืองต่อเมืองหรือหมู่บ้านต่อหมู่บ้าน เช่น ระยะเวลาในการข้ามมาอาศัยอยู่ หรือมาเยี่ยมญาติพี่น้องอยู่ได้ไม่เกิน 3 วัน เป็นต้น

ภาพที่ 2.17 ด่านประเพณีฝั่งไทย จังหวัดอำนาจเจริญ

ส่วนด่านผ่านแดนฝั่ง สปป.ลาว ก็มียุทธศาสตร์สองฝั่งแม่น้ำโขง ทุกจุดถือเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เกิดการคมนาคมระหว่างกันของคนสองฝั่งโขง ดังกรณีด่าน บ้านปากตะพาน เมืองละคอนเพ็ง แขวงสาละวัน ตรงข้าม ด่านถาวร บ้านปากแซง อำเภอนาตาล จังหวัดอุบล เป็นด่านขนาดใหญ่มีการขนส่งสินค้าจำนวนมาก ผู้คนนิยมข้าม เพราะในฝั่งไทยเป็นที่ตั้งของวัดปากแซง ซึ่งถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนาที่สำคัญและมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้การ

ขยายตัวทางเศรษฐกิจมีความสำคัญ อีกทั้งความสัมพันธ์ของคนสองฝั่งในทางพุทธศาสนามีความสำคัญต่อจิตใจของคนสองฝั่งโขง ดังนั้นบริเวณนี้จึงมีการคมนาคม ข้ามฝั่งไปมาจำนวนมาก

ภาพที่ 2.18 ลักษณะด้านและถนนที่มีคนนิยมข้ามตรงบ้านปากตะพาน สปป.ลาว

ภาพที่ 2.19 ท่าเรือปากแซงและกิจการการค้าขาย

จากเมืองละครเพ็ง ลักษณะชุมชนของ สปป.ลาว จะตั้งอยู่เมืองสำคัญๆ ตามเส้นทางหมายเลข 13 เนื่องจากมีภูเขากั้น ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้แม่น้ำโขงตอนล่างนี้ เป็นเกาะ แก่ง ชุมชนท้ายสุดจากการศึกษาตั้งอยู่ ด้านข้ามแดนบ้านสิงสัมพันธ์ เมืองชะนะสมบูน แขวงจำปาสัก ชื่อบ้านด่านเก่า ตรงข้าม ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม เป็นด่านที่ไม่ใหญ่มากแต่ประชาชนทั้งสองฝั่งนิยมข้ามมาก มีร้านค้าขายสินค้าไว้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวจากฝั่งไทย

ภาพที่ 2.20 บ้านใหม่สิงสัมพันธ์ สปป.ลาว

เมืองโขงเจียม

เทศบาลเมืองโขงเจียม สุดท้ายของแม่น้ำโขง ที่อดีตที่ตั้งชุมชนจะอยู่ห่างจากแม่น้ำโขง แต่เมื่อมีการขยายตัวของเมือง โดยเฉพาะส่วนราชการ และการประชาสัมพันธ์ลักษณะแม่น้ำสองสีที่โขงเจียม ตะวันขึ้นที่โขงเจียม รวมถึงอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ทำให้อำเภอโขงเจียม กลายเป็นที่ท่องเที่ยวที่โดดเด่น ทั้งที่มีลักษณะภูมิศาสตร์ปิดด้วยแม่น้ำโขง กล่าวคือเป็นจุดสิ้นสุดแม่น้ำโขงที่บ้านเวินบึก อีกทั้งเป็นเขตพื้นที่ทางผ่านหากเดินทางเพื่อจะไปแขวงจำปาสัก ไม่มีความจำเป็นต้องเดินทางมายังโขงเจียม แต่อย่างไรก็ตามโขงเจียมมีลักษณะเด่นด้านการท่องเที่ยวดังกล่าว

ภาพที่ 2.21 ผาแต้มและแม่น้ำสองสี ที่โขงเจียม

2.2 เส้นทางคมนาคมและแหล่งท่องเที่ยว

การคมนาคมระหว่างสองประเทศ สามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือการคมนาคมทางบก และการคมนาคมทางน้ำในแม่น้ำโขง ซึ่งการคมนาคมทางบกประกอบด้วยเส้นทางคมนาคมที่เป็นเส้นทางหลัก และการคมนาคมที่เป็นเส้นทางรอง ในฝั่งไทยเส้นทางคมนาคมหลักคือถนนสาย 211 จากอำเภอเชียงคานถึงอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย ถนนสาย 212 จากจังหวัดหนองคายถึงจังหวัดบึงกาฬ และสามารถเดินทางต่อถึงอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จากนั้นถนนสาย 2034 เดินทางเลียบบแม่น้ำโขงจากจังหวัดมุกดาหารถึงอำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ ต่อด้วยถนนสาย 2242 จากอำเภอชานุมานถึงอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี และถนนสาย 2112 จากอำเภอเขมราฐถึงอำเภอโขงเจียม ลักษณะเส้นทางสามารถเดินทางได้อย่างสะดวก ตลอดเส้นทาง มีลักษณะกว้าง แคบตามลักษณะชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอที่ผ่าน ด้านฝั่งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเส้นทางหลักคือ ถนนทาง 13 ซึ่งสามารถเดินทางได้สะดวกจากนครหลวงเวียงจันทน์ ผ่านแขวงบอลิคำไซ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวัน จนกระทั่งถึงแขวงจำปาสัก

อย่างไรก็ตามการศึกษารั้วนี้ได้สำรวจเส้นทางรอง เลียบฝั่งแม่น้ำโขงใน สปป.ลาว พบว่ามีเส้นทางสาย 11 เป็นเส้นทางที่มีการคมนาคมระหว่างชุมชนริมฝั่งโขงใน สปป.ลาว และกำลังมีการปรับปรุงเส้นทางอยู่ตลอดสาย ดังบริเวณจากเมืองसानะคาม ถึงนครหลวงเวียงจันทน์ และใน สปป.ลาวจะใช้เส้นทาง R 13 ในการคมนาคมหลัก ในประเด็นการคมนาคมของทั้งสองประเทศ มีจุดผ่านแดนตั้งอยู่ตลอดแม่น้ำโขง ซึ่งจุดผ่านแดนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคม การศึกษารั้วนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของคณะวิจัยเมื่อปี พ.ศ. 2556 ที่ได้ศึกษาการคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำตั้งแต่อำเภอเชียงคานจังหวัดเลยถึงอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาพบจุดผ่านแดนที่สำคัญดังนี้

จุดผ่านแดนถาวร /ด่านสากล 9 แห่ง

ลำดับที่	พื้นที่ของไทย		พื้นที่ของ สปป.ลาว		หมายเหตุ
	จังหวัด	ที่ตั้ง	แขวง	ที่ตั้ง	
1	เลย	- ด้าน บ.เชียงคาน ม.2 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน	เวียงจันทน์	- เมืองसानะคาม (ด้านท้องถิ่น)	มติ ครม.8 เม.ย. 2532
2		- ด้าน บ.คกไฟ ต.ปากชม อ.ปากชม		- บ.วัง เมืองसानะคาม (ด้านท้องถิ่น)	มติ ครม. 1 ธ.ค. 2535
3	หนองคาย	- ด้านท่าเสด็จ อ.เมืองหนองคาย	นครหลวง เวียงจันทน์	- ท่าเดื่อ (ด้านท้องถิ่น)	มติ ครม. ก่อนปี 2531
4		- ด้านสะพานมิตรภาพ ไทย - ลาว บ.เหล้าจอมมณี ต.มีชัย อ.เมืองหนองคาย		- บ.ดงพูลี เมืองหาดทรายฟอง (ด่านสากล)	มติ ครม.29 มี.ค.2537 ขยายเวลาจาก 20.00 น. เป็น 22.00 น. เมื่อ 15 ธ.ค.2544
5		- ด้าน อ.บึงกาฬ	บอลิคำไซ	- เมืองปากซัน (ด่านสากล)	มติ ครม. 1 ธ.ค.2535
6	นครพนม	- ต.ในเมือง เทศบาลเมืองนครพนม	คำม่วน	- เมืองท่าแขก	มติ ครม. 20 ธ.ค. 2531
7	มุกดาหาร	- ด้าน อ.เมืองมุกดาหาร	สะหวัน นะเขต	- เมืองคันทะบูลี (โกสอน พมวิหาน) (ด่านสากล)	1. มติ ครม.ก่อนปี 31 ลาวยกระดับเมื่อ 14 ธ.ค.2536 2. ปัจจุบันลาว ได้ลด ระดับเป็นด่าน ท้องถิ่น บุคคล สัญชาติที่สามไม่ สามารถใช้หนังสือ เดินทางธรรมดา เดินทาง เข้า - ออกได้
8		- ด้าน (สะพานมิตรภาพ 2) อ.เมืองมุกดาหาร		- บ.นาแก เมืองโกสอน พมวิหาร	ประกาศ 18 ธ.ค. 2549 เริ่ม 20 ธ.ค. 2549
9	อุบล ราชธานี	- ด้านถาวร บ.ปากแซง กิ่ง อ.นาตาล	สาละวัน	- ด้านท้องถิ่น บ.ปากตะพาน เมืองละคอนเพ็ง	11 พ.ค. 2542

จุดผ่อนปรน 14 แห่ง

ลำดับที่	พื้นที่ของไทย		พื้นที่ของ สปป.ลาว		หมายเหตุ
	จังหวัด	ที่ตั้ง	แขวง	ที่ตั้ง	
1	หนองคาย	- ม.1 ต.จุมพล อ.โพนพิสัย	น ค ร ห ล ว ง เวียงจันทน์	- บ.โดนใต้ เมืองปากงึม	ประกาศ 1 มิ.ย.2548 เริ่ม 4 มิ.ย.2548
2		- บ.บ้านหม้อ อ.ศรีเชียงใหม่		- บ.ด่านดำ เมืองสีโคตตะบอง	ลว.20 ธ.ค.2548
3		- บ.บ้านม่วง อ.สังคม		- บ.โคกแท้ เมืองสังทอง	ลว.28 เม.ย. 2549
4		- บ.เปงจาน ต.โพนแพง อ.รัตนวาปี	บอลิคำไซ	- บ.ทวย เมืองท่าพระบาท	
5	บึงกาฬ	- บ.บุ่งคล้า อ.บุ่งคล้า		- บ.ปากกระดิ่ง เมืองปากกระดิ่ง	
6		- บ.ห้วยคาค ต.ปากคาค		บ. ทวย เมืองท่าพระบาท	ลว. 21 มิ.ย.2548
7	นครพนม	- บ.ดอนแพง หมู่ที่ 7 ต.บ้านแพง อ.บ้านแพง	คำม่วน	- บ.บุงกวาง เมืองปากกระดิ่ง	จังหวัดนครพนมขอให้ ส่วนกลางยกเป็นด่านถาวร
8		- บ.หนาดท่า ม.2 ต.บ้านกลาง อ.เมือง นครพนม		- บ.ปากเป่ง เมืองท่าแขก	ประกาศฯ 22 มิ.ย. 2550 เริ่ม 26 มิ.ย. 2550
9		- บ.ท่า อู เทน ด่านศุลกากร ต.ท่าอูเทน อ.ท่าอูเทน		- บ.หินบูน เมืองหินบูน	มติ ครม.8 เม.ย.2532 ให้ เป็น ด่าน ถาวร แต่ฝ่ายลาวยังไม่พร้อม
10		- บ.ธาตุพนมสามัคคี หมู่ที่ 2พนม อ.ธาตุพนม	สะหวันนะเขต	- บ.ด่าน เมืองหนองบก	มติ ครม.8 เม.ย.2532 ให้ เป็น ด่าน ถาวร แต่ฝ่ายลาวยังไม่พร้อม
11	อำนาจเจริญ	- บ.ยักษ์คุ อ.ขามนิคม		- บ.เหล้ามะหุด เมืองไชพูทอง	ประกาศฯ 4 เม.ย. 2549 เริ่ม 10 เม.ย.2549
12	อุบลราชธานี	- ห นั้ า ที่ ว่ า ก า ร อ.เขมราฐ (หลังเก่า)		- บ.นาปากชัน เมืองสองคอน	17 มี.ค.2541
13		- บ.ส อ ง ค อ น ต.สองคอน อ.โพธิ์ไทร	สาละวัน	- บ.หนองแสง บ.ดอนหมากเตื่อ เมืองละครเพ็ง	19 ก.ย.2539
14		- บ.ด่านเก่า ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	จำปาสัก	- บ.สิ่งสัมพัน เมืองชนะสมบุญ	19 ก.ย.2539

นอกจากนี้ยังพบว่ามีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว จำนวน 3 แห่งได้แก่ สะพานมิตรภาพแห่งที่ 1 จังหวัดหนองคาย สะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 จังหวัดมุกดาหาร สะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 จังหวัดนครพนม และมีท่าอากาศยาน 1 แห่ง คือ ท่าอากาศยานนครพนม ส่วนการคมนาคมทางน้ำ สามารถจำแนกได้โดยใช้ลักษณะของท่าเรือในแต่ละจุดตามแม่น้ำโขง ซึ่งสรุปรายละเอียด จำแนกตามเส้นทางเดินเรือได้ดังต่อไปนี้

ท่าเรือจังหวัดเลย

ลำดับที่	ชื่อท่าเรือ	เส้นทางที่ 1	เส้นทางเดินเรือ
1	ท่าเรือเชียงคาน	1	ท่าเรือเชียงคาน – สานะคาม
รวม 1 แห่ง			

ท่าเรือจังหวัดหนองคาย

ลำดับที่	ชื่อท่าเรือ	เส้นทางที่ 1	เส้นทางเดินเรือ
1	ท่าเรือหายโศก	1	ท่าเรือหายโศก – ด่าน ตม. ท่า เดื่อ อ.เมืองหาดทรายฟอง
รวม 1 แห่ง			

ท่าเรือจังหวัดบึงกาฬ

ลำดับที่	ชื่อท่าเรือ	เส้นทางที่ 1	เส้นทางเดินเรือ
1	ท่าเรือบึงกาฬ	1	ท่าเรือบึงกาฬ – เมืองปากซัน
รวม 1 แห่ง			

ท่าเรือจังหวัดนครพนม

ลำดับที่	ชื่อท่าเรือ	เส้นทางที่ 1	เส้นทางเดินเรือ
1	ท่าเรือเทศบาลเมืองฯ	1	ท่าเรือเทศบาลเมืองนครพนม
รวม 1 แห่ง			

ท่าเรือจังหวัดมุกดาหาร

ลำดับที่	ชื่อท่าเรือ	เส้นทางที่ 1	เส้นทางเดินเรือ
1	ท่าเรือเทศบาลเมืองฯ	1	ท่าเรือเทศบาลเมืองมุกดาหาร – แขวง สะหวันนะเขต
รวม 1 แห่ง			

ท่าเรือจังหวัดอำนาจเจริญ

ลำดับที่	ชื่อท่าเรือ	เส้นทางที่ 1	เส้นทางเดินเรือ
1	ท่าเรือเทศบาล ชานุมาน ตำบล	1	ท่าเรือเทศบาลต.ชานุมาน บ้านเหล่าข้า้หุด -
รวม 1 แห่ง			

ท่าเรือจังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับที่	ชื่อท่าเรือ	เส้นทางที่1	เส้นทางเดินเรือ
1	ท่าเรือเขมราฐ	1	ท่าเรือเขมราฐ – บ้าน ท่าประชุม
2	ท่าเรือบ้านสองคอน	1	ท่าเรือบ้านสองคอน – บ้านดอนมะเกลือ – บ้านคำชุมซัว
3	ท่าเรือนาวา ชุมชนเข้มแข็ง	1	ท่าเรือวัดปากแซง – ปาก ตะพาน
4	ท่าเรือสองสี	1	ท่าเรือเทศบาลโขงเจียม – แม่น้ำ สองสี – บ้านเวินบึก – แก่งตะนะ – ผาแต้ม

5	ท่าเรือบ้าน กะหลาง	ปาก	1	ท่าเรือบ้านปากกะหลาง – บ้านคำชุมชัว (สปป.ลาว) สามพันโบก
6	ท่าเรือสามพันโบก		1	ท่าเรือสามพันโบก – รอบเกาะแก่งสามพัน โบก – หาดสลึง
รวม 6 แห่ง				

การศึกษาสถานภาพสังคมวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนสองฝั่งไทย-ลาว ตลอดแม่น้ำโขงจากเชียงคานถึงโขงเจียมของคณะวิจัยในปี พ.ศ.2556-2557 ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ตลอดแม่น้ำโขง 850 กิโลเมตร มีความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งด้านวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมความเชื่อ อีกทั้งการศึกษาด้านความสัมพันธ์สองฝั่งโขงพบว่า ความสัมพันธ์ของผู้คนยังคงแนบแน่นทั้งด้านวัฒนธรรมร่วมด้านการหาแหล่งอาหารหลักคือปลาในแม่น้ำโขง และวัฒนธรรมความเชื่อที่ปรากฏตามวัดสองฝั่งโขง ล้วนชี้ให้เห็นถึงจุดแข็งของวัฒนธรรมร่วมสองฝั่งโขง ซึ่งมีความหมายอย่างยิ่งในอนาคตกับการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขง โดยเฉพาะประเด็นความงามทางวัฒนธรรมแม่น้ำโขง สองฝั่งโขง ซึ่งในการศึกษาปี พ.ศ.2558 นี้คณะวิจัยยังคงพบข้อสำคัญของลักษณะการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ เมื่อพิจารณาจากพื้นที่ท่องเที่ยวจากจังหวัดนครพนมถึงอุบลราชธานีจะพบแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้

แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม

อำเภอ	ประเภท	ทรัพยากร ท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
ท่าอุเทน	ธรรมชาติ	รอยเท้า ไดโนเสาร์		มีการขุดค้นพบรอยเท้าไดโนเสาร์มากกว่า 1,000 รอย แต่ปัจจุบันเหลืออยู่ 199 รอย รอยเท้าที่พบเป็น 3 นิ้วชัดเจน เป็นลักษณะของไดโนเสาร์กินเนื้อ หากินกันเป็นฝูง สันนิษฐานว่าเป็นกลุ่มพวกไดโนเสาร์นกกระจอกเทศ
	ประวัติศาสตร์	พระธาตุ ท่าอุเทน		เป็นเจดีย์ก่ออิฐถือปูนทรงสี่เหลี่ยมจำลองแบบมาจากพระธาตุพนม ภายในบรรจุพระพุทธรูปธรรมาธิราช ซึ่งได้ขุดพบมาจากเมืองย่างกุ้งประเทศพม่า หากคนเกิดวันศุกร์ไปนมัสการจะได้รับอานิสงส์ให้ชีวิตมีความรุ่งโรจน์
		พระพุทธรูป บาทเวินปลา		เป็นรอยพระพุทธรูปบาทหนึ่งเดียวในโลกที่พระพุทธรูปเจ้าประทับรอยพระบาทบนโขดหินกลางแม่น้ำโขง ถูกบันทึกในตำนานพระอริราชธาตุ กล่าวถึง พระพุทธรูปบาทเวินปลาที่พระพุทธรูปเจ้าอธิฐานรอยพระบาทไว้ที่ก้อนหิน
	วัฒนธรรม (ประเพณี)	งาน นมัสการ พระธาตุ ท่าอุเทน		งานนมัสการพระธาตุท่าอุเทน จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงเดือนมีนาคม มีการฟ้อนรำบูชาบวงสรวงพระธาตุ ในชุดการแสดงที่ชื่อว่า "ประเพณีวิถีชน คนท่าอุเทน" นอกจากนี้ยังมีการออกร้านและจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน
	ท่องเที่ยวชุมชน	ชุมชน ปากน้ำ ไชยบุรี		ไชยบุรี เป็นชุมชนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำสงคราม ซึ่งไหลลงแม่น้ำโขง กลายเป็นแม่น้ำสองสี ชุมชนแห่งนี้มีความเก่าแก่ มีร่องรอยการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างท้องถิ่นและญวน (เวียดนาม)
ธาตุพนม	ธรรมชาติ	แก่งคับ พวง		แก่งคับพวง เป็นแก่งขนาดใหญ่กลางแม่น้ำโขง มีลักษณะเป็นหลุมกุ่มลักษณะ (หลุมหม้อ) หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า โบก เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของคนในท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์	พระธาตุพนม		พระธาตุพนมเป็นศูนย์รวมศรัทธาไทย-ลาว ประดิษฐานพระอุรังคธาตุหรือกระดูกส่วนหน้าอกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในตำนานพระธาตุพนม กล่าวว่า พระพุทธเจ้าเคยได้เสด็จมาประทับแรมอยู่หนึ่งราตรี
วัฒนธรรม (ประเพณี)	งานนมัสการพระธาตุพนม		การบูชาองค์พระธาตุพนม เชื่อกันว่าผู้ที่เดินทางมานมัสการพระธาตุพนมจะทำให้เกิดอานิสงส์ความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต เป็นผู้มีบุญบารมี ผู้คนให้ความเคารพนับถือและหากเดินทางมา 7 ครั้ง จะทำให้ได้ขึ้นสวรรค์
ท่องเที่ยวชุมชน	-	-	-

จังหวัดนครพนม (ต่อ)

อำเภอ	ประเภท	ทรัพยากรท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
เมืองนครพนม	ธรรมชาติ	หาดทรายทองศรีโคตรบูรณ์		เป็นหาดทรายน้ำจืดที่มีความงดงามในช่วงฤดูแล้ง (กุมภาพันธ์-เมษายน) ปัจจุบันได้รับการพัฒนาให้เป็นส่วนหนึ่งของสวนสาธารณะ อีกทั้งยังเป็นจุดชมความงดงามของภูเขาหินปูนในแขวงคำม่วน ประเทศ สปป.ลาว
	ประวัติศาสตร์	พระธาตุนคร และ วัดโกลาสศรีบัวบาน		พระธาตุนครมีลักษณะสี่เหลี่ยมจัตุรัส ก่อสร้างตามแบบพระธาตุนมอมงค์เดิม ภายในบรรจุพระอรหันตธาตุ พร้อมกับองค์พระพุทธรูปทองคำ และของมีค่าต่างๆ จากประชาชนผู้มีจิตศรัทธาถวายบรรจุเอาไว้ในองค์พระธาตุ
		ย่านเมืองเก่า/วัดนักบุญอันนา		ย่านเมืองเก่านครพนม ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยร่วมกันทั้งชาวไทย และชาวไทยเชื้อสายญวน ลักษณะสถาปัตยกรรมแบบโคโลเนียล ปัจจุบันบางอาคารได้รับการอนุรักษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ (พิพิธภัณฑ์เมือง)
		บ้านนาจอก		บ้านนาจอก เป็นแหล่งความทรงจำร่วมไทย-เวียดนาม คนชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายญวน ในชุมชนมีการจำลองบ้านท่านโฮจิมินห์ วีรบุรุษของชาวเวียดนามที่เคยมาพำนักอยู่ สภาพบรรยากาศร่มรื่นน่าศึกษาเรียนรู้
	วัฒนธรรม (ประเพณี)	ไหลเรือไฟ		เป็นประเพณีที่ขึ้นชื่อของจังหวัดนครพนม จัดขึ้นในช่วงเทศกาลออกพรรษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบูชารอยพระพุทธบาท เพื่อขอขมาลาโทษแม่น้ำที่ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูล และเป็นการเอาไฟเผาความทุกข์ทั้งมวลให้ลอยไปกับสายน้ำ
	โฮมสเตย์ หรือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน	ไทยแสกโฮมสเตย์		ไทยแสกเป็นชนเผ่าพื้นเมืองที่อพยพมาจากสิบสองปันนา อาชีพของชาวไทยแสกคือการเกษตรอินทรีย์บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง จะมีการปลูกพืชผักสวนครัวและประมงพื้นบ้านเหมาะสำหรับการมาศึกษาดูงาน

แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร

อำเภอ	ประเภท	ทรัพยากรท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
ห้วยใหญ่	ธรรมชาติ	แก่งกะเบา		แก่งกะเบาเป็นแก่งหินยาวเหยียดตามแม่น้ำโขง บนฝั่งมีลานหินกว้างใหญ่เป็นที่พักผ่อนได้อย่างดี ในฤดูแล้งน้ำลดจนเห็นเกาะแก่งกลางน้ำและหาด นอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นแหล่งประมงของชาวบ้านอีกด้วย
	ประวัติศาสตร์	วัดสองคอน		สักการสถานพระมารดาแห่งมรณสักขีวัดสองคอน ตั้งอยู่ริมฝั่งโขง เป็น Unseen Thailand ประเภท “มุมมองใหม่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์” รวมทั้งได้ชื่อว่าเป็นโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ที่ได้ชื่อว่าสวยและใหญ่ที่สุดในอุษาคเนย์
		วัดมโนภิรมย์/วัดศรีมหาโพธิ์		วัดทั้งสองแห่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง โดยวัดมโนภิรมย์เป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นโดยช่างสถาปัตยกรรมจากนครเวียงจันทน์ ในขณะที่วัดศรีมหาโพธิ์ เป็นสถาปัตยกรรมตะวันตก หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ตึกฝรั่ง”
	วัฒนธรรม (ประเพณี)	แข่งขันเรือยาวประเพณี		จัดขึ้นในช่วงฤดูน้ำหลาก ใกล้เทศกาลออกพรรษาของทุกปี เป็นการอนุรักษ์กีฬาพื้นบ้านที่มีความเกี่ยวข้องกับสายน้ำ โดยทุกปีจะมีฝีพายทั้งจากประเทศไทยและ สปป. ลาว เข้าร่วมแข่งขัน สร้างความศึกรื่น ส่งเสริมความสามัคคี
	โฮมสเตย์ หรือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	-	-
เมืองมุกดาหาร	ธรรมชาติ	ภูผาเทิบ		มีสภาพป่าที่ป่าเต็งรังบริเวณลานหินหรือภูเขาหิน และในฤดูฝนต่อฤดูหนาวจะเต็มไปด้วยไม้ดอกงดงามนานาชนิด ป่าเบญจพรรณบริเวณหุบเขา มีธรรมชาติที่สวยงาม มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ น้ำตกและน้ำซับตลอดปี
	ประวัติศาสตร์	วัดศรีมงคลใต้		วัดศรีมงคลใต้ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงในตัวเมืองมุกดาหาร ภายในอุโบสถสร้างขึ้นตามศิลปะผสมระหว่างไทย ล้านช้าง (ลาว) ญวน (เวียดนาม) ประดิษฐานพระเจ้าองค์หลวง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองจังหวัดมุกดาหาร
	วัฒนธรรม (ประเพณี)	ประเพณีตีช้างน่านอง		ตีสช้างน่านอง เป็นพิธีสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อบูชาพระแม่คงคา เทวดา พญานาค โดยเรือแต่ละที่เข้าร่วมจะลงไปตามแม่น้ำโขง ระหว่างการพายเรือจะมีการโห่ร้อง ตีกลอง เคาะเกราะ เป็นจังหวะเพื่อเอาฤกษ์เอาชัยในน่านน้ำ
	โฮมสเตย์ หรือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	-	-

จังหวัดมุกดาหาร (ต่อ)

อำเภอ	ประเภท	ทรัพยากร ท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
ดอนตาล	ธรรมชาติ	-	-	-
	ประวัติศาสตร์	วัดมณี มาวาส		วัดมณีมาวาส (วัดกลาง) เป็นวัดเก่าแก่ เป็นที่เก็บรักษา กลองมโหระทึกที่มีความสมบูรณ์และเก่าแก่อีกทั้งมีขนาด ใหญ่ที่สุดเท่าที่ค้นพบมาในประเทศไทย
	วัฒนธรรม (ประเพณี)	แข่งเรือ เชื่อม สัมพันธ์ ไทย-ลาว		จัดขึ้นในช่วงฤดูน้ำหลาก ใกล้เทศกาลออกพรรษาของทุกปี เป็นการอนุรักษ์กีฬาพื้นบ้านที่มีความเกี่ยวข้องกับสายน้ำ โดยทุกปีจะมีฝีพายทั้งจากประเทศไทยและประเทศลาว เข้าร่วมแข่งขัน สร้างความศรัทธา ส่งเสริมความสามัคคี
	โฮมสเตย์ หรือ การท่องเที่ยว โดยชุมชน	โฮมสเตย์ บ้านหนอง หล่ม		เป็นชุมชนริมแม่น้ำโขง ชาวบ้านส่วนใหญ่มีเชื้อสายมาจาก เผ่าภูไท เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ ปัจจุบันชุมชนได้ เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการศึกษาแหล่งเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมาพักค้างแบบโฮมสเตย์ได้

แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอำนาจเจริญ

อำเภอ	ประเภท	ทรัพยากรท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
ชานุมาน	ธรรมชาติ	แก่งต่างหล่าง		ต่างหล่าง เป็นภาษาถิ่น บอกถึงลักษณะของภาชนะที่มีลักษณะกว้างและตื้น ลักษณะของแก่งต่างหล่างคล้ายชามหรืออ่าง มีลักษณะเป็นโขดหินศิลาแลงขรุขระริมแม่น้ำโขง มีความสวยงามมากในราวเดือนพฤศจิกายน-พฤษภาคม
		แก่งหินชัน		เป็นแก่งหินตั้งอยู่กลางแม่น้ำโขง ติดชายแดนไทย-ลาว ลักษณะเป็นร่องหินเกิดจากการกัดเซาะของกระแสน้ำเป็นเวลายาวนานปี ซึ่งมีลักษณะเหมือนพานหรือขัน ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมไปชม
	ประวัติศาสตร์	-	-	-
	วัฒนธรรม (ประเพณี)	แข่งเรือยาว ประเพณี		จัดขึ้นในช่วงฤดูน้ำหลาก ใกล้เทศกาลออกพรรษาของทุกปี เป็นการอนุรักษ์กีฬาพื้นบ้านที่มีความเกี่ยวข้องกับสายน้ำ โดยทุกปีจะมีฝีพายทั้งจากประเทศไทยและ สปป. ลาว เข้าร่วมแข่งขัน สร้างความคึกครื้น ส่งเสริมความสามัคคี
	โฮมสเตย์ หรือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	-	-

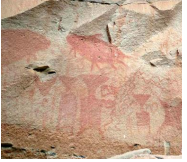
แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี

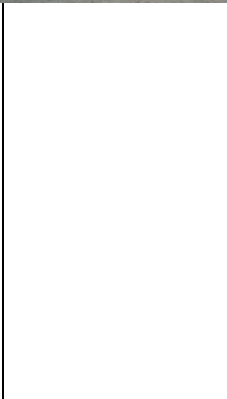
อำเภอ	ประเภท	ทรัพยากร ท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
เขมราฐ	ธรรมชาติ	แก่งช้าง หมอบ		แก่งช้างหมอบ เป็นแก่งขนาดใหญ่สลับโขดหินในแม่น้ำโขง สามารถล่องเรือชมความงดงาม คล้ายทะเลทราย และชมวิถีชีวิตชาวบ้านได้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชุมชน
	ประวัติศาสตร์	-		-
	วัฒนธรรม	แข่งเรือ ยาว ประเพณี		จัดขึ้นในช่วงเดือนกันยายน-ธันวาคม ใกล้เทศกาลออกพรรษา ของทุกปี เป็นการอนุรักษ์กีฬาพื้นบ้านที่มีความเกี่ยวข้องกับสายน้ำ ไทยและ สปป. ลาว เข้าร่วมแข่งขัน และมีการออกร้านโดยหน่วยงานต่างๆ ของจังหวัด เป็นต้น
	ท่องเที่ยวชุมชน	เมืองเก่า เขมราฐ		ตัวเมืองเก่าเขมราฐ มีลักษณะทางกายภาพคล้ายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ประกอบด้วยอาคารพาณิชย์ ย่านการค้า บ้านเรือนส่วนใหญ่ทำด้วยไม้ ปัจจุบันมีการส่งเสริมให้เป็นถนนคนเดิน ลานวัฒนธรรมซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก
นาตาล	ธรรมชาติ	หาด ชมดาว		เป็นชายหาดขนาดใหญ่ โผล่พ้นน้ำในช่วงฤดูแล้ง เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ผู้มาเยือน และคนในท้องถิ่น ปัจจุบันได้รับการส่งเสริมเชื่อมโยงกับพื้นที่สามพันโบก
	ประวัติศาสตร์	วัด ปากแซง		วัดปากแซง ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง ประดิษฐานพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ (ตื้อในภาษาอีสานคือล้าน) เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ สร้างขึ้นในสมัยใดไม่ปรากฏ เป็นศิลปะแบบล้านช้าง ร่วมสมัยกับพระเจ้าใหญ่องค์หมื่น และองค์แสน
	วัฒนธรรม	-	-	-
	ท่องเที่ยวชุมชน	-	-	-

แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี (ต่อ)

อำเภอ	ประเภท	ทรัพยากร ท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
โพธิ์ไทร	ธรรมชาติ	หาดสลิ้ง		หาดสลิ้ง ตั้งอยู่ที่บ้านสองคอน ใกล้กับปากบ้อง ซึ่งเป็นจุดที่แคบที่สุดของแม่น้ำโขง (56 เมตร) ในฤดูแล้ง น้ำจะลดระดับลง เผยให้เห็นถึงหาดทรายที่กว้างใหญ่สุดลูกหูลูกตา จนได้รับการขนานนามว่า “ไมอามีเมืองไทย”
		สามพันโบก		สามพันโบก เป็นลักษณะทางธรณีวิทยาที่เรียกว่าหลุมกุ่มกมัลลิกซ์ หรือหลุมหม้อ เกิดจากการที่กระแสน้ำพัดพาเอาก้อนหินเข้าไปวนในลานหิน (ถุน้ำหลาก) ปัจจุบันได้รับการขนานนามว่า “แกรนด์แคนยอนเมืองไทย”
		บ้านผาชัน		ผาชันเป็นลักษณะทางธรณีวิทยา มีลักษณะเป็นตลิ่งสูง มีเพิงผา และซอกหลืบเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้บางส่วนยังมีน้ำตกขนาดเล็กไหลลงแม่น้ำโขง และรูพรุนซึ่งเกิดจากการกัดเซาะของแรงลมและน้ำ เป็นทัศนียภาพแปลกตา
	ประวัติศาสตร์	-	-	-
	วัฒนธรรม	-	-	-
	ท่องเที่ยวชุมชน	ผาชันโฮมสเตย์		เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน มีจุดท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมต่อไปยังสามพันโบกได้ เป็นแหล่งเรียนรู้มากมาย อาทิ กองทุนปลา และกองบริหารจัดการแหล่งน้ำ
ศรีเมืองใหม่	ธรรมชาติ	สวนหินผานางคอย		สวนหินผานางคอย เป็นลานหินขนาดใหญ่ริมแม่น้ำโขง มีลักษณะทางธรณีวิทยาที่แปลกตา ในบริเวณนี้มีสภาพเป็นป่าเต็งรังผสมกับป่าดิบแล้ง บริเวณลานหินเป็นจุดชมทัศนียภาพแม่น้ำโขงและ สปป.ลาว ที่มีความงดงามยิ่ง
	ประวัติศาสตร์	-	-	-
	วัฒนธรรม	-	-	-
	ท่องเที่ยวชุมชน	-	-	-

แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี (ต่อ)

อำเภอ	ประเภท	ทรัพยากรท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
โขงเจียม	ธรรมชาติ	ป่าดงนาทาม		ป่าดงนาทาม เป็นพื้นที่อนุรักษ์ขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นภูเขาสูงริมแม่น้ำโขง และเป็นที่ตั้งของผาชนะได ซึ่งเป็นจุดที่สามารถเห็นตะวันก่อนใครในสยาม ในพื้นที่ยังเป็นแหล่งศึกษาพันธุ์ไม้บนลานหิน เช่น ดุสิตา เอ็นอ้า เป็นต้น
		อุทยานแห่งชาติผาแต้ม		เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีแหล่งโบราณคดีกระจายอยู่ทั่วบริเวณ เช่น ผาแต้ม ผาหมอน และคอกหิน เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งศิลปะถ้ำหรือภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งยืนยันถึงความสืบเนื่องของบรรพบุรุษมากกว่าพันปี
		แม่น้ำสองสี		แม่น้ำสองสี เกิดจากการที่แม่น้ำสองสายไหลมาบรรจบกัน ซึ่งเรียกว่า “โขงสีปูน มูลสีคราม” จุดที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนคือช่วงเดือนเมษายน บริเวณริมตลิ่งแม่น้ำมูล นอกจากนี้บริเวณดังกล่าวยังมีบริการอาหารพื้นบ้าน
	ประวัติศาสตร์	วัดถ้ำคูหาสวรรค์		ก่อตั้งโดย "หลวงปู่คำคณิง จุลมณี" เป็นจุดชมทิวทัศน์แม่น้ำโขงและแม่น้ำสองสี ตลอดจนทิวทัศน์ของฝั่งประเทศตรงข้ามได้อย่างชัดเจน ภายในบริเวณวัดมีพระอุโบสถหลังงามสีขาวแกะสลักลวดลายอย่างวิจิตรบรรจงสวยงาม
	วัฒนธรรม (ประเพณี)	ไหลโคมล่องโขง		เป็นการลอยทุกข์ ลอยโศก ให้อภัยไปกับปีเก่า และต้อนรับสิ่งดีๆที่จะเกิดขึ้นในปีใหม่ที่กำลังย่างกรายเข้ามา มีการประดับประดาเมืองด้วยโคมไฟนักซ์ตรปีเถาะ และการจัดถนนสายอาหารบริเวณสวนสาธารณะดอนหินตั้ง
	ท่องเที่ยวชุมชน	ท่าลำโฮมสเตย์		เป็นชุมชนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง บริเวณใกล้เคียงอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์ขม มีความชำนาญในการจับสัตว์น้ำและการจักสาน ปัจจุบันเปิดเป็นแหล่งเรียนรู้ และให้บริการบ้านพักแก่ผู้มาเยือน
		เวินบึก		บ้านเวินบึก เป็นหมู่บ้านสุดท้ายที่แม่น้ำโขงไหลผ่านประเทศไทย ภายในหมู่บ้านสามารถชื่นชมวิถีชีวิตของชาวขม ซึ่งมีภาษาเป็นของตัวเอง อีกทั้งมีรูปแบบการดำเนินชีวิตและประเพณีที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น

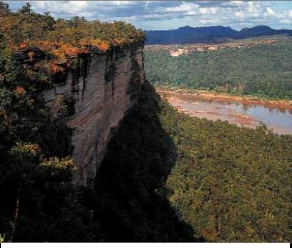
แขวง	ประเภท	ทรัพยากร การท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
จำปาสัก	ธรรมชาติ	น้ำตกคอน พระเพ็ง		น้ำตกคอนพระเพ็ง ในแองการ่าแห่งเอเชีย เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ และมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในภูมิภาคอินโดจีน เป็นน้ำตกที่มีหลายชั้น ตั้งอยู่บนแก่งหินขนาดใหญ่ขวางกั้นการไหลของแม่น้ำโขงทั้งสาย มีลักษณะต่างระดับกัน สูงประมาณ 10 เมตร
		ไร่กาแฟ เมืองปาก ซอง		ไร่กาแฟเมืองปากซองของลาวได้ถือว่าเป็นผลิตผลที่ทำรายได้และส่งออกของลาวได้อย่างมหาศาลหลายภูมิภาคทั้งเอเชียและยุโรป เช่น กาแฟพันธุ์อาราบิก้า ผลผลิตที่ได้จะส่งไปยังยุโรป เช่น ฝรั่งเศส โปแลนด์ เบลเยียม เยอรมัน เพราะพื้นที่บริเวณปากซอง เหมาะแก่การปลูกชาและกาแฟ เป็นพื้นที่ที่มีความชุ่มชื้นตลอดทั้งปี
		น้ำตกตาด ผาส้วม		ตาด แปลว่า น้ำตก ส่วนคำว่า ส้วม แปลว่าห้องหอยของเจ้าบ่าว เจ้าสาว น้ำตกตาดผาส้วมแห่งนี้มีน้ำไหลตลอดทั้งปี สามารถเล่นน้ำได้ ในบริเวณนี้ป่าไม้หนาทึบยังคงความอุดมสมบูรณ์ มีร้านอาหารและที่พักที่ได้บรรยากาศของธรรมชาติ แวดล้อมด้วยหมู่บ้านชนเผ่าจำลอง
	ดอนโขง			ดอนโขง นักท่องเที่ยวที่แวะเรือจากท่าแพบ้านหาด ดอนโขงตั้งอยู่ถัดจากวัดภูลงมาตามน้ำระยะทางประมาณ 120 กิโลเมตร การเดินทาง มาตามทางหลวงหมายเลข 13 ทางใต้ ประมาณหลัก กิโลเมตรที่ 130 แล้วเลี้ยวขวาเข้าสู่ท่าแพบ้านหาด เพื่อข้ามแพขนานยนต์ หรือเรือยนต์ขนาดกลาง ไปยังดอนโขง ดอนโขง เป็นดอนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในลำน้ำโขง ส่วนกว้างที่สุดวัดได้ 6 กิโลเมตร ยาว 12 กิโลเมตร มีถนนรอบเกาะระยะทางประมาณ 35 กิโลเมตร เป็นบ้านเกิดของท่านคำไต สืพันธ์ดอน อดีตประธานประเทศลาว นับว่าเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่เพียบพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทั้ง ไฟฟ้า น้ำประปา มีโรงแรมและเกสต์เฮาส์ที่เปิดให้บริการ รวมทั้งร้านอาหารริมน้ำโขงบรรยากาศดี มีสถานที่ที่น่าสนใจมากมาย
		ดอนคอน		ดอนคอน อยู่ถัดจากดอนโขงลงมาตามลำน้ำระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร การเดินทาง จากเมืองปากเซมาตามทางหลวงหมายเลข 13 ได้ ระยะทางประมาณ 144 กิโลเมตร หรือจากท่าแพบ้านหาดลงมาทางทิศใต้ ระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร จากนั้นสามารถมาลงที่ท่าเรือนากะสงหรือท่าเรือบ้านม่วงที่อยู่ไม่ไกลกันได้ตามสะดวก เพื่อนั่งเรือล่องลำน้ำโขงมายังดอนคอนใช้เวลาประมาณ 30 นาที ดอนคอน เป็นดอนขนานตรงลงมา มีความกว้าง 4.5 กิโลเมตร ความยาว 5 กิโลเมตร เป็นดอนที่ทอดตัวตามยาวไปตามลำน้ำโขง ในสมัยฝรั่งเศสยึดครองอินโดจีนได้ก่อสร้างท่าเรือและทางรถไฟขึ้นที่ดอนคอน เพื่อขนถ่ายสินค้า

ประวัติศาสตร์	วัดพู		ปราสาทวัดพู มรดกโลกแห่งที่ 2 ของลาวใต้ ซึ่งได้รับการรับรองและขึ้นทะเบียนจาก UNESCO เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2545 ว่าเป็นมรดกโลกแห่งที่ 2 นับจากหลวงพระบาง ตั้งอยู่บนเนินเขาที่เรียกว่า ภูควาย หรือ ภูเขาควาย ห่างจากตัวเมืองไป 9 กิโลเมตร เชื่อกันว่าเป็นเทวสถานขอมคล้ายกับเขาพระวิหาร ปราสาทวัดพูแห่งนี้สร้างก่อนนครวัด ในราวสมัยพุทธศตวรรษที่ 12 ในสมัยของพระเจ้ามเหศวรมัน
วัฒนธรรม (ประเพณี)	อุทยานบาเจิยง หมู่บ้านชนเผ่าที่ตาดผาสั่ว		พิพิธภัณฑสถานเผ่า เป็นบ้านพักที่สร้างและจำลองแบบมาจากบ้านของชนเผ่าที่มีอยู่ในพื้นที่ของลาวใต้ จำนวนทั้งหมด 18 เผ่า เช่น เผ่าเงะ เผ่าตาคู เป็นต้น โดยภายในได้ตกแต่งเป็นที่ท่องเที่ยวและเป็นที่พักผ่อนในพื้นที่ 1,000 ไร่ ซึ่งประกอบไปด้วย ตาดผาสั่วและตาดหมากแงว ซึ่งแวดล้อมไปด้วยธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์
โฮมสเตย์หรือการท่องเที่ยวโดยชุมชน	บ้านสะพาย OTOP ผ้าไหม		บ้านสะพาย หมู่บ้าน OTOP ปากเซ ลาวใต้ บ้านสะพายห่างจากตัวเมืองปากเซไปทางเหนือประมาณ 17 กิโลเมตร ถือว่าเป็นหมู่บ้านผลิตผ้าไหมที่เยอะที่สุดในปากเซ โดยทำแบบ Hand Made ไม่มีโรงงาน ทำจากความรู้และวิถีชาวบ้านที่สืบทอดกันมาหลายรุ่น
	บ้านเกียดไ้ง		หนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวของแขวงจำปาศักดิ์ เป็นหมู่บ้านชาวลาวเทิง ซึ่งเราชาวไทยรู้จักกันในนามของชาวเผ่าส่วยผู้เลี้ยงช้าง ห่างจากเมืองปากเซประมาณ 50 กิโลเมตร ที่นี่มีวัดภูอาสา มีโบราณสถาน เป็นปราสาทโบราณ ที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมขอมโบราณซึ่งชาวบ้านเล่าว่า สร้างพร้อมกับปราสาทวัดภูอันเก่าแก่แต่สร้างไม่เสร็จเพราะเกิดศึกสงครามก่อน ที่นี่เป็นตระกูลเลี้ยงช้าง มีตระกูลใหญ่ เช่น ศรีเมืองช้าง เกดเกสร สนามอูน และเกดอาสา

ที่มา: สํารวจโดยคณะวิจัย (2558)

แขวง	ประเภท	ทรัพยากรการท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
คำม่วน	ธรรมชาติ	กำแพงยักษ์		กำแพงหินยักษ์ บนเส้นทางจากเมืองท่าแขกไปเวียงจันทน์ กำแพงหินขนาดยักษ์ มีลักษณะเหมือนหินก้อนใหญ่ๆ ซ้อนกัน สูงไม่ต่ำกว่า 5 เมตร ยาว 10 กิโลเมตร นับเป็นลักษณะธรณีสัณฐานที่แปลกตาแห่งหนึ่ง
	ประวัติศาสตร์	พระธาตุศรีโคตรบูรณ		อยู่ถัดจากเมืองท่าแขกลงมาทางใต้ 6 กิโลเมตร คาดว่าสร้างในช่วงพุทธศตวรรษที่ 10 โดยพระเจ้านันทเสนในสมัยที่เมืองท่าแขกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรศรีโคตรบูรณ หลังจากนั้นในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชทรงสั่งให้มีการบูรณะใหม่ ส่วนสิม(อุโบสถ) สร้างขึ้นสมัยพระเจ้าอนุวงศ์
		ย่านเมืองเก่า		เมืองเก่าท่าแขก สร้างขึ้นในสมัยฝรั่งเศส ประกอบด้วย ร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม ลานน้ำพุตุรัสของเมือง วัดเก่านาโบ สร้างตามแบบสถาปัตยกรรมอาร์ตเดอโกผสมกับนีโอรีออคโกโก้
	วัฒนธรรม (ประเพณี)	-		-
	โฮมสเตย์	-	-	-

ที่มา: สํารวจโดยคณะวิจัย (2558)

แขวง	ประเภท	ทรัพยากรการท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
สาละวัน	ธรรมชาติ	ป่าสงวนแห่งชาติพูเชียงทอง		เป็นสวนป่าไม้ขนาดใหญ่ เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติต้นน้ำแม่ธารที่สำคัญและเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหายาก เมื่อเดินขึ้นเขาไปถึงยอดหน้าผาจะเห็นภาพเขียนสียุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นลายแดงบนหน้าผาคล้ายที่ผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี (ตรงข้ามผาแต้มของประเทศไทย)
		น้ำตกตาดเลาะ		ตั้งอยู่ห่างตัวเมืองสาละวันมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 28 กิโลเมตร ตาดเลาะเป็นน้ำตกที่เกิดจากสายน้ำเซเซไหลลดเลาะผ่านหมู่บ้านลงสู่แอ่งน้ำเบื้องล่างชาวบ้านจึงเรียกว่า ตาดเลาะ เป็นน้ำตกที่ใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าในลาว และจำหน่ายมาให้ประเทศไทย
	ประวัติศาสตร์	-	-	-
	วัฒนธรรม (ประเพณี)	-	-	-
	โฮมสเตย์หรือการท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	-	-

ที่มา: สํารวจโดยคณะวิจัย (2558)

แขวง	ประเภท	ทรัพยากร การท่องเที่ยว	ภาพประกอบ	ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยสังเขป
สະຫວັນ ນະເຂດ	ธรรมชาติ	-	-	-
	ประวัติศาสตร์	พิพิธภัณฑ ์ไดโนเสาร์		พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงในสະຫວັນນະເຂດ แสดงร่องรอยการปรากฏของสิ่งมีชีวิตขนาดใหญ่ที่สุดในโลก และความสามารถของนักโบราณคดีชาวลาวยที่ร่วมกับนักโบราณคดีชาวฝรั่งเศสขุดหาร่องรอยและหลักฐานไว้ได้มากมาย
		พิพิธภัณฑ ์แขวง สະຫວັນ ນະ ເຂດ		พิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ในตัวตึกสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งเศส ภายในอาคารมีเรื่องราวและเหตุการณ์เกี่ยวกับสงครามปลดปล่อยและสงครามอินโดจีน บอกเล่าเรื่องราวอดีตแห่งการต่อสู้ของวีรชนลาวที่ร่วมกันต่อสู้ขับไล่ญี่ปุ่น ฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา
		พระธาตุ อิงฮัง		ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองตามทางหลวงหมายเลข 13 ประมาณ 13 กิโลเมตร เลียบถนนไปบ้านโพนสิม พระธาตุอิงฮังเป็นพระธาตุคู่แฝดของพระธาตุพนมในประเทศไทย ภายในเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ได้รับการบูรณะในสมัยอาณาจักรล้านช้างและสมัยฝรั่งเศสปกครอง
		พระธาตุ โพน		ตั้งอยู่ห่างจากเมืองไซพูทอง แขวงสະຫວັນນະເຂດ 8 กิโลเมตร เป็นพระธาตุที่คนลาวเคารพในความศักดิ์สิทธิ์ เป็นพระธาตุที่มีตำนานสาวกของพระพุทธเจ้าเดินทางมาเทศนาและชาวบ้านมาฟังจำนวนมาก
		เขื่อนหิน		ตั้งอยู่ริมน้ำโขงบริเวณเมืองไซพูทอง ปราสาทแห่งนี้มีลักษณะทางศิลปะสถาปัตยกรรมอิทธิพลกัมพูชาที่ยังกำหนดอายุไม่ชัดเจนนัก แต่อาจจะมียุคแบบศิลปะก่อนแบบนครวัด เล็กน้อยจากการเปรียบเทียบรูปแบบของเศียรนาคที่ตกอยู่ที่ตัวปราสาท
	วัฒนธรรม (ประเพณี)	-	-	-
	โฮมสเตย์ หรือการ ท่องเที่ยว โดยชุมชน	-	-	-

ที่มา: สํารวจโดยคณะวิจัย (2558)

2.3 กิจกรรมการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงไทย-ลาว

เมื่อพิจารณาถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้แล้ว จะพบไทย-ลาว มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่สามารถจัดการท่องเที่ยวร่วมกันได้ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง ดังเช่น กรณีตัวอย่างของการศึกษาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงของคณะวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของนนทยา อิทธิชนบัญญัติและคณะ(2556) ดังนี้

การท่องเที่ยวระหว่างเมืองนครพนม-ท่าแขก

เทศบาลเมืองนครพนมตั้งอยู่ตรงข้ามกับเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาว ปัจจุบันการข้ามไปยังเมืองท่าแขกนั้น สามารถกระทำได้ทั้งโดยรถโดยสารระหว่างประเทศนครพนม-ท่าแขก และข้ามลำน้ำโขงที่สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 3 อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งนิยมข้ามฟากโดยเรือมากกว่าเนื่องจากมีความสะดวกสบาย เพราะสามารถข้ามจากตัวเมืองสู่ตัวเมืองได้เลย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมข้ามไปยังเมืองท่าแขกเพื่อชมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น อาคาร ยุคอาณานิคม กำแพงยักษ์ พระธาตุศรีโคตรบูรณ์ แหล่งถ้ำต่างๆ ตามเทือกเขาหินปูน เช่น ถ้ำนางแอ่น ถ้ำพระ ถ้ำกองลอหรือถ้ำลอดเข้บั้งไฟ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมต่อไปยังเวียดนาม ตามเส้นทาง R8 ผ่านเมืองหลักซาวของ สปป.ลาว ทั้งนี้การให้บริการเรือโดยสารที่ท่าเรือด้านสุลกากรนครพนมนั้นมีลักษณะเป็นเรือข้ามฟากเท่านั้น หากนักท่องเที่ยวต้องการล่องเรือชมทัศนียภาพ จะต้องใช้บริการเรือท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองนครพนม และเรือท่องเที่ยวของเอกชน

ภาพที่ 2.22 ด่านศุลกากรนครพนม

ล่องเรือกับเทศบาลเมืองนครพนม

เทศบาลเมืองนครพนมได้จัดให้มีการล่องเรือสำราญชมวิวลำน้ำโขง ณ ท่าเรือหน้าตลาดอินโดจีน ท่องเรือสำราญเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนม โดยจะมีการท่องเที่ยวเรือสำราญในช่วงเย็นของทุกวัน ค่าบริการคนละ 50 บาท เปิดบริการทุกวัน เวลา 17.00 น. โดยจะล่องเรือริมลำน้ำโขงของฝั่งไทยแล้วเรือเลี้ยวโค้งกลับมาเลียบบางฝั่งลาว บนดาดฟ้าเรือเปิดโล่ง มีอาหารและเครื่องดื่มบริการบนเรือ ตลอดจนมัคคุเทศก์ให้ข้อมูลในการใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง เรือโดยสารมี 2 ชั้น สามารถเลือกที่นั่งได้ตามสะดวก ทั้งชั้นดาดฟ้าและชั้นล่างที่ 3 ทัศนียภาพที่งดงามแน่นอน นักท่องเที่ยวสามารถแจ้งการเดินทางนอกเส้นทางได้ เช่น ไปชมสะพานข้ามลำน้ำโขงแห่งที่ 3 (ใช้เวลาเดินทาง 3 ชั่วโมง) หรือไปชมพระธาตุเมืองเก่า (ใช้เวลาเดินทาง 2 ชั่วโมง) ซึ่งในกรณีเหมาลำ สามารถออกได้ทุกเวลา (อัตราชั่วโมงละ 1,000 บาท)

ภาพที่ 2.23 เรือท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองนครพนม

ล่องเรือกับเรือแม่โขงพาราไดซ์ ครุยส์

แม่โขง พาราไดซ์ ครุยส์ เป็นเรือสำราญขนาดใหญ่ บรรจุผู้โดยสารได้ประมาณ 250 คน มี 3 ชั้น ใช้จัดงานต่างๆ ได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นงานเลี้ยงสังสรรค์ งานแต่งงาน หรืองานประชุมสัมมนา และสามารถนั่งรับประทานอาหารเย็นพร้อมกับนั่งชมวิวลำน้ำโขงสองฝั่งโขง นอกจากนี้ยังเป็นเรือโดยสารที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว “ล่องเรือนมัสการพระธาตุสองฝั่งโขง โยงโยสายสัมพันธ์” ซึ่งเป็นการรื้อฟื้นประเพณีการทอดผ้าป่าทางน้ำที่สูญหายไปกว่า 50 ปี ระหว่างพระธาตุพนมของไทยกับพระธาตุศรีโคตรบูรของลาว ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นการเปิดตัวแม่โขง พาราไดซ์ ครุยส์ อีกด้วย สำหรับการล่องเรือในเส้นทางปรกตินั้น มีการให้บริการ ณ ท่าเรือขนานยนต์ ล่องผ่านหน้าตัวเมืองนครพนม ไปสิ้นสุดยังสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ อัตราค่าบริการ 150 บาทตั้งแต่เวลา 17.00 – 20.00 น. นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสามารถเหมาล่องเรือจากนครพนมไปยังพระธาตุพนมได้โดยใช้เวลา 3-4 ชั่วโมง อีกทั้งทางแม่โขง พาราไดซ์ ครุยส์ ยังมีเส้นทางล่องเรืออื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น เส้นทางนครพนม-ท่าอุเทน-เมืองเก่าไชยบุรี-ภูสิงกา อีกด้วย

ภาพที่ 2.24 เรือท่องเที่ยวของแม่โขง พาราไดซ์ ครุยส์

เที่ยวชมเมืองมุกดาหาร-โกสอน พมวิหาน

เทศบาลเมืองมุกดาหาร ตรงข้ามกับเมืองโกสอน พมวิหาน (ชื่อเดิมคือคันทะบุรี) แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว นักท่องเที่ยวสามารถข้ามไปยัง สปป.ลาว ได้โดยการนั่งรถโดยสารระหว่างประเทศสายมุกดาหาร-สะหวันนะเขต หรือนั่งเรือข้ามฟากที่ทำข้ามเทศบาลเมืองมุกดาหาร ซึ่งจะต้องใช้บัตรประชาชนตัวจริง ค่าธรรมเนียม 30 บาท ค่าเรือเที่ยวละ 50 บาท และค่าธรรมเนียมเข้า สปป.ลาว ในอัตราวันธรรมดา 50 บาท และวันเสาร์-อาทิตย์ 100 บาท อนึ่งเรือที่ให้บริการนั้นมีเฉพาะการข้ามฟากเท่านั้น ซึ่งเทศบาลเมืองมุกดาหารได้มีแนวคิดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการจัดสร้างเรือท่องเที่ยวเพื่อชมทัศนียภาพสองฝั่งโขง (Mukdahan Princess) ซึ่งโครงการนี้แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2550 เป็นเรือสองชั้นสามารถรับนักท่องเที่ยวได้เที่ยวละกว่า 200 คน โดยจัดสร้างขึ้นถือเป็นจุดขายการท่องเที่ยวหนึ่งของจังหวัดมุกดาหาร ที่สามารถเที่ยวชมบรรยากาศ และวิถีชีวิต ริมฝั่งสองฝั่งโขงได้ นอกจากนี้ภายในเรือยังจัดให้บริการห้องประชุมลอยน้ำขนาดใหญ่ จัดงานเลี้ยงต่างๆ ได้อีกด้วย

ตารางการเดินทางโดยรถโดยสาร ท่าเทียบเรือและท่าข้ามเทศบาลเมืองมุกดาหาร			
วันปกติ (วันจันทร์-ศุกร์)		วันเสาร์	
เที่ยวที่	เวลา	เที่ยวที่	เวลา
1	09.30 น.	1	09.30 น.
2	10.30 น.	2	10.30 น.
3	11.10 น.	3	11.10 น.
4	13.30 น.	4	13.30 น.
5	14.30 น.	5	14.30 น.
6	15.30 น.	6	15.30 น.
7	16.30 น.		
เรือสินค้า		วันอาทิตย์	
มอบให้ตัวแทนการค้าติดต่อเรือลำหรือเรือจ้างมา โดยเจ้าหน้าที่ท่าเทียบเรือ-ท่าข้ามเทศบาลเมืองมุกดาหาร เป็นผู้ประสานและอำนวยความสะดวก		เที่ยวที่	เวลา
หมายเหตุ 1. ถ้าผู้โดยสารเดินทางจำนวนหนึ่งจะพิจารณาปล่อยเรือก่อนเวลา 2. ถ้าผู้โดยสารไม่เดินทางจำนวนหนึ่งจะเรือจะออกตามเวลา 3. ถ้ามีผู้โดยสารจำนวนมากอาจจำเป็นต้องมีการพาเทียบเรือเป็นผู้จัดเรือเสริม		1	09.30 น.
		2	10.30 น.
		3	11.10 น.
		4	13.30 น.
		5	14.30 น.
		6	15.30 น.

ภาพที่ 2.25 ล่องลำน้ำโขงของเทศบาลเมืองมุกดาหาร

เที่ยวบ้านภูไทหนองหล่ม

บ้านหนองหล่ม ตั้งอยู่ริมลำน้ำโขงในเขต อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวภูไท อพยพมาจาก สปป.ลาว มาตั้งรกรากอยู่ในบริเวณหนองหล่มนี้มากกว่า 200 ปี ปัจจุบันชุมชนหนองหล่มเป็นโฮมสเตย์ที่มีชื่อเสียงของ จังหวัดมุกดาหาร ภายในชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้มากมาย อาทิ กลุ่มทอผ้า กลุ่มประมงพื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และ กลุ่มผลิตข้าวกล้อง เป็นต้น โดยชุมชนหนองหล่มได้มีแนวคิดให้ชุมชนเป็น “หมู่บ้านหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว วิถีภูไทกับสายน้ำ” ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมที่ผู้มาเยือนให้ความสนใจก็คือการล่องเรือชมทัศนียภาพริมสองฝั่งลำน้ำโขง ซึ่งจัดขึ้นบริเวณจุดรวมเรือ หมู่ 3 โดยมีอัตราค่าบริการคือ 40 บาท/คน/ครั้ง นักท่องเที่ยวสามารถพักโฮมสเตย์ได้ใน ราคา 100 บาท/คน/คืน และค่าอาหารมื้อละ 80 บาท

ภาพที่ 2.26 บริบทบ้านหนองหล่ม อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร

เที่ยวเมืองขานูมาน-เอือนหิน

เทศบาลตำบลขานูมาน ตรงข้ามกับบ้านเหล่ามะหุด เมืองไซพูทอง แขวงสะหวันนะเขต ซึ่งในเขตพื้นที่ สปป.ลาว นั้นเป็นที่ตั้งของ “เอือนหิน” ซึ่งเป็นศาสนสถานฮินดู ปราสาทที่มีลักษณะทางศิลปะสถาปัตยกรรมอิทธิพลเขมร โดย ปราสาทหันหน้าไปทางทิศตะวันออก หันหลังให้กับลำน้ำโขง ในปัจจุบันผู้คนท้องถิ่นได้ดัดแปลงปราสาทแห่งนี้ให้เป็นวัด ในพระพุทธศาสนา การเดินทางจากขานูมานนั้น จะต้องทำบัตรผ่านแดนชั่วคราว (ไม่สามารถใช้หนังสือเดินทางได้) ณ ที่ว่าการอำเภอขานูมาน โดยใช้บัตรประจำตัวประชาชน และค่าธรรมเนียม 50 บาท โดยสามารถไปขึ้นเรือข้ามฟากได้ที่ จุดผ่อนปรนบ้านยักซึก ซึ่งเปิดเฉพาะวันพุธและวันอาทิตย์ ในเวลา 06.00 – 18.00 น. ซึ่งอัตราค่าโดยสารเรือเที่ยวเดียว ราคา 50 บาท และค่าเหมารถจากฝั่งลาวไปปราสาทราว 200 บาท

ภาพที่ 2.27 เขื่อนหิน บ้านเหล้ามะหุด เมืองไซพูทอง แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว

ล่องเรือขานูมาน-แก่งต่างหล่าง

คณะกรรมการเรือนำเที่ยวบ้านยักซ์คุ เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้าน เพื่อให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ อาทิ แก่งต่างหล่าง และแก่งหินชัน เป็นต้น ทั้งนี้อัตราค่าบริการเรือ ประกอบไปด้วยเรือแม่เล็ก บรรจุผู้โดยสารได้ 10 คน และเรือแม่ใหญ่ บรรจุผู้โดยสารได้ 60 คน โดยมีรายการนำเที่ยวจำนวน 3 เส้นทาง ได้แก่ (1) ขานูมาน-แก่งต่างหล่าง ราคา 30 บาท/คน (2) ขานูมาน-ดอนถ้ำเงิน-นาสีดา ราคา 70 บาท/คน และ (3) นาสีดา-แก่งคันสูง-ดอกโชนด ราคา 100 บาท/คน

ภาพที่ 2.28 คณะกรรมการเรือนำเที่ยวบ้านยักซ์คุและรายการนำเที่ยวด้วยเรือขนาดต่างๆ

เที่ยวเขมราฐ-แก่งช้างหมอบ-หาดชมดาว

กิจกรรมล่องเรือในพื้นที่นี้เริ่มต้นจากการลงเรือชมเกาะแก่งกลางน้ำโขงจากบ้านบุงช่วย

ต.

เขมราฐ อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี ถึงแก่งช้างหมอบ ซึ่งเป็นการล่องเรือแบบไปกลับ ผสมผสานกับการปั่นจักรยาน เดินชมวิถีชีวิต บ้านเรือนไม้เก่าเขมราฐ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีแนวคิด “เปิดเมืองเขมราฐ เชื่อมโยงสามพันโบก” เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอ โดยอ้างอิงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอยู่ก่อนหน้า ทั้งนี้เนื่องจากเป็นการเปิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ จึงยังไม่ได้มีการกำหนดค่าเรือโดยสาร ยังไม่มีคณะกรรมการหรือการรวมกลุ่มนำเที่ยวทางเรือ ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่สนใจจะล่องเรือในพื้นที่นี้ สามารถตกลงกับคนขับเรือโดยตรงได้

ภาพที่ 2.29 คนขับเรือตามลำน้ำโขง จังหวัดอุบลราชธานี

เมืองปากแซง-ละคอนเพ็ง

ด่านปากแซง อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจุดผ่านแดนถาวร ตรงข้ามกับเมืองละคอนเพ็ง แขวงสาละวัน สปป.ลาว นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยัง สปป.ลาว ได้โดยทำบัตรผ่านแดนชั่วคราว ค่าเรือโดยสารเที่ยวเดียวราคา 50 บาท ในอนาคตบริเวณปากแซงนี้จะเป็นจุดที่มีการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจและการลงทุนแล้ว ยังส่งเสริมในมิติการเดินทางและการท่องเที่ยวอีกด้วย ทั้งนี้ในปัจจุบันท่าเรือปากแซงให้บริการเฉพาะเรือข้ามฟากเท่านั้น แต่หากนักท่องเที่ยวต้องการที่จะว่าจ้างเรือให้พาไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ก็สามารถติดต่อกับเจ้าของเรือ และตกลงราคาที่เหมาะสมได้

ภาพที่ 2.30 ด่านพรมแดนปากแซงและท่าเรือ

ล่องเรือเมืองปากแซง-กลุ่มอุทยานธรณี

การล่องเรือในจุดนี้ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดเส้นทางการล่องเรือ คือ ด่านปากแซง ปากบ้อง หาดสลึง หาดชมดาว สองคอน สามพันโบก และผาชัน ซึ่งเป็นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ซึ่งความโดดเด่นทางธรณีสัณฐานในพื้นที่ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอชื่อเป็นอุทยานธรณี (Geopark) แห่งแรกของไทย ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ ศรีเมืองใหม่ โพธิ์ไทร และโขงเจียม ซึ่งในพื้นที่ประกอบด้วยแหล่งอนุรักษ์จำนวนมาก อาทิ แหล่งซากบรรพชีวิน อุทยานน้ำตกผาหลวง สามหมื่นรุ ถ้ำปาฏิหาริย์ ถ้ำมืด อุทยานแห่งชาติผาแต้ม ปากบ้อง ผาชัน และสามพันโบก เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าหินกรวด หินทราย และองค์ประกอบของหินรอบข้าง มีอายุไม่ต่ำกว่า 90 ล้านปี สำหรับการล่องเรือชมทัศนียภาพของอุทยานธรณีนี้อาจจะล่องเรือเป็นระยะทางไกลจากปากแซงไปสิ้นสุดที่บ้านผาชันได้ หรือหากนักท่องเที่ยวมีเวลาน้อย อาจใช้วิธีการเหมาเรือท่องเที่ยวเฉพาะจุดได้ โดยจุดที่มีเรือนำเที่ยวบริการ ได้แก่ ท่าเรือปากแซง ท่าเรือบ้านสองคอน (หาดสลึง) ท่าเรือบ้านโป่งเป่า (สามพันโบก) และท่าเรือบ้าน ผาชัน (สามหมื่นรุ) โดยอัตราค่าบริการจะขึ้นอยู่กับระยะทาง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ระหว่าง 700 - 1,000 บาท

ภาพที่ 2.31 สามพันโบก

ชมหาดวิจิตร

หาดวิจิตร ตั้งอยู่ใกล้เขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม เป็นชายหาดที่ทอดยาวยื่นออกไปสู่กลางลำน้ำโขงเป็นหาดทรายสีดำ รอบพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ได้แก่ บ้านหนองผือน้อย บ้านกุ่ม บ้านตามุย และบ้านท่าล่าง (แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมชาติพันธุ์) เป็นต้น นอกจากนี้หาดวิจิตรยังเป็นจุดชมบั้งไฟพญานาคที่ได้รับความนิยมจากคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ปัจจุบันมีที่พักบริเวณหาดมากมาย และยังให้บริการล่องเรือชมทัศนียภาพลำน้ำโขง ที่ขนานไปด้วยพื้นที่อนุรักษ์จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม (ไทย) และป่าสงวนแห่งชาติภูเขียงทอง (สปป.ลาว) บริเวณใกล้เคียงกับหาดวิจิตร ยังประกอบไปด้วย แก่งวังผา แก่งพิสมัย แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น แม่น้ำ ส้มโอ มะขามหวาน มะม่วง หน่อไม้ดำ ชุมชนในพื้นที่ประกอบด้วย หน่อไม้ดำธรรมชาติ เครื่องจักสานจากไม้ไผ่ ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ผ้ากาบบัว เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถล่องเรือลัดเลาะไปตามหมู่บ้านริมน้ำแต่ละแห่งได้

ภาพที่ 2.32 หาดวิจิตรและสวนเกษตรริมโขง

เที่ยวโขงเจียม-บ้านใหม่สิ่งสามพัน-เวินบึก

โขงเจียม มีท่าเรือที่บ้านด่านเก่า ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี ตรงข้ามกับบ้านใหม่สิ่งสามพันเมืองชะนะสมบุณ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว นักท่องเที่ยวที่มาเยือนโขงเจียมมักหาโอกาสที่จะล่องเรือ ตามเส้นทางใกล้หรือไกลตามแต่ระยะเวลาจะอำนวย ซึ่งนอกจากโขงเจียมจะมีท่าเรือข้ามฟากไปยัง สปป.ลาวแล้ว ยังมีบริการล่องเรือไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น แม่น้ำสองสี อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ สะพานแขวน หมู่บ้านเวินบึก อุทยานแห่งชาติผาแต้ม ชมพระอาทิตย์ขึ้นก่อนใครในสยามกลางแม่น้ำโขง สำหรับค่าบริการจำแนกออกเป็น 2 ส่วนดังนี้ (1) ข้ามโขงเที่ยวชมตลาดบ้านใหม่สิ่งสามพัน สปป.ลาว ไม่เกิน 10 คน/รอบ/ลำ ไปและกลับ คิดเป็นเหมาแม่ ราคา 350 บาท กรณีเกิน 10 คน/รอบ/ลำ ไปและกลับ คิดตามจำนวนคน ราคา 35 บาท/คน และ (2) เรือล่องลำน้ำโขง แม่น้ำมูล แม่น้ำสองสี อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ สะพานแขวน หรือเส้นทางไปบ้านเวินบึกไม่เกิน 10 คน/รอบ/ลำ ชั่วโมงละ 600 บาท กรณีเกิน 10 คน/รอบ/ลำ คิดตามจำนวนคนๆ ละ 60 บาท

ภาพที่ 2.33 บ้านใหม่สังสัมพันธ์ แม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

ปฏิทินการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ลำน้ำโขง

จากข้อมูลทางภูมิศาสตร์ลำน้ำโขงและข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงดังที่กล่าวเบื้องต้น ถือว่าบริเวณการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานี ซึ่งการศึกษาครั้งนี้คณะวิจัยพบว่า ลำน้ำโขงสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากบริเวณนี้ แต่ละพื้นที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวในทุกเดือน ดังผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทยา อธิธิชินบัญชรและคณะ(2556)ที่คณะวิจัยได้รวบรวมข้อมูลและจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

ภาพที่ 2.33 ปฏิทินการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 2.1 ปฏิทินกิจกรรม ประเพณี เทศกาลท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขง จากนครพนมถึงอุบลราชธานี

เดือน	ชื่องาน/กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม
กุมภาพันธ์	งานนมัสการพระธาตุพนม อ.ธาตุพนม จ.นครพนม	ขบวนแห่อันเชิญพระอุปัฏฐากริมฝั่งแม่น้ำโขงมาประดิษฐาน ณ วัดพระธาตุพนม พิธีถวายข้าวพืชภาค สรงน้ำพระอุปัฏฐากเพื่อความเป็นสิริมงคล พิธีห่มผ้าพระธาตุและ เวียนเทียนรอบองค์พระธาตุ การออกร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองและการแสดงมหรสพ
	หาดทรายทองศรีโคตรบูรณ อ.เมือง จ.นครพนม	หาดทรายจะไหลพัดน้ำในราวเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน ปัจจุบันได้รับการพัฒนาให้เป็น ส่วนหนึ่งของสวนสาธารณะ อีกทั้งยังเป็นจุดชมความงดงามของภูเขาหินปูนในแนว คำม่วน ประเทศ สปป.ลาว ได้รับการยกย่องเป็น Unseen Thailand
มีนาคม	งานนมัสการพระธาตุ ท่าอุเทน จ.นครพนม	ขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนมีนาคม มีการฟ้อนรำบูชาบวงสรวงพระธาตุในชุดการ แสดงที่มีชื่อว่า “ประเพณีวิถีชนคนท่าอุเทน” การออกร้านและจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน
	แก่งคับพวง อ.ธาตุพนม จ.นครพนม	แก่งคับพวง เป็นแก่งขนาดใหญ่ มีลักษณะเป็นหลุมกุ่มลักษณะ (หลุมหม้อ) หรือที่ ชาวบ้านเรียกว่าโบก เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของคนในท้องถิ่น และสาเหตุที่ เรียกว่าแก่งคับพวงก็คือ บริเวณนี้มีปลามากมายทวนกระแสน้ำเป็นจำนวนมาก ชาวบ้าน จึงออกไปหาปลา เมื่อหาปลาได้เป็นจำนวนมาก ก็นำมาเป็นพวงจมนั่น ชาวบ้านจึง เรียกว่า “คับพวง” มาจนถึงปัจจุบัน
	แก่งต่างหล่าง อ.ขามนิคม จ.อำนาจเจริญ	ต่างหล่าง เป็นภาษาถิ่น บอกถึงลักษณะของภาชนะที่มีลักษณะกว้างและตื้น ลักษณะ ของแก่งต่างหล่างคล้ายขามหรืออ่าง เป็นโขดหินศิลาแลงขรุขระอยู่ริมแม่น้ำโขง ในฤดู แล้งหรือช่วงเดือนมีนาคม – พฤษภาคม แก่งจะมีความสวยงามมาก
	งานนมัสการ พระพุทธบาทเวินปลา จ.นครพนม	จัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี เพื่อเป็นการเสริมสิริมงคลให้แก่ชีวิตที่ได้มา สักการะรอยพระพุทธบาทของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลางแม่น้ำโขง
เมษายน	แก่งกะเบา อ.หัวน้ำใหญ่ จ.มุกดาหาร	ในฤดูแล้งน้ำลดจนเห็นเกาะแก่งกลางน้ำและหาด นอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นแหล่งประมงของชาวบ้านอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการบริหารส่วนตำบลโป่งขาม ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหารจัดงานประเพณีสงกรานต์แก่งกะเบา เพื่อ สืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด มุกดาหารในช่วงวันที่ 13 – 15 เมษายน ของทุกปี

ตารางที่ 2.2 ปฏิทินกิจกรรม ประเพณี เทศกาลท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขง จากนครพนมถึงอุบลราชธานี

เดือน	ชื่องาน/กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม
เมษายน	แก่งหินชัน อ.ขามุนาม จ.อำนาจเจริญ	ตัวแก่ง มีที่ตั้งติดชายแดนไทย-สปป.ลาว ลักษณะเป็นร่องหินเกิดจากการกัดเซาะของกระแสน้ำเป็นเวลาหลายพันปี ซึ่งมีลักษณะเหมือนพานหรือขัน และเมื่อถึงช่วงฤดูร้อนชาวบ้านอำเภอขามุนามจะร่วมกันจัดกิจกรรมการแข่งขันตกปลาขึ้นในวันที่ 11 เมษายน ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็นร้อยปี จนกลายเป็นกีฬาอดนินิยมของชุมชนริมฝั่งโขง นอกจากนี้ก็ยังมีประเพณีสงกรานต์ในวันที่ 13 – 15 เมษายนทุกปี
	แก่งช้างหมอบ อ.ขามุนาม จ.อำนาจเจริญ	เป็นแก่งขนาดใหญ่สลับโขดหินในแม่น้ำโขงสามารถล่องเรือชมความงดงาม คล้ายทะเลทราย และชมวิถีชีวิตชาวบ้านได้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชุมชน และชุมชนก็มีการจัดเทศกาลสงกรานต์ทุกปี ช่วงวันที่ 13 -15 เมษายนของทุกปี นักท่องเที่ยวจึงนิยมมาเล่นน้ำ พักผ่อนหย่อนใจทั้งคนในท้องถิ่นและที่มาจากต่างจังหวัด เป็นต้น
	สามพันโบก อ.โพธิ์ไทร จ.อุบลราชธานี	สามพันโบก เป็นลักษณะทางธรณีวิทยาที่เรียกว่าหลุมกลมลักษณะ หรือหลุมหม้อ เกิดจากการที่กระแสน้ำพัดพาเอาก้อนหินเข้าไปวนในลานหิน (ฤดูน้ำหลาก) ปัจจุบันได้รับการขนานนามว่า “แกรนด์แคนยอนเมืองไทย” ซึ่งจังหวัดอุบลฯได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นทุกปี ซึ่งจะอยู่ในช่วงวันที่ 12 -14 เมษายน
	หาดชมดาว อ.นาตาล จ.อุบลราชธานี	เป็นชายหาดขนาดใหญ่ โผล่พ้นน้ำในช่วงฤดูแล้ง (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม)มีความสวยงามเทียบเท่ากับสามพันโบกเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ผู้มาเยือน และคนในท้องถิ่น
	หาดสลึง ต.สองคอน อ.โพธิ์ไทร	อบต.สองคอนกับชาวบ้านในพื้นที่ร่วมกันจัดงานประเพณีสงกรานต์หาดสลึงขึ้นทุกปี ซึ่งอยู่ในช่วงวันที่ 11 เมษายน เป็นต้นไป นอกจากเล่นสงกรานต์แล้ว หาดสลึงยังมีความสวยงามของทรายเม็ดเล็กสีขาวและมีจุดชมวิวที่สามารถถ่ายภาพของประเทศ สปป.ลาวได้อีกด้วย

ตารางที่ 2.3 ปฏิทินกิจกรรม ประเพณี เทศกาลท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขง จากนครพนมถึงอุบลราชธานี

เดือน	ชื่องาน/กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม
กรกฎาคม	บุญบังไฟ	งานบุญบังไฟ เป็นประเพณีขอฝนของชาวอีสานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อฮีสลิสสองคองลิสสี่ เพื่อเป็นการบูชาพญาแถนและขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล อนึ่งภายในงานยังมีการจัดนิทรรศการสินค้าชุมชนปากคาดอีกด้วย
กันยายน	การแข่งขันเรือยาวประเพณี ไทย-ลาว มุกดาหาร	ชมการแข่งขันเรือยาวทั้งเรือไทยและเรือของฝั่งลาว

ตารางที่ 2.4 ปฏิทินกิจกรรม ประเพณี เทศกาลท่องเที่ยวตามแม่น้ำโขง จากนครพนมถึงอุบลราชธานี

เดือน	ชื่องาน/กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม
ตุลาคม	ไหลเรือไฟ อ.เมือง จ.นครพนม	ชมขบวนเรือไฟที่ยิ่งใหญ่อลังการเหนือแม่น้ำโขง ร่วมงานพาแลงและลอยเรือไฟโบราณ เพื่อบูชาองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า สืบศักดิ์สิทธิ์ พญานาคและแม่น้ำโขงในคืนวันออกพรรษาเลียบริมฝั่งแม่น้ำโขง ถนนสุนทรวิจิตรและศาลากลางจังหวัดนครพนม
	แข่งขันเรือยาวประเพณี อ.เมือง จ.มุกดาหาร	นอกจากชมการแข่งขันเรือเพื่อความสนุกสนานแล้วยังเป็นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแม่น้ำโขงบริเวณทำนน้ำเขื่อนริมโขงตลาดอินโดจีน
	ประเพณีตีช้างนํ้านอง อ.เมือง จ.มุกดาหาร	ตีช้างนํ้านอง เป็นพิธีสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อบูชาพระแม่คงคา เทวดา พญานาค โดยเรือแต่ละที่เข้าร่วมจะลงไปตามแม่น้ำโขง ระหว่างการพายเรือจะมีการโห่ร้อง ตีกลอง เคาะเกราะ เป็นจังหวะเพื่อเอาฤกษ์เอาชัยในนํ้า
	แข่งเรือยาวประเพณี อ.ขามุนาม จ.อำนาจเจริญ	เพื่อเป็นการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไปบริเวณแม่น้ำโขง สำนักงานตำบลขามุนาม
พฤศจิกายน	แข่งขันเรือเชื่อมสัมพันธ์ ไทย-ลาว อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร	จัดขึ้นในช่วงฤดูน้ำหลาก ใกล้เทศกาลออกพรรษาของทุกปี เป็นการอนุรักษ์กีฬาพื้นบ้านที่มีความเกี่ยวข้องกับสายน้ำ โดยทุกปีจะมีฝีพายทั้งจากประเทศไทยและประเทศลาวเข้าร่วมแข่งขัน สร้างความศรัทธา ส่งเสริมความสามัคคี
	ไหลโคล่โขง อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	การลอยทุกข์ ลอยโศก ให้หายไปกับปีเก่า และต้อนรับสิ่งดีๆ ที่จะเกิดขึ้นในปีใหม่ที่ กำลังย่างกรายเข้ามา มีการประดับประดาเมืองด้วยโคมไฟนักขัตตปีละ และการจัดถนนสายอาหารบริเวณสวนสาธารณะดอนหินตั้ง
ธันวาคม		

2.4 การขับเคลื่อนแผนการท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัด

การเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวดังที่คณะวิจัยได้เสนอไปในส่วนที่ผ่านมานั้น ด้านหนึ่งเกิดจากการผลักดันของภาครัฐในพื้นที่จังหวัดต่างๆ เป็นการผลักดันผ่านยุทธศาสตร์จังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งนำไปสู่การดำเนินโครงการต่างๆจำนวนมาก ในส่วนนี้คณะวิจัยวิเคราะห์จากการศึกษาเอกสารแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว พร้อมทั้งการลงพื้นที่ศึกษาภาคสนามและจัดเวทีกลุ่มย่อยในพื้นที่เวทีกลุ่มจังหวัด เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงดังกล่าวในส่วนนี้คณะวิจัยจะเสนอข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยและลาวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้

จังหวัดนครพนม

จากข้อมูลในส่วนที่ผ่านมา คณะวิจัยชี้ให้เห็นว่าจังหวัดนครพนมกำลังพัฒนาเข้าสู่จังหวัดเขตเศรษฐกิจพิเศษ และได้ดำเนินโครงการหลายโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดนครพนมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีโครงการยกระดับและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม เพื่อความเป็นเลิศในอนุภูมิภาคอินโดจีน รองรับ AEC มูลค่าการพัฒนาการท่องเที่ยวจำนวน 50,686,600 บาท มีโครงการสำคัญ เช่น โครงการก่อสร้างเขื่อนและอ้อมจันทร์ริมแม่น้ำโขง โครงการก่อสร้างเส้นทางจักรยานเลียบริมแม่น้ำโขง โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใน

แม่น้ำโขงเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน โครงการก่อสร้างถนน คสล. เข้าแหล่งเรียนรู้ไดโนเสาร์ บ้านนากระเสริม ตำบลพนอม อำเภอดงหลวง เป็นต้น

นอกจากนี้จังหวัดนครพนมยังมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นสำคัญของจังหวัด นครพนมเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอินโดจีน มีโครงการสำคัญๆ เช่น ส่งเสริมงานประเพณีไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนม ประจำปี 2558 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรและวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา พื้นที่ชุ่มน้ำอำเภอสว่างแดนดิน โครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว พระธาตุสำคัญ จังหวัดนครพนม เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดนครพนม.2558)

จะพบว่าจังหวัดได้กำหนดเขตพื้นที่การพัฒนาหลายแห่งสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด ดังเช่น การกำหนดให้พื้นที่ตำบลอาจสามารถ อำเภอมือแร่ นครพนม อยู่ห่างจากสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม – คำม่วน) ประมาณ 1.5 กิโลเมตร ซึ่งเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ “แสก” ปัจจุบันจังหวัดนครพนมมีความพยายามสร้างเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการวางโครงการในพื้นที่เขตอำเภอดงหลวง ซึ่งเป็น พื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นเขตอำเภอที่ตั้งของหมู่บ้าน ไชยบุรี หมู่บ้านดั้งเดิมที่มีประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ร่วมกับ สปป.ลาว และเป็นที่ตั้งของปากแม่น้ำสงคราม ที่มีลักษณะเด่น เป็นแม่น้ำสองสีเช่นเดียวกับปาก แม่น้ำหลายแห่งในลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว

กรณีอำเภอดงหลวงถือว่าเป็นเขตท่องเที่ยวสำคัญที่จังหวัดให้ความสนใจ พิจารณาจากข้อมูลการบรรยายสรุปผลการดำเนินงานภาพรวมของจังหวัดนครพนมในปี พ.ศ. 2558 ที่ได้จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมจะมีศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดงหลวงร่วมด้วย(สำนักงานจังหวัดนครพนม.2558) ประกอบด้วย 5 แห่งดังนี้

- 1) ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครพนม
- 2) ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดงหลวง
- 3) ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอร่องนคร
- 4) ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอธาตุพนม
- 5) ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอนาแก

และเมื่อพิจารณาว่าที่จังหวัดได้ขึ้นทะเบียนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัด จะพบว่ามรดกในอำเภอดงหลวงร่วมด้วย ดังกรณีโบราณสถาน ที่จังหวัดขึ้นทะเบียนภายในวัดต่างๆ ประกอบด้วย

- 1) องค์พระธาตุพนม วัดพระธาตุพนมวรวิหาร อำเภอดงหลวง
- 2) เนินดิน วัดธาตุน้อยศรีบุญเรือง ตำบลพระกลางทุ่ง อำเภอดงหลวง
- 3) ศิลาคาริก วัดต้นเมืองไชยบุรี ตำบลไชยบุรี อำเภอดงหลวง
- 4) ศิลาคาริก วัดบ้านเหล่าหนาด (ร้าง) ตำบลบ้านกลาง อำเภอมือแร่ นครพนม
- 5) ศาลากลางจังหวัดนครพนมหลังเก่า

การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนมกรณีพื้นที่อำเภอดงหลวงนี้ นอกจากมีวัดพระธาตุดงหลวง ซึ่งเป็น พระธาตุที่ได้รับการจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดแล้ว ยังมีหมู่บ้าน “ไชยบุรี” เป็นหมู่บ้านที่มีประวัติศาสตร์ ความเป็นมาที่มีความเก่าแก่และมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหลายแห่ง ดังผลการศึกษาลักษณะสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวบ้าน ไชยบุรีที่คณะวิจัยจากมหาวิทยาลัยนครพนม(อาทิตยาพร อรุณพิพัฒน์พงศ์และจิราภรณ์ พรหมเทพ.2558) ได้ศึกษา บริบทตำบลไชยบุรีและเสนอว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมด้วย เนื่องจากบริบทของ พื้นที่ ที่ตั้งตำบลไชยบุรี ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอดงหลวงและอยู่ทิศตะวันออกของจังหวัดนครพนม โดยทิศ ตะวันออกของตำบลอยู่ติดกับริมฝั่งแม่น้ำโขงซึ่งกันอาณาเขตระหว่างตำบลกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประวัติเมืองไชยบุรี มีประวัติของหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับ สปป.ลาว เดิมชื่อ "เมืองไชยสุทธีอุตมบุรี" อยู่ในเขตการปกครองของเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของไทยในสมัยนั้น ประวัติของเมืองไชยบุรี มีอยู่ว่าท้าวหม้อและนางสุนันทาเป็นหัวหน้าไทยใหญ่ ได้พาบุตรและบ่าวไพร่ อพยพลงมาจากแม่น้ำโขง จึงได้สร้างเมืองขึ้นและตั้งชื่อว่า “เมืองไชยสุทธีอุตมบุรี” ขึ้นตรงต่อเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งขณะนั้นเวียงจันทน์ขึ้นตรงต่อประเทศไทย ในสมัยรัชกาลที่ 3 เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ ท้าวหม้อกลัวภัยจึงอพยพพาครอบครัวบ่าวไพร่หนีไปเมืองปงลึง เมืองไชยสุทธีอุตมบุรี จึงเป็นเมืองร้าง ต่อมารัชกาลที่ 3 ได้มีตราราชสีห์แต่งตั้งให้ราชวงศ์เสนซึ่งเป็นตระกูล “เสนจันทร์ผิไชย” ในปัจจุบันมาเป็นไชยราชวงษา ปกครองเมือง “ไชยสุทธีอุตมบุรี” ในหลายปีต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นเมืองไชยบุรีและยกฐานะเป็นอำเภอไชยบุรี เมื่อ พ.ศ. 2450 ยุบอำเภอไชยบุรีเป็นตำบลไชยบุรี ซึ่งเป็นตำบลหนึ่งในเขตอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ในพื้นที่มีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสำคัญ อาทิ ด้านประวัติศาสตร์บ้านไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มีประวัติศาสตร์มายาวนาน เป็นเวลามากกว่าสองร้อยปี มีวัดที่สร้างขึ้นตามกาลเวลาแล้ว ถึง 7 วัด ปัจจุบันบางวัดยังคงใช้เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจของชาวบ้าน บางวัดถูกทิ้งร้าง บางวัดหมดสภาพวัดไปแล้ว แต่ในจิตสำนึกของผู้คนยังเคารพกราบไหว้ แม้จะเหลือแค่ต้นโพธิ์ต้นเดียวก็ตาม ภายในวัดมีวัตถุโบราณหลายชิ้นที่มีค่าควรศึกษา เช่น วัดศรีสุนันทามหาอาราม หรือวัดไตรภูมิ ชาวบ้านเรียกว่า วัดใต้ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2357 มีปรากฏหลักฐานการสร้างวัดในแผ่นศิลาจารึกที่พบในวัดศรีสุนันทามหาอาราม ซึ่งเขียนเป็นภาษามคร แปลเป็นภาษาไทยโดย พระบริบาลสุภกิจ นายอำเภอไชยบุรีคนที่ 3 ได้ว่า “พุทธศักราช พระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าล่วงลับไปแล้ว 2351 พระวสสา เจ้าพระยาหงสาวดี พี่น้องทั้งสองพระองค์ได้มาตั้งเมืองในที่นี้ชื่อว่า เมืองไชยสุทธีอุตมบุรี ในปีจอ พ.ศ.2357 ปีกดเสด เดือน 4 แรม 11 ค่ำ ภายนอกมีเจ้าราชวงษ์หน้า กับทั้งเสนาอามาตย์ สิบฮ้อยน้อยใหญ่ทั้งมวล ภายในมีฮาดยาคุกันหา เจ้าคุณพุทธาและเจ้าชาดวงแก้ว และเจ้าชาบา และเจ้าชาสา และเจ้าชายา และเจ้าสีธรรมมา และเจ้าสมเด็จพุทธา และพระสงฆ์สามเณรทุกพระองค์ พร้อมกันได้ปักโคหา (พอใจ) ตั้งไว้ยังพระพุทธศาสนา จึงให้นามวัดนี้ชื่อว่า วัดศรีสุนันทามหาอารามตามพุทธบัญญัติ สมเด็จพระเจ้า 13” ปัจจุบันในหมู่บ้านมีการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว ดังจะพบในแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองไชยบุรี จากการสัมภาษณ์นายพิชัย เสนจันทร์ผิไชย ผู้รู้และผู้นำด้านการพัฒนาเมืองไชยบุรี พบว่า เมืองไชยบุรีมีการกำหนดแผนการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 9 แผนงาน ได้แก่

1. แผนงานที่ 1 สร้างอนุสาวรีย์เจ้าเมืองไชยบุรีคนแรก
2. แผนงานที่ 2 ตั้งชื่อถนน
3. แผนงานที่ 3 สร้างประตูเมืองโบราณ
4. แผนงานที่ 4 พื้นฟู บูรณะศาสนสถาน
5. แผนงานที่ 5 วันเดียวเที่ยว 7 วัด
6. แผนงานที่ 6 ตั้งสำนักงานวัฒนธรรมบ้านไชยบุรี
7. แผนงานที่ 7 สร้างจุดชมวิวแม่น้ำสองสี
8. แผนงานที่ 8 สร้างศูนย์ตามรอยเสด็จ
9. แผนงานที่ 9 สร้างร้านจุดบั้งไฟแบบถาวร

ภาพที่ 2.34 แผนที่ชุมชนบ้านไชยบุรี (ที่มา: พิชัย แสนจันทร์ไชย. สัมภาษณ์ 2558)

นอกจากนี้จังหวัดนครพนมมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ คือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ร่วมระหว่างไทย-เวียดนาม ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง จังหวัดมีโครงการพัฒนาหมู่บ้านมิตรภาพไทย - เวียดนาม (บ้านนาจอก) เชื่อมโยงการท่องเที่ยวอินโดจีน

สุริยา คำหวานและวัชร ช่างบุญเรือง(2558) คณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยนครพนม ศึกษาบริบทการท่องเที่ยวบ้านนาจอก ชี้ให้เห็นว่าจังหวัดนครพนมให้ความสำคัญกับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน คือประเทศเวียดนาม บ้านนาจอกตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองนครพนมประมาณ 5 กิโลเมตร ทิศเหนือของหมู่บ้านตั้งอยู่ติดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 หรือถนนมิตรภาพ (นครพนม - สกลนคร) ทิศใต้ติดกับหนองญาติ หนองน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งทำมาหากินของผู้คนในละแวกนี้มาอย่างช้านาน ทิศตะวันตกติดกับบ้านดอนโหม่ง หมู่บ้านข้างเคียงซึ่งมีชาวไทยเชื้อสายเวียดนามอาศัยอยู่จำนวนมาก ทิศตะวันออกติดกับบ้านดงโชค ตำบลหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

บ้านนาจอกเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการเป็นแหล่งพักพิงและให้ความช่วยเหลือเหล่าวีรชนเวียดนามอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 บรรยากาศในประเทศเวียดนามคุกรุ่นไปด้วยการต่อสู้ของขบวนการชาตินิยมที่ทำการต่อต้านฝรั่งเศส สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มีการปราบปรามชาวเวียดนามที่เข้าร่วมขับไล่ฝรั่งเศสอย่างหนัก ชาวเวียดนามส่วนหนึ่งได้หลบหนีภัยเข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2465- 2466 ชาวเวียดนามซึ่งส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่มีอุดมการณ์กู้ชาติ พวกเขาได้เดินทางเข้ามาในพื้นที่นครพนม โดยเฉพาะบริเวณบ้านนาจอก ชาวเวียดนามเหล่านี้จะพักพิงที่นครพนมเป็นการชั่วคราวก่อนที่จะเดินทางต่อไปยังอุดรธานี และบ้านดง (พิจิตร) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มของชาวเวียดนามในลักษณะกลุ่มกสิกรรมที่ทำการเกษตร (trại cấy) เลี้ยงตนเองและบ่มเพาะแนวทางการต่อต้านฝรั่งเศส (เฉินตุง, 2552 : 104 - 105)

ภาพที่ 2.35 ซุ้มทางเข้าบ้านโฮจิมินห์
ที่มา : สุรียา คำหวาน (2558)

ปัจจุบันมีพิพิธภัณฑ์บ้านลุงโฮ ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน เป็นบ้านพักชั้นเดียวขนาดเล็กของลูกชายเจ้าของบ้าน ทางด้านขวามือของทางเดินจะพบต้นมะเฟืองหวานต้นใหญ่ ที่แผ่กิ่งก้านสาขาให้ร่มเงาแก่ผู้ที่เดินผ่านไปมาได้หยุดแวะพักผ่อน ต้นมะเฟืองดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับลุงโฮเนื่องจากชาวบ้านเล่าว่าต้นมะเฟืองดังกล่าวลุงโฮเป็นคนลงมือปลูกด้วยตนเอง บริเวณกลางสวนมีบ้านไม้ชั้นเดียวขนาดเล็กภายในถูกใช้เป็นสถานที่จัดแสดงเรื่องราวชีวิตของโฮจิมินห์ บิดาแห่งเอกราชของเวียดนาม ตรงกลางของตัวบ้านเป็นโถงไม้ขนาดเล็ก มีม้านั่งขนาดเล็กทั้งสองข้าง บนโถงมีกาน้ำชา บ้องดูดยาเส้น แสดงให้เห็นถึงวิถีของชายชาวเวียดนามที่นิยมการดื่มชาและการสูบยาเส้นไปพร้อม ๆ กับการสนทนากัน

ภาพที่ 2.36 บ้านลุงโฮ
ที่มา : สุรียา คำหวาน (2558)

ภาพที่ 2.37 ภายในบ้านลุงโฮ
ที่มา : สุริยา คำหวาน (2558)

บริเวณส่วนกลางบ้านเอื้องไปทางขวามือคือโต๊ะบูชาที่ตั้งรูปโฮจิมินห์ไว้ตรงกลางสำหรับให้นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนได้จุดธูปเคารพบูชาโฮตามแบบธรรมเนียมเวียดนาม ด้านซ้ายมือของโต๊ะบูชามีรูปของชายชาวเวียดนามชื่อหว่องจ๋องด่าย (Võ Trọng Đại) หรือที่ชาวบ้านนajokเรียกว่าคุณลุงแวงวัดด่าย (Ngoét Đại) ซึ่งในอดีตท่านเป็นเจ้าของบ้านดังกล่าว ผู้ดูแลและสืบทอดผืนดินดังกล่าวในระยะเวลาต่อมาคือลุงเตียว (ผู้ล่งลับ) ผู้ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวของโฮจิมินห์ในบ้านนajokให้เป็นที่รับทราบแก่สาธารณชน

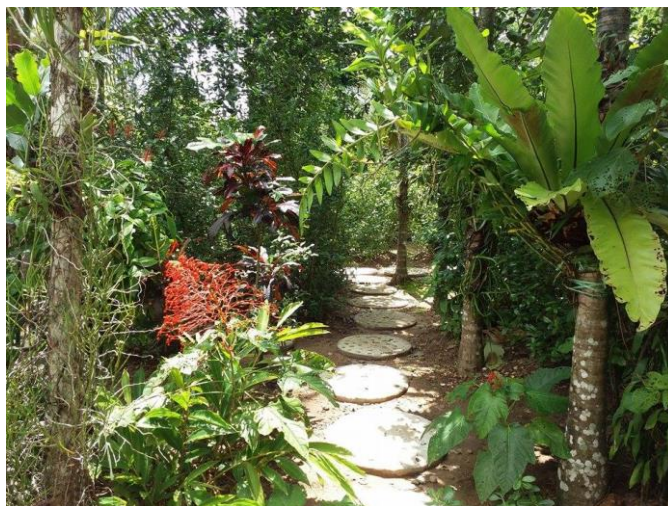
ภาพที่ 2.38 โต๊ะบูชาขนาดเล็กภายในบ้านลุงโฮ
ที่มา : สุริยา คำหวาน (2558)

ด้านซ้ายมือของบ้านลุงโฮเป็นที่ตั้งของยังข้าวแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนอีสานที่ทำงานเพื่อเก็บข้าวไว้กินตลอดทั้งปี ด้านหลังบ้านคือเรือนครัวแบบเวียดนามจำลองวิธีการหาอยู่หากินตามแบบฉบับของคนเวียดนาม อย่างไรก็ตาม คนเวียดนามที่เข้ามาตั้งรกรากในบ้านนาจอกมักจะสร้างบ้านพักตามแบบคนไทยท้องถิ่นซึ่งมีลักษณะเป็นบ้านไม้ไผ่ได้สูง ซึ่งพบได้โดยทั่วไปในพื้นที่รอบหมู่บ้านนาจอก บริเวณด้านหลังเรือนครัวคือบ้านทรงไทยใต้ถุนสูงขนาดใหญ่เป็นที่พักอาศัยของเจ้าของที่ดินบ้านลุงโฮในปัจจุบัน ไ้ถุนบ้านถูกใช้เป็นที่รับแขกตั้งแต่ระดับนายกรัฐมนตรีของประเทศไปจนถึงชาวบ้านสามัญชนทั่วไปที่แวะเวียนมาเยี่ยมเยียนบ้านลุงโฮอย่างไม่ขาดสาย เจ้าของบ้านได้จัดเตรียมน้ำชาสดไว้คอยบริการให้แก่ผู้มาเยือนได้สัมผัสรสชาติของชาแบบดั้งเดิมและจัดบางส่วนของบ้านไว้เป็นที่จัดแสดงและจำหน่ายของที่ระลึกให้แก่ผู้ที่สนใจซื้อของฝากติดไม้ติดมือจากบ้านลุงโฮ ของที่ระลึกประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นเอง เช่น เสื้อยืดที่สกรีนชื่อและรูปบ้านลุงโฮ นอกจากนั้นยังมีสินค้าที่ระลึกที่นำมาจากเวียดนาม เช่น หมวก เสื้อยืด ตะกร้าสานไว้ใส่กาน้ำชา เมล็ดชา รวมถึงสินค้าอื่น ๆ เช่น หนังสือสอนภาษาเวียดนาม หนังสือประวัติโฮจิมินห์ เป็นต้น

ภาพประกอบที่ 2.39 บริเวณจำหน่ายสินค้าที่ระลึกภายในบ้านลุงโฮ
ที่มา : สุรียา คำหวาน (2558)

ปัจจุบัน บ้านลุงโฮ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีคนแวะมาเยี่ยมชมไม่ขาดสาย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้เรื่องราวของสถานที่แห่งนี้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่แพร่หลายอย่างมาก รายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวจากประเทศไทยและเวียดนามได้มาถ่ายทำเรื่องราวบ้านนาจอกเพื่อแพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์อยู่หลายครั้ง สถานที่แห่งนี้เป็นที่รับรู้ของทั้งชาวไทย ชาวเวียดนาม ชาวต่างชาติอื่น ๆ จำนวนมาก นอกจากความน่าสนใจทางด้านประวัติศาสตร์แล้วสถานที่แห่งนี้ยังได้มีการจัดสถานที่โดยรอบให้มีความร่มรื่น เต็มไปด้วยพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับต่าง ๆ ที่สวยงามตามฤดูกาล มีการชงน้ำชาสด (trà xanh) ซึ่งชงจากใบชาที่ปลูกไว้รอบสวนไว้ให้นักท่องเที่ยวได้ดื่มด่ำบรรยากาศ สถานที่แห่งนี้เปรียบเหมือนพิพิธภัณฑ์ที่ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่ผสมผสานความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมไว้อย่างลงตัว สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมบ้านลุงโฮจำนวนมากได้เดินทางกลับมาอีกหลายครั้ง [กรกนก วงศ์ประชาสุข (สัมภาษณ์) 4 สิงหาคม 2558] อย่างไรก็ตามในบางส่วนอาจจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ต้อนรับผู้คนจากหลายเชื้อชาติมาเยี่ยมชม เช่นการจัดทำคำแนะนำต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น ๆ การติดตั้งระบบบรรยายอัตโนมัติที่นักท่องเที่ยวสามารถรับฟังได้หลายภาษา เป็นต้น

ภาพที่ 2.40 ทางเดินภายในบ้านลุงโฮมีการปลูกต้นไม้ไว้อย่างร่มรื่น
ที่มา : สุรียา คำหวาน (2558)

ที่บ้านนาจอกยังมีพิพิธภัณฑ์หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม จัดตั้งขึ้นภายใต้โครงการพัฒนาบ้านนาจอกให้เป็นหมู่บ้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2547 โดยมี นายพานวันชาย นายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามพร้อมคณะรัฐมนตรี และ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีของไทยพร้อมคณะรัฐมนตรีเป็นประธานร่วมในพิธีเปิด [ปัญญา ดวงมณี (สัมภาษณ์) 4 สิงหาคม 2558] อาคารพิพิธภัณฑ์หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม เป็นอาคารสองชั้นที่มีลักษณะคันทวยาวเนื่องจากเดิมอาคารแห่งนี้คืออาคารเรียนของโรงเรียนประจำหมู่บ้านนาจอก โรงเรียนแห่งนี้สร้างขึ้นโดยแรงและเงินทุนของประชาชนในหมู่บ้านนาจอกและบ้านต้นผึ้ง ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนประชาบาลตำบลในเมือง 2 จากนั้นในปี พ.ศ. 2496 ทางกรมได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนให้ตรงกับชื่อหมู่บ้าน โรงเรียนแห่งนี้จึงมีชื่อใหม่ว่าโรงเรียนบ้านนาจอก “แรงประชาชน” ต่อมาเมื่อจำนวนนักเรียนลดลง สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติจึงให้ยุบโรงเรียนขนาดเล็กรวมถึงโรงเรียนบ้านนาจอก ดังนั้นคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม จึงประกาศยุบโรงเรียนบ้านนาจอกเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2540 (อรรถ นันทจักรและคณะ , 2544 : 20-22) ภายหลังตัวอาคารเรียนของโรงเรียนบ้านนาจอกจึงได้รับการซ่อมแซมและปรับปรุงให้เป็นอาคารจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์หมู่บ้านมิตรภาพไทย – เวียดนาม

ภาพที่ 2.41 อาคารพิพิธภัณฑ์หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม

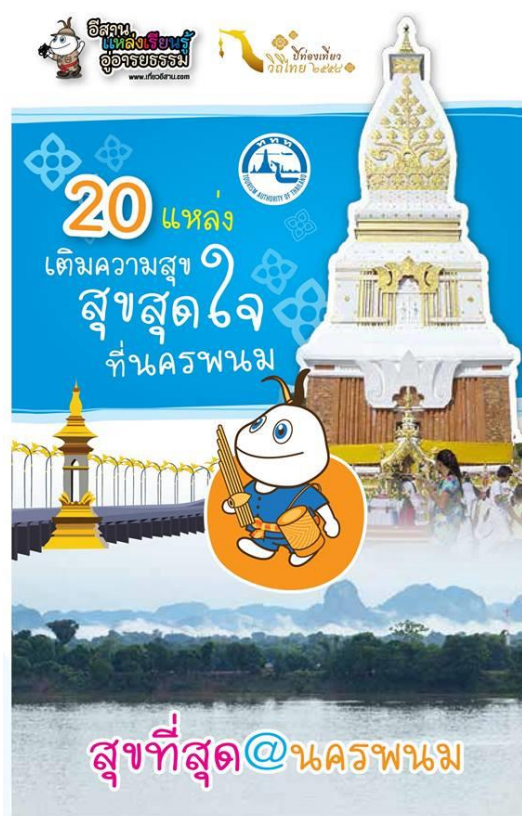
ที่มา : <http://travel.thaiza.com/ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์-หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม/145527/> (2558)

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ พิพิธภัณฑน์หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนามเป็นสัญลักษณ์ของความร่วมมือทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมระหว่างสองประเทศที่เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมระหว่างไทยกับเวียดนาม การพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านนาจอก นอกจากส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้ว จะเป็นการส่งเสริมมิตรภาพไทย-เวียดนามทั้งระดับรัฐบาลและระดับประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย ปัจจุบันนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศต่างก็ให้ความสนใจและจัดให้พิพิธภัณฑน์หมู่บ้านมิตรภาพไทยเวียดนามเป็นหนึ่งในที่หมายสำคัญเมื่อมีโอกาสได้มาเยือนจังหวัดนครพนม

โครงการก่อสร้างอนุสรณ์สถานโฮจิมินห์

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามเป็นไปอย่างราบรื่นในทุก ๆ ด้าน ท่ามกลางบรรยากาศดังกล่าวเรื่องราวความทรงจำที่เกี่ยวกับโฮจิมินห์ได้รับการถ่ายทอดและสานต่อโดยประชาชนชาวไทยทั้งในส่วนกลางและประชาชนโดยเฉพาะพี่น้องชาวไทยเชื้อสายเวียดนามซึ่งเป็นภาคส่วนสำคัญในการสืบทอดและอนุรักษ์ความทรงจำดังกล่าว ภายหลังการเดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของ ฯพณฯ เหงียนฟู้จ่อง เลขาธิการใหญ่ ศูนย์กลางพรรคสังคมนิยมเวียดนาม ไทยและเวียดนามได้ประกาศยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศขึ้นเป็นระดับหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ เวียดนามและไทยได้กลายเป็นสองประเทศแรกในอาเซียนที่ได้สถาปนาความสัมพันธ์ที่มีความใกล้ชิดกันในระดับดังกล่าว เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2556 ฯพณฯ เหงียนฟู้จ่องได้เดินทางมาเยือนจังหวัดนครพนม ท่านได้มอบงบประมาณจำนวน 45 ล้านบาทเพื่อสนับสนุนการก่อสร้างอนุสรณ์สถานท่านประธานโฮจิมินห์ ณ บ้านนาจอก สถานที่แห่งนี้จะกลายเป็นอนุสรณ์สถานของท่านโฮจิมินห์ที่มีสวยงามและมีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาอนุสรณ์สถานของท่านโฮจิมินห์ในต่างประเทศ อนุสรณ์สถานแห่งนี้จะกลายเป็นหนึ่งในเป้าหมายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มาเยือนจังหวัดนครพนมในอนาคตอันใกล้

จากกรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวบ้านไชยบุรี อำเภอท่าอุเทนและบ้านนาจอก อำเภอเมือง จะพบว่า จังหวัดนครพนมได้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และมีลักษณะสัมพันธ์สอดคล้องกับบริบทของสภาพสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะสภาพของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรม ที่เชื่อมโยงจังหวัดนครพนมเข้ากับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว เวียดนาม นอกจากนี้ทั้ง 2 พื้นที่ยังเป็นเส้นทางท่องเที่ยวสำคัญในโปรแกรมการท่องเที่ยวของ สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม (ททท.นครพนม) ในปีท่องเที่ยววิถีไทย จังหวัดนครพนมกำหนดแหล่งท่องเที่ยว 20 แห่ง เพื่อเติมความสุขแบบวิถีไทยให้กับนักท่องเที่ยว ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 2.42 กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ททท.นครพนม (ที่มา:สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครพนม)

18

ย้อนประวัติศาสตร์การเดินทางของลุงโฮ ที่ “หมู่บ้านมิตรภาพ ไทย-เวียดนาม บ้านนาจอก” (ห่างจากใจกลางเมืองนครพนม 5 ก.ม. ใช้เวลาเดินทางประมาณ 10 นาที)

บ้านนาจอก ตั้งอยู่ที่ 32 หมู่ 5 บ้านหนองญาติ ต.หนองญาติ ห่างจากตัวเมืองนครพนม 5 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่นายโฮจิมินห์ อดีตประธานาธิบดีสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้เคยเข้ามาพำนักพระบรมโพธิสมภารพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ แห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อกอบกู้เอกราชของเวียดนาม ระหว่าง ปี พ.ศ. 2467-2474 หมู่บ้านนี้จะปลูกต้นไม้รอบบ้านอย่างร่มรื่น เช่น ต้นหมาก พลู กล้วย ใบชาและมะเฟือง ติดตอสอบถามโทร. 0 4252 2430 นอกจากนี้ยังมี “พิพิธภัณฑ์หมู่บ้านมิตรภาพ ไทย-เวียดนาม” จัดนิทรรศการ การแสดงประวัติการทำงานและการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ของท่านโฮจิมินห์ นักท่องเที่ยวจะสามารถสัมผัสชีวิตของชุมชนชาวไทยเชื้อสายเวียดนามได้ที่ “นาจอกโฮมสเตย์” ติดตอสอบถาม นางสมจิตร์ อรรถวรวิมล โทร. 08 9713 0261

ภาพที่ 2.43 หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม (ที่มา: สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม)

20

ชมเมืองโบราณ แม่น้ำสงคราม ที่ “ปากน้ำไชยบุรี” (ห่างจากใจกลางเมืองนครพนม 47ก.ม. ใช้เวลาเดินทางประมาณ 45 นาที)

บ้านไชยบุรี ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ที่นักท่องเที่ยวสามารถปีนจักรยานชมเมือง “วันเดียวเที่ยว 7 วัด” เส้นทางเริ่มจาก วัดศรีสุทนต์ทางหาอาราม วัดมหาอุทมนันหะอาราม วัดศรีบุญเรือง วัดยอดแก้ว วัดป่าแก้ว และขึ้นชมพระบารมีตามรอยเสด็จ พระราชดำเนินทางเข็ญผ่ายตัววัดจระหวางชายแดน (หมวดมณฑลขานสัมพันธ์) ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ชมบ่อน้ำโบราณอายุกว่า 100 ปี ต่อด้วยวัดโพธิ์ไชยเส้นสุดท้ายวัดไตรภูมิ รวมถึงจุดสำคัญของปากน้ำไชยบุรี คือ จุดชมวิวน้ำสงครามซึ่งเป็นการไหลมาบรรจบกับระหว่างแม่น้ำสงครามกับแม่น้ำโขง ณ ปากน้ำไชยบุรี หรือจะท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชุมชนไปกับการล่องเรือแม่น้ำโขง ชมการจับปลาและเลือกซื้อสินค้าโอท็อปของชุมชน เช่น ส้มปลาชะโด ปลาช่อน หางปลาทอด หรือท่านใดไม่มีรถจักรยานทางชุมชนมีบริการจักรยานให้เช่า ติดตอสอบถามได้ที่ ร้านกาแฟโบราณบ้านไม้ โทร. 08 9275 8673 หรือคุณพิชัย แสนจันทร์ไชย โทร. 08 1974 1830

ภาพที่ 2.44 เมืองโบราณ บ้านไชยบุรี (ที่มา: สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม)

จังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอยู่ในอันดับต้นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนักท่องเที่ยวสนใจท่องเที่ยวในจังหวัด อาทิ ตลาดอินโดจีน หอแก้ว ภูผาเทิบ แก่งกะเบา ฯลฯ และท่องเที่ยวทางประเพณีตามเทศกาลต่างๆ จังหวัดมุกดาหารแบ่งสถานที่ท่องเที่ยวได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีการแข่งขันเรือออกพรรษา การละเล่นพื้นบ้าน แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา แก่งแก่ง อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำโขง ภูมโนรมย์ อุทยานแห่งชาติ ภูผาเทิบ หาดมโนภิรมย์ วนอุทยานภูหมู อ่างเก็บน้ำห้วยชีเหล็ก น้ำตกตาดโตน น้ำตกแก่งโพธิ์ ภูผาซาน หาดหินวัดเวินไชย อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว น้ำตกคำชะอี น้ำตกห้วยเลา แก่งกะเบา

แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ ศาลหลักเมือง ศาลาเจ้าฟ้าเมือง ศาลเจ้าแม่สองนาง สติชัย วัดศรีมหาโพธิ์ วัดมโนภิรมย์ วัดภูด่านแต้ วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ) วัดป่าวิเวกวัฒนาราม (หลวงปู่จาม) วัดศรีมงคลใต้ วัดศรีมงคลเหนือ วัดศรีบุญเรือง วัดภูพระบาทแก่นจันทร์ วัดรอยพระพุทธบาท พระพุทธไสยาสน์ กลองมโหระทึก พระพุทธรูปสอง พระเจ้าองค์หลวง ธรรมาสันเสาเดียว

แหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้น ได้แก่ เชื้อนริมโขง สะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 ตลาดอินโดจีน หอแก้วมุกดาหารเฉลิมพระเกียรติ วัดสองคอน อุทยานสมเด็จพระเจ้า (ฐานวรพัฒน์) หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บ้านเป่า บ้านภู บ้านหนองหล่ม

ภาพที่ 2.45 การก่อสร้างพระพุทธรูปใหญ่ ณ.วัดภูมโนรมย์
(ที่มา: คณะวิจัยถ่ายภาพเมื่อ 25 กันยายน 2558)

เมื่อพิจารณาบริบทแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหารร่วมกับแนวทางการพัฒนาจังหวัดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษและพิจารณาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวผ่านโครงการสำคัญๆของจังหวัดที่ดำเนินการอยู่ จะพบว่า จังหวัดมุกดาหารมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

ดังกรณีการจัดกิจกรรมปั่นจักรยาน 2 ล้อ 2 น่อง 2 แผ่นดิน “มุกดาหาร-สะหวันนะเขต Tour of Mukdahan-Savannakhct 2015 2015” จัดโดยสมาคมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งได้รับความร่วมมือจากกงสุลใหญ่แขวงสะหวันนะเขต ททท.สำนักงานนครพนม การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมุกดาหาร อบจ.มุกดาหาร ชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพและแข่งขันมุกดาหาร และอีกหลายภาคส่วนที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีนักปั่นเข้าร่วมกว่า 200 คน (สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม.2558) การจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก(สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร) ที่สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนมได้ร่วมมือกับภาคส่วนราชการและเอกชนในจังหวัดมุกดาหารจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม ที่จังหวัดมุกดาหาร มีแนวทางในการพัฒนาจังหวัด ด้านหนึ่งเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งมีเสาหลักด้านวัฒนธรรมด้วย

ภาพที่ 2.46 กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย-ลาว
ปั่นจักรยาน 2 ล้อ 2 น่อง 2 แผ่นดิน “มุกดาหาร-สะหวันนะเขต
Tour of Mukdahan-Savannakhct 2015 2015” (ที่มา: สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร)

ในด้านส่วนราชการในจังหวัด ได้มีการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังเช่น การดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานโครงการแข่งเรือออกพรรษามหาภูมิตั้งถิ่นไทย-ลาว(มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) ประจำปี พ.ศ. 2558 โดยผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จัดร่วมกับประเทศลาวในทุกปี

งานแข่งเรือหรือที่เรียกตามภาษาพื้นบ้านว่างานบุญสว่างเฮือออกพรรษาค้างน้ำนอง ถือว่าเป็นประเพณีที่กำเนิดขึ้นที่มุกดาหารเป็นแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทย ซึ่งที่มาของการเรียกว่า ค้างน้ำนองนั้น ก็มาจากลักษณะการใช้ไม้พายของลูกเรือพายที่พายจ้ำลงไปใต้น้ำอย่างพร้อมเพรียงกัน เมื่อยกไม้พายขึ้นเหนือน้ำ ก็จะทำให้เกิดเป็นฝอยแตกกระเซ็นขึ้นบนอากาศ เปรียบเสมือนกับโขลงช้างที่กำลังเล่นน้ำ นอกจากนั้นการค้างน้ำนองยังเป็นพิธีการบวงสรวงสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระแม่คงคา เทวดา พญานาค ในลำน้ำโขงเพื่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข นับหนึ่งคือการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างจังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขต ให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี ความสนุกสนาน ครื้นเครง ในช่วงเทศกาลออกพรรษา ซึ่งเป็นกิจกรรมทางท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหารที่มีแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ในระดับชุมชนท้องถิ่นของจังหวัดมุกดาหารก็มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง เทศกาลออกพรรษาเช่นเดียวกันคือ กิจกรรมงานประเพณีจุลจลิน ซึ่งสมาคมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา สาระสำคัญเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยววิถีไทย ที่รัฐกำลังส่งเสริมอยู่ในปัจจุบัน โดยมีพื้นที่ดำเนินการจัดกิจกรรมที่อำเภอดอนตาล อำเภอหนองสูงและอำเภอดงคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร(สมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร. 2558) ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชาวกะเลิงเป็นส่วนใหญ่ กรณีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว กิจกรรมงานประเพณีจุลจลิน ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มสนุกในประเด็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะกรณีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มชาติพันธุ์อินโดจีน

จังหวัดมุกดาหารนอกจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านประเพณีจุลจลินแล้ว ยังมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมุกดาหาร สรุปข้อมูลเบื้องต้นว่าจังหวัดมุกดาหารมีหมู่บ้านโฮมสเตย์จำนวน 7 แห่ง โดยมีพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญคือ “บ้านภูโฮมสเตย์” เป็นหมู่บ้านชนเผ่าภูไทอพยพมาจากประเทศลาว มีจุดเด่นทางวัฒนธรรมคือยังคงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวภูไทไว้ ทั้งด้านภาษา ด้านการแต่งกายและด้านอาหารการกิน ปัจจุบันถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ที่สามารถบริการนักท่องเที่ยวได้ ทั้งด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่พักและอาหารการกิน(สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน.<http://www.cbt-i.org/>) ขณะเดียวกันในส่วนของ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนครพนมก็ได้มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนและได้จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเช่นกัน

เมื่อพิจารณากิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร จะพบว่าในส่วนของจังหวัดเอง ต่างมุ่งสร้างเอกลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดในหลายๆด้าน สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด (สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร)ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 พ.ศ. 2553 – 2556 (กลุ่มจังหวัดสนุก : สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร) มีวิสัยทัศน์ (Vision) กลุ่มจังหวัด คือ “ สะพาน การค้า และการท่องเที่ยวอินโดจีน ” (Trade and Tour Bridge to Indochina and Beyond) เป้าประสงค์รวม (Objectives) “ ความมั่งคั่ง ความมั่นคง ” มีประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัด (Strategic Issues) ประกอบด้วย การพัฒนาการค้าชายแดนและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวใน 4 ปีนี้ทางกลุ่มจังหวัดได้วางเป้าประสงค์ไว้คือ 1. การพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อรองรับการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2. การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมแหล่งเรียนรู้ ศิลปะ และวัฒนธรรมร่วมกันของกลุ่มจังหวัด และประเทศเพื่อนบ้าน 3. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านการท่องเที่ยวและส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ 4. การสร้างความตระหนัก และสร้างความปลอดภัย บรรเทาสาธารณภัยด้านการท่องเที่ยว 5. การรักษาสันติภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวธรรมชาติอย่างยั่งยืน 6. การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยว 7. การส่งเสริมและกระตุ้นการท่องเที่ยว 8. การพัฒนาการตลาดและกลุ่มเป้าหมายเชิงรุก

มีแผนกลยุทธ์ที่จะไปสู่เป้าประสงค์ด้านการท่องเที่ยวที่วางไว้คือ 1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 3. ส่งเสริมด้านบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว 4. ส่งเสริมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 5. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ และได้วางเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 โดยมียุทธศาสตร์ประกอบด้วย 1. การยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถให้กับบุคลากรและแรงงาน มีแนวทางการเพิ่มศักยภาพและมูลค่าแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
2. พัฒนาระบบข้อมูลทางการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์
3. ประสานความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

4. พัฒนาโครงการความร่วมมือระหว่างกลุ่มจังหวัด

กิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวรอบ 6 เดือน (ตุลาคม 2557 - 31 มีนาคม 2558) เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ของจังหวัดมุกดาหาร มีกิจกรรมสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าจังหวัดได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ สปป.ลาว อาทิเช่น โครงการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในระดับจังหวัดและท้องถิ่น กิจกรรม กิจกรรมการเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน งบประมาณ 1,258,800 บาท มีการดำเนินกิจกรรม เช่น

- การประชุมด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว 3 ประเทศ ระหว่างวันที่ 12-14 มกราคม 2558 โดยเชิญ แผนกวัฒนธรรม เวียดนาม เข้าร่วมการแสดงศิลปวัฒนธรรม ณ งานกาชาดและงานของดีจังหวัดมุกดาหาร

- กิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน (งานแสดงศิลปวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ) ระหว่างวันที่ 27-30 มีนาคม 2558 ณ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 50 คน

- กิจกรรมการบิน 2 ล้อ 2 น่อง 2 แผ่นดิน มุกดาหาร-แขวงสะหวันนะเขต โดยสมาคมส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครพนม และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมุกดาหาร ร่วมกันดำเนินการ ณ จังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขต จำนวน 200 คน

- กิจกรรม มหกรรมอาหารดังมุกดาหาร เชื่อมสัมพันธ์ ไทย-ลาว พี่น้องสองฝั่งโขง ระหว่างวันที่ 12-16 ธันวาคม 2557 ณ บริเวณตลาดอินโดจีน จังหวัดมุกดาหาร

หากพิจารณากิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดขนาดใหญ่และกำลังเติบโตในด้านเศรษฐกิจการค้า จะพบว่าจังหวัดมุกดาหารเตรียมความพร้อมในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งแม้จะยังมีลักษณะการพัฒนาความร่วมมือเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นเทศกาล หรือเป็นกิจกรรมเฉพาะ แต่โดยรวมแล้วชี้ให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างจังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขต ที่ต่างพร้อมที่จะร่วมมือพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน เพียงแต่ยังคงเป็นกิจกรรมเฉพาะดังที่กล่าวไว้ ส่วนการพัฒนาการกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดเส้นทางท่องเที่ยวไทย-ลาว ในแบบอื่น ๆ ยังคงต้องพัฒนาความร่วมมือในอีกหลาย ๆ ด้าน

จังหวัดอำนาจเจริญ

โดยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดอำนาจเจริญ ถือว่าเป็นจุดอ่อนด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังที่คณะวิจัยได้เสนอไว้ในส่วนที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตาม จังหวัดอำนาจเจริญก็มีความพยายามพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ดังจะพบว่าในแผนพัฒนาจังหวัดฉบับทบทวน พ.ศ.2557-2560(สำนักงานจังหวัดอำนาจเจริญ.2558) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 2 ให้ส่งเสริมและยกระดับการค้าชายแดน อุตสาหกรรม การลงทุน การท่องเที่ยวและการบริการสู่ชุมชน มีโครงการสำคัญดำเนินการโดยจังหวัด 14 โครงการ และมีโครงการที่สัมพันธ์กับบริบทแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด เช่น

- โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณพุทธอุทยานพระมิ่งมงคลเมือง
- โครงการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอำเภอขามเฒ่า

นอกจากนี้ยังมีโครงการที่ขอสนับสนุนจากกระทรวงการท่องเที่ยวฯ 11 โครงการ และมีโครงการที่สัมพันธ์กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สำคัญเช่นกันจำนวน โครงการ เช่น

- โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์จุดชมวิวน้ำโขง
- โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งต่างหล่าง
- โครงการพัฒนาเส้นทางคมนาคมจากอำเภอเสนางนิคม-ด่านชายแดนบ้านยั้งค์ อำเภอนามน

กรณีโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดที่กล่าวมาเบื้องต้น สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ที่คณะวิจัยได้ศึกษาบริบทพื้นที่ท่องเที่ยว 2 แห่งในจังหวัดอำนาจเจริญ คือ พื้นที่ท่องเที่ยวในอำเภอนามน และพื้นที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง

การศึกษาพบว่าตำบลชานุมาน โดยเทศบาลตำบลได้มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวจำนวน 10 แห่งได้แก่ น้ำตกตาดใหญ่ ภูเก้าพระ น้ำตกตาดคันแท ภูคำเดือย ภูมะโรง อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว จุดชมวิวยิมโขง แก่งหินชั้น แก่งต่างหล่าง แก่งคันสูง อำเภอชานุมาน เป็นอำเภอชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงขวางกั้น และอยู่ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 80 กิโลเมตร เป็นบริเวณที่มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำโขง เป็นระยะทาง 38 กิโลเมตร ทำให้มีลักษณะทางธรรมชาติ และทัศนียภาพของบรรยากาศ 2 ฟากฝั่งโขงที่งดงาม น่าประทับใจหลายแห่ง โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม) ทุกๆ ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จะจัดงาน "เทศกาลท่องเที่ยวแม่น้ำโขง รับตะวันใหม่ก่อนใครในสยาม อุบลราชธานี-อำนาจเจริญ" โดยจะใช้อำเภอชานุมาน เป็นสถานที่ประกอบพิธีปิดกิจกรรม

ส่วนในพื้นที่อำเภอเมือง กรณีการจัดทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณพุทธอุทยานพระมิ่งมงคลเมือง เป็นแนวคิดสำคัญของประชาคมของจังหวัด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายใต้ข้อจำกัดด้านแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดจึงใช้แนวทางการสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้น บริเวณพุทธอุทยานพระมิ่งมงคลเมืองเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้กับจังหวัด เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแวะพักที่จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับลักษณะของจังหวัดอำนาจเจริญที่ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างการเดินทางจากจังหวัดอุบลราชธานีไปจังหวัดมุกดาหารและจังหวัดนครพนม ปัจจุบันได้ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ในหลายจุด เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการในระยะต่อไป

นัยสำคัญของการดำเนินโครงการใน 2 พื้นที่ ดังที่คณะวิจัยได้เสนอไว้ในครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่า จังหวัดอำนาจเจริญมีความพยายามสร้างแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของจังหวัด ที่ถือว่ามียูจุดอ่อนด้านแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาพบว่า ความร่วมมือในระดับส่วนราชการ ผู้ประกอบการและชุมชน มีความสอดคล้องกันในหลายประการ อาทิ สมาคมผู้ประกอบการจังหวัดอำนาจเจริญมีแนวคิดในการสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อรองรับการดำเนินโครงการปรับปรุงบริเวณพุทธอุทยานพระมิ่งมงคลเมือง ดังกรณีสภกนธ์ บุญวิทย์(สัมภาษณ์.2558) เจ้าของสวนเกษตรชิตสภกนธ์ฟลาวเวอร์แลนด์ ต.บุงอ.เมือง จ.อำนาจเจริญ เสนอแนวคิดการสร้างหมู่บ้านทำนาเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาแวะซื้อสินค้าที่บริเวณพุทธอุทยานให้ได้มาเที่ยวดูวิถีการทำนาด้วย โดยมีจุดขายคือเป็นพื้นที่ “ตะวันลอมข้าว” อธิบายตามหลักของเส้นทางโคจรของพระอาทิตย์ เส้นรุ้งเส้นแวงตัดกัน ณ จุดที่เหมาะสม ทำให้ข้าวหอมมะลิที่ปลูกมีความหอมกว่าพื้นที่อื่น ๆ นอกจากนี้ในด้านอำเภอชานุมาน แม้จะมีข้อจำกัดในหลายๆด้าน แต่ขณะเดียวกันเทศบาลตำบลชานุมานยังคงมีความพยายามเสนอแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆในอำเภอให้สังคมภายนอกได้รับรู้ นัยนี้เป็นจุดแข็งเบื้องต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ กรณีท้องถิ่นให้ความสำคัญและให้การสนับสนุน(เทศบาลตำบลชานุมาน.2558)

ภาพที่ 2.47 พุทธอุทยานพระมิ่งมงคลเมือง (ที่มา: คณะวิจัยถ่ายเมื่อ 10 มิถุนายน 2558)

ภาพที่ 2.48 พุทธอุทยานพระมิ่งมงคลเมือง (ที่มา: คณะวิจัยถ่ายเมื่อ 10 มิถุนายน 2558)

ภาพที่ 2.49 จุดชมวิวยิมโขงอำเภอลำปาง (ที่มา: คณะวิจัยถ่ายเมื่อ 12 มิถุนายน 2558)

จังหวัดอุบลราชธานี

ดังที่ได้นำเสนอบริบททั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานีไว้แล้วในหัวข้อที่ผ่านมา และจะพบว่าจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในหลายด้าน อาทิ ในด้านการคมนาคม ด้านภูมิศาสตร์การเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงด้านความหลากหลายของวัฒนธรรมประเพณีและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2557 จังหวัดอุบลราชธานีให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัด พิจารณาได้จากข้อมูลการศึกษาพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญของหน่วยงาน 2 หน่วยงานคือ สำนักธรณีวิทยา (2555) และกรมการท่องเที่ยว (2557) สำนักธรณีวิทยา ศึกษารวบรวม สำรวจและประเมินผลแหล่งธรณีวิทยาเพื่อกำหนดแหล่งอนุรักษ์ธรณีวิทยา จังหวัดอุบลราชธานี ด้านหนึ่งเป็นผลจากแนวคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายใต้ยุทธศาสตร์จังหวัดอุบลราชธานี และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ยุทธศาสตร์ของจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรแร่และการพัฒนาแหล่งอนุรักษ์ทางธรณีวิทยา ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2: การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ป่าไม้ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทางธรณีวิทยา ที่สำคัญหลายประการ อาทิ

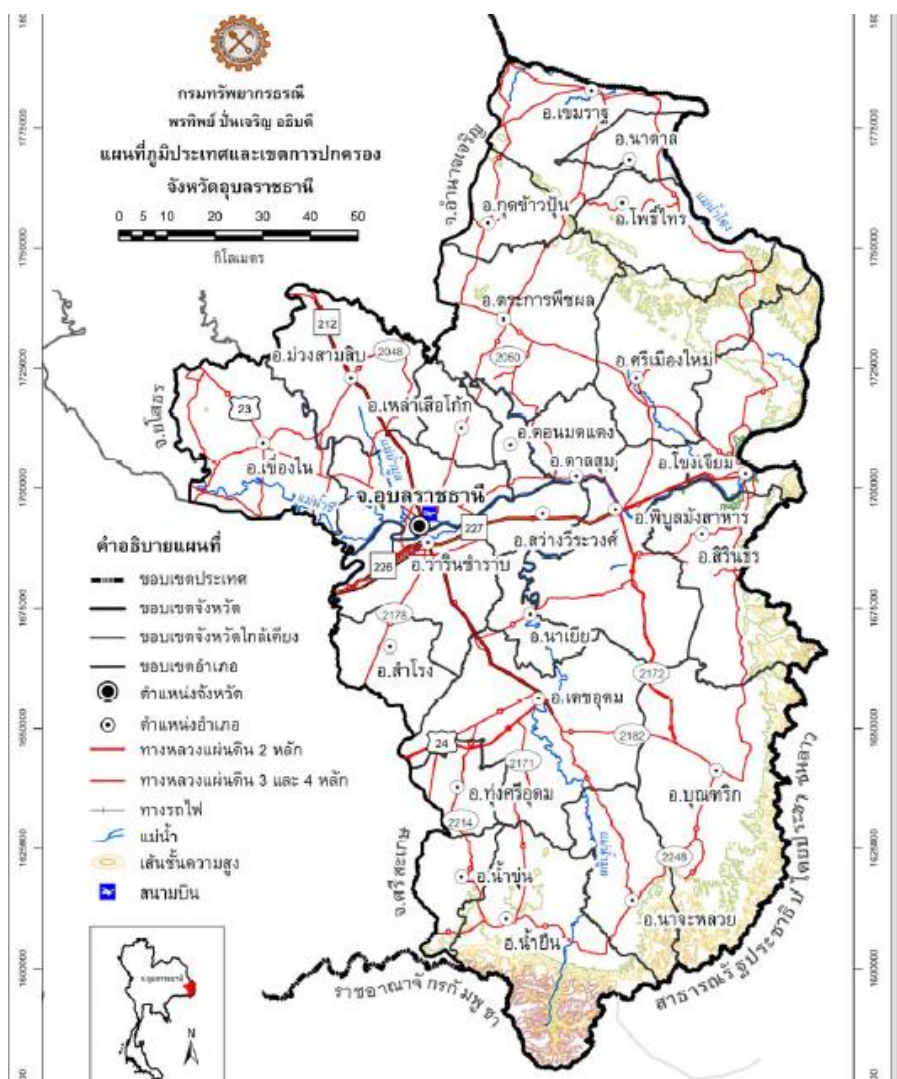
1) สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐและการใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้เกิดความชัดเจน เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริงและสามารถวางระบบการจัดการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2) จัดให้มีการคุ้มครองพื้นที่อนุรักษ์และระบบนิเวศที่เปราะบาง ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

3) สนับสนุนแนวทางการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเชิงอนุรักษ์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ การพัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง และส่งเสริมสิทธิชุมชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่าง สมดุลและยั่งยืน

4) ไม่ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าว จังหวัดอุบลราชธานีมีมติร่วมกัน เสนอพื้นที่บริเวณผาชัน สามพันโบก อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานีเพื่อจัดตั้งเป็นอุทยานธรณี โดยมีเป้าหมายด้านหนึ่งเพื่อพัฒนาเป็นมรดกโลกอีกแห่งของประเทศไทย ซึ่งหมายถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ด้วย หากสามารถพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวจนกลายเป็นมรดกโลกได้ ในปี พ.ศ. 2555 กรมทรัพยากรธรณีทำการสำรวจบริเวณผาชันและสามพันโบก อำเภอน้ำขุ่น และอุทยานแห่งชาติผาแต้ม อำเภอลืออำนาจ อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ และพื้นที่ใกล้เคียง แล้วประเมินแหล่งธรณีวิทยา พบว่า มีแหล่งที่มีคุณค่าทางวิชาการในระดับปานกลาง มีศักยภาพด้านการบริหารจัดการสูง จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย 1.ผาแต้ม ต.ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม 2.เสาเฉลียงยักษ์ ต.สำโรง อ.น้ำขุ่น 3.สามพันโบก ต.เหล่างาม อ.น้ำขุ่น (กรมทรัพยากรธรณี.2555) ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 2.50 พื้นที่แนวความคิดการจัดตั้งอุทยานธรณี จังหวัดอุบลราชธานี

(ที่มา: กรมทรัพยากรธรณี.2555)

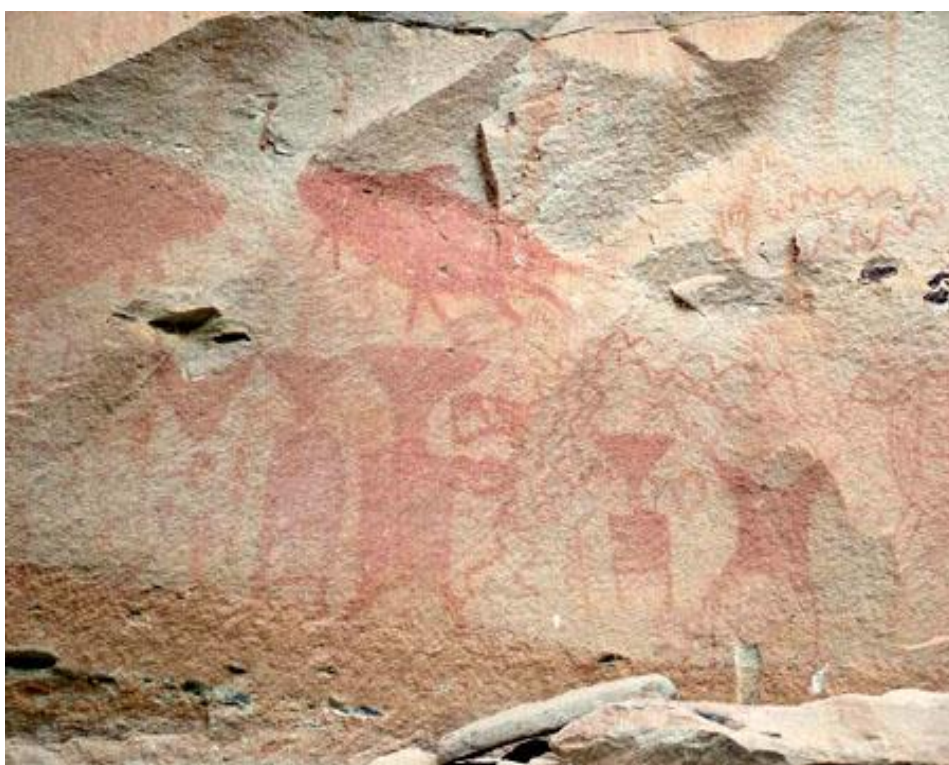
ภาพที่ 2.51 แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณจัดตั้งอุทยานธรณี (ที่มา: เทศบาลตำบลสำโรง)

ภาพที่ 2.52 เสาเฉลียงยักษ์ ตำบลสำโรง อำเภอนิโครธาร
(ที่มา: คณะวิจัยถ่ายภาพเมื่อ 10 มิถุนายน พ.ศ.2558)

ภาพที่ 2.53 สามพันโบก ตำบลเหล่างาม อำเภอโพธิ์ไทร
(ที่มา: คณะวิจัยถ่ายภาพเมื่อ 10 มิถุนายน พ.ศ.2558)

ภาพที่ 2.54 ผาแต้ม ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม
(ที่มา: คณะวิจัย.2556)

ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2558 จังหวัดอุบลราชธานีเดินทางขอจัดตั้งอุทยานธรณีผาชัน สามพันโบก ต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีเพื่อประกาศเป็นอุทยานธรณี ระดับประเทศ โดยจะมีการชี้แจงเตรียมความพร้อมใน 7 ประเด็น

1. ด้านการบำรุงรักษา โดยการจัดทำคู่มือเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กำหนด Buffer Zone ทั้งภายในและนอกเขตอุทยานฯ การใช้ประโยชน์ของพื้นที่
2. การบริหารจัดการศึกษา สร้างศูนย์การเรียนรู้
3. การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เพื่อศึกษาลักษณะทางธรณีวิทยาและนิเวศวิทยา
4. การเตรียมข้อมูลต้นทุนแหล่งธรณีวิทยา แนวทางการอนุรักษ์ธรณีวิทยา เพื่ออบรมและถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียน นักศึกษา ผู้นำเที่ยว ผู้นำชุมชน
5. เตรียมการกับเครือข่ายอุทยานธรณีระดับโลกกับบุคลากรด้านธรณีวิทยาและการอนุรักษ์ธรณีวิทยาของล้งกาวิประเทศมาเลเซีย
6. การจัดทำแผน 4 ปี ของจังหวัด เพื่อการบริหารจัดการธรณีผาชันสามพันโบก ซึ่งประกอบด้วย การจัดการความชัดเจนของขอบเขตอุทยานธรณีวิทยาและสถานภาพแหล่งธรณี การสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายอนุรักษ์อุทยานธรณีภาคประชาชน การส่งเสริมให้มีแผนการบริหารจัดการอุทยานธรณี การจัดตั้งอุทยานธรณีและการศึกษาวิจัยต่อเนื่องในพื้นที่

และ 7. การสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายอนุรักษ์อุทยานธรณีภาคประชาชน ซึ่งได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเตรียมข้อมูลให้แล้ว เสร็จภายในเดือนกรกฎาคม 2558 นี้ เพื่อจัดทำสรุปเตรียมชี้แจงต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในการพิจารณาต่อไป

การศึกษาบริบทพื้นที่ในปัจจุบันของคณะวิจัยพบว่า

- 1.จังหวัดกำลังจัดสร้างศูนย์บริหารจัดการศึกษา สร้างศูนย์การเรียนรู้ เส้นทางเข้าสู่สามพันโบก

ภาพที่ 2.55 แผนผังการจัดเส้นทางท่องเที่ยวบริเวณผาชัน สามพันโบก
(ที่มา: คณะวิจัยถ่ายภาพเมื่อ 10 มิถุนายน พ.ศ.2558)

2. ชุมชนบ้านผาชัน เตรียมความพร้อม มีการจัดประชุมคณะดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ขณะนี้จังหวัดได้ดำเนินการจัดทำป้ายรายละเอียดแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เชิญชาวบ้านและผู้นำเข้าประชุมในระดับจังหวัด เพื่อกำหนดแผนการพัฒนากการท่องเที่ยว

ภาพที่ 2.56 ผู้นำชุมชนในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวบริเวณผาชัน สามพันโบก
(ที่มา: คณะวิจัยถ่ายภาพเมื่อ 10 มิถุนายน พ.ศ.2558)

3. กรณีการเตรียมข้อมูลต้นทุนแหล่งธรณีวิทยา แนวทางการอนุรักษ์ธรณีวิทยา เพื่ออบรมและถ่ายทอดความรู้สู่ นักเรียน นักศึกษา ผู้นำเที่ยว ผู้นำชุมชน ได้มีการสำรวจเส้นทาง จัดทำรายงานระบบฐานข้อมูล แผนที่ GPS เพื่อบอกรายละเอียดของธรณีสัณฐานและแหล่งท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มทิศทางการพัฒนากการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี โดยพิจารณาจากแผนยุทธศาสตร์จังหวัด แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี(ททท.อุบลราชธานี) และคณะกรรมการภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุบลราชธานี(กรอ.จังหวัด) จะพบว่าหลายภาคส่วนต่างมุ่งพัฒนาให้จังหวัดอุบลเกิดมิติการท่องเที่ยวใหม่ ภายใต้ทรัพยากรที่จังหวัดตนเองมี คือ ทรัพยากรธรรมชาติทางธรณีวิทยา ซึ่งเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวในระดับสากล ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวระดับนานาชาติที่กำลังขยายตัว

นอกจากนี้ในปี พ.ศ.2557 การศึกษาโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้าน โดยมหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2557) ได้วิเคราะห์แผนพัฒนากการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี และชี้ให้เห็นจังหวัดอุบลราชธานีมีจุดแข็งด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงด้วย โดยเฉพาะการเชื่อมโยงไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านเช่น ลาว กัมพูชา และเวียดนาม โดยผลการศึกษาในครั้งนี้มีประเด็นสำคัญคือการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับแขวงจำปาสัก โดยวิเคราะห์ว่าแขวงจำปาสักคือศูนย์กลางของ สปป.ลาว ที่จะเชื่อมโยงไปยังแขวงต่างๆในลาวได้ ประกอบด้วยแขวงสาละวัน แขวงเซกอง และแขวงอัตปือ ซึ่งปัจจุบันจังหวัดอุบลราชธานีมีความสัมพันธ์ในด้านความร่วมมือเพื่อพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับรัฐและในภาคเอกชน

ดังเช่นผลการศึกษาภาคสนามของคณะวิจัยที่พบว่า จังหวัดอุบลราชธานี วิชุกร กุหลาบศรี (สัมภาษณ์.2558) ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานอุบลราชธานี กล่าวถึงจุดแข็งของการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีว่าเป็นเมืองใหญ่ มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากและเป็นเส้นทางที่จะเชื่อมต่อการท่องเที่ยวกับต่างประเทศเช่น สปป.ลาว กัมพูชา เวียดนาม ซึ่งปัจจุบันมีเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมทั้งสามประเทศเกิดขึ้นจำนวนมาก มีการลงทุนด้านการคมนาคมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวในตัวจังหวัดเองก็มีจุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนใคร มีเอกลักษณ์ เช่น ตะวันขึ้นที่ผาชะนะได หรือแหล่งหินธรรมชาติตามลำน้ำโขง แต่ก็มีจุดอ่อนของการท่องเที่ยวก็มีเช่นกัน เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ยังคงมีน้อย ในระดับจังหวัดแม้ยังคงมีแผนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่อย่างต่อเนื่องแต่ก็ยังมีความล่าช้าในการบูรณาการการทำงานร่วมกันน้อย เพราะต่างหน่วยงานต่างมีภาระงานเป็นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ โกวิท แสนสุข(สัมภาษณ์. 2558) หัวหน้าส่วนสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวถึงภาระงานของหน่วยงานของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวว่าได้รับหน้าที่ในการผลักดันพื้นที่ท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีให้เป็นมรดกโลกในด้านธรณีสัณฐาน อุทยานธรณี ว่าโดยหน้าที่ของหน่วยงานคือการสำรวจและวิเคราะห์คุณค่าของแหล่งธรณีวิทยา แต่ไม่สามารถนำมาพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวหรือทำเป็นทัวร์ได้

เมื่อพิจารณาแล้วผลการศึกษาพบประเด็นสำคัญด้านนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาดังนี้

1.ทั้ง 4 จังหวัดมีความพยายามผลักดันให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดตนเองชัดเจน มีโครงการต่อเนื่องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เช่น จังหวัดอำนาจเจริญกำลังสร้างพุทธรูทยาน จังหวัดอุบลราชธานีพยายามผลักดันให้มีมรดกโลกในจังหวัด เป็นต้น

2.การประสานงานของหน่วยงานในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดยังมีลักษณะขาดการบูรณาการแผนร่วมกัน กล่าวคือ แต่ละหน่วยงานจะทำงานตามภาระหน้าที่ตนเองในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งทำให้การดำเนินงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่อง

3.ความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชน มีลักษณะไม่สอดคล้องเป็นบางกรณี เช่น ผู้ประกอบการต้องการไปสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว ต้องรอภาครัฐในการประสานงานระดับรัฐ ซึ่งด้านหนึ่งมีความจำเป็นที่ต้องมีข้อตกลงเพื่อพัฒนาความร่วมมือ แต่ด้านหนึ่งผู้ประกอบการเห็นว่ามีเงื่อนไขการทำงานมากเกินไปทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ข้อเสนอของส่วนราชการภาครัฐและภาคเอกชน ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวคือการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย ซึ่งต้องมีกลไกกลางในการเชื่อมโยง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะสามารถเป็นกลไกกลางในการทำงานร่วมกันได้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

2.5 การขับเคลื่อนแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว

แขวงจำปาสัก

การเดินทางเข้าสู่แขวงจำปาสักในปัจจุบันสะดวกมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม นักท่องเที่ยวสามารถใช้บัตรประชาชนและหนังสือเดินทางแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ที่ด่านช่องเม็กซึ่งเป็นด่านตรวจคนเข้าเมืองของอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานีปัจจุบันมีระบบตรวจสอบเอกสารที่ทันสมัยรวดเร็ว เปิดทำการเวลา 08.00 - 18.00 น. ค่าใช้จ่ายฝั่งไทย ค่าทำบัตรผ่านแดนชั่วคราว คนละ 30 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายฝั่งลาว ค่าเหยียบแผ่นดิน สปป.ลาว คนละ 20 บาท ค่าธรรมเนียมท่องเที่ยวลาว คนละ 400 บาท ค่าธรรมเนียมรถ ค่าใช้ทาง คนละ 800 บาท ค่าประกันภัยรถ ประมาณคนละ 300 - 500 บาท ค่าใช้จ่ายขากลับ หากเกิน 16.00 น. ต้องเสียค่าล่วงเวลาที่ ตม. ฝั่งลาว คนละ 150 บาท ส่วนฝั่งไทย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ

ระยะทางจากด่านช่องเม็กไปถึงเมืองปากเซประมาณ 40 กิโลเมตร ลักษณะสำคัญของเมืองปากเซ มีประวัติศาสตร์เชื่อมโยงกับจังหวัดอุบลและภาคอีสาน มีสังคมประเพณีคล้ายคลึงกันทั้งด้านศาสนาวัฒนธรรมประเพณี ปัจจุบันมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในเมืองปากเซ อาทิ แหล่งท่องเที่ยวภูสำเห่ล้ำ เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่ตั้งของวัดภูสำเห่ล้ำ เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก ลักษณะเด่นคือนักท่องเที่ยวสามารถชมทิวทัศน์ของเมืองปากเซได้อย่างถนัดตา เนื่องจากเป็นภูที่สูงกว่าที่ตั้งเมือง สามารถมองเห็นสะพานเชื่อมเมืองโพนทองกับเมืองปากเซได้ชัดเจนเช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาในช่วงเย็นเพราะจะได้เห็นภาพสะท้อนของแสงอาทิตย์กับลำน้ำโขง ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวลาว ชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เป็นอย่างดี การเข้าถึงที่สะดวกเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่วัดสำเห่ล้ำมากขึ้น ปัจจุบันมีบริการรถตู้จากโรงแรมที่พัก นำส่งถึงที่วัดได้เลยในราคา 400-500 บาท นั่งได้ 5-7 ที่นั่ง

ภาพที่ 2.57 วัดภูสำเห่ล้ำ เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก

ในเมืองปากเซ มีการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว อาทิ ร้านอาหารตางริมลำน้ำโขงด้วย สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของลาวในด้านการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ตามลำน้ำโขง กล่าวคือ ในอดีตราว 3-4 ปีย้อนหนึ่งไป บริเวณริมฝั่งลำน้ำโขงที่เมืองปากเซ จะมีร้านอาหาร ชาวลาวเรียกว่า “ร้านกินดื่ม” ตั้งอยู่ทั่วไป บริการอาหาร เครื่องดื่มและดนตรี คาราโอเกะไว้บริการ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวลาวด้วยกันเอง แต่เมื่อคณะวิจัยลงพื้นที่ศึกษาครั้งนี้พบว่าทางการของแขวงได้รื้อร้านค้าต่างๆออกไป เพื่อปรับภูมิทัศน์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในการชมทิวทัศน์ลำน้ำโขงเป็นหลัก ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของเมืองปากเซที่สำคัญ ดังจะพบว่ามีการตั้งโรงแรมสำคัญๆไว้ริมฝั่งน้ำโขงจำนวนมาก มีโรงแรมสำคัญๆ เช่น โรงแรมจัมปาสักพลาซ่า โรงแรมจัมปาสักแกรนด์ โรงแรมปากเซโอเทล เป็นต้น ราคาเริ่มต้นที่พัสดั้งแต่ 1,000 บาทขึ้นไป ส่วนโรงแรมราคาเริ่มต้นตั้งแต่ 500 บาท ก็มี อาทิ เช่น โรงแรมดอกคูณ โรงแรมเพชรไพลิน เป็นต้น

ในตัวเมืองปากเซมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ อาทิ ตลาดสดดาวเรือง เป็นตลาดขายสินค้าทั่วไปของพ่อค้าแม่ค้าชาวลาว ชาวเวียดนามนำสินค้าเช่นเครื่องใช้ไฟฟ้า ผ้าถุง โทรศัพท์มือถือ เครื่องเงิน มาวางขายในราคาที่ต้องรองกันไต่ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ตลาดนี้จะอยู่ในโปรแกรมการท่องเที่ยวลาวใต้ของหลายบริษัททัวร์ นอกจากเที่ยวตลาดแล้ว นักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งจะสนใจท่องเที่ยววัดสำคัญๆในเมืองปากเซ อาทิ วัดหลวงปากเซ เป็นวัดดั้งเดิม สร้างเมื่อ 2478 มีความสำคัญตรงที่เป็นวัดที่เก็บอัฐิของราชวงศ์จำปาสักหลายท่าน

ภาพที่ 2.58 วัดหลวงปากเซ

ปัจจุบันแขวงจำปาสักดำเนินนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวตามนโยบายรัฐบาลกลางเนื่องจากเป็นประเทศสังคมนิยม กล่าวคือ การบริหารจัดการในด้านต่างๆของ สปป.ลาว จะขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลาง ข้อมูลกิจกรรมต่างๆต้องได้รับการอนุมัติจากพรรค แม้กระทั่งยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของแต่ละแขวงใน สปป.ลาว การที่แขวงจะดำเนินการพัฒนาด้านใด จำเป็นต้องเสนอตามลำดับขั้นตอนและต้องได้รับการอนุมัติในส่วนกลางจึงจะสามารถดำเนินการได้(รองหัวหน้าฝ่ายการท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก.สัมภาษณ์.2558)

อย่างไรก็ตามในส่วนของแขวงเองก็ได้มีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของแขวงตนเองไว้ทุกครั้ง ก่อนที่ประเทศจะประกาศแผนพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี แต่ละแขวงจะเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของแขวงตนเอง เข้าสู่การประชุมพรรค ดังเช่นแขวงจำปาสักก็เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในหลายแห่ง ซึ่งส่วนใหญ่คนไทยจะรับรู้และมาเที่ยวเป็นประจำ เช่น ดาดต่างๆ (น้ำตก) ปัจจุบันเริ่มดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านชนเผ่าหลายหมู่บ้านขึ้น โดยให้ชาวบ้านเป็นคนจัดเก็บค่าเข้าชมเอง เช่น หมู่บ้านเผ่าละเวน ที่เมืองปากซอง เป็นต้น

ภาพที่ 2.59 รองหัวหน้าฝ่ายการท่องเที่ยว แขวงจำปาสัก

ปัจจุบันแขวงจำปาสักได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานความร่วมมือระหว่างประเทศหลายหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เช่น การพัฒนาไกด์นำเที่ยว การพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยว เช่น ADB สนับสนุนการพัฒนาอาชีพทอผ้าที่หมู่บ้านสะพาย และจัดให้นักท่องเที่ยวไปเที่ยว นอกจากนี้ยังสนับสนุนการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น หมู่บ้านเกียดโจ้ง ที่เป็นหมู่บ้านชนเผ่าส่วย มีการนำช้างมาบริการนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดสร้างป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เช่นการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่บ้านโขง สี่พันดอน น้ำตกตาดเยื่อง น้ำตกหลี่ผี(ตำรวจท่องเที่ยว แขวงจำปาสัก.สัมภาษณ์.2558)

ภาพที่ 2.60 เวทีย่อยแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก
กับฝ่ายตำรวจท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาถึงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว พบว่าแขวงมีจุดเน้นเพื่อลดความยากจน กระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่น พร้อมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

การศึกษาครั้งนี้พบว่า รัฐบาลลาวโดยแขวงจำปาสัก มอบบทบาทให้กับนายบ้าน ในการเก็บค่าเข้าชมหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันลักษณะหมู่บ้านท่องเที่ยวของแขวงจำปาสัก ยังคงมีลักษณะดั้งเดิมไม่ได้ปรับเปลี่ยนแปลงอะไรของหมู่บ้าน ซึ่งผู้ประกอบการการท่องเที่ยวซึ่งจัดนำเที่ยวลักษณะนี้ชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญว่า

“ลักษณะความดั้งเดิมอย่างนี้ เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวกลุ่มยุโรป เพราะเป็นลักษณะการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่แท้จริงไม่ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไร”(คำสอน.สัมภาษณ์.2558)

ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ เป็นจุดเด่นของการจัดการท่องเที่ยวของแขวงจำปาสัก ที่ถือว่าสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว รวมทั้งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของแขวงด้วย ดังเช่นข้อมูลจากเอกสารแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของแขวงที่กำหนดให้แขวงต้องรักษาความดั้งเดิมของหมู่บ้านไว้เพื่อการท่องเที่ยว(รองหัวหน้าฝ่ายการท่องเที่ยว.ฝ่ายการท่องเที่ยวของแขวงจำปาสัก.2558)

ภาพที่ 2.61 การเก็บค่าเข้าชมหมู่บ้านโดยชาวบ้านในหมู่บ้านของลาว

อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวของแขวงจำปาสัก ยังคงชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลมีข้อจำกัดด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในหลายด้าน ประกอบด้วย

1.ด้านงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาพบว่าในแขวงจำปาสัก มีลักษณะปัญหาด้านการท่องเที่ยวคือขาดงบประมาณในการพัฒนา จึงนำมาซึ่งเป็นหา คือ ปัญหาด้านการคมนาคม เส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวยังมีความเห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยังคงเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง การสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกมีการให้งบประมาณเป็นโครงการ เมื่อสิ้นโครงการ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นก็หมดสิ้นลง

2.ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว พบว่าแขวงจำปาสักมีการพัฒนานักศึกษาด้านการท่องเที่ยว ที่มหาวิทยาลัยจำปาสัก แต่ยังคงเป็นระดับปริญญาตรี และโดยภาพรวม มหาวิทยาลัยจำปาสักมุ่งเน้นพัฒนาด้านการเกษตร การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในสถานศึกษายังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น ดังเช่นข้อมูลจากนักศึกษามหาวิทยาลัยจำปาสัก

“แนวทางการศึกษาของลาวเราก็จะแบ่งเขต อย่างหลวงพระบางก็จะเน้นเรื่องการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์หลักๆก็คือเรื่องท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยจำปาสักก็จะเน้นเรื่องการเกษตร ที่จริงที่จำปาสักก็มีแหล่งท่องเที่ยวเหมือนกัน แต่เขาจะส่งเสริมเรื่องเกษตรมากกว่า” (นักศึกษาสาขาการท่องเที่ยว.มหาวิทยาลัยจำปาสัก.สัมภาษณ์.2558)

ภาพที่ 2.62 นักศึกษาด้านการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยจำปาสัก

3.ด้านความร่วมมือกับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในแขวง พบว่า รัฐจะเป็นผู้กำกับนโยบาย ควบคุมการเก็บรายได้ ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว เนื่องจากแขวงจำปาสักเป็นแขวงที่สามารถนำรถส่วนตัวที่ผ่านการขอ Passport รถยนต์ผ่านเข้ามาได้ ดังนั้นบทบาทสำคัญของรัฐอีกประการคือการดูแลความปลอดภัย ซึ่งการใช้รถยนต์ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะใช้รถยนต์ (ตำรวจท่องเที่ยว.แขวงจำปาสัก.สัมภาษณ์2558)

4.ด้านการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของแขวงจำปาสัก ยังอยู่ในกลุ่มเอเชีย โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวไทย ในการประชาสัมพันธ์ปัจจุบันเครือข่ายผู้ประกอบการท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก ได้มีการพัฒนาฐานข้อมูลและพัฒนาเว็บไซต์ เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของแขวง โดยได้จ้างผู้ผลิตเว็บไซต์จากกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันทางแขวงจำปาสักได้เข้ามาสนับสนุนและได้ตกลงกันให้เพิ่มการทำเว็บไซต์ให้กับอีก 3 แขวง คือ สาละวัน เซกองและอัตปือ โดยให้แต่ละแขวงเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่อยากประชาสัมพันธ์มาให้แขวงจำปาสักรวบรวมเพื่อทำการประชาสัมพันธ์ แต่การดำเนินการก็ยังคงมีปัญหาด้านงบประมาณและฐานข้อมูลที่ยังรวบรวมไม่สมบูรณ์

การดำเนินการของภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก

ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของเอกชนของแขวงจำปาสัก มีลักษณะสำคัญคือ เอกชนต้องดำเนินการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ดังกรณีการพัฒนากิจการกรมการท่องเที่ยวที่ภาคเอกชนเองต้องหาเครือข่ายเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยว ดังเช่น ปัจจุบันมี ADB เข้ามาช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ แต่เอกชนเองก็ต้องมีโครงสร้างในการรองรับงบประมาณ ซึ่งในแขวงจำปาสัก ภาคเอกชนได้เริ่มตั้งโครงสร้างคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว (เหมือนสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวของไทย) การทำงานเน้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของแขวง ควบคู่กับภาครัฐ ด้านหนึ่งก็ต้องขออนุญาตรัฐและพึงพารัฐด้วย แต่บทบาทสำคัญในการดำเนินงานคือภาคเอกชน

“ปัจจุบันในแขวงจำปาสักมีการตั้งสภาส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีภาครัฐกิจและภาครัฐมาร่วมกันอยู่ในสภานี้ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของแขวง แล้วก็กำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของแขวงนั้นๆว่าเราจะพัฒนาตัวไหน อันนี้คือ ADB จะสนับสนุนโดยผ่านสภาตัวนี้ด้วย” (ผู้บริหารโรงแรมจำปาสัก.สัมภาษณ์.2558)

ภาพที่ 2.63 ผู้บริหารโรงแรมจำปาสัก

บทบาทในปัจจุบันคือการร่วมประชุมเครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่าง เช่น กับสมาคมผู้ประกอบการจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้มีการประชุมหลายครั้งแล้ว เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกัน ปัจจุบันมีการตกลงระหว่างผู้ประกอบการ การท่องเที่ยวของแขวงจำปาสักและผู้ประกอบการการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีว่าจะพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ ร่วมกัน ซึ่งทั้งสองฝ่ายเคยเดินทางสำรวจเส้นทาง R15 (อุบล – จำปาสัก – สาละวัน) เพื่อสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวไทย-ลาว-เวียดนาม

นอกจากนั้นสภาพส่งเสริมการท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก ยังมีการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยว ไทย-ลาว-กัมพูชา-เวียดนาม เพื่อเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่าง 4 ประเทศนี้ ซึ่งปัจจุบันแขวงจำปาสักได้กำหนดให้เมืองปากซอเป็นจุดกึ่งกลางในการเชื่อมต่อลาว 4 แขวงไปยังเวียดนาม ซึ่งหมายถึงการเชื่อมโยงจังหวัดอุบลราชธานีและประเทศกัมพูชาเข้าด้วยกันได้ด้วย ปัจจุบันแขวงจำปาสักได้พัฒนาเมืองปากซอให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ด้านหนึ่งของเมืองปากซอ มีการให้เช่าที่ดินเพื่อพัฒนาให้เป็นสถานที่สร้างเป็นที่อยู่ของสูงอายุชาวจีน ด้านหนึ่งให้เช่าที่ดินเพื่อทำการผลิตผลผลิตทางการเกษตร มีผู้เช่าเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทย

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเมืองปากซอ แขวงจำปาสัก

เมืองปากซอ ตั้งอยู่ในที่ราบสูง “บอละเวน” (Bolaven Plateau) เป็นส่วนหนึ่งของเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก คำว่า “บอละเวน” เป็นชื่อของชนเผ่าละแว หนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยอยู่บนที่ราบสูงแห่งนี้บอละเวน ถือเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ รายล้อมด้วย ตาด หรือน้ำตกต่างๆมากมาย ในยุคที่ฝรั่งเศสเข้าไปปกครองลาว พวกเขาถึงกับเรียกพื้นที่ตรงนี้ว่า “แผ่นดินทองคำ” เพราะนอกจากเป็นแหล่งผลิตพืชพันธุ์ทางการเกษตรชั้นดีแล้ว สภาพภูมิประเทศยังเหมาะสมกับการเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้อย่างดีเยี่ยม ส่วนคนลาวนั้นจะเรียกขานปากซออีกชื่อหนึ่งว่า “ภูเทวดา” ซึ่งอธิบายถึงคุณค่า ของสภาพพื้นที่ที่เปรียบเหมือนมีเทวดาคอยช่วยเหลือพืชผลเช่นกัน

นอกจากความสมบูรณ์ของดินแล้ว ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง ความชื้นสูงและฝนชุก ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกที่สวยงามอยู่มากในพื้นที่ บอละเวนจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกสถานที่หนึ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นอันดับต้นๆ ของลาวด้วย ซึ่งปัจจุบันแขวงจำปาสักได้กำหนดให้เมืองปากซอเป็นเมืองศูนย์กลางการเชื่อมโยง 4 แขวงลาวได้ (เซกอง อັตปือ สาละวัน) ไปสู่กัมพูชาและเวียดนาม

ภาพตาดต่างๆ (น้ำตก)	ชื่อท้องถิ่น
	ตาด 7 ชั้น (ชั้นที่ 1)
	ตาด 7 ชั้น (ชั้นที่ 2)
	ตาด 7 ชั้น (ชั้นที่ 4-5-6-7)
	ตาดช้าง

	ตาดแม่เอี้ยะ
	ตาดหนองหินขาว
	ตาดตาลคู่
	ตาดอีตุ้
	ตาดเลาะ

ที่มา:คณะวิจัยสำรวจพื้นที่แขวงสาละวัน แขวงจำปาสักและเมืองปากซอง(26/8/2558)

นอกจากนี้ เมืองปากซองบอละเวน ยังเป็นแหล่งปลูกกาแฟชั้นดี เพราะมีพื้นที่ดินที่อุดมด้วยแร่ธาตุ จากการเป็นพื้นที่ภูเขาไฟเก่าที่ดับสนิทไปแล้ว และอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลกว่า 1,000-1,350 เมตร กาแฟเป็นพืชซึ่งนำเข้ามาเผยแพร่โดยชาวฝรั่งเศสสมัยเข้ามาปกครองลาวในอดีต พร้อมกับใช้เมืองปากซองเป็นเมืองตากอากาศ และเหลือทิ้งวัฒนธรรมนี้ไว้ ทำให้บอละเวนเป็นแหล่งปลูกกาแฟเป็นอาชีพหลักของชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ รวมถึงนายทุนที่เข้ามาจับจองพื้นที่ ปลูกกาแฟเพื่อการค้า ความสมบูรณ์ของพื้นที่ทำให้การปลูกกาแฟที่บอละเวน ไม่ต้องการการดูแลอะไรนอกจากการปลูก และเก็บเกี่ยว ไม่ต้องรดน้ำใส่ปุ๋ย เพราะดินดีและฝนชุก ด้วยความชื้นที่สูง ป่าไม้เยอะ ฝนชุก ทำให้ที่นี่มีแค่ 2 ฤดู หนาว 6 เดือน ฝน 6 เดือน ต่างจากสภาพอากาศทั่วไปในลาวที่จะมี 2 ฤดูเหมือนกันแต่เป็นฤดูฝนกับฤดูแล้งเท่านั้น

ความสมบูรณ์ของดินและฝนของที่นี่มากถึงขนาดที่ชาวบ้านยืนยันว่าเอาเมล็ดพันธุ์อะไรโยนลงดินก็งอกได้เอง พืชผักต่างๆ ที่จำหน่ายในตลาดของเมืองปากซองก็ล้วนมาจากบริเวณนี้ที่เรียกว่า “ดงบอละเวน” ชาวบ้านที่อาศัยในดงบอละเวนทุกบ้านจึงมีต้นกาแฟปลูกทิ้งไว้ข้างบ้านเป็นสัญลักษณ์ถ้วนหน้า เรียกว่าถ้าเป็นคนปากซองต้องมีต้นกาแฟอยู่ข้างบ้าน

ภาพที่ 2.64 ต้นกาแฟของชาวลาวเมืองปากซอง แขวงจำปาสัก

นอกจากผู้ผลิตกาแฟรายใหญ่ของ สปป.ลาวอย่างดาวคอฟฟี่ของดาวเฮือง ลิดดิง และ Sinouk ของสี่สะพาน สีส สมบัติ ที่มีไร่กาแฟในบริเวณนี้ ปัจจุบันเริ่มมีนักธุรกิจจากไทยเข้าไปเป็นเจ้าของไร่กาแฟขนาดใหญ่ในบอละเวนเพื่อเตรียมธุรกิจไว้รอรับการเปิดตัวของเออีซีในปี 2558 แล้วจำนวนหนึ่ง อาทิ กลุ่มทุนใหญ่อย่างไทยเบฟและพันธมิตร รวมถึงเข้าไปซื้อกิจการรีสอร์ทหรูในพื้นที่ เพราะเล็งเห็นโอกาสและ ศักยภาพทางเศรษฐกิจ

ความสมบูรณ์ของพื้นที่ทำให้ธุรกิจกาแฟลาวสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้วยการส่งออกเมล็ดกาแฟภายใต้จุดขายของการเป็นกาแฟออร์แกนิก มีการขอใบรับรองว่าเป็นกาแฟที่ปลูกโดยวิถีธรรมชาติ ไม่ใช่ปุ๋ยและสารเคมีใดๆ ในการส่งสินค้าสู่ตลาด ทำให้จำหน่ายได้ราคาในตลาดใหญ่ อย่างสหภาพยุโรป (อียู) สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น

เมืองปากซอง บริเวณนี้ การปลูกกาแฟลาว ยังมีข้อได้เปรียบจากสิทธิประโยชน์ทางการค้าอื่นๆ ด้วยเช่นการเป็น 1 ใน 48 ประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Countries-LDCs) ที่ได้สิทธิพิเศษยกเว้นภาษีและไม่มีการกำหนดโควตาสินค้านำเข้า ทุกประเภทภายใต้โครงการEverything But Arm (EBA) จากสหภาพยุโรป รวมถึงการนำเข้ากาแฟจากลาวภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) จากข้อตกลงเดิมกาแฟจัดอยู่ในหมวดบัญชีสินค้าอ่อนไหวที่มีการเก็บภาษีเพื่อปกป้องเกษตรกรภายในประเทศ ภายใต้ข้อตกลงใหม่ก็มีกำหนดระยะเวลาชัดเจนว่าจะไม่มีการเก็บภาษีหรือเหลือร้อยละ 0 ภายในปี 2558 อีกด้วย การลงทุนปลูกกาแฟของกลุ่มทุนไทย จึงถือเป็นการรุกของภาคเกษตร เพื่อรับมือการเปิดอาเซียนที่สร้างข้อได้เปรียบจากการเข้าถึงพื้นที่แหล่งผลิตที่มีศักยภาพ

ในแง่ชื่อเสียงจากแหล่งผลิตกาแฟ จากแหล่งปลูกที่มีชื่อเสียงเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดินที่ให้ผลผลิตดีและเป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มขยายการผลิตได้อีกมากขึ้น ก็ยังทำให้กาแฟลาวมีข้อได้เปรียบในการแข่งขันมากขึ้นเมื่อเทียบกับผู้ผลิตจากที่อื่นๆ ในอาเซียนด้วยกัน และมีชื่อเสียงในตลาดโลกมากกว่ากาแฟจากไทย โดยเฉพาะมีความได้เปรียบในแง่ต้นทุน การผลิตที่ถูกกว่าเพราะประหยัดทั้งค่าปุ๋ยและสารเคมี ค่าแรงงาน แต่ได้ผลผลิตต่อไร่สูง

ความโดดเด่นของพื้นที่ทำให้เกิดพืชเศรษฐกิจเช่นกาแฟลาวนี้ ด้านหนึ่งส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวในบริเวณนี้ด้วย เนื่องจากเขตเมืองปากซองเป็นพื้นที่สูงจึงมีตาดหรือน้ำตกจำนวนมาก แห่งที่มีชื่อเสียงมาก ได้แก่ ตาดผาน ตาดเอียง ตาดผาส่วม น้ำตกเหล่านี้แม้จะอยู่ในที่สูงแต่ก็อยู่ไม่ไกลจากเขตเมืองปากซอง ทั้งยังเป็นแหล่งรวมของพันธุ์ไม้ป่าที่สมบูรณ์ บางพันธุ์กลายเป็นพันธุ์ไม้หายากในไทยแล้ว เช่น กล้วยไม้ที่ขึ้นในที่อากาศเย็นของภูสูงตระกูลต่างๆ และพืชตระกูลเฟิร์น ฯลฯ แต่ที่นี้หาได้ง่าย

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของเอกชนที่เมืองปากซอง

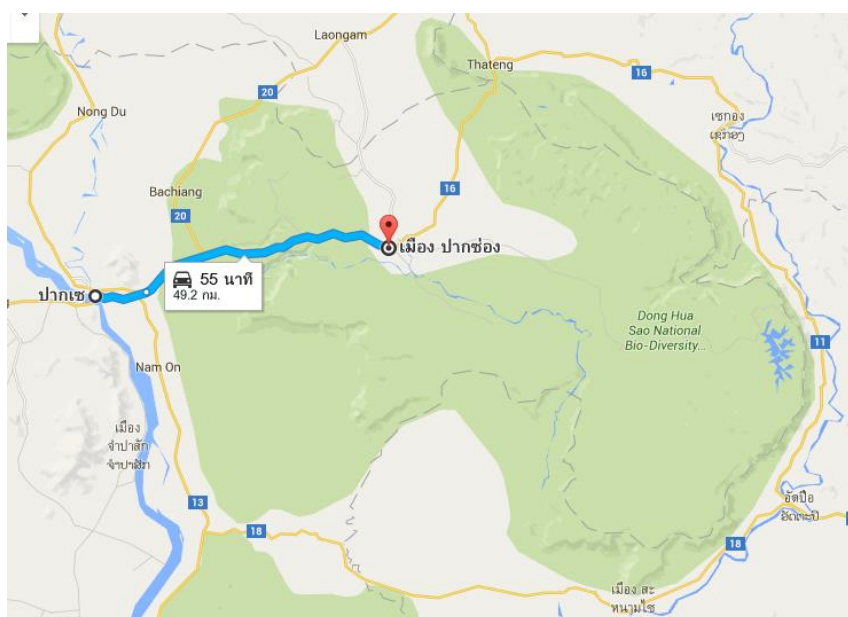
ดังที่ได้นำเสนอบริบททั่วไปพอสังเขปของเมืองปากซองในเบื้องต้น การศึกษาพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในลาว ด้านหนึ่งรัฐบาลให้การสนับสนุน จัดโครงการพัฒนา กำหนดเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งอำนาจเด็ดขาดอยู่ที่การตัดสินใจของพรรครัฐบาล ดังจะพบว่าเขตเมืองปากซองคือแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญของ สปป.ลาว ในด้านลาวได้โดยหวังให้เกิดการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ขณะเดียวกันก็หวังให้เกิดการขยายตัวในกลุ่มนักท่องเที่ยวเดิมด้วย ซึ่งก็คือกลุ่มนักท่องเที่ยวไทย ดังเช่นการให้ข้อมูลของเจ้าของโรงแรมภูเทวดา ซึ่งเป็นโรงแรมขนาดใหญ่ของเมืองปากซอง มีห้องรับรองจำนวนกว่า 50 ห้อง มีห้องประชุม ห้องอาหาร ห้องจัดเลี้ยง เพื่อรองรับกลุ่มท่องเที่ยวได้มากกว่า 200 คน ให้ข้อมูลถึงการดำเนินธุรกิจว่า

“ในเขตการท่องเที่ยวลาวได้ในปัจจุบัน ยังคงต้องพึ่งพารายได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศไทย เพราะสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมากที่รัฐบาลพัฒนา มุ่งพัฒนาสำหรับนักท่องเที่ยวไทย โดยเฉพาะในเขตเมืองปากซองการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่แขวงให้ความสำคัญคือการพัฒนา น้ำตก หมู่บ้านชนเผ่า และคนมาเที่ยวก็คนไทย และมาพักที่นี้ก็เพียงบางโปรแกรม แต่เมืองปากซองก็จำเป็นต้องมีโรงแรมที่พัก เช่นที่โรงแรมภูเทวดาของตนเองก็มีกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักๆ คือคนไทย”(เจ้าของโรงแรมภูเทวดา.เมืองปากซอง.สัมภาษณ์.2558)

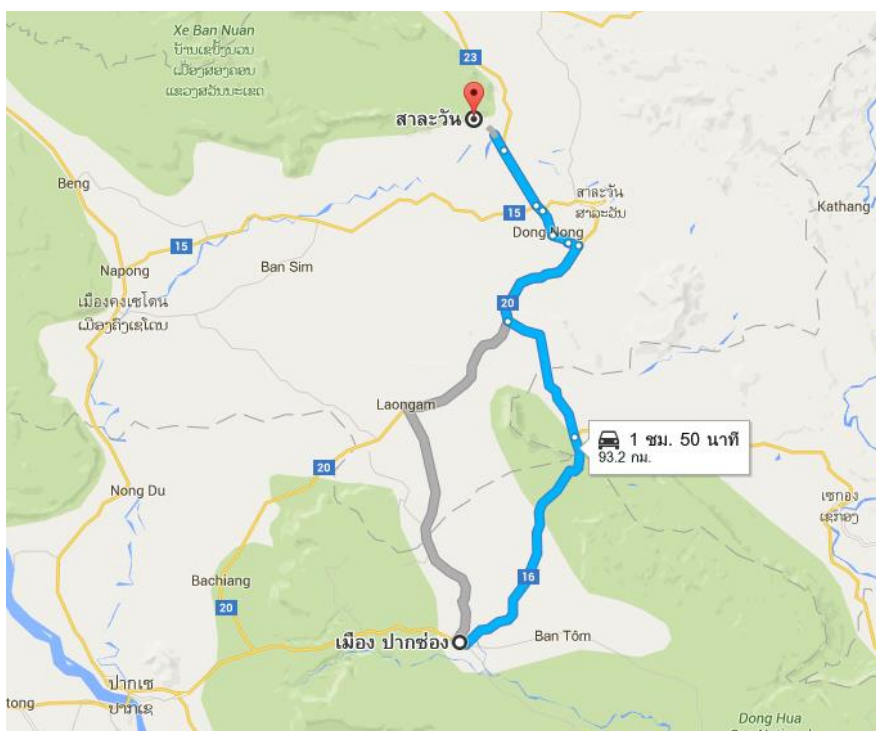

ภาพที่ 2.65 เจ้าของโรงแรมภูเวระณ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงการพัฒนากการท่องเที่ยวของ สปบ.ลาว กรณีศึกษาจากเมืองปากซ่องนี้ จะพบลักษณะสำคัญสอดคล้องกับการให้ข้อมูลของฝ่ายผู้ประกอบการในสภาพพัฒนากการท่องเที่ยวของแขวง กล่าวคือ ด้านหนึ่งของการพัฒนากการท่องเที่ยวเกิดจากการพัฒนาของเอกชน หรือผู้ประกอบการ เช่นกรณีศึกษาการจัดการท่องเที่ยวของคำสอน สุวันนาศิริ อดีตไกด์นำเที่ยว ที่เคยทำงานร่วมกับบริษัททัวร์ต่างประเทศ ปัจจุบันเป็นเจ้าของกิจการการท่องเที่ยว Jeep Tour In Coffee Trail ในเขตภูเพียงบริเวณเมืองปากซ่อง เขตพื้นที่การจัดการท่องเที่ยวของ Jeep Tour In Coffee Trail ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ภูเขาไฟเก่า เป็นพื้นที่ปลูกกาแฟและมีน้ำตกจำนวนมาก ปัจจุบันได้รับการจัดสรรที่ดินจากรัฐเพื่อปลูกกาแฟ ขณะเดียวกันได้นำประสบการณ์การทำทัวร์มาปรับใช้เพื่อหารายได้เพิ่ม จนปัจจุบันเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวผจญภัย

ภาพที่ 2.66 เขตพื้นที่การจัดการท่องเที่ยวของ Jeep Tour In Coffee Trail ที่ราบสูงบ่อลิเวน เมืองปากซ่อง (ที่มา: คณะวิจัย.2558)

ภาพที่ 2.67 แผนที่การเชื่อมเส้นทางท่องเที่ยวของลาวจากเมืองปากซ่องไปสาละวัน

ภาพที่ 2.68 ผู้ประกอบการท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก (คำสอน สุวันนาศิริ) และคณะวิจัย

การบริการการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วย

1. Jeep Tour

2. ชมสวนกาแฟและวิถีชีวิตชาวสวนกาแฟ

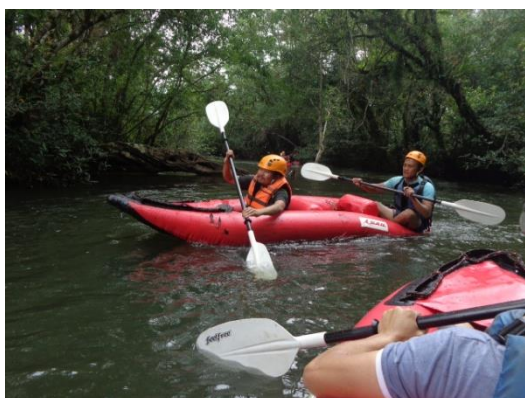
3. การบริการพักค้างแรมแคมป์

4. ชมหมู่บ้านวัฒนธรรม

ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ปัจจุบันกำลัง Jeep Tour In Coffee Trail เริ่มขยายลักษณะการท่องเที่ยวไปสู่การผจญภัยล่องแก่ง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก Discovery Indochina แขวงคำม่วน มาร่วมสำรวจและกำลังจะพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่

ด้านการสนับสนุนจากรัฐ คำสอนให้ความเห็นว่า “รัฐยังไม่ได้ให้การสนับสนุน ตนเองทำก่อน จนเมื่อมั่นใจแล้วจึงจะขอการสนับสนุนจากรัฐ” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการขับเคลื่อนแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ที่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิม แต่ไม่มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ดังนั้นจึงพบว่าบทบาทการพัฒนาการท่องเที่ยวใหม่ใน สปป.ลาวจะเป็นของเอกชนเสียส่วนใหญ่

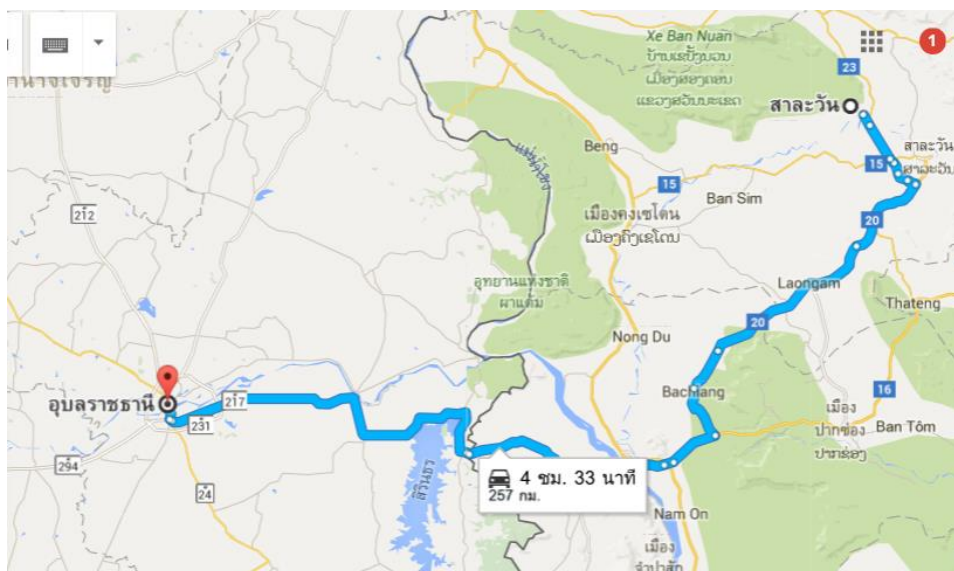
การดำเนินการท่องเที่ยวของเมืองปากซอง เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นบทบาทของเอกชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในลาวอย่างชัดเจน ดังเช่นกรณีท่านคำสอน ที่ใช้ประสบการณ์ของตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานด้านการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวของท่านคำสอนเป็นส่วนหนึ่งของการหารายได้เข้ารัฐด้วย หากแต่ไม่ได้ถูกจัดการทั้งระบบ จึงถือว่าผู้ประกอบการมีอิสระพอสมควรในการจัดการท่องเที่ยวในลาว ดังจะพบว่าท่านคำสอนสามารถพานักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆได้ แต่ต้องเสียค่าบัตรผ่านให้กับผู้ดูแลชุมชนนั้นๆ บทบาทสำคัญของผู้ประกอบการจึงเป็นทั้งผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประสานงานเพื่อหานักท่องเที่ยวมาเที่ยว ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ที่ต้องบริหารจัดการทริปการท่องเที่ยวทั้งตลอดเส้นทางให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจด้วย ซึ่งผลจากการศึกษาพื้นที่ท่องเที่ยวของท่านคำสอนเป็นข้อยืนยันหนึ่งในกรณีการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวที่สำคัญ

ภาพที่ 2.69 บทบาทผู้ให้ข้อมูลสำคัญของผู้ประกอบการท่องเที่ยวในลาว

แขวงสาละวัน

การเดินทางไปแขวงสาละวัน สามารถเดินทางได้อย่างสะดวก ตามเส้นทางสาย 20 จากแขวงจำปาสัก ตามเส้นทางการเดินทางมีลักษณะที่ราบและภูเขาบ้าง แต่ไม่สูงมากลักษณะเหมือนเส้นทางเดินทางในประเทศลาวกลางและลาวใต้ เช่น คำม่วน สหวันนะเขต และจำปาสัก การเดินทางจากอุบลราชธานีหากคำนวณโดยใช้โปรแกรม Google Map มีระยะทางราว 257 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางราว 4 ชั่วโมง สาละวันเป็นเมืองที่ยังไม่เจริญเท่ากับจำปาสัก

ภาพที่ 2.70 แผนที่จากอุบลราชธานีถึงแขวงสาละวัน

สาละวันเป็นแขวงที่ยังไม่เจริญเท่ากับคำม่วน สะหวันนะเขตและจำปาสัก สาเหตุหนึ่งเพราะเป็นแขวงที่มีพื้นที่ลึกเข้าไป ไม่ได้เป็นแขวงที่มีอาณาเขตติดกับจังหวัดสำคัญ ในเอกสาร “ท่องเที่ยวลาว” โดยกระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวของลาว ให้ข้อมูลว่าแขวงสาละวันมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ อาทิ น้ำตกตาดเลาะ ตั้งอยู่บ้านแสนวัง ห่างจากแขวงไป 31 กม.ค้นพบเมื่อปี 1985 และเปิดให้ชมอย่างเป็นทางการเมื่อปี 1990 น้ำตกเทวดา ห่างจากเส้นทางสาย 20 ราว 19 กม. ค้นพบเมื่อปี 2007 และเปิดให้เข้าชมท่องเที่ยวในปี 2009 น้ำตกตาดสูง เปิดให้ชมในปี 2004 ส่วนหัตถกรรมพื้นบ้าน แขวงสาละวันนำเสนอผ้าแพรบ้านห้วยหุบ ตั้งอยู่ห่างจากแขวงประมาณ 10 กม.

แขวงสาละวันได้เริ่มจัดกิจกรรมขายสินค้าร่วมกับผู้ประกอบการของจังหวัดอุบลราชธานี โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 15-21 พฤศจิกายน 2558 เป็นการจัดกิจกรรมการแสดงสินค้าควบคู่ไปกับการจัดการกิจกรรมทำนุบำรุงด้านศาสนาโดยจัดกฐินพระราชทานร่วมกับชาวไทยในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558 กิจกรรมทั้งสองดังที่คณะวิจัยได้ยกตัวอย่างมาสะท้อนถึงความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการของไทยและลาวเป็นอย่างดี กล่าวคือ การจัดงานครั้งนี้ เอกชนในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นผู้ประสานงานหลัก นำเอาผู้ประกอบการจำนวน 15 ราย เข้าไปขายสินค้าที่แขวงสาละวัน มีข้อตกลงกันว่าผู้ขายต้องนำอุปกรณ์ไปเอง เช่นผ้าคลุมสินค้า ป้ายราคาต้องเป็นภาษาลาวหรือภาษาอังกฤษ เตรียมอุปกรณ์เครื่องนอนไปเอง การสมัครเข้าร่วมงานต้องเสียเงินบูทละ 7,000 บาท ขนาดของบูทคือ 2x3 เมตร ค่าเช่าโต๊ะ เก้าอี้ 80 บาท ค่าไฟหากใช้เกิน 2 จุด คือจุดละ 80 บาท

ภาพที่ 2.71 น้ำตกตาดเลาะแขวงสาละวัน

กรณีตัวอย่างการจัดกิจกรรมนี้สะท้อนในมิติด้านการท่องเที่ยวในแขวงสาละวันด้วย เนื่องจากในคืนวันที่ 18 พฤศจิกายน 2559 เป็นกิจกรรมการแสดงดนตรีของศิลปินชาวไทยคือ นักร้องลูกทุ่งหมอลำไหมไทย ใจตะวัน ซึ่งแม้เวลาล่วงเลยไปถึงราว 2 ทุ่ม ผู้คนในแขวงสาละวันยังคงหลั่งไหลกันมาชมหมอลำและจับจ่ายซื้อสินค้า การค้าขายในวันที่ 18 นั้น ในบูทเสื้อผ้าแพชชั่นขายได้ 32,000 บาท (สมควร ทองจิต.สัมภาษณ์.2558)

ภาพที่ 2.72 การจำหน่ายสินค้าของพ่อค้าชาวไทยในงาน

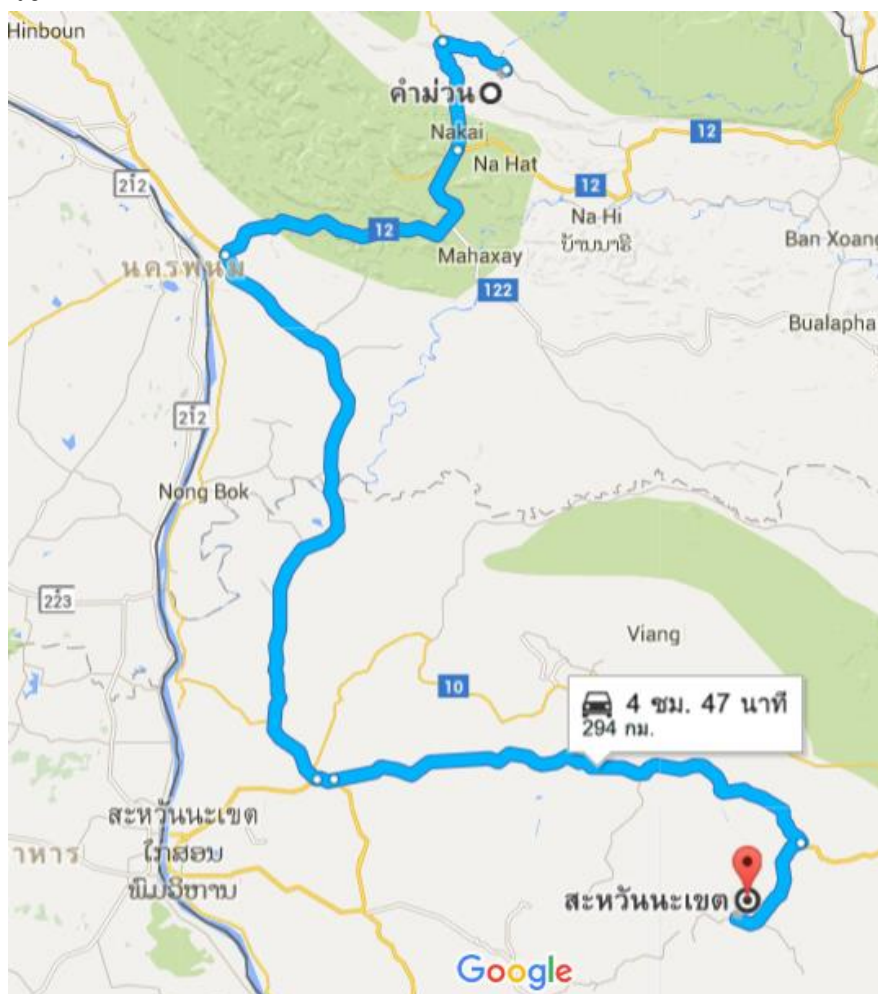
นอกจากนี้ สิ่งที่สาละวันยังคงมีเสน่ห์คือการรักษาวัฒนธรรมประเพณีกิจกรรมทอดกฐิน ในครั้งนี้คณะวิจัยได้ร่วมกิจกรรมพบว่าสังคมวัฒนธรรมของชาวสาละวัน ในตัวเมืองของแขวงยังคงมีความดั้งเดิมมากกว่าแขวงคำม่วน สะหวันนะเขตและจำปาสัก กล่าวคือ การคมนาคมในแขวงยังคงเดินทางไปมาได้อย่างสะดวก จำนวนรถไม่มีมาก ในตอนเช้ายังคงพบวัฒนธรรมการใส่บาตรข้าวเหนียว หญิงสาวชาวสาละวันไม่ได้เคอะเขินกับการแต่งกายตามประเพณีเพื่อใส่บาตร ขณะที่ในรอบตัวเมืองในฤดูทำนาทุ่งนาข้าวยังคงสามารถพบเห็นได้โดยทั่วไป ไม่ห่างไปจากเมืองนัก

โดยรวมแล้ว การท่องเที่ยวในแขวงสาละวัน ยังคงไม่เฟื่องฟูดังเช่น จำปาสัก สะหวันนะเขต หรือคำม่วน แต่เมื่อพิจารณาถึงสภาพภูมิศาสตร์การเชื่อมโยงไปสู่เวียดนาม ถือว่าแขวงสาละวันมีระยะทางไกลกว่าทั้ง 3 แขวง ซึ่งที่ผ่านมามีการสำรวจเส้นทาง 15 ผ่านสาละวันในเบื้องต้น พบว่าผู้ประกอบการทั้งของลาวและไทยมีความพยายามสำรวจเส้นทางสายนี้ เพื่อพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ แต่การศึกษาเส้นทางพบว่ายังคงมีข้อจำกัด เนื่องจากเป็นเส้นทางขนาดเล็ก และมีรถยนต์ขนส่งสินค้าวิ่งผ่านจำนวนมาก ซึ่งหากมองในมิติด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแล้วถือว่ายังมีข้อจำกัดอยู่มาก (โทเร บุญจริง.สัมภาษณ์.2558)

ภาพที่ 2.73 งานทอดกฐินที่แขวงสาละวัน

แขวงสะหวันนะเขต

ภาพที่ 2.74 แผนที่จากแขวงสะหวันนะเขตถึงแขวงคำม่วน

ดังที่ทราบกันว่าแขวงสะหวันนะเขตเป็นเมืองใหญ่ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่สำคัญทั้งด้านสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิม จนถึงประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง ในยุคอินโดจีนสงครามฝรั่งเศสจนถึงสงครามประชาชนและการปลดปล่อยเมื่อปี พ.ศ. 2518 ปัจจุบันเป็นเมืองการค้าและการท่องเที่ยวที่สำคัญของ สปป.ลาว เป็นที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีถนน R9 ผ่าน จากสะหวันนะเขตไปจนถึงเมืองดานังประเทศเวียดนาม

เดินทางเข้าแขวงได้ทั้งทางถนนข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 ปัจจุบันมีรถบันรับส่ง ราคาคนละ 50 บาท นอกจากนั้นยังสามารถข้ามจากมุกดาหารมาที่สะหวันนะเขตได้ที่ท่าเรือเทศบาล การเตรียมเอกสารก็ใช้เพียงบัตรประชาชน 1 ใบ หากมาเช้าๆจะสะดวกเนื่องจากผู้คนยังไม่แออัด มาพักสักครู่แล้วไปไหว้ศาลเจ้าแม่สองนางก่อนเพื่อความเป็นสิริมงคล ที่ท่าเรือมีเรื่องเล่าของท่านเป็นภาพวาดจากคนมุกดาหาร ที่ท่าเรือนี้ยังมีป้ายประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปไหว้พระธาตุโพน ของแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งนอกจากมีพระธาตุองค์อยู่แล้ว ทางแขวงกำลังประชาสัมพันธ์พระธาตุโพนเช่นกัน

ภาพที่ 2.75 พระธาตุโพน หนึ่งในพระธาตุสำคัญของชาวสะหวันนะเขต

สภาพปัจจุบันของเมืองสะหวันนะเขต กำลังพัฒนาอาคารบ้านเรือนให้ทันสมัยขึ้น ห่างออกไปจากเมืองมีการพัฒนาถนนเชื่อมโยงไปสู่หมู่บ้านชุมชนมากขึ้น ในมิติด้านการท่องเที่ยว สะหวันนะเขตมีศักยภาพในมิติด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และสังคมวัฒนธรรมประเพณีมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอาทิ พระธาตุดิ่งฮัง พระธาตุโพน วิถีชีวิตคนลุ่มน้ำโขง สะหวันนะเขตร่วมมือกับมุกดาหารในด้านการท่องเที่ยวเช่นจัดกิจกรรมแข่งรถ ปั่นจักรยาน ด้านประวัติศาสตร์ สะหวันนะเขตให้การสนับสนุนการจัดทำพิพิธภัณฑ์บ้านท่านหนูอีกที่จังหวัดมุกดาหาร ที่แขวงสะหวันนะเขตเองก็ได้สร้างอนุสาวรีย์ไว้เช่นกัน

แขวงคำม่วน

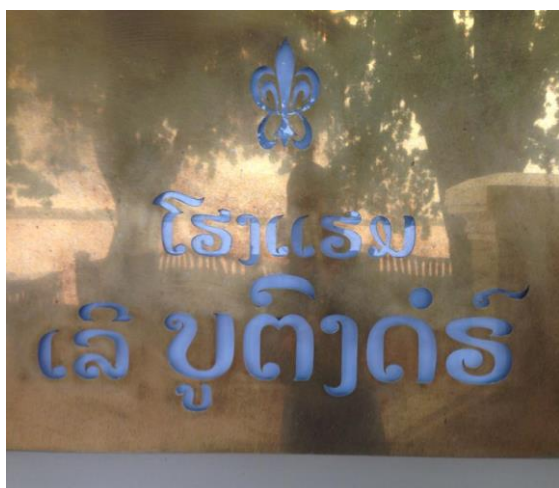
แขวงคำม่วนเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาโดยคณะวิจัยเมื่อปี 2556 และมีการนำเสนอให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงนครพนม-คำม่วน สำหรับกำหนดการเดินทางในครั้งนั้น ผู้มาเยือนสามารถนั่งเครื่องบินมาที่จังหวัดนครพนม จากนั้นไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ วัดโอกาส หรือวัดโอกาสศรีบัวบาน เป็นวัดเก่าแก่คู่เมืองนครพนมและเป็นທີ່ประดิษฐานพระติ้วและพระเทียม ซึ่งเป็นพระพุทธรูปแฝดอันศักดิ์สิทธิ์ และเป็นที่เคารพนับถือของชาวนครพนมมาแต่โบราณ แล้วมาลงเรือที่ท่าเรือบริเวณหน้าตลาดอินโดจีน ล่องเรือชมทัศนียภาพสองฝั่งแม่น้ำโขงจนถึง ตำบลไชยบุรี

เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจในวันแรกก็จะเข้าพักที่โรงแรมริมแม่น้ำโขง ในจังหวัดนครพนม เช้าวันใหม่ ออกเดินทางไปบ้านนากำใต้ อ.ธาตุพนม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการรักษาลมประโชยน์ร่วมกันของท้องถิ่นสองฝั่ง (ไทย-ลาว) โขง โดยไม่ต้องพึ่งอำนาจรัฐและไม่มีความขัดแย้งดังเช่นพื้นที่ชายแดนอื่น จากนั้นในช่วงบ่าย เดินทางข้ามแม่น้ำโขง เพื่อข้ามไปเมืองท่าแขก สปป.ลาว เพื่อไปชมธรรมชาติที่เป็นกำแพงหินยักษ์ ที่มีลักษณะเหมือนหินก้อนใหญ่ๆ ซ้อนกัน สูงไม่ต่ำกว่า 5 เมตร ยาว 10 กิโลเมตร นับเป็นลักษณะธรณีสัณฐานที่แปลกตาแห่งหนึ่งของ สปป.ลาว ซึ่งตั้งอยู่บนเส้นทางจากเมืองท่าแขกไปเวียงจันทน์ และเข้าพักที่โรงแรมริมแม่น้ำโขง

ในเช้าวันที่สาม เดินทางสู่บ้านเชียงหวาง เพื่อสัมผัสวิถีชีวิต ร่วมกิจกรรมผลิตขนมใบป่านกับกลุ่มชุมชนชาวเวียดนาม เป็นขนมดั้งเดิมของชาวเวียดนาม ที่มีทำอยู่ไม่กี่ที่ใน สปป.ลาว จากนั้นเข้าชมพิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์ เพื่อศึกษาประวัติของท่านโฮจิมินห์และท่านเจ้าสุภานุวงศ์ ในยุคสงครามอินโดจีน เป็นเรื่องราวการเดินทางทั่วโลกของท่านโฮจิมินห์ เพื่อจะกลับมากู้ชาติ ระหว่างที่เดินทางกลับมายังแขวงคำม่วน ตามเส้นทาง จะได้ชมวิถีชีวิตของคนลาว ที่ยังคงมีความดั้งเดิม ทั้ง วัด โรงเรียน สถานพยาบาล และค่ายทหารประชาชน ขณะเดียวกันก็จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของชุมชน มีร้านค้าสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าจากประเทศไทย จีน เวียดนาม ไทย-ลาว

แขวงคำม่วนยังคงเชิญนักท่องเที่ยวชมกำแพงหินยักษ์ บนเส้นทางจากเมืองท่าแขกไปเวียงจันทน์ กำแพงหินขนาดยักษ์ มีลักษณะเหมือนหินก้อนใหญ่ๆ ซ้อนกัน สูงไม่ต่ำกว่า 5 เมตร ยาว 10 กิโลเมตร นับเป็นลักษณะธรณีสัณฐานที่แปลกตาแห่งหนึ่งของ สปป.ลาว ด้านหนึ่งสันนิฐานว่าเป็นร่องรอยของรอยเลื่อนท่าแขก ด้านหนึ่งก็มีเรื่องเล่าตำนานของคนพื้นที่เมืองท่าแขกสร้างขึ้นว่าเกิดจากยักษ์ในในลุ่มน้ำโขงสร้างขึ้นเพื่อป้องกันภัยอันตราย รวมทั้งท่านจะได้เห็นร่องรอยพื้นที่พิธีกรรมของชาวคริสต์ในบริเวณนี้

ที่ผ่านมามีในแขวงเกิดการสร้างโรงแรมใหม่ๆหลายแห่งหนึ่งในนั้นคือโรงแรม “เลอบูตอง” โรงแรมหรูริมแม่น้ำโขง สไตล์ฝรั่งเศส เมืองท่าแขก สปป.ลาว ความโดดเด่นของโรงแรมคือการใช้ไม้สัก ไม้ยางนา ประกอบเป็นส่วนต่างๆของโรงแรม เป็นศิลปะที่แสดงให้เห็นการผสมผสานระหว่างลาวกับฝรั่งเศส

ภาพที่ 2.76 โรงแรมเลอบุตอง เมืองคำม่วน

อย่างไรก็ตามจะพบว่าคำม่วนไม่ค่อยได้พัฒนาการท่องเที่ยวใหม่ๆเพื่อคนไทย การท่องเที่ยวยังคงใช้สถานที่เดิมในการประชาสัมพันธ์ ดังเช่น การไหว้พระธาตุศรีโคตรบอง การเดินชมเมือง เลือกซื้อสินค้า จะมีพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพิ่มมาใหม่บ้างจากการศึกษาของคณะวิจัยเมื่อปี พ.ศ. 2556 ได้เสนอเส้นทางการเดินทางสู่บ้านเชียงหวาง ร่วมกิจกรรมผลิตขนมใบป่านกับกลุ่มชุมชนชาวเวียตนาม เป็นขนมดั้งเดิมของชาวเวียตนาม ที่มีทำอยู่ไม่กี่ที่ใน สปป.ลาว ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง จากนั้นเดินทางเข้าชมพิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์ เพื่อศึกษาประวัติของท่านโฮจิมินห์ ในยุคสงครามอินโดจีน ภายในพิพิธภัณฑ์ เป็นเรื่องราวการเดินทางทั่วโลกของท่านโฮจิมินห์ เพื่อจะกลับมากู้ชาติออกจากพิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์ เพื่อเดินทางกลับมายังแขวงคำม่วน ตามเส้นทาง จะได้ชมวิถีชีวิตของคน ลาว ที่ยังคงมีความดั้งเดิม เช่น วัดต่างๆ สองข้างทาง โรงเรียน สถานพยาบาล และค่ายทหารประชาชน ขณะเดียวกันก็จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของชุมชน มีร้านค้าสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าจากประเทศไทย จีน เวียตนาม

ปัจจุบันแขวงคำม่วนยังคงมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น มิติด้านการท่องเที่ยวก็เช่นกัน การศึกษาบริบทปัจจุบันพบว่า คำม่วนกำลังดำเนินโครงการ เกิดแนวคิดการจัดแหล่งท่องเที่ยวจำลอง มีการปรับปรุงถนนและสร้างที่พักโรงแรมเพิ่มขึ้น นโยบายการพัฒนาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมิติความร่วมมือของคนนครพนมกับคนคำม่วนเป็นอย่างดี ดังที่คณะวิจัยได้เสนอบริบทการท่องเที่ยวของนครพนมเอง ต่างก็ต้องพึ่งพาแหล่งท่องเที่ยวของคำม่วน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ขณะที่คนคำม่วนเองต่างก็เดินทางมาจับจ่ายใช้สอย และท่องเที่ยวในเมืองนครพนมด้วยเช่นกัน

2.6 ชุมชนท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงไทย-ลาว

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา ในส่วนที่ผ่านมาแล้ว จะพบว่าในพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก มีแผนงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ซึ่งต่างต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง ในส่วนนี้คณะวิจัยจะนำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวที่สำคัญปรากฏในแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด และจะเสนอเส้นทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก โดยใช้ฐานข้อมูลการสรุปจากโครงการย่อยที่ 1 ดังนี้

การประเมินศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวที่โดดเด่นของนครพนมถึงอุบลราชธานี

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในส่วนนี้คณะวิจัยจะเสนอให้เห็นศักยภาพของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวตามกรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคณะวิจัยโครงการย่อยที่ 1 ได้ทำการประเมินชุมชน 4 ชุมชนในพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นชุมชนที่ถูกคัดเลือกจากเวทีการประชุมกลุ่มจังหวัด ทั้ง 4 ชุมชนเป็นชุมชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจากรัฐ และเป็นชุมชนที่ผู้ประกอบการในพื้นที่เสนอให้คณะวิจัยทำการประเมิน เนื่องจากเห็นว่ามีความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยการประเมินครั้งนี้คณะวิจัยย่อยที่ 1 ได้ใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในการประเมิน ซึ่งมีผลการประเมินดังนี้

ชุมชนบ้านผาชัน

การศึกษาพบว่า จากเกณฑ์ 176 ข้อ พื้นที่ผาชันมีการดำเนินงานตามเกณฑ์ 145 เกณฑ์ ไม่มี 31 เกณฑ์ โดยด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน จาก 31 เกณฑ์ มีการดำเนินงานตามเกณฑ์ 26 เกณฑ์ ไม่มีการดำเนินงาน 5 เกณฑ์ ซึ่งเกณฑ์ที่ไม่พบการดำเนินงาน ได้แก่ การบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการทั้ง 8 ด้าน ซึ่งทางชุมชนยังไม่มีกรรมการและแผนงานที่ชัดเจนครบทั้ง 8 ด้าน นอกจากนี้ในเรื่องของการประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง นั้นทางชุมชนยังไม่ได้มีการประชุมกันตามเกณฑ์ดังกล่าว

ส่วนด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมครบตามเกณฑ์ทั้ง 12 เกณฑ์ เช่นเดียวกับด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ที่พบการดำเนินงานครบตามเกณฑ์

แต่สำหรับด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน พบว่าจาก 37 เกณฑ์ พบการดำเนินงานตามเกณฑ์ 28 เกณฑ์ ไม่มีการดำเนินงาน 9 เกณฑ์ ซึ่งกิจกรรมที่ยังไม่พบในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ข้อปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับนักท่องเที่ยวและสมาชิกกลุ่มในการทำกิจกรรมที่ลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในด้านการห้ามการใช้กล้องโฟม หรือถุงพลาสติก มาใช้ในการใส่อาหาร ประเด็นการวางแผนทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันน้ำเสีย และข้อตกลงที่ชัดเจนในการร่วมกันในการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างประหยัด เช่นเดียวกับเรื่องของการจัดการด้านเสียงรบกวนที่ยังไม่พบข้อปฏิบัติที่ชัดเจนในการควบคุมหรือออกแบบเครื่องมือที่ลดมลภาวะทางเสียง

และสำหรับด้านการบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น การวิเคราะห์พบว่าชุมชนยังขาดการดำเนินกิจกรรมตามเกณฑ์หลายประเด็น โดยจาก 82 เกณฑ์ พบมีการดำเนินงานตามเกณฑ์ 66 เกณฑ์ ไม่มีการดำเนินงานถึง 16 เกณฑ์ โดยส่วนใหญ่เกณฑ์ที่ยังไม่ได้ดำเนินกิจกรรมได้แก่ การประกันอุบัติเหตุของยานพาหนะที่ใช้ในการท่องเที่ยว เช่น รถ หรือเรือ อย่างครบถ้วน อีกทั้งอุปกรณ์ในการควบคุมความปลอดภัยยังมีไม่ครบถ้วน และแผนงานที่ชัดเจนในการรองรับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเป็นต้น แต่หากวิเคราะห์ภาพรวมจะพบได้ว่าชุมชนมีแนวโน้มและความพร้อม ในการพัฒนาศักยภาพการดำเนินกิจกรรมให้ครบตามเกณฑ์ ทั้งเรื่องของบุคลากร และองค์ความรู้ เนื่องจากชุมชนนี้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปช่วยเหลือในการดำเนินงานของชุมชน ทั้งจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หน่วยงานของท้องถิ่นและหน่วยงานท่องเที่ยวในระดับจังหวัดอีกด้วย โดยมีรายละเอียดดังตารางด้านล่างนี้

ด้าน	ตัวชี้วัด	ผลการวิเคราะห์เกณฑ์	
		มี	ไม่มี
1. ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1.1 ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการทั้ง 8 ด้าน (10 เกณฑ์)	8	2
	1.2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มและชุมชน(6 เกณฑ์)	5	1
	1.3 การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน(4 เกณฑ์)	3	1
	1.4 ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน(4 เกณฑ์)	3	1
	1.5 การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว(3 เกณฑ์)	3	0
	1.6 การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ(4 เกณฑ์)	3	1
2. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต	2.1 สนับสนุนการพัฒนาชุมชน(4 เกณฑ์)	4	0
	2.2 กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม(4 เกณฑ์)	4	0
	2.3 การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์(4 เกณฑ์)	4	0
3. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม	3.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่น(2 เกณฑ์)	2	0
	3.2 มีการถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตจากคนภายในสู่คนภายนอกและการถ่ายทอดภายในชุมชนด้วยตนเอง(5 เกณฑ์)	5	0
	3.3 มีกฎกติกาและแนวทางปฏิบัติเพื่อการเคารพและปกป้องวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นและให้เกียรติวัฒนธรรมของแขกผู้มาเยือน(5 เกณฑ์)	5	0
	3.4 กลุ่มท่องเที่ยวมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบทอดวัฒนธรรม(2 เกณฑ์)	2	0
4. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	4.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเผยแพร่ข้อมูล(4 เกณฑ์)	4	0
	4.2 มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (6 เกณฑ์)	5	1
	4.3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ(8 เกณฑ์)	7	1
	4.4 การจัดการขยะในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว(5 เกณฑ์)	4	1

	4.5 การจัดการทรัพยากรน้ำและน้ำเสีย(3 เกณฑ์)		1	2
	4.6 การจัดการด้านเสียงรบกวน(3 เกณฑ์)		1	2
	4.7 การจัดการด้านพลังงาน(2 เกณฑ์)		1	1
	4.8 ผลกระทบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม(4 เกณฑ์)		4	0
	4.9 อาคารสิ่งก่อสร้าง(2 เกณฑ์)		1	1
5. ด้านการบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี	5.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความชัดเจน ปลอดภัย ความเหมาะสมกับสภาพชุมชน กลุ่มเป้าหมาย และช่วงเวลา(7 เกณฑ์)		7	1
	5.2 ที่พัก	ที่นอน(5 เกณฑ์)	4	1
		ห้องน้ำ(3 เกณฑ์)	3	0
		บริเวณบ้านและสภาพบ้าน(9 เกณฑ์)	9	0
		อาหารและเครื่องดื่ม(12 เกณฑ์)	10	2
	5.3 ยานพาหนะและการเดินทาง(9 เกณฑ์)		6	3
	5.4 นักสื่อความหมายท้องถิ่น(12 เกณฑ์)		10	2
	5.5 เจ้าของบ้าน(4 เกณฑ์)		4	0
	5.6 การติดต่อประสานงาน(13 เกณฑ์)		9	4
	5.7 ความปลอดภัย(8 เกณฑ์)		5	3

ตารางที่ 2.5 ผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่บ้านผาชัน

ตำบลไชยบุรี

ผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ ตำบลไชยบุรี พบว่าชุมชนไชยบุรี มีความพร้อมในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพิจารณาได้ จากเกณฑ์ 176 ข้อ ตำบลไชยบุรี มีการดำเนินงานครบตามเกณฑ์ถึง 157 เกณฑ์ ไม่มีเพียง 19 เกณฑ์ โดยส่วนใหญ่ อยู่ในด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืนที่ จาก 37 เกณฑ์ พบการดำเนินงานตามเกณฑ์ 31 เกณฑ์ และไม่มีการดำเนินงาน 6 เกณฑ์ ซึ่งทั้ง 6 เกณฑ์ มาจากเรื่องของการจัดการด้านพลังงานทดแทนที่ยังไม่พบเป็นรูปธรรม และในด้านการจัดการมลพิษทางเสียงและทางน้ำอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ในด้านการบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจาก 82 เกณฑ์ ก็พบมี การดำเนินงานตามเกณฑ์ 71 เกณฑ์ ไม่มีการดำเนินงาน 11 เกณฑ์ ซึ่งเกณฑ์ที่ยังไม่พบในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการประกันอุบัติเหตุของยานพาหนะที่ใช้ในการท่องเที่ยว เช่น รถจักรยาน เรืออย่างครบล้วน อีกทั้งอุปกรณ์ในการควบคุมความปลอดภัยยังมีไม่ครบถ้วน และแผนงานที่ชัดเจนในการรองรับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเป็นต้น

ส่วนด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม พบว่ามีเพียงบางเกณฑ์เท่านั้นที่ยังไม่ได้ดำเนินงาน และด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต ที่พบการดำเนินงานตามเกณฑ์ครบทุกเกณฑ์ ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนไชยบุรี มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น และระดับจังหวัดเข้ามาช่วยเหลือ อีกทั้งแกนนำของกลุ่มท่องเที่ยวยังเป็นผู้มีความรู้และมีศักยภาพในการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาช่วยจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีประสิทธิภาพอีกด้วย โดยมีรายละเอียดดังตารางด้านล่างนี้

ด้าน	ตัวชี้วัด	ผลการวิเคราะห์เกณฑ์	
		มี	ไม่มี
1. ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1.1 ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการทั้ง 8 ด้าน (10 เกณฑ์)	8	2
	1.2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มและชุมชน(6 เกณฑ์)	6	0
	1.3 การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน(4 เกณฑ์)	3	0
	1.4 ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน(4 เกณฑ์)	4	0
	1.5 การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว(3 เกณฑ์)	3	0
	1.6 การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ(4 เกณฑ์)	4	0
2. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต	2.1 สนับสนุนการพัฒนาชุมชน(4 เกณฑ์)	4	0
	2.2 กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม(4 เกณฑ์)	4	0
	2.3 การให้เกิดด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์(4 เกณฑ์)	4	0

3. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม	3.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่น(2 เกณฑ์)	2	0	
	3.2 มีการถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตจากคนภายในสู่คนภายนอกและการถ่ายทอดภายในชุมชนด้วยกันเอง(5 เกณฑ์)	4	1	
	3.3 มีกฎกติกาและแนวทางปฏิบัติเพื่อการเคารพและปกป้องวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นและให้เกิดเกียรติวัฒนธรรมของแขกผู้มาเยือน(5 เกณฑ์)	5	0	
	3.4 กลุ่มท่องเที่ยวมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบต่อวัฒนธรรม(2 เกณฑ์)	2	0	
4. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	4.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเผยแพร่ข้อมูล(4 เกณฑ์)	4	0	
	4.2 มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (6 เกณฑ์)	6	0	
	4.3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ(8 เกณฑ์)	8	0	
	4.4 การจัดการขยะในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว(5 เกณฑ์)	4	1	
	4.5 การจัดการทรัพยากรน้ำและน้ำเสีย(3 เกณฑ์)	2	1	
	4.6 การจัดการด้านเสียงรบกวน(3 เกณฑ์)	2	1	
	4.7 การจัดการด้านพลังงาน(2 เกณฑ์)	0	2	
	4.8 ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม(4 เกณฑ์)	4	0	
	4.9 อาคารสิ่งก่อสร้าง(2 เกณฑ์)	1	1	
5. ด้านการบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี	5.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความชัดเจน ปลอดภัย ความเหมาะสมกับสภาพชุมชน กลุ่มเป้าหมาย และช่วงเวลา(7 เกณฑ์)	6	1	
	5.2 ที่พัก	ที่นอน(5 เกณฑ์)	5	0
		ห้องน้ำ(3 เกณฑ์)	3	0
		บริเวณบ้านและสภาพบ้าน(9 เกณฑ์)	9	1
		อาหารและเครื่องดื่ม(12 เกณฑ์)	11	1
	5.3 ยานพาหนะและการเดินทาง(9 เกณฑ์)	7	2	
	5.4 นักสื่อความหมายท้องถิ่น(12 เกณฑ์)	11	1	
	5.5 เจ้าของบ้าน(4 เกณฑ์)	4	0	
	5.6 การติดต่อประสานงาน(13 เกณฑ์)	11	2	
5.7 ความปลอดภัย(8 เกณฑ์)	5	3		

ตารางที่ 2.6 ผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ ตำบลไชยบุรี

ตำบลสามผง

ผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ ตำบลสามผง พบว่าจากเกณฑ์ประเมิน 176 ข้อ สามารถนำมาใช้ในการประเมิน 143 เกณฑ์ เนื่องจากในบางด้าน คือด้านที่พัก ในพื้นที่ตำบลสามผงยังไม่มีที่พัก หรือโฮมสเตย์ ให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งจาก 143 เกณฑ์ ตำบลสามผง มีการดำเนินงานตามเกณฑ์ 102 เกณฑ์ และไม่มี 42 เกณฑ์เนื่องจาก ตำบลสามผง โดย ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต สามารถดำเนินตามเกณฑ์ได้ครบถ้วน ส่วนด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าจาก 31 เกณฑ์ มีการดำเนินงานตามเกณฑ์ 21 เกณฑ์ ไม่มีการดำเนินงาน 10 เกณฑ์ โดยเกณฑ์ที่ยังไม่ได้ดำเนินการ คือการมีคณะกรรมการ การแบ่งบทบาทหน้าที่ และแผนงานที่ชัดเจนครอบคลุมและบูรณาการทั้ง 8 ด้าน(ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรม ด้านสุขภาพ/สุขอนามัย ด้านความปลอดภัย ด้านคน/สังคม ด้านผลประโยชน์ ด้านคุณภาพการบริการ และ ด้านการตลาด) ส่วนด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และด้านการบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจาก ยังพบมีเกณฑ์ที่ยังไม่ได้ดำเนินกิจกรรมหลายเกณฑ์ เช่น ด้านท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน จาก 37 เกณฑ์ พบ ไม่มีการดำเนินงาน 11 เกณฑ์ และด้านการบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจาก 82 เกณฑ์ นำมาประเมิน 49 เกณฑ์ พบมี ไม่มีการดำเนินงานถึง 20 เกณฑ์ โดยเกณฑ์ที่ยังไม่ได้ดำเนินงาน เช่นด้านการจัดการที่พัก หรือโฮมสเตย์ การประกันอุบัติเหตุของยานพาหนะที่ใช้ในการท่องเที่ยว เช่น แพล่อง หรือเรือ อย่างครบถ้วน อีกทั้งอุปกรณ์ในการควบคุมความปลอดภัยยังไม่มี การวางแผนงานที่ชัดเจนในการรองรับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด รวมถึงเกณฑ์ในด้านข้อปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับนักท่องเที่ยวและสมาชิกกลุ่มในการทำกิจกรรมที่ลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในด้านการห้ามการใช้กลองโพน หรือ ลูกพลาสติก มาใช้ในการใส่อาหาร ประเด็น การวางแผนแนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันน้ำเสีย และข้อตกลงที่ชัดเจนในการร่วมกันในการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างประหยัด เช่นเดียวกับเรื่องของการจัดการด้านเสียงรบกวนที่ยังไม่พบข้อปฏิบัติที่ชัดเจนในการควบคุมหรือออกแบบเครื่องมือที่ลดมลภาวะทางเสียง

แต่หากวิเคราะห์ภาพรวมจะพบได้ว่าชุมชนมีแนวโน้ม และความพร้อม ในการพัฒนาศักยภาพการดำเนินกิจกรรมให้ครบตามเกณฑ์ ทั้งเรื่องของส่วนร่วมของบุคลากร และองค์ความรู้ เนื่องจากชุมชนนี้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปช่วยเหลือในการดำเนินงานของชุมชน ทั้งในเรื่องงบประมาณ และองค์ความรู้จากหน่วยงานท่องเที่ยวในระดับจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สถานศึกษาในชุมชน หน่วยงานของท้องถิ่น และหน่วยงานท่องเที่ยวในระดับจังหวัด และในพื้นที่ตำบลสามผงยังมีหน่วยงาน WWF ประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำงานในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่กำลังผลักดันให้พื้นที่ลุ่มน้ำสงครามตอนล่าง ได้รับการขึ้นทะเบียน พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (แรมซาร์ไซต์) จึงน่าจะส่งผลให้พื้นที่ตำบลสามผง ได้รับความรู้และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ต่อไปด้วย โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ รายละเอียดการประเมินดังตารางด้านล่างนี้

ด้าน	ตัวชี้วัด	ผลการวิเคราะห์เกณฑ์	
		มี	ไม่มี
1. ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1.1 ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการทั้ง 8 ด้าน (10 เกณฑ์)	4	4
	1.2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มและชุมชน(6 เกณฑ์)	5	1
	1.3 การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน(4 เกณฑ์)	3	1
	1.4 ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน(4 เกณฑ์)	2	2
	1.5 การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว(3 เกณฑ์)	2	2
	1.6 การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ(4 เกณฑ์)	4	0
2. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต	2.1 สนับสนุนการพัฒนาชุมชน(4 เกณฑ์)	4	0
	2.2 กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม(4 เกณฑ์)	4	0
	2.3 การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์(4 เกณฑ์)	4	0
3. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม	3.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่น(2 เกณฑ์)	2	0
	3.2 มีการถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตจากคนภายในสู่คนภายนอกและการถ่ายทอดภายในชุมชนด้วยตนเอง(5 เกณฑ์)	4	1
	3.3 มีกฎกติกาและแนวทางปฏิบัติเพื่อการเคารพและปกป้องวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นและให้เกียรติวัฒนธรรมของแขกผู้มาเยือน(5 เกณฑ์)	5	0
	3.4 กลุ่มท่องเที่ยวมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบทอดวัฒนธรรม(2 เกณฑ์)	2	0
4. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	4.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเผยแพร่ข้อมูล(4 เกณฑ์)	4	0
	4.2 มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (6 เกณฑ์)	5	1
	4.3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ(8 เกณฑ์)	7	1
	4.4 การจัดการขยะในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว(5 เกณฑ์)	3	2

	4.5 การจัดการทรัพยากรน้ำและน้ำเสีย(3 เกณฑ์)	1	2
	4.6 การจัดการด้านเสียงรบกวน(3 เกณฑ์)	1	2
	4.7 การจัดการด้านพลังงาน(2 เกณฑ์)	0	2
	4.8 ผลกระทบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม(4 เกณฑ์)	4	0
	4.9 อาคารสิ่งก่อสร้าง(2 เกณฑ์)	1	1
5. ด้านการบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี	5.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความชัดเจน ปลอดภัย ความเหมาะสมกับสภาพชุมชน กลุ่มเป้าหมาย และช่วงเวลา(7 เกณฑ์)	5	2
	5.2 ที่พัก	ที่นอน(5 เกณฑ์)	-
		ห้องน้ำ(3 เกณฑ์)	-
		บริเวณบ้านและสภาพบ้าน(9 เกณฑ์)	-
		อาหารและเครื่องดื่ม(12 เกณฑ์)	-
	5.3 ยานพาหนะและการเดินทาง(9 เกณฑ์)	6	3
	5.4 นักสื่อความหมายท้องถิ่น(12 เกณฑ์)	8	4
	5.5 เจ้าของบ้าน(4 เกณฑ์)	-	-
	5.6 การติดต่อประสานงาน(13 เกณฑ์)	6	7
	5.7 ความปลอดภัย(8 เกณฑ์)	4	4

ตารางที่ 2.7 ผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ ตำบลสามผง

บ้านนาจอก

ผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ บ้านนาจอก พบว่า จากเกณฑ์ 176 ข้อ พบว่าบ้านนาจอก มีการดำเนินงานตามเกณฑ์ เกณฑ์ 151 เกณฑ์ ไม่มี 25 เกณฑ์ โดยด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต พบการดำเนินงานครบตามเกณฑ์ เช่นเดียวกับด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

ส่วนด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน จาก 31 เกณฑ์ มีการดำเนินงานตามเกณฑ์ 29 เกณฑ์ พบเพียง 2 เกณฑ์ คือด้านกรรมการและการแบ่งบทบาทหน้าที่ ครอบคลุมและบูรณาการทั้ง 8 ด้าน(ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรม ด้านสุขภาพ/สุขอนามัย ด้านความปลอดภัย ด้านคน/สังคม ด้านผลประโยชน์ ด้านคุณภาพการบริการ และ ด้านการตลาด) และด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน จาก 37 เกณฑ์ พบการดำเนินงานตามเกณฑ์ 28 เกณฑ์ ไม่มีการดำเนินงาน 9 เกณฑ์ โดยเกณฑ์ที่ยังไม่พบได้แก่ด้านการจัดการด้านพลังงานทดแทนที่เป็นรูปธรรม ด้านคณะทำงานของกลุ่มที่ชัดเจนในการที่รับผิดชอบในการทรัพยากรธรรมชาติอย่างชัดเจน และข้อปฏิบัติและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนในการจัดการทรัพยากรน้ำและน้ำเสีย และการจัดการด้านเสียงรบกวน อีกทั้งด้านการบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังพบว่าจาก 82 เกณฑ์ พบมี ไม่มีการดำเนินงานถึง 14 เกณฑ์ โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการประกันอุบัติเหตุของยานพาหนะที่ใช้ในการท่องเที่ยว เช่น แพล่อง หรือเรือ อย่างครบถ้วน อีกทั้งอุปกรณ์ในการควบคุมความปลอดภัยยังไม่มี การวางแผนงานที่ชัดเจนในการรองรับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเป็นต้น

ถึงแม้ว่าผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนบ้านนาจอก จะไม่ครบทุกเกณฑ์แต่ชุมชนบ้านนาจอกมีแนวโน้มในการพัฒนาศักยภาพตามเกณฑ์ในทุกประเด็น เนื่องจากในชุมชนยังมีความร่วมมือในการดำเนินงาน อีกทั้งยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยสนับสนุน ทั้งงบประมาณ และองค์ความรู้ในการดำเนินงาน อย่างเช่น โครงการก่อสร้างอนุสรณ์สถานโฮจิมินห์ ที่ ฯพณฯ เหงียนฟู้จ่องได้มอบงบประมาณจำนวน 45 ล้านบาทเพื่อสนับสนุนการก่อสร้างอนุสรณ์สถานท่านประธานโฮจิมินห์ ณ บ้านนาจอก ที่คาดว่าจะกลายเป็นอนุสรณ์สถานของท่านโฮจิมินห์ที่มีสวยงามและมีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาอนุสรณ์สถานของท่านโฮจิมินห์ในต่างประเทศ ที่น่าจะส่งผลต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนมในอนาคตอันใกล้อีกด้วย รายละเอียดการประเมินดังตารางด้านล่างนี้

ด้าน	ตัวชี้วัด	ผลการวิเคราะห์เกณฑ์	
		มี	ไม่มี
1. ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1.1 ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการทั้ง 8 ด้าน (10 เกณฑ์)	8	2
	1.2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มและชุมชน(6 เกณฑ์)	6	0
	1.3 การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน(4 เกณฑ์)	4	0
	1.4 ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน(4 เกณฑ์)	8	0
	1.5 การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว(3 เกณฑ์)	3	0
	1.6 การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ(4 เกณฑ์)	4	0
	2.1 สนับสนุนการพัฒนาชุมชน(4 เกณฑ์)	4	0

2. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต	2.2 กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม(4 เกณฑ์)	4	0	
	2.3 การให้เกิดมิติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์(4 เกณฑ์)	4	0	
3. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม	3.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่น(2 เกณฑ์)	2	0	
	3.2 มีการถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตจากคนภายในสู่คนภายนอกและการถ่ายทอดภายในชุมชนด้วยตนเอง(5 เกณฑ์)	4	0	
	3.3 มีกฎกติกาและแนวทางปฏิบัติเพื่อการเคารพและปกป้องวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นและให้เกิดวัฒนธรรมของแขกผู้มาเยือน(5 เกณฑ์)	5	0	
	3.4 กลุ่มท่องเที่ยวมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบทอดวัฒนธรรม(2 เกณฑ์)	2	0	
4. ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	4.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเผยแพร่ข้อมูล(4 เกณฑ์)	4	0	
	4.2 มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (6 เกณฑ์)	5	1	
	4.3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ(8 เกณฑ์)	6	2	
	4.4 การจัดการขยะในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว(5 เกณฑ์)	4	1	
	4.5 การจัดการทรัพยากรน้ำและน้ำเสีย(3 เกณฑ์)	2	1	
	4.6 การจัดการด้านเสียงรบกวน(3 เกณฑ์)	2	1	
	4.7 การจัดการด้านพลังงาน(2 เกณฑ์)	0	2	
	4.8 ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม(4 เกณฑ์)	4	0	
	4.9 อาคารสิ่งก่อสร้าง(2 เกณฑ์)	1	1	
5. ด้านการบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี	5.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความชัดเจน ปลอดภัย ความเหมาะสมกับสภาพชุมชน กลุ่มเป้าหมาย และช่วงเวลา(7 เกณฑ์)	5	2	
	5.2 ที่พัก	ที่นอน(5 เกณฑ์)	4	1
		ห้องน้ำ(3 เกณฑ์)	3	0
		บริเวณบ้านและสภาพบ้าน(9 เกณฑ์)	9	0
		อาหารและเครื่องดื่ม(12 เกณฑ์)	10	2
	5.3 ยานพาหนะและการเดินทาง(9 เกณฑ์)	7	2	
	5.4 นักสื่อความหมายท้องถิ่น(12 เกณฑ์)	10	2	
5.5 เจ้าของบ้าน(4 เกณฑ์)	4	0		

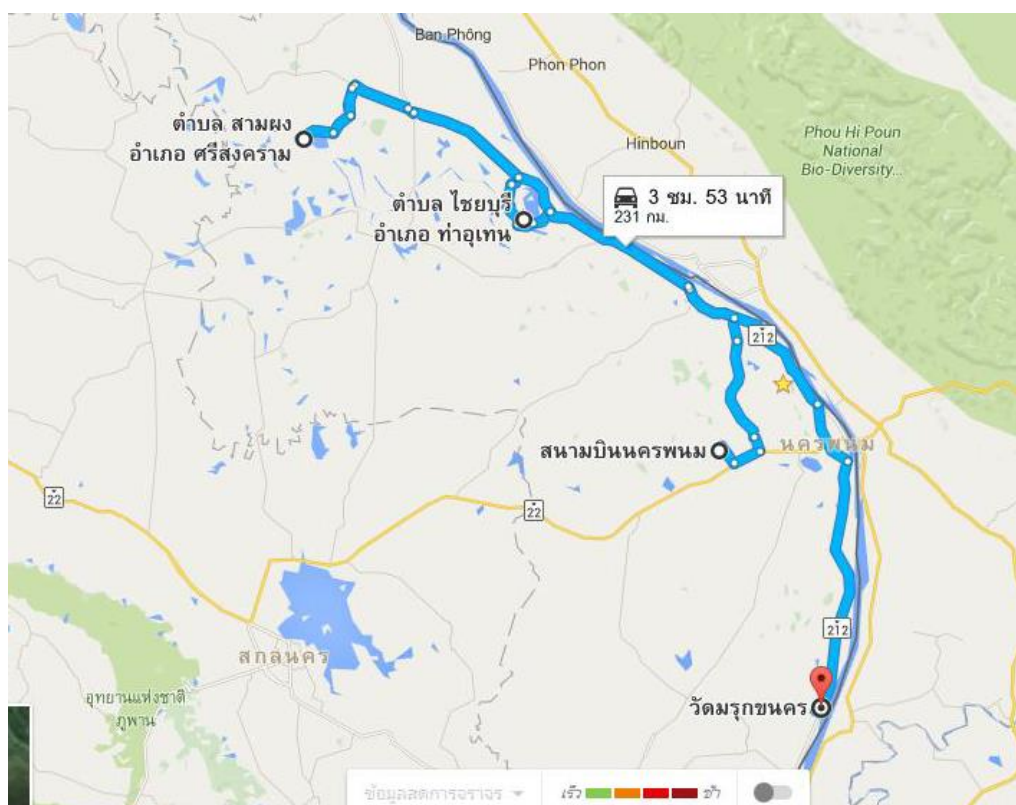
	5.6 การติดต่อประสานงาน(13 เกณฑ์)	10	3
	5.7 ความปลอดภัย(8 เกณฑ์)	6	2

ตารางที่ 2.8 ผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ บ้านนาจอก

เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกลุ่มจังหวัดและประเทศลาว

จากการศึกษาศักยภาพของชุมชนท่องเที่ยวทั้ง 4 ชุมชนดังกล่าว ในการศึกษาของโครงการย่อยที่ 1 ได้นำมาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ทั้งในประเทศไทยและในพื้นที่ สปป.ลาว เพื่อให้ชุมชนดังกล่าวได้เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ที่เกิดจากผลการศึกษาครั้งนี้ การศึกษาของโครงการย่อยที่ 1 สามารถสรุปเส้นทางโดยเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมดึงดูดและสอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มเหล่านี้ ได้ 6 เส้นทาง พร้อมกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม –ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม –วัดมรุกขนคร ตำบลดอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม - บ้านหนองหล่ม ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร (3 วัน 2 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลาไม่นาน 3 วัน 2 คืน กลุ่มเป้าหมายคือ นักท่องเที่ยวที่ชอบกิจกรรม(activity) ชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบชอบศึกษาค้นหาความรู้ (Diversionary) เนื่องจากจะได้เรียนรู้และร่วมกิจกรรม วิถีชีวิตคนริมโขงทั้งการหาปลา ประมงปลา แปรรูปปลา บุกาแหล่งน้ำที่หาปลา ในพื้นที่ ไชยบุรี ตำบลสามผง และวัดมรุกขนคร โดยมีระยะทางรวม 231 กิโลเมตร อีกทั้งการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆยังมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั้มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านขายสับประรดและแคนตาลูปข้างทางอีกด้วย โดยสามารถทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ดังนี้

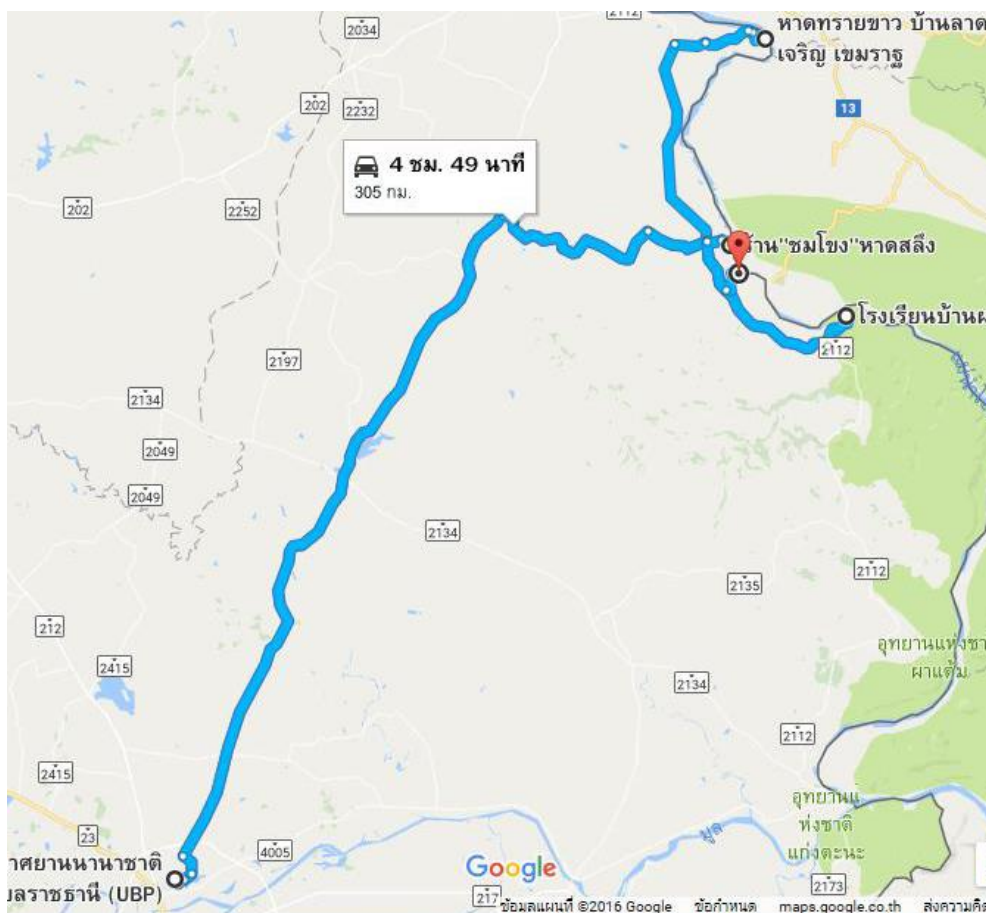
	วันแรก สนามบินนครพนม-ตำบลไชยบุรี
08.30 น.	ออกเดินทางจากสนามบินดอนเมือง
09.45 น.	เดินทางถึงสนามบินนครพนม
10.45 น.	เดินทางไปตำบลไชยบุรี ตำบลริมชายโขงและริมแม่น้ำสงคราม และเยี่ยมชมและนั่งจิบ กาแฟฟังเรื่องราวเมืองไชยบุรีจากไกด์ชุมชน
12.00 น.	รับประทานอาหาร ที่ได้จากชุมชน เมนูผลิตภัณฑ์จากปลา แม่น้ำโขงและแม่น้ำสงคราม (ปลาต้มยำใบตอง ต้มส้มปลาเนื้ออ่อน ปลาทอด ส้มตำจากปลาร้าไชยบุรี ผักสด และผลไม้)
13.00 น.	เยี่ยมชมสินค้าของฝากของดีเมืองไชยบุรี (ปลาร้า ปลาต้ม) พร้อมทดลองทำปลาต้มของฝากขึ้นชื่อจากไชยบุรี โดยวิทยากรชุมชน และนำกลับไปเป็นของฝากจากการท่องเที่ยว
15.00 น.	กิจกรรมปั่นจักรยานเพื่อชมโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมืองไชยบุรีทั้งเจ็ดแห่ง คือ 1) วัดยอดแก้ว 2) มหาอุตัมมะนันท์อาราม (วัดกลาง) 3) วัดศรีบุญเรือง 4) วัดศรีสุนันทมหาดาราม (วัดไตรภูมิ) 5) วัดโพธิ์ไชย 6) วัดไตรภูมิ (ใหม่) 7) วัดป่าโนนเวศน์ พร้อม ชม วิถีโขง บรรยายาศริมโขงที่สวยงาม ดูวิถีชีวิตผู้คนชายโขง พร้อมชมความมหัศจรรย์ของสองสายน้ำ แม่น้ำโขง และแม่น้ำสงครามที่มาบรรจบกัน อันเป็นที่มาของแม่น้ำสองสีเมืองไชยบุรี
17.30น.	ร่วมปรุงอาหารจากเมนูปลา เช่น ไช้เจียวปลาต้ม ปลาเนื้ออ่อนลวกจิ้ม พร้อมรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน
20.00น.	แยกย้ายกันกลับที่พัก (พักโฮมสเตย์)

	วันที่สอง ตำบลสามผง-บ้านหนองหล่ม
06.00น.	จิบกาแฟ ดูวิถีชีวิตการประมงของคนริมโขง พร้อมรับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพัก
07.30 น.	นำท่านเดินทางสู่ ตำบลสามผง ล่องเรือลำน้ำโขง ชมทัศนียภาพแม่น้ำสงคราม ป่าบ่ง ป่าทาม ชมหาดทรายขาว ร่วมกิจกรรมตกปลาหาอาหาร หรือปั่นจักรยานชมวัดพระเนาว์ บ้านศรีเวินชัย ที่ประดิษฐานพระเนาว์ พระพุทธรูปปางมารวิชัยนั่งขัดสมาธิราบ ศิลปะยุคล้านช้างเนื้อทราย และแวนมัสการเจดีย์ศรีบูรพาจารย์ สักการบูชารูปเหมือนหลวงปู่คำพันธ์ จันทปโม พระพุทธรูปทองคำ และเดินทางไปต่อที่หอไตรวันโพธิ์ชัย ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมกลางน้ำที่เคยมีเกจิอาจารย์สายวิปัสสนารูปสำคัญ เช่น หลวงปู่มั่น หลวงปู่ตื้อ พระอาจารย์เก็ง แล้วเดินทางแวะชมพิพิธภัณฑ์หลวงปู่ตื้อ อจลธัมโม พระเถรานุเถระชื่อดังรูปหนึ่งของเมืองไทย เข้ามัสการรูปเหมือนหลวงปู่ตื้อ สุดท้ายเดินทางไปวัดศรีสงครามวิชัย เพื่อกราบนมัสการ พระธาตุศรีสงคราม พร้อมเยี่ยมชม
12.00น.	รับประทานอาหารที่ร่วมกันหา ร่วมกันปรุง ไม่ว่าจะเป็นลาบปลา ต้มส้มปลา ปลาวงทอด กุ้งเต้นหรือกุ้งชุบแป้งทอด ลาบหอย หรือย่างหอยกับน้ำจิ้ม ส้มตำ และพืชผักพื้นบ้าน
13.00น.	ผลิตภัณฑ์ของฝากจากชุมชน และทดลองทำปลาวง และปลาร้า ของฝากจากปลาของ

- ชุมชน
- 14.00น. ออกเดินทางจากชุมชนมุงสู่ จังหวัดมุกดาหาร ระหว่างทางแวะซื้อแวะชิม ร้านขาย สับปะรดและแคนตาลูป ทำอุเทน ที่รสชาติหอมหวาน อร่อย เหมาะสำหรับซื้อหาเป็น ของฝากของกิน
- 16.00น. เดินทางถึงไปบ้านหนองหล่ม มุกดาหาร
- 18.00น. พิธีบายศรีสู่ขวัญผูกข้อต่อแขน ชมการแสดงพื้นบ้านลำญาและการแสดงดนตรีพื้นบ้าน ร่วมกิจกรรมเต้นบัตสะโล่กับกลุ่มชาวบ้าน เลือกซื้อแสดงสินค้าotop ผู้ผลิตอาทิ ผ้าพันคอ ผ้าคราม ผ้าฝ้ายทำจากธรรมชาติ ตะกร้าสาน บริการอาหารค่ำแบบพาแลง ณ บ้านหนองหล่ม
- 20.00น. แยกย้ายกันกลับบ้านพัก

	วันที่สาม	วัดมรุกขนคร-บ้านหนองหล่ม
06.00น.	ร่วมทำบุญตักบาตรรับพรพยาภาศริมโขง	
07.00น.	บริการอาหารเช้า ณ บ้านพัก	
08.00น.	เยี่ยมชม หมู่บ้านเชิงอนุรักษ์บ้านหนองหล่ม เริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ.2337 มีเชื้อสายมาจากเผ่าผู้ไทย ซึ่งอพยพมาจากเมืองเวียงวังอ่างคำ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบัน เมื่อประมาณ210ปี ได้มาตั้งถิ่นฐานที่มีหนองน้ำแห่ง หนึ่ง เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำการเกษตรเป็นอย่างยิ่ง ชาวบ้านได้เรียก หนองน้ำแห่งนี้ว่าหนองหล่มบ้านหนองหล่มเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ดินดีเหมาะแก่การ เพาะปลูก เคยใช้เป็นที่ปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารเมื่อครั้งลาวใช้เป็นฐานปฏิบัติการ เป็นพื้นที่ที่มี ต้นไม้ล้มลุกและไม่ยืนต้น ชาวหนองหล่มจะลงเรือไปเก็บหญ้าจากบนดอนมาเลี้ยงวัวหรือเก็บ ผักมาเป็นอาหาร หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้เป็นหมู่บ้านที่มีทิวทัศน์สวยงาม บรรยากาศดี เหมาะแก่การเดินทางพักผ่อนหย่อนใจ เพราะตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง นำท่านศึกษาและเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมชาวผู้ไทย ชมการทอผ้ากลุ่มแม่บ้านชมพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน ชมพระธาตุเก่าแก่อายุ800 ปี ล่องเรือลำน้ำโขง ชมทัศนียภาพสองฝั่งโขง ชมเกาะแก่งกลางลำแม่น้ำโขง	
13.00 น.	เดินทางสู่สนามบินนครพนม เช็คอินสัมภาระ ณ เคาท์เตอร์สายการบิน	
16.55 น.	ออกเดินทางสู่ดอนเมือง	
18.10 น.	เดินทางถึงสนามบินดอนเมือง โดยสวัสดิภาพ	

เส้นทางที่ 2 บ้านลาดเจริญ อำเภอเนกธาร จังหวัดอุบลราชธานี- ตำบลสองคอน อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดอุบลราชธานี-สามพันโบก บ้านโป่งเปือ ตำบลเหล่างาม อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี -บ้านผาชัน ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี (3 วัน 2 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลาไม่นาน 3 วัน 2 คืน สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวที่ชอบกิจกรรม(activity) ชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบศึกษาค้นหาความรู้ (Diversitary) ที่จะได้สัมผัสทั้งธรรมชาติอันสวยงามของริมโขง เกาะแก่งต่าง ได้ร่วมกิจกรรมและเรียนรู้วิถีการทำประมงพื้นบ้าน อุปกรณ์การประมงพื้นบ้าน แหล่งประมงและแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา รวมถึงแหล่งรวบรวมปลาของชุมชน และวิธีการหาอยู่หากินของคนลุ่มน้ำโขง ในพื้นที่ ผาแต้ม –ผาชัน-สามพันโบก-เขมราฐ-ขามเฒ่า โดยมีระยะทางรวม 269 กิโลเมตร อีกทั้งการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆยังมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั้มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านกาแฟ อีกด้วย โดยสามารถทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ดังนี้

วันแรก	สนามบินอุบล-อำเภอเขมราฐ
10.00น.	เดินทางจากสนามบินอุบล สู่อำเภอเขมราฐ อำเภอที่มีบ้านเรือนเก่าอายุกว่า 200 ปี
12.00น.	รับประทานอาหาร กลางวันร้านกึ่งพะเนียง ร้านอาหารดั้งเดิมของอำเภอเขมราฐ
13.00น.	เดินทางสู่หาดทรายสูงมีลักษณะเป็นหาดทราย ริมฝั่งแม่น้ำโขง ที่มีการสะสม ของทรายจากการพัดพาของน้ำและลมจนสูงมาก เมื่อไปเดินเที่ยวใกล้ใกล้สูงเกือบเท่าคนหนึ่งคนอีกครั้งยังมีความยาวหลายสิบลเมตรจึงเป็นที่นิยมในการถ่ายภาพของนักท่องเที่ยวให้เหมือนว่าตนเองอยู่ในทะเลทรายนอกจากนี้ยังมีการใช้บริเวณนี้ดังกล่าวกว่า ในการถ่ายแบบและถ่ายโฆษณาอยู่หลายครั้ง
15.00น.	เข้าที่พักโฮมสเตย์เพื่อพักผ่อนตามอัธยาศัยและชื่นชมวิถีชีวิตยามเย็นของหมู่บ้านเล็กๆริมฝั่งแม่น้ำโขงที่มีวิถีชีวิตอันเรียบง่าย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิถีหาปลาของคนลุ่มน้ำโขงขนาดของเบ็ดต่างๆ วิธีการไหลมองของชาวบ้าน
17.00น.	ร่วมปรุงและรับประทานอาหารพื้นบ้านบริเวณบ้านพักโฮมสเตย์

วันที่สอง	ผาชัน -ตำบลสองคอน
8.00น.	เดินทางสู่บ้านผาชัน หมู่บ้านที่อยู่ติดแม่น้ำโขง มีบรรยากาศที่เป็นแบบวิถีชนบท มีระบบนิเวศเกาะแก่งหิน สวยงามและมีปลาแม่น้ำโขงจำนวนมากหลายและมีทุกฤดูกาล จนหมู่บ้านผาชันแห่งนี้ เป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่มสหกรณ์ปลาที่รับซื้อปลาจากชาวประมงพื้นบ้าน ที่เป็นคนในหมู่บ้านแล้วนำมาวางขาย ให้กับนักท่องเที่ยวหรือพ่อค้า หรือคนในชุมชนที่สนใจนำปลาไปบริโภค นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้านจากไค้ชุมชน ให้ความรู้เรื่องของเครื่องมือหาปลา วิธีการจับปลา รวมถึงวิธีการทำอาหารโดยใช้ปลาเป็นส่วนประกอบหลัก
11.00น.	ร่วมปรุงอาหารและรับประทานอาหารกลางวัน เมนูที่เกี่ยวกับปลาแม่น้ำโขง และอาหารพื้นบ้านที่มาจากแม่น้ำโขง
13.30น.	เดินทางสู่บ้านโป่งเป่า เพื่อล่องเรือเที่ยวชมสามพันโบก พื้นที่ที่มีแก่งหินเป็นโบกหรือเป็นหลุมมีลักษณะรูปร่างต่างๆอยู่มากมาย จนได้ชื่อว่าสามพันโบก โดยการนั่งเรือจากหาดสลึงที่บ้านปากกะกลางตำบลสองคอน โดยล่องตามลำน้ำผ่านปากบ้อง จุดแคบที่สุดของแม่น้ำโขงจุดแคบที่สุดของแม่น้ำโขง (เป็นจุดชมวิว ที่หมู่บ้านสองคอน ซึ่งจะสัมผัสได้ในยามที่แม่น้ำโขงลดระดับในฤดูแล้ง ราวเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมิถุนายน เป็นจุดที่แม่น้ำโขงแคบที่สุด ปากบ้องจึงมีลักษณะเหมือนคอขวดโดยส่วนที่แคบที่สุด วัดได้ 56 เมตร) ผ่านหาดสลึงหินหัวพะเนียง(หินหัวพะเนียงอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านสองคอนเป็นเกาะหินขนาดใหญ่ กลางแม่น้ำโขงรูปร่างคล้ายอุปกรณ์ประกอบคันไถอยู่ถัดจากบริเวณ เกาะหินใหญ่โผล่ขวางกลางลำน้ำโขงหินหัวพะเนียงมีรูปร่างคล้ายใบไผ่ไม้ในภาษาถิ่นพะเนียงคือท่านไม้ ที่ใช้สวมใบไถเหล็ก ชาวบ้านจึงเรียกว่าหินหัวพะเนียง) ซึ่งเป็นเกาะหินกลางแม่น้ำที่ทำให้แม่น้ำโขง จนทำให้แยกออกเป็น 2 สายหรือในภาษาท้องถิ่น เรียกว่าสองคอน ในภาษาถิ่น คอนแปลว่าแก่ง จึงเป็นที่มาของชื่อ บ้านสองคอน เขียมชมหินศิลาเลข ร่องรอยประวัติศาสตร์สมัยฝรั่งเศส เรื่องอำนาจ ที่ฝรั่งเศส แกะสลักตัวเลข ที่หน้าผา หิน สำหรับบอกระดับ น้ำในแม่น้ำโขง เพื่อความปลอดภัยในการเดินเรือ
17.00น.	เดินทางถึงหาดหงส์ ในช่วงยามบ่ายแก่ๆ ช่วงที่พระอาทิตย์ ใกล้ลับขอบฟ้าซึ่งจะเป็นช่วงเวลาที่สวยงาม เพราะแสงทองของดวงอาทิตย์ จะกระทบกับหาดทรายสีขาว ทำให้ดูระยิบระยับสวยงามยิ่งนัก

18.00น. เดินทางกลับที่พักโฮมสเตย์ที่บ้านผาชัน ร่วมรับประทานอาหารกับกลุ่มชาวบ้าน

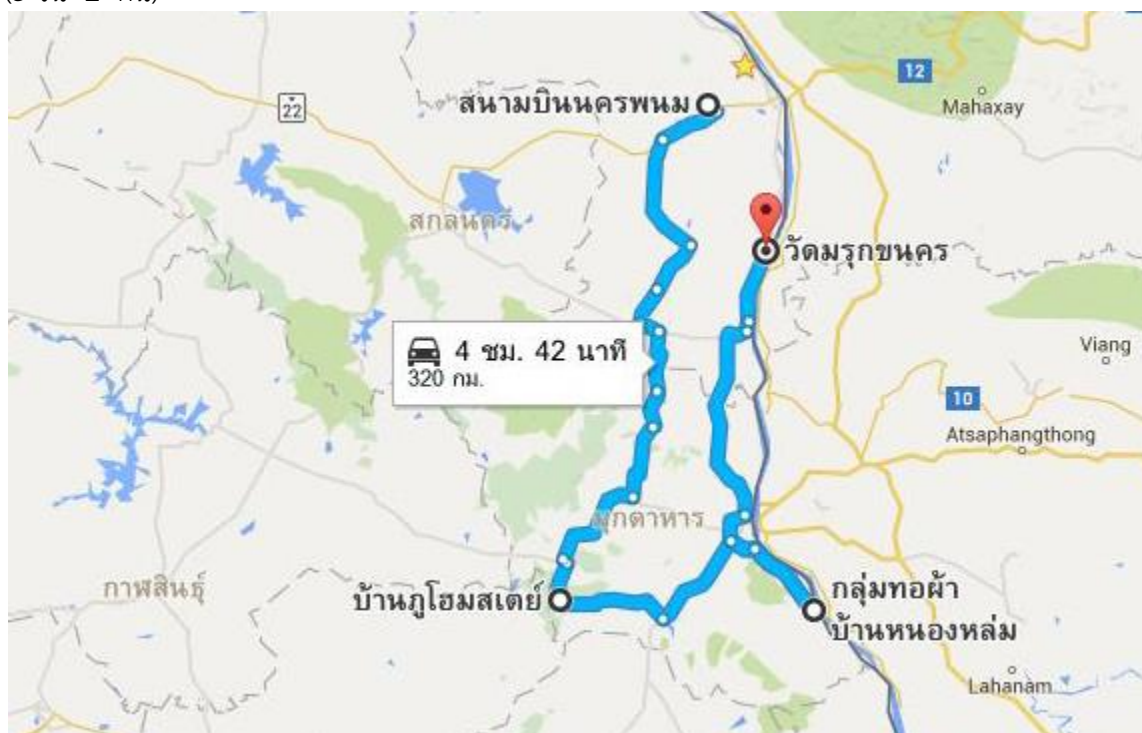
วันที่ 3	เขมราฐ-อุบล
-----------------	--------------------

9.00น. ทอดเที่ยวชมวิถีหมู่บ้านตามลำน้ำโขงบ้านผาชัน เยี่ยมชมเสาเฉลียงเสาหินขนาดใหญ่ที่มีรูปร่างต่างๆ ท่ามกลางบรรยากาศของป่าพรรณไม้ต่างๆ ซึ่งมีวิถีคนชนบท เก็บซังป่า อาทิ เห็ดป่า แมลงชนิดต่างๆ และบริเวณเสาเฉลียงนี้ยังมีบรรยากาศโดยรอบที่สวยงาม สามารถมองเห็นทิวทัศน์ของภูเขาและป่าไม้ชนิดต่างๆ นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของระบบนิเวศและความสำคัญของภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวบ้านผาชัน

13.00น. เดินทางเข้าสู่อำเภอเขมราฐ เพื่อไหว้พระเจ้าใหญ่องค์แสนวัดโพธิ์ ตั้งอยู่เลขที่ 109 ถนนกษปะเนียง ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ เป็นวัดสังกัดมหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2516 ตามประวัติที่เล่าสืบต่อกันมาได้ว่า วัดโพธิ์ ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2331 โดยแม่ชี (แม่ขาว) ได้หนีภัยสงคราม นำผู้คนอพยพลงมาจากเวียงจันทน์ พร้อมด้วยลูกหลานญาติโยมลงมาตามลำน้ำโขง มายึดชัยภูมิแห่งนี้ตั้งหมู่บ้านและตั้งวัดขึ้นในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช แห่งกรุงธนบุรี จากนั้นจะนำนักท่องเที่ยวไปไหว้พระเจ้าใหญ่องค์หมื่น วัดอุบลมุง ตั้งอยู่ที่หมู่ 5 ต. เขมราฐ อ.เขมราฐ พระเจ้าองค์หมื่นเป็นพระพุทธรูปที่ชาวบ้านต่างให้ความเคารพเลื่อมใสศรัทธา ด้วยขึ้นชื่อในเรื่องพุทธคุณต่างๆ คือ พระเจ้าใหญ่องค์หมื่นจะเป็นพระที่ดลบันดาลให้พบแต่โชค ลาภมีเงินเป็นหมื่น ซึ่งจนบัดนี้ก็ยังหาประวัติ การสร้างแน่ชัดไม่ได้ มีลักษณะเป็นพระนาครปรกที่มีนาครปรกเหนือเศียรถึง 11 ตัว นับว่ามากกว่าพระนาครปรกใดๆ ในบริเวณนี้ หลังจากไหว้พระ ก่อนเดินทางกลับจะนำนักท่องเที่ยวไปเลือกซื้อสินค้าพื้นบ้านของกลุ่มแม่บ้านที่เด่นคือกล้วยตาก และกล้วยกรอบเค็ม ซึ่งเป็นสินค้าขึ้นชื่อของเขมราฐ

16.00น. เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 3 บ้านภู ตำบลบ้านเป้า อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร-บ้านหนองหล่ม ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร -วัดมรุกขนคร ตำบลดอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (3 วัน 2 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลาไม่นาน 3 วัน 2 คืน สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวที่ชอบกิจกรรม(activity) ชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบศึกษาค้นหาความรู้ (Diversiory) ที่จะได้สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนผู้ไทยที่ผูกติดกับการเกษตร และกิจกรรมความเชื่อของคนไท (บูชาน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และอุปโภคบริโภค) ในพื้นที่ บ้านหนองหล่ม –บ้านภู-วัดมรุกขนคร โดยมีระยะทางรวม 320 กิโลเมตร อีกทั้งการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั้มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านกาแฟ อีกด้วย โดยสามารถทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ดังนี้

วันแรก	สนามบินนครพนม-มุกดาหาร-บ้านหนองหล่ม
08.30น.	เดินทางจากสนามบินนครพนม
09.45น.	เดินทางถึงจังหวัดมุกดาหาร
10.30น.	เดินทางถึงหมู่บ้านเชิงอนุรักษ์บ้านหนองหล่ม เริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ.2337 มีเชื้อสายมาจากเผ่าผู้ไทย ซึ่งอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ คำ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบัน เมื่อประมาณ210ปี ได้มาตั้งถิ่นฐานที่มีหนองน้ำแห่งหนึ่ง เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำการเกษตรเป็นอย่างยิ่ง ชาวบ้านได้เรียกหนองน้ำแห่งนี้ว่าหนองหล่ม
	บ้านหนองหล่มเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ดินดีเหมาะแก่การเพาะปลูก เคยใช้เป็นที่ปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารเมื่อครั้งลาวใช้เป็นฐานปฏิบัติการ เป็นพื้นที่ที่มีต้นไม้ล้มลุกและไม้ยืนต้น ชาวหนองหล่มจะลงเรือไปเก็บหญ้าจากบนดอนมาเลี้ยงวัวหรือเก็บผักมาเป็นอาหาร หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้เป็นหมู่บ้านที่มีทิวทัศน์สวยงาม บรรยากาศดี เหมาะแก่การเดินทางพักผ่อนหย่อนใจ เพราะตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง นำท่านศึกษาและเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมชาวผู้ไทย ชมการทอผ้า

กลุ่มแม่บ้าน ชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และเข้ามัสการพระมูจลินทร์พระพุทธรูปเก่าแก่อายุราว 800 ปี ณ วัดมูจลินทร์ บ้านหนองหล่ม ที่มีความเชื่อเรื่องพญานาคมีนามว่า"มูจลินท์นาคราช" ปกปักรักษาพระพุทธศาสนา มีอนุภาพเรื่องปกป้องคุ้มครอง จากนั้นล่องเรือลำน้ำโขง ชมทัศนียภาพสองฝั่งโขง ชมเกาะแก่งกลางลำแม่น้ำโขง

- 18.00น. พิธีบายศรีสู่ขวัญผูกข้อต่อแขน ชมการแสดงพื้นบ้านลำผญาและการแสดงดนตรีพื้นบ้าน ร่วมกิจกรรมเดินบัตสะโลปักกับกลุ่มชาวบ้าน เลือกซื้อแสดงสินค้า otop ผู้ผลิตอาทิ ผ้าพันคอ ผ้าคราม ผ้าฝ้ายทำจากธรรมชาติ ตะกร้าสาน บริการอาหารค่ำแบบพาแลง ณ บ้านหนองหล่ม
- 20.00น. แยกย้ายกันกลับบ้านพัก

	วันที่สอง	บ้านหนองหล่ม-บ้านภู
05.00น.	ตักบาตรยามเช้า	
06.00น.	บริการอาหารเช้า ณ บ้านพัก (ร่วมปรุงอาหารจากผลผลิตทางการเกษตร ร่วมครอบครัวที่พัก)	
08.30น.	นำท่านเดินทางหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านภู เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กที่ห้อมล้อมด้วยภูเขาและธรรมชาติที่สวยงามในอำเภอหนองสูง เป็นหมู่บ้านชาวผู้ไทยที่ยังคงขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมประเพณีได้อย่างชื่นชม	
09.30น.	ชมโบสถ์โบราณสวยงาม ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นศิลปะแบบล้านช้างที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ	
10.30น.	ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้าน ชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	
12.00น.	รับประทานอาหารเที่ยง ด้วยเมนูอาหารพื้นบ้านแบบวิถีผู้ไทย	
13.00น.	เรียนรู้ขั้นตอนการทำผ้าฝ้ายทอมือ ขั้นตอนการทอและการตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆจากฝีมือชาวบ้าน ซึ่งผ้าฝ้ายพื้นเมืองของที่นี่เป็นสินค้าที่มีคุณภาพและเป็นสินค้า otop พื้นเมืองขึ้นชื่อ หรือชมการแกะสลักไม้ จักสานไม้ไผ่	
17.00น.	ร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญผูกข้อต่อแขน เป็นการต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองที่มาเยือนบ้านภูอย่างอบอุ่น ชมการแสดงดนตรีพื้นเมืองที่สนุกสนาน การฟ้อนรำชุดต่างๆจากสาวผู้ไทย ชิมและร่วมปรุงอาหารพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ แกงไก่ใส่กะบั้ง(ปล้องไม้ไผ่)และน้ำพริกผักลวกที่ชาวบ้านปลูกเองโดยอาศัยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจนได้รับยกย่องเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข	
20.00น.	แยกย้ายกันกลับที่พัก (พักบ้านภูโฮมสเตย์)	

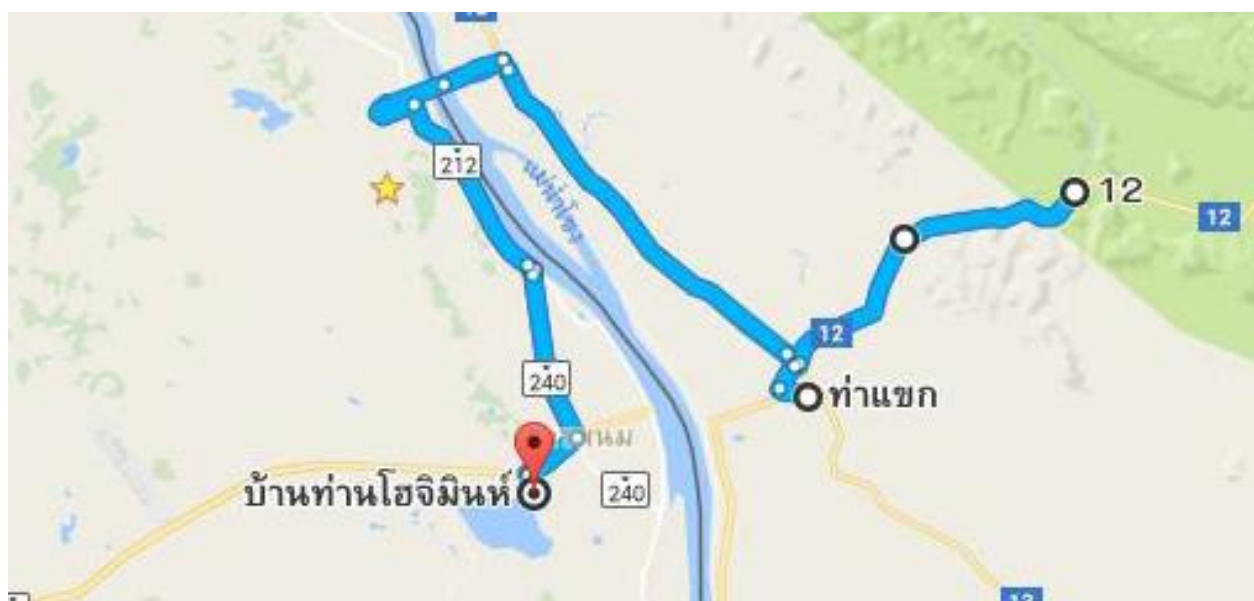
	วันที่สาม	บ้านภู-วัดมรดกขนคร-นครพนม
06.00น.	ร่วมทำบุญตักบาตรรับพรยามเช้า	
08.00น.	นำท่านสู่วัดมณีมาวาส(วัดกลาง)วัดเก่าแก่คู่อำเภอดอนตาล วัดแห่งนี้มีกลองมโหระทึกเป็นกลองสัมฤทธิ์ขนาดใหญ่ หน้ากลองเป็นรูปนูนคล้ายดวงอาทิตย์ มีรัศมี14แฉก เชื่อว่ากลองดังกล่าวมีอายุไม่ต่ำกว่า 3,000ปี ชาวบ้านเรียกว่า กลองทอง เป็นกลองที่ชาวข่าและขอมโบราณชอบเก็บสะสมไว้ ค้นพบมีปีพศ.2481 บริเวณริมตลิ่งแม่น้ำโขง ร่วมประดิษฐ์เรือไฟ	

โบราณถวายเป็นบูชาแม่น้ำโขง (30ตค-1พย.จัดงานปั่นฝ้ายสายบุญจุลกฐิน ภายในงาน
กิจกรรมไหลเรือไฟโบราณทำบุญสะเดาะเคราะห์)

บริการอาหารกลางวันแบบพื้นบ้าน

- 13.00 น. เดินทางสู่สนามบินนครพนม เช็กอินสัมภาระ ณ เคาท์เตอร์สายการบินแอร์เอเชีย
16.55 น. ออกเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 4 บ้านนาจอก(บ้านลุงโฮจิมินห์) ตำบลหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม –แขวงคำม่วน (ผา
ฝรั่ง -ถ้ำแอ่น-พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์) (3 วัน 2 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน ในการทำ
กิจกรรมทั้งในฝั่งประเทศไทยและ สปป.ลาว ประกอบไปด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
ที่ชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบศึกษาค้นหาความรู้ (Diversinary) และนักท่องเที่ยวที่ชอบ
ผจญภัย(adventure) ทั้งการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท่านโฮจิมินห์ การร่วมกิจกรรมกับชุมชนแหล่ง
ท่องเที่ยว รวมถึงการปั่นหน้าผา การล่องเรือชมความงามของหินงอกหินย้อยใน ถ้ำนางแอ่น อีกทั้งการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ
ยังมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั้มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านกาแฟ
อีกด้วย โดยสามารถทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ดังนี้

วันแรก บ้านนาจอก

- 09.45 น. เดินทางจากสนามบินนครพนม
10.00น. เดินทางถึงบ้านนาจอก(บ้านท่านโฮจิมินห์) เยี่ยมชมหมู่บ้านเก่าแก่ที่อดีตประธานาธิบดี
สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ท่านโฮจิมินห์ได้เคยเข้ามาบาทพิงพระบรมโพธิสมภารของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อกอบกู้เอกราชของเวียดนามระหว่างปี
พศ.2467-2474 หมู่บ้านนี้ปลูกต้นไม้ไว้รอบบ้านอย่างชุ่มชื้น เช่น ต้นหมาก ต้นพลู กล้วยและ
ชา ฯลฯ
12.00น. รับประทานอาหารกลางวัน เมนูอาหารพื้นบ้านเวียดนาม

- 13.00น. เดินทางเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม ที่มีการจัดนิทรรศการ ประวัติการทำงานและการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆของท่านโฮจิมินห์
- 16.00น. พักผ่อนตามอัยยาศัย และเยี่ยมชมวิถีชุมชนรอบหมู่บ้านนาจอก
- 17.30น. ร่วมปรุงอาหารและรับประทานอาหารเย็นที่ โฮมสเตย์

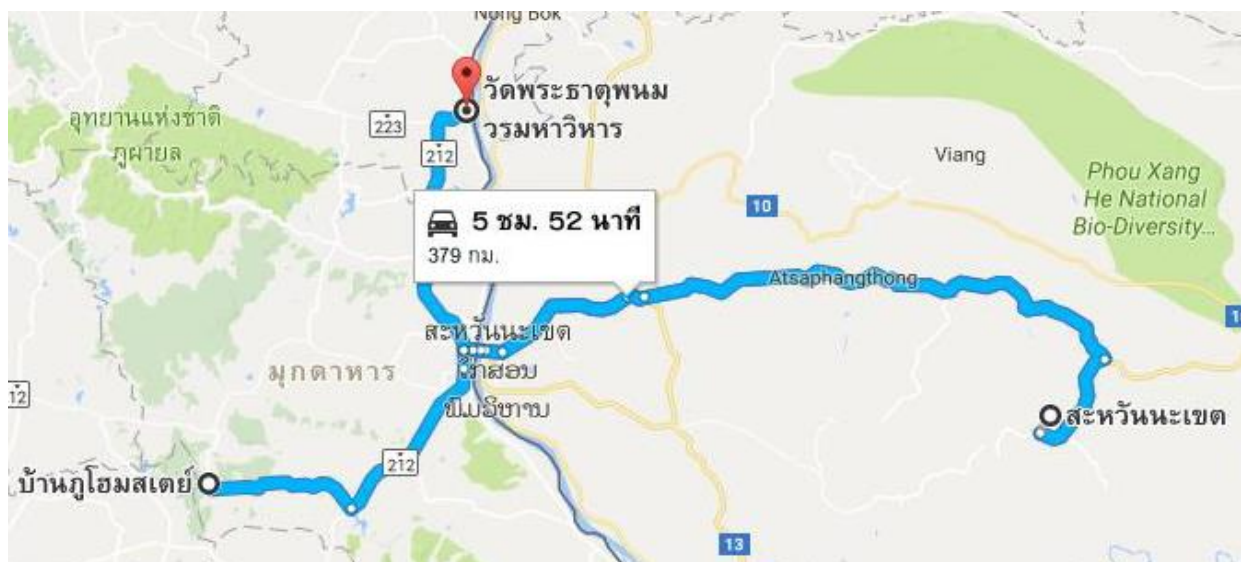
วันที่สอง เมืองท่าแขก- ท่าฝร้ง-ถ้ำนางแอ่น

- 8.00 น. เดินทางข้ามแม่น้ำโขง เพื่อข้ามไป เมืองท่าแขก สปป.ลาว เพื่อไปธรรมชาติที่เป็นกำแพงหินยักษ์ ที่มีลักษณะเหมือนหินก้อนใหญ่ๆ ซ้อนกัน สูงไม่ต่ำกว่า 5 เมตร ยาว 10 กิโลเมตร นับเป็นลักษณะ ธรณีสัณฐานที่แปลกตาแห่งหนึ่งของ สปป.ลาว ซึ่งตั้งอยู่บนเส้นทางจากเมืองท่าแขกไป เวียงจันทน์
- 10.30น. เดินทางต่อไปยังวัดพระธาตุศรีโคตรบูร (พระธาตุสี่โคตตะบอง ตามภาษาลาว) ที่ตั้งอยู่ริมฝั่ง แม่น้ำโขง ภายในเป็นที่ตั้งขององค์พระธาตุที่ประดิษฐาน พระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า และภายในวิหารยังมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่ ที่พระเจ้าอนุวงศ์เป็นผู้สร้างไว้ ภายหลังในวิหารบอก เล่าได้ดีถึงเรื่องเล่าขานความเป็นมาของอาณาจักรล้านช้าง และพระยาสิโคด
- 12.00น. เดินทางสู่ตัวเมืองท่าแขกเพื่อรับประทานอาหารเที่ยงที่ พร้อมชิมอาหารพื้นเมืองขึ้นชื่อ “ปิ้งแบ่”
- 13.00น. เดินทางจากเมืองท่าแขก ไปท่าฝร้ง (เดินทางตามถนนหมายเลข 12 ระยะทาง 12.9 กิโลเมตร เพื่อไปที่ท่าฝร้ง เพื่อชมความงดงามของธรรมชาติ และร่วมกิจกรรมปีนหน้า ผา
- 14.30น. เดินทางเข้าชม ถ้ำนางแอ่น ชมความงดงามของหินงอกหินย้อย ด้วยการล่องเรือ หรือ เดินชมตามเส้นทางสะพานปูน
- 17.30น. เดินทางกลับเข้ามาชมเยี่ยมชมความงดงามของ อาคารบูรโรเนียนศิลปะอาคารแบบฝรั่งเศส ซึ่งเป็นตึกเก่าแก่ ที่ยังคงสภาพสมัยฝรั่งเศสเป็นเจ้าอาณานิคม ที่ตั้งเรียงรายอยู่ริมแม่น้ำโขง เมือง ท่าแขก ก่อนเข้าที่พัก

วันที่ สาม บ้านเชียงหวาง – พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์

- 08.00น. เดินทางสู่บ้านเชียงหวาง เพื่อสัมผัสวิถีชีวิต ร่วมกิจกรรมผลิตขนมใบป่านกับกลุ่มชุมชนชาว เวียดนาม เป็นขนมดั้งเดิมของชาวเวียดนาม ที่มีทำอยู่ไม่กี่ที่ใน สปป.ลาว จากนั้นเข้าชมพิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์ เพื่อศึกษาประวัติของท่านโฮจิมินห์และท่านเจ้าสุภานุวงศ์ ในยุคสงครามอินโดจีน เป็นเรื่องราวการเดินทางทั่วโลกของท่านโฮจิมินห์ เพื่อจะกลับมากู้ชาติ ระหว่างที่เดินทาง กลับมายังแขวงคำม่วน ตามเส้นทาง จะได้ชมวิถีชีวิตของคนลาว ที่ยังคงมีความดั้งเดิม ทั้ง วัด โรงเรียน สถานพยาบาล และค่ายทหารประชาชน ขณะเดียวกันก็จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของ ชุมชน มีร้านค้าสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าจากประเทศไทย จีน เวียดนาม ไทย-ลาว
- 12.00น. รับประทานอาหารเที่ยง
- 13.00น. ออกเดินทางกลับสู่ประเทศไทย
- 15.00 น. แวะซื้อปิ้งสินค้า ซื้อสินค้าของฝากที่ตลาดหลัก 3 หรือร้านสินค้า Duty Free (ใกล้ด่าน ตม. ท่าเรือแขวงคำม่วน) ก่อนเดินทางถึงประเทศไทยโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 5 บ้านภู ตำบลบ้านเป้า อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร- แขวงสะหวันเขต (ตัวเมืองสะหวันเขต พระธาตุอิงฮัง พระธาตุโพน) - พระธาตุพนม อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม (4 วัน 3 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลา 4 วัน 3 คืน ในการทำกิจกรรมทั้งในฝั่งประเทศไทยและ สปป.ลาว ประกอบไปด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ชอบชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบศึกษาค้นหาความรู้ (Diversinary) และ ชอบกิจกรรม (activity) ทั้งหารศึกษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวผู้ไทย การศึกษาพิพิธภัณฑประวัติศาตร์แขวงสะหวันเขต ที่ทำให้เข้าใจในเรื่องราวและเหตุการณ์เกี่ยวกับสงครามปลดปล่อยและสงครามอินโดจีนการนมัสการพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ทั้งฝั่งไทยลาว นอกจากนี้การเข้าถึงพื้นที่ต่างๆยังมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั้มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านกาแฟ อีกด้วย โดยสามารถทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ดังนี้

วันแรก บ้านภู	
08.00 น.	เดินทางจากสนามบินนครพนม
09.45น.	เดินทางถึงหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านภู เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กที่ห้อมล้อมด้วยภูเขาและธรรมชาติที่สวยงามในอำเภอนองสูง เป็นหมู่บ้านชาวผู้ไทยที่ยังคงขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมประเพณีได้อย่างชื่นชม
09.30น.	ชมโบสถ์โบราณสวยงาม ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นศิลปะแบบล้านช้างที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ
10.30น.	ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้าน ชมพิพิธภัณฑพื้นบ้าน
12.00น.	รับประทานอาหารเที่ยง ด้วยเมนูอาหารพื้นบ้านแบบวิถีผู้ไทย
13.00น.	เรียนรู้ขั้นตอนการทำฝ้ายทอมือ ขั้นตอนการทอและการตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆจากฝีมือชาวบ้าน ซึ่งผ้าฝ้ายพื้นเมืองของที่นี่เป็นสินค้าที่มีคุณภาพและเป็นสินค้า otop พื้นเมืองขึ้นชื่อ หรือชมการแกะสลักไม้ จักสานไม้ไผ่
17.00น.	ร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญผูกข้อมือต้อนรับ เป็นการต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองที่มาเยือนบ้านภู

- อย่างอบอุ่น ชมการแสดงดนตรีพื้นเมืองที่สนุกสนาน การพ้อนรำชุดต่างๆจากสาวผู้
ไทย ชิมและร่วมปรุงอาหารพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ แกงไก่ใส่กะบั้ง(ปล้องไม้ไผ่)และน้ำพริกผัก
ลวกที่ชาวบ้านปลูกเองโดยอาศัยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจนได้รับยกย่องเป็นหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข
20.00น. แยกย้ายกันกลับที่พัก (พักบ้านภูโฮมสเตย์)

วันที่สอง มุกดาหาร-รอยพระพุทธรูปที่วัดภูมโนรมย์-แขวงสะหวันนะเขต

- 09.30 น. ออกเดินทางสู่จังหวัดมุกดาหาร
10.30 น. นมัสการรอยพระพุทธรูปที่วัดภูมโนรมย์ พร้อมชมวิหิตทัศน์ 360 องศา เมืองมุกดาหารและ
สองฝั่งแม่น้ำโขง บนนครภูมโนรมย์
12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น. เดินทางสู่ สปป.ลาว ที่ด่าน ตม.สะพานมิตรภาพไทย-ลาว 2(มุกดาหาร-สะหวันนะเขต)
15.00 น. ถึงแขวงสะหวันนะเขต ชมพิพิธภัณฑ์แขวงสะหวันนะเขต ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง
ประวัติศาสตร์โดยพิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ในตัวตึกสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งเศส ภายในอาคารมีเรื่องราว
และเหตุการณ์เกี่ยวกับสงครามปลดปล่อยและสงครามอินโดจีน พร้อมตัวอย่างอาวุธยุทโธ
ปกรณ์ซากปืนโบราณใหญ่ ซากเครื่องบินรบลำเล็ก ที่อธิบายเรื่องราวอดีต การต่อสู้ของวีรชน
ลาวที่ร่วมกันต่อสู้ขับไล่ญี่ปุ่น ฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา และเรื่องราวเส้นทางโฮจิมินห์ที่แสดง
ความเป็นญาติพี่น้องระหว่างลาวกับเวียดนามในสมัยที่ร่วมกันต่อสู้สงคราม
17.00น. ชมวิถีชีวิต คนเมืองสะหวันเขตตอนเย็น ในตลาดสิงคโปร์ ตลาดสะหวันนะเขตเป็นตลาดใหญ่
ที่สุดของแขวงเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญของชาวบ้านที่มีของนานาชนิดให้เลือกสรร ทั้งเครื่อง
อุปโภคบริโภค และเครื่องประดับมากมาย
18.00น. เข้าที่พัก

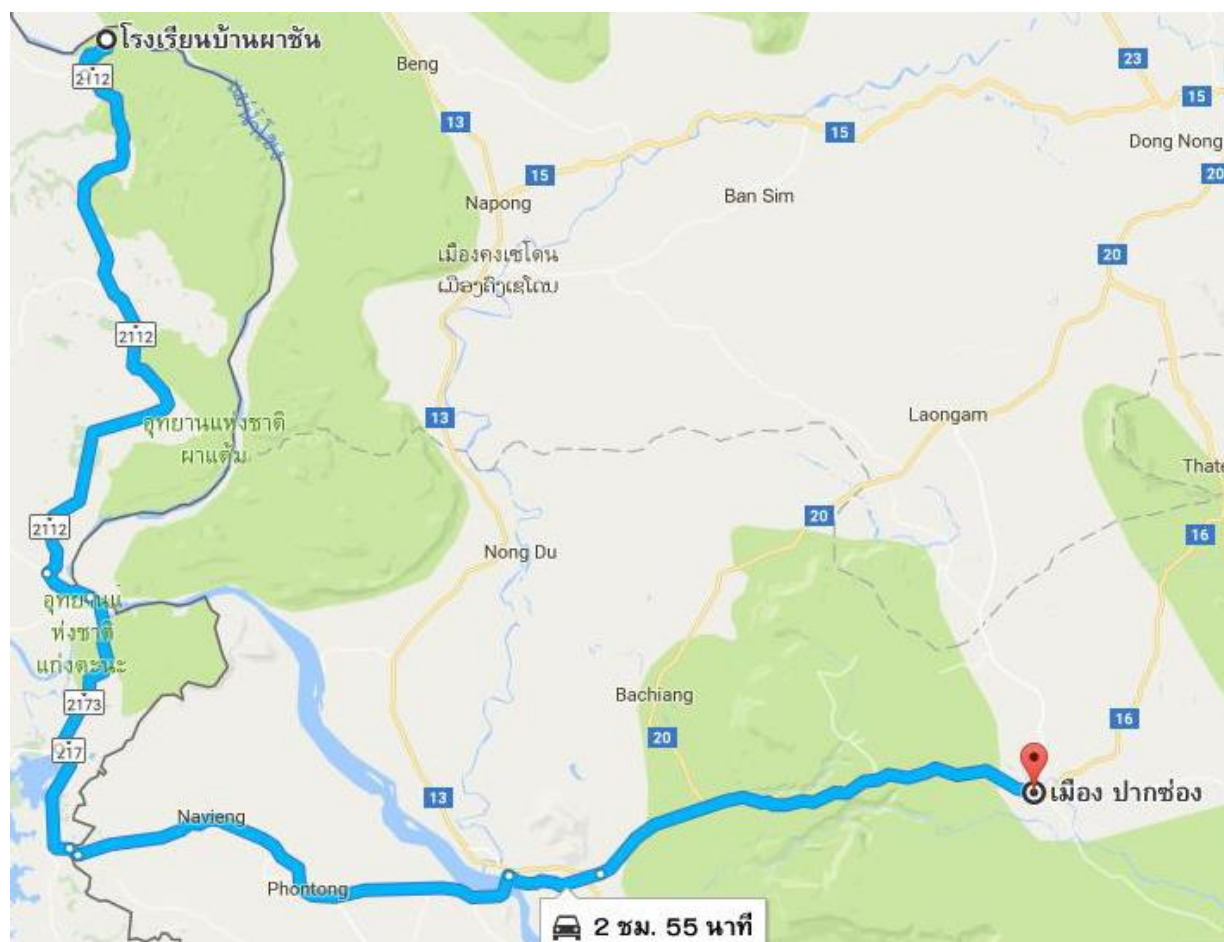
วันที่ 3 พระธาตุโพน-พระธาตุอิงฮัง-เมืองนครพนม

- 07.00น. บริการอาหารเช้า ณ ห้องอาหารของโรงแรม
08.00น. เดินทางไปนมัสการพระธาตุโพน ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมือง 40 กม. เป็นพระธาตุที่มีความศักดิ์สิทธิ์
เป็นที่เคารพนับถือทั้งชาวลาวและชาวไทย
10.00น. เดินทางสู่วัดพระธาตุอิงฮัง วัดคู่บ้านคู่เมืองสะหวันนะเขตอีกวัดหนึ่ง เป็นศาสนสถานที่มีความ
เกี่ยวข้องกับเมืองสะหวันนะเขตทั้งในด้านประวัติศาสตร์และความผูกพันด้านจิตใจ เป็นวัดที่ถือ
ว่ามีความศักดิ์สิทธิ์มากวัดหนึ่งของสะหวันนะเขตมีผู้คนจากทั่วสารทิศมานมัสการพระธาตุอิงฮัง
กันไม่ขาดสาย
12.00น. แวะไปรับประทานอาหารกลางวันที่ยกซุ่มไถ่อย่างอันเลื่องชื่อ ใกล้เมืองเซโน (Xeno) หรือเมือง
อุทุมพอน
13.30น. เดินทางกลับสู่ประเทศไทย ที่ด่าน ตม. สะพานมิตรภาพไทย-ลาว3 (นครพนม-คำม่วน)
เข้าสู่เมืองนครพนม เมืองแห่งความสุข ถ่ายภาพเก็บความประทับใจร่วมกันที่สะพานมิตรภาพ
แห่งที่ 3 สะพานข้ามแม่น้ำโขงที่สวยงามที่สุดของไทย
15.00น. ถึงตัวเมืองนครพนม ชมความงามของริมฝั่งโขงเมืองนครพนม และพักผ่อนตามอัธยาศัย
18.00น. รับประทานอาหาร เมนูปลาแม่น้ำโขง

วันที่ 4 พระธาตุพนม-รอยพระพุทธบาทเวินปลา

- 09.00น. เดินทางเข้าเยี่ยมชมและนมัสการพระธาตุพนม พระมหาเจดีย์ที่มีตำนานระบุว่าเป็นที่ประดิษฐานพระอัฐกธาตุ หรือกระดูกส่วนยอดอกของพระพุทธองค์ ซึ่งพบพระบรมสารีริกธาตุถึง 8 พระองค์ในผอบและบุษบกอย่างวิจิตร 7 ชั้น ที่มีตำนานพุทธทำนายกับการสถาปนา โดยพระมหากัสสปเถระผู้เป็นเลิศในวิปัสสนาธุระ เมื่อพุทธศักราชที่ 8 เก่าก่อนพระมหาธาตุเจดีย์องค์ใด ๆ ในแดนดิน นอกจากนี้ยังเป็นพระธาตุประจำวันเกิดของผู้ที่เกิดวันอาทิตย์ และพระธาตุประจำปีเกิดของผู้ที่เกิดปีวอก ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตัวเองและครอบครัว
- 11.00น. แวะนมัสการรอยพระพุทธบาทเวินปลา ในตำนานพระอัฐกนิทาน พระพุทธเจ้าได้ประทับรอยพระบาทไว้ ณ โง่นหินกลางลำน้ำโขง หน้าวัดพระบาทเวินปลา อ.ท่าอุเทน มีสะพานไม้ทอดจากฝั่งไปที่รอยพระบาท ช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การไปนมัสการรอยพระบาทเวินปลา ช่วงฤดูน้ำลดระหว่างเดือนมค.-พค. ช่วงวันสงกรานต์ ซึ่งจะมีการจัดงานนมัสการรอยพระพุทธบาทเป็นประจำทุกปี
- 12.00น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00น. แวะซื้อของฝากร้านเครื่องเงิน ผ้าพื้นเมือง หมูยอ ไส้กรอกอีสาน แหนม กุนเชียง หมูหยอง กาละแม ฯลฯ ก่อนเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 6 บ้านผาชัน ตำบลลำโรง อำเภอฟี้อะโหล จังหวัดอุบลราชธานี - เมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก (3 วัน 2 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน ในการทำกิจกรรมทั้งในฝั่งประเทศไทยและ สปป.ลาว ประกอบไปด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ชอบบันเทิง(fun) และนักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย(adventure) ทั้งการล่องแก่งชมน้ำโขง กินปลาสดจากแม่น้ำโขง พายเรือล่องแก่ง นั่งรถจี๊ปผจญภัยบนหุบเขา เพื่อเข้าชมความงดงามของน้ำตก และชิมกาแฟรสชาติหอมอร่อยจากสวนกาแฟเมืองปากซ่อง นอกจากนี้การเข้าถึงพื้นที่ต่างๆยังมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั้มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านกาแฟ อีกด้วย โดยสามารถทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ดังนี้

วันแรก สนามบินอุบลราชธานี-บ้านผาชัน

08.30	ออกเดินทางจากสนามบินอุบลราชธานี
10.00น.	เดินทางสู่บ้านผาชัน เยี่ยมชมหมู่บ้านที่อยู่ติดแม่น้ำโขง มีบรรยากาศที่เป็นแบบวิถีชนบท มีระบบนิเวศ เกษะแก่งหิน สวยงาม และมีปลาแม่น้ำโขง จำนวนหลากหลายและมีทุกฤดูกาล ที่บริเวณบ้านผาชันยังสามารถเยี่ยมชมเสาเฉลียงเสาหินขนาดใหญ่ที่มีรูปร่างต่างๆและบริเวณเสาเฉลียงนี้ยังมีบรรยากาศโดยรอบ ที่สวยงาม
12.00น.	ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน ที่ปรุงจากวัตถุดิบจากแม่น้ำโขง
13.00น.	นั่งเรือล่องแก่งชมความงามของสองฝั่งโขง

- 18.00น. ร่วมประกอบอาหาร และรับประทานอาหาร
 19.30น. แคมป์ไฟ นอนดูดาวเล่าความหลัง

วันที่สอง บ้านผาชัน –ปากช่อง-น้ำตกตาดเอื้อง

- 07.00น. เดินทางจากบ้านผาชันถึง ไปเมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก
 11.30น. ถึงเมืองปากช่องเดินทางแวะรับประทานอาหารกลางวันและพักผ่อนที่ไร่กาแฟคำสอน
 13.30น. ออกเดินทางโดยรถจี๊ปผจญหลุมบ่อตามเส้นทางถนนเพื่อไปเยี่ยมชม น้ำตกตาดเอื้อง และร่วมกิจกรรมว่ายน้ำ หรือกิจกรรมผจญภัยพายเรือล่องแก่ง ชมความสวยงามและความบริสุทธิ์ของน้ำตก
 15.00น. เดินทางกลับมาพักค้างแรมแคมป์ไร่กาแฟคำสอน และพักผ่อนตามอัธยาศัย
 17.30น. ร่วมรับประทานอาหารเย็นแบบพื้นบ้าน
 19.00น. กางเต็นท์นอนดูดาวชมความสวยงามของบรรยากาศไร่กาแฟยามค่ำคืน

วันที่สาม ไร่กาแฟ- สะพานข้ามแม่น้ำโขง ลาว ภูบูน-ตลาดดาวเรือง

- 08.00น. รับประทานอาหารเช้าพร้อมชมกาแฟจากไร่คำสอน
 09.00น. เยี่ยมชมไร่กาแฟ และรับฟังรายละเอียด เกี่ยวกับกาแฟ ทั้งวิธีการปลูก การคั่วกาแฟ ขั้นตอนปรุงแต่ง การทดสอบ กาแฟ และชิมลิ้มรส ชนิดที่แตกต่าง ของกาแฟ (โรบัสต้า , อาราบิก้า และ ทริปปิก้า)
 12.00น. รับประทานอาหารกลางวัน
 13.00น. เดินทางออกจากไร่กาแฟเข้าสู่ตัวเมืองปากช่อง ข้ามสะพานข้ามแม่น้ำโขง ลาว ภูบูน ชมความงดงามของลำน้ำโขงและวิวบนฝั่งประเทศไทย และฝั่งประเทศลาว พร้อมแวะไปซื้อของฝากที่ตลาดดาวเรือง ก่อนเดินทางกลับประเทศไทยโดยสวัสดิภาพ

2.7 สรุปข้อค้นพบ

จากการศึกษาผลการศึกษาของโครงการย่อยที่ 1 และ 2 พบว่าทั้งสองโครงการได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โครงการย่อยที่ 1 ได้เสนอให้เห็นเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญทั้งในกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานี รวมทั้งเสนอให้เห็นเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกลุ่มจังหวัดดังกล่าวกับแหล่งท่องเที่ยวใน สปป.ลาว ทั้ง 4 แขวง ส่วนโครงการย่อยที่ 2 ก็ได้เสนอให้เห็นรายละเอียดแผนการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญของทั้ง 4 จังหวัดและ 4 แขวง และมีข้อเสนอให้มียุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวร่วมกันให้มากขึ้นในระดับกลุ่มจังหวัดและในระดับความร่วมมือไทย-ลาว โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน การศึกษาของทั้ง 2 โครงการนี้ในระดับแผนงาน สามารถสรุปข้อค้นพบจากการศึกษาได้หลายประการดังนี้

ประการที่ 1 ความเชื่อมโยงด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างรัฐ

การศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างไทย-ลาว มีการพัฒนาความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง มีการสนับสนุนกันในหลายๆด้านผ่านข้อตกลงต่างๆ ทั้งในระดับประเทศกับประเทศหรือระดับจังหวัดกับระดับแขวง อาทิ ในระดับประเทศหลังจากเข้าสู่การเป็นประชาคม AEC แล้ว จะเป็น single visa เพิ่มความสะดวกมากขึ้นต่อการเดินทางประเทศในอาเซียนโดยไม่ต้องทำวีซ่าอีก ในระดับจังหวัดและระดับแขวงต่างทำบันทึกความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ การค้าการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น กรณีการบันทึกความร่วมมือระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับแขวงสาละวัน ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่เศรษฐกิจอาเซียนปลายปี พ.ศ. 2558 ใน 5 ด้าน คือ

1. การส่งเสริมการค้าชายแดน โดยเฉพาะการสร้างคู่ค้าระดับอำเภอกับเมืองชายแดนของสองฝ่ายทั้งนี้เพื่อสะดวกในการติดต่อซื้อขายสินค้าและลดต้นทุนสินค้า

2. แขวงสาละวันพร้อมสนับสนุนนโยบายด้านการค้า การค้าลงทุน และการท่องเที่ยว ให้แก่ผู้ประกอบการจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินกิจการร่วมกันในอนาคต

3. จังหวัดอุบลราชธานีพร้อมให้การสนับสนุนและพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ภาครัฐและเอกชนของแขวงสาละวัน เช่น การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นในสาขาต่าง ๆ ตามศักยภาพที่จังหวัดอุบลราชธานีมีความพร้อม

4. แขวงสาละวันมีความพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่บริษัทนำเที่ยวในการนำนักท่องเที่ยวที่เป็นหมู่คณะที่ใช้ใบผ่านแดนชั่วคราวผ่านเข้า – ออกเมืองโดยเดินทางจากแขวงจำปาสักมายังแขวงสาละวันได้ โดยให้บริษัทนำเที่ยวแจ้งให้แขวงสาละวันทราบล่วงหน้า

5. สมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี และฝ่ายประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงสาละวัน มีความเห็นร่วมกันที่จะดำเนินการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวของแขวงสาละวัน เพื่อการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างกัน

ประเด็นดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวระหว่างไทย-ลาว เป็นพื้นที่ร่วมที่สำคัญในโอกาสเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากถือว่าเป็นเขตพื้นที่สังคมวัฒนธรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งด้านเนื้อหาในแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มี การมีลักษณะสังคมวัฒนธรรมร่วมกันอย่างนี้ ในอนาคตการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างรัฐและเอกชนจำเป็นถึงถูกผลักดันให้เกิดเป็นจริงมากขึ้น เพื่อให้พื้นที่ท่องเที่ยว 4 จังหวัด 4 แขวงเป็นอีกทางเลือกด้านการท่องเที่ยวของโลก ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีกรณีศึกษาในปี 2559 กรณีผู้ประกอบการไทยได้ไปจัดกิจกรรมมหกรรมสินค้าที่แขวงสาละวัน ส่วนราชการไทยในระดับจังหวัดจัดมหกรรมปั่นจักรยานร่วมไทย-ลาว เทศกาลแข่งเรือตามลำน้ำโขง ล้วนถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดกับแขวงของลาวให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ประการที่ 2 ความเชื่อมโยงด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างผู้ประกอบการการท่องเที่ยว

การศึกษา การเชื่อมโยงความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกรณีศึกษาแขวงจำปาสัก แขวงสาละวันและจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าทั้งสองให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยเฉพาะแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงของทั้ง 2 ประเทศ กล่าวคือในการประชุมของสมาคมผู้ประกอบการการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีและสภาผู้ประกอบการของแขวงจำปาสัก ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกรณีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ การเตรียมความพร้อมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงลาว-ไทย เพื่อขายให้กับกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวใหม่ ที่ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเชิงภูมิภาคอินโดจีน มากกว่าการมาเที่ยวเพียงแขวงจำปาสัก หรือการมาเที่ยวเพียงจังหวัดอุบลราชธานี กรณีการศึกษา พบว่าในด้านผู้ประกอบการของทั้ง 2 ประเทศต่างมุ่งพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวของตนเอง มุ่งค้นหาเส้นทางใหม่ๆ

แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการยังคงต้องพึ่งพาในส่วนของภาครัฐ ซึ่งทั้ง 2 ประเทศจะมีลักษณะแตกต่างกันคือ ในประเทศไทยภาคเอกชนจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐทั้ง ททท. และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา ในด้านต่างๆ ทั้งด้านประชาสัมพันธ์ ด้านการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่ในส่วนของประเทศลาวยังมีข้อจำกัดในการสนับสนุนจากรัฐของ สปป.ลาว ดังนั้นจึงพบว่าการพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน ไทย-ลาว หลายครั้งที่ผู้ประกอบการไทยต้องสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการประชุม เพื่อวางแผนพัฒนาความร่วมมือ ลักษณะดังกล่าวนี้เกิดขึ้นกับจังหวัดนครพนม-คำม่วน มุกดาหาร-สะหวันนะเขตด้วย สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเองบางประเด็นก็ยังคงมีปัญหาเพื่อการแก้ไข ปัญหาที่คณะวิจัยพบ อาทิเช่น การจัดการแสดงงานสินค้าของผู้ประกอบการชาวไทยที่จะเข้าไปดำเนินกิจการที่ลาว ยังคงติดการตรวจสอบที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง ส่งผลให้เกิดการล่าช้าในการดำเนินงาน หรือปัญหาการติดต่อผู้ประกอบการลาวอย่างเป็นทางการเพื่อมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการ

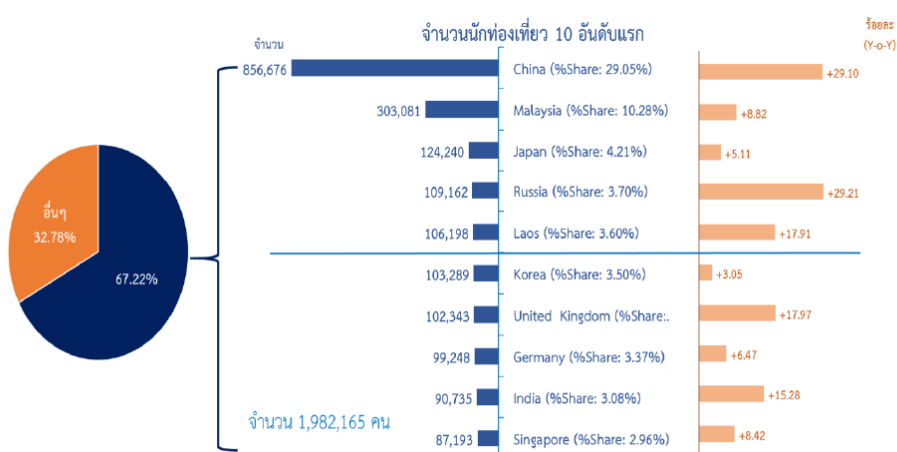
วางแผนด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับฝั่งไทย จำเป็นต้องผ่านการอนุญาตจากผู้นาระดับแขวง ซึ่งส่งผลให้ความร่วมมือระดับท้องถิ่นอาจจะไม่ได้รับการยอมรับในระดับแขวงของลาว เป็นต้น

ประการที่ 3 จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำโขงจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี มุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากทิศทางการท่องเที่ยวไทย จะพบว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) เป็นแนวทางของรัฐ ที่มุ่งสร้างการท่องเที่ยวตามแนวคิดนี้ ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางสำคัญที่จะส่งผลให้การท่องเที่ยวในภาคอีสานและใน 4 จังหวัดที่คณะวิจัยศึกษาครั้งนี้ จะมีโอกาสก้าวไปสู่การสร้างรายได้อย่างมีคุณค่าในมิติด้านการท่องเที่ยวได้ เนื่องจากเมื่อพิจารณาถึงทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวใน 4 จังหวัดจะพบว่า มีศักยภาพน้อยกว่าภูมิภาคอื่นๆ ในด้านความโดดเด่น ความงดงามและความดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

แต่อย่างไรก็ตามเชื่อว่าในอีสานจะไม่มีเรื่องราวหรือคุณค่าที่มีในแหล่งท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวของอีสาน 4 จังหวัดจะพบว่ามีสังคมวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของคนอีสานลุ่มน้ำโขงหรือลุ่มอารยธรรมขอมที่ถือว่ามีความสำคัญด้านการท่องเที่ยว เพียงแต่ที่ผ่านมาการพัฒนาการท่องเที่ยวมุ่งสร้างแหล่งท่องเที่ยว เทศกาลท่องเที่ยว แต่ยังไม่สามารถพัฒนากิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่มีในชุมชนได้ และยังไม่สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ ด้านหนึ่งเกิดจากแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมามีกลุ่มนักท่องเที่ยวมีไม่กี่กลุ่ม การเดินทางไม่ได้สะดวกรวดเร็วดังปัจจุบัน อีกทั้งแนวนโยบายของรัฐไม่ได้มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีลักษณะแนวทางเอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาคอีสานกรณีการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันจะพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทั่วโลก ดังข้อมูลจากกรมการท่องเที่ยว (2559) ที่ได้ให้ข้อมูลว่าจากสถานการณ์การท่องเที่ยวโลกในปี 2558 ที่ผ่านมา (อ้างอิงจากรายงานของ UNWTO) พบว่าทั่วโลกมีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวสูงถึง 1,134 ล้านคน จากข้อมูลการขยายตัวของกลุ่มนักท่องเที่ยว ในมิติหนึ่งแสดงให้เห็นว่า ใน 4 จังหวัดของอีสานบริเวณลุ่มน้ำโขงก็สามารถสร้างส่วนแบ่งของตลาดนักท่องเที่ยวที่ขยายตัวนี้เช่นกัน แม้จะยังไม่สามารถสร้างตลาดในกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงได้อย่างกว้างขวาง แต่การศึกษาครั้งนี้พบว่าใน 4 จังหวัดมีโอกาสที่จะขยายตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศใกล้เคียงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว กัมพูชาและเวียดนาม จากข้อมูลของกรมการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน สรุปให้เห็นว่าตลาดนักท่องเที่ยวลาวได้ขยายตัวมากขึ้น มาเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น

หมายเหตุ : P = Preliminary (ข้อมูลเบื้องต้น)

ที่มา : สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และกรมการท่องเที่ยว

ภาพที่ 2.77 จำนวนนักท่องเที่ยว 10 อันดับแรกเดือนมีนาคม 2559

เมื่อเห็นถึงสถิติข้อมูลกลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าวแล้ว คณะวิจัยเห็นว่าทั้ง 4 จังหวัดจำเป็นต้องมีแผนการเตรียมความพร้อม การปรับปรุงแผนงานและยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดของภาคอีสาน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน และสำคัญยิ่ง กรณีใน 4 จังหวัด ในการศึกษาครั้งนี้ คณะวิจัยเสนอว่าจำเป็นต้องมี “ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน” เนื่องจากแนวคิดการท่องเที่ยวดังกล่าวคือแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้ฐานทรัพยากรของชุมชนทั้งด้านประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ทรัพยากรธรรมชาติ อาหารการกิน วิถีชีวิต วัฒนธรรมความเชื่อ เพื่อนำมาบริหารจัดการให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งในข้อเสนอแนะนี้คณะวิจัยจะนำเสนอการสรุปผลอย่างละเอียดในบทต่อไป

ประการที่ 4 เส้นทางท่องเที่ยวใหม่เชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทย-ลาว

การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปเส้นทางท่องเที่ยวได้ 6 เส้นทาง ดังที่ได้เสนอในส่วนที่ผ่านมา โดยมีชุมชนที่มีศักยภาพตามเกณฑ์ประเมิน GSTC จำนวน 4 ชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดเส้นทาง ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์ให้เชื่อมโยงกับกลุ่มจังหวัดและเชื่อมโยงกับ สปป.ลาว สามารถสรุปได้ 3 เส้นทาง คือ

เส้นทางที่ 1 ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม –ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม –วัดมรุกขนคร ตำบลอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม - บ้านหนองหล่ม ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

เส้นทางที่ 2 บ้านนาจอก(บ้านลุงโฮจิมินห์) ตำบลหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม –แขวงคำม่วน (ผาฝรั่ง -ถ้ำแอ่น-พิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์)

เส้นทางที่ 3 บ้านผาชัน ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี - เมืองปากซอง แขวงจำปาสัก

โดยสรุปแล้ว ผลการศึกษาและข้อค้นพบ ของโครงการย่อย 1 และย่อย 2 นี้ จะพบว่าการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงมีจุดแข็งในหลายประการคือ มีเรื่องราวประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของคนลุ่มน้ำโขงที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ แต่ก็ยังคงพบข้อด้อยคือขาดการกำหนดทิศทางการพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะทิศทางการพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนั้นจึงพบลักษณะการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาครัฐที่แยกส่วนกันในการพัฒนา ส่งผลให้การท่องเที่ยวของ 4 จังหวัดยังคงมีลักษณะดำเนินไปตามภาระหน้าที่ของภาครัฐ เช่น ดำเนินตามแผนงานและแผนโครงการ เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วก็ไม่มีการต่อยอดโครงการนั้นๆเท่าที่ควร ส่วนการสนับสนุนให้เอกชนก็มีการดำเนินการตามแผนงานโครงการเช่นกัน ซึ่งตรงข้ามกับการดำเนินงานของเอกชนด้านการท่องเที่ยวที่พร้อมดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวของตนเองดำเนินไปได้ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้จะสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเพิ่มบทบาทของเอกชนมากขึ้นด้วย

บทที่ 3

สรุปภาพรวมและข้อเสนอแนะ

แผนงานวิจัยเรื่อง การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวและแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่ จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก มุ่งสังเคราะห์ผลการวิจัยของโครงการย่อย 2 โครงการคือ โครงการย่อยที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัด นครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก และโครงการวิจัยย่อย 2 ศึกษาการบูรณาการ แผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สังคมและวัฒนธรรม ในพื้นที่กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัด อุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก โดยในแผนงานมีวัตถุประสงค์ 4 ข้อคือ 1.ศึกษาแผนพัฒนาด้านการ ท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานี ร่วมกับแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ใน 4 แขวง ได้แก่ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวันและแขวงจำปาสัก 2. ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวตามลำน้ำ โขงไทย-ลาว เพื่อนำมาสู่การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3.ศึกษาแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศไทย-ลาว ในการพัฒนา Product เส้นทางท่องเที่ยวที่มีคุณภาพตามลำน้ำโขงระหว่างประเทศไทย-ลาว 4.เพื่อวิเคราะห์และ สังเคราะห์แนวทางความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงให้สามารถนำสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การ พัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงระหว่างไทย-ลาว

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยมีความสมบูรณ์ของเนื้อหาวิจัย ในบทนี้คณะวิจัยจะสรุปผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษาใน 4 ประเด็น ประกอบด้วย 1.แผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวลำน้ำโขง 2.แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพตามลำน้ำโขง 3.แนวทางความร่วมมือระหว่างไทย-ลาว ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง และ 4.ข้อเสนอแนะการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย-ลาว ซึ่งรายละเอียดของการสรุปผลมีดังนี้

3.1 แผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง

การท่องเที่ยวลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก โดยภาพรวมจากการศึกษา พบว่า เป็นพื้นที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวทั้งความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกด้านการคมนาคม ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว เช่นที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้า ร้านเครื่องดื่ม หรือร้านจำหน่ายของที่ระลึก ห้องน้ำ สถานที่จอดรถหรือท่าเทียบเรือ ศูนย์บริการการท่องเที่ยว ความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยว

ด้านสถานการณ์และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวมักจะมาเที่ยวเพียงเพื่อถ่ายภาพ ชมแหล่งท่องเที่ยวและไม่พักค้างคืน ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย แต่อย่างไรก็ตามจำนวนนักท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญและจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ทั้ง 4 จังหวัดมีปริมาณนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนขึ้น โดยนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวประกอบด้วยนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตั้งแต่ปี 2552 ถึง ปี 2558 นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย แต่หากพิจารณาระยะการพำนักรถไฟกลับพบว่า ระยะเวลาพำนักรถไฟของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสูงกว่าระยะเวลาพำนักรถไฟของนักท่องเที่ยวชาวไทย และเมื่อพิจารณาถึงสัญชาติของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย พ.ศ. 2552 – 2558 พบว่าสัญชาตินักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยมากที่สุด คือ นักท่องเที่ยวจากกลุ่มเอเชียตะวันออก และมีอัตราการเข้ามาท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีน และหากวิเคราะห์เปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยว ปี 2558 และ ปี 2559 (เดือนมกราคม – มิถุนายน 2559) จะพบแนวโน้มของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มเอเชียตะวันออกยังเป็นกลุ่มที่เข้ามาเที่ยวในประเทศไทยมากที่สุด

ในด้านสถานการณ์และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวัน แขวงจำปาสัก สปป.ลาว สถานการณ์และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวัน แขวงจำปาสัก พบข้อมูล จากสถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต (เว็บไซต์ <http://www.thaisavannakhet.com>) ระบุว่า “ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาท่องเที่ยวใน สปป.ลาว มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย มีจำนวนมากที่สุดประมาณร้อยละ 50 – 60 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด นักท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่เดินทางทางรถ โดยสะพานมิตรภาพ 1 (หนองคาย-นครหลวงเวียงจันทน์) เป็นช่องทางเข้าออกที่ถูกใช้มากที่สุดทั้งโดยนักท่องเที่ยวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวลาว และในปี 2556 ช่องทางในภาคกลาง 3 แห่ง กล่าวคือ (1) สะพานมิตรภาพ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) (2) ด่านแดนสะหวัน-ลาวบาว และ (3) ด่านสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม-คำม่วน) เป็นช่องทางที่มีผู้ใช้มากที่สุด ใน 5 ลำดับแรกโดยในจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53 และหากพิจารณาจำนวน นักท่องเที่ยวรายแขวงปี 2556 พบว่า พบว่าแขวงสะหวันนะเขต เป็นแขวงที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวสูงเป็น อันดับ 2 รองจากเวียงจันทน์

จากข้อมูลเบื้องต้นเมื่อนำมาสรุปวิเคราะห์ร่วมกับข้อค้นพบในบทที่ผ่านมา กรณีเกี่ยวกับแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวไทย-ลาว จะพบว่า กรณีในประเทศไทย กลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานี ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละจังหวัดเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว ดังจะพบว่าทุกจังหวัดได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งท่องเที่ยว หมู่บ้านท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น จังหวัดนครพนมพัฒนาเส้นทางปั่นจักรยานริมโขง ตรงข้ามกับเมืองท่าแขก แขวงคำม่วนของ สปป.ลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพที่มีพักในตัวเมืองนครพนม รวมถึงพัฒนาสถานที่ให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว บริเวณริมฝั่งลำน้ำโขงเช่นเดียวกัน เป็นจุดบริการให้ข้อมูลโดยรวมของจังหวัดนครพนม ทั้งแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ร้านอาหาร โรงแรมที่พัก เป็นจุดบริการที่ตั้งอยู่กับจุดแลนด์มาร์คที่ตั้งพญานาคที่จังหวัดนครพนม จัดสร้างขึ้น เพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงความเชื่อเชื่อมโยงกลุ่มคนทั้งคนไทยและลาวที่มีความเชื่อในพญานาคได้มากราบไหว้ขอพร ซึ่งปัจจุบันเป็นที่นิยมของคนไทยลาวทั้งในจังหวัดนครพนม-ท่าแขก รวมถึงจังหวัดต่างๆในอีสานอย่างยิ่ง เนื่องจากจังหวัดนครพนมได้จัดให้เป็นพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรม มีการบริการสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว จัดให้เป็นสถานที่จุดชมวิวยบริเวณลำน้ำโขงที่สามารถชมเมืองท่าแขกได้อย่างสะดวก

นอกจากนี้จังหวัดนครพนมยังมีแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 2 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนครพนมในจำนวน 2 อำเภอ 13 ตำบล ได้แก่ อำเภอเมืองนครพนม 10 ตำบล และอำเภอนาทม 3 ตำบล ปัจจุบันจังหวัดนครพนมมีการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม 4 ปี (พ.ศ. 2558-2560) ดังนี้

1. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวกับกลุ่มจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้าน
3. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการท่องเที่ยว พัฒนา บุคลากร และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวริมฝั่งแม่น้ำโขง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ตามลำแม่น้ำโขงในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพ สามารถเชื่อมโยงธรรมชาติ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชน
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด เช่น พัฒนา ฟื้นฟูพระธาตุสำคัญในจังหวัด พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นต้น เพื่อสร้างความพร้อมรองรับสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม-คำม่วน) รองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)
6. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวริมฝั่งแม่น้ำโขงจังหวัดนครพนม ที่มีความโดดเด่นทางธรรมชาติและมรดกโลกที่สวยงามที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ มีย่านอาคารเก่าที่เป็นประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพระธาตุสำคัญใน

จังหวัด โดยการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐาน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มุ่งสู่การเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนกลาง สนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 3 วัน 300 ก.ม. 3 ประเทศ (ไทย-ลาว-เวียดนาม) สืบสานวัฒนธรรมสองฝั่งแม่น้ำโขงเชื่อมโยงสองพระธาตุระหว่างไทยกับสปป.ลาว ตามกรอบความร่วมมือผู้บริหารระดับสูง 3 ประเทศ 9 จังหวัด

7. ผลักดันให้งานประเพณีไหลเรือไฟเป็นงานระดับนานาชาติและประเพณีท้องถิ่นสำคัญที่เป็นจุดเด่นของจังหวัด นครพนม ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการปรับปรุงอย่างมีมาตรฐานสามารถรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนม จะพบว่าจังหวัดนครพนมมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวในประเด็นสำคัญอยู่หลายประการและมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวคือ

ประการที่ 1 จังหวัดมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ลาว เวียดนามและจีนมากขึ้น ดังปรากฏในแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของจังหวัด ที่ได้พัฒนารอบความร่วมมือระหว่างเมืองนครพนมกับเมืองท่าแขกของลาว เมืองวิงห์และกวางบิญของเวียดนาม รวมถึงเมืองกวาสีของจีน ดังที่คณะวิจัยโครงการย่อย 2 ได้เสนอข้อมูลในส่วนการพัฒนาความร่วมมือว่าเป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการค้าและการลงทุน และยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ของจังหวัดนครพนม ซึ่งล้วนมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด กล่าวคือ การเชื่อมต่อทั้งด้านนโยบายความร่วมมือจะก่อให้เกิดการขยายพื้นที่ท่องเที่ยว ขยายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเที่ยวในจังหวัดนครพนม

ประการที่ 2 จังหวัดนครพนมมุ่งพัฒนาเขตพื้นที่ท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น สัมพันธ์กับวิถีชีวิตพันธุ์ของผู้คนที่อยู่ในจังหวัดนครพนม ดังจะพบว่ามีการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา เช่น วัดต่างๆที่ตั้งอยู่ริมฝั่งลำน้ำโขง บริเวณเขตเทศบาลเมืองนครพนม ขณะเดียวกันก็ได้พัฒนาโครงสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่วัดสำคัญเช่นวัดพระธาตุพนม วัดภูพานอุดมธรรม(พุทธมณฑลจังหวัดนครพนม อำเภอนาแก) เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าจังหวัดให้ความสำคัญกับการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวชาติพันธุ์ไท กลุ่มหมู่บ้านเชื้อสายเวียดนาม ซึ่งการศึกษาพบว่าจังหวัดนครพนมให้งบประมาณในการพัฒนาผ่านแผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนยุทธศาสตร์จังหวัด การพัฒนาดังกล่าวนี้นับแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ต้องการนำเอาประเพณีวัฒนธรรมและความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมมาสร้างเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในบริเวณลุ่มน้ำโขงในพื้นที่จังหวัดนครพนม

ด้านจังหวัดมุกดาหาร การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของจังหวัดมุกดาหารมีลักษณะคล้ายกับจังหวัดนครพนมใน 2 ด้าน คือ การขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจการค้าและการท่องเที่ยว ดังจะพบว่าจังหวัดมุกดาหารได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้ประชุมครั้งที่ 1/2557 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 มีมติเห็นชอบให้จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดชายแดนที่พื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของประเทศไทย ด้านการส่งเสริมการลงทุนในด้านการบริการและการท่องเที่ยว นอกจากจังหวัดจะมุ่งพัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นแล้ว ยังสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เช่น จุดชมวิวนวัดภูมโนรมย์ ที่สามารถชมลำน้ำโขงไทย-ลาว บริเวณตัวเมืองมุกดาหารกับตัวเมืองแขวงสะหวันนะเขตของ สปป.ลาวได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้จังหวัดมุกดาหารยังมีแผนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการลงทุน เช่น ศูนย์การแพทย์เอกชน (Medical Hub) เนื่องจากปัจจุบันลูกค้าส่วนใหญ่มาจากประเทศเพื่อนบ้านมาใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดอยู่แล้ว รวมถึงการลงทุนในมหาวิทยาลัยนานาชาติ การลงทุนในภาคการบริการโรงแรม หรือการลงทุนในกิจการอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น จากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยว รวมถึงประชาชนชาวลาวที่เข้ามาใช้บริการต่างๆ ในจังหวัดมุกดาหารพบว่าในช่วงมกราคม-มีนาคม พ.ศ.2558 จำนวนนักท่องเที่ยวที่ผ่านด่าน ตรวจคนเข้าเมือง มีมากถึง 129,281 คน ซึ่งเมื่อพิจารณาบริบทการพัฒนาของจังหวัดมุกดาหารโดยทั่วไปแล้ว จะพบว่าพื้นที่จังหวัดที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการลงทุน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและการพัฒนาอาชีพและรายได้ของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก เนื่องจากอยู่ในทำเลที่ตั้งสำคัญที่เหมาะสมแก่การลงทุน กล่าวคือเป็นชุมทางที่สามารถเชื่อมต่อไปยังหลายประเทศ ซึ่งมีประชากรมากและมีอุปสงค์ในการบริโภคสูง

อีกทั้งปัจจุบันรัฐบาลได้ประกาศเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นโอกาสของนักลงทุนที่จะมาลงทุนที่มุกดาหารเพื่อลดต้นทุนการขนส่งและลดค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นสิทธิพิเศษที่รัฐบาลจะกำหนดให้แก่ผู้ประกอบการในพื้นที่นี้ หากนាំมติของการพัฒนาการท่องเที่ยวมาร่วมพิจารณาด้วย ก็จะพบว่าจังหวัดมุกดาหารเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่ในอนาคต การพัฒนาการท่องเที่ยวจะเกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของจังหวัด

ส่วนกรณีจังหวัดอำนาจเจริญ เมื่อพิจารณาถึงประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดอำนาจเจริญ จะพบว่าสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมของชาวอำนาจเจริญ กล่าวคือ เป็นจังหวัดที่มีจุดเด่นด้านการผลิตข้าวหอมมะลิ และจุดเด่นด้านการสร้างระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 เป็นต้นมาจังหวัดอำนาจเจริญถือว่าเป็นจังหวัดแรกของภาคอีสานที่ประกาศว่ามีธรรมนูญประชาชนเป็นของตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นจากส่วนราชการและภาคประชาชนร่วมมือกันศึกษาบริบทจังหวัด ทบทวนเองและร่วมวางยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดไปด้วยกัน ซึ่งจะพบเห็นจากแผนยุทธศาสตร์จังหวัด

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดแล้ว แม้มีการกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ แต่จังหวัดอำนาจเจริญก็ถือว่ายังคงมีจุดอ่อนหลายประการ คือ อำนาจเจริญมีจุดขายด้านการท่องเที่ยวน้อย ส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวจะเป็นเชิงวัฒนธรรม มีพื้นที่ที่อยู่ติดชายแดนแม่น้ำโขงอำเภอเดียวคือ อำเภอขามเฒ่าและมีด่านพรมแดนคือ ด่านอุมเขี้ยว ซึ่งมีตลาดนัดค้าขายกันกับฝั่ง สปป.ลาว แต่คนฝั่งลาวข้ามมาน้อยมาก วันละไม่ถึง 10 คน หากจะพัฒนาพื้นที่อำเภอขามเฒ่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะลำบากเนื่องจากฝั่งตรงข้ามคือเมืองไซยภูทองนั้นเป็นหมู่บ้านธรรมดา ไม่มีจุดขายอะไรต่างจากพื้นที่อื่น สินค้าที่นำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องอุปโภค บริโภค ซึ่งฝั่งลาวจะข้ามมาซื้อจากบ้านเรามากกว่า ดูจากมูลค่าการส่งออกบ้านเราเดือนละ 70 ล้านบาท ในขณะที่มูลค่าการนำเข้ามีเพียง 7 ล้านบาทตรงจุดนี้เราได้เปรียบดุลการค้า 10 เท่า

“ด้านนโยบายด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านของอำนาจเจริญ จะมีข้อจำกัดตรงที่ว่าฝั่งตรงข้ามไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร คือเสนออะไรไปก็เหมือนจะเห็นดีเห็นงามด้วย แต่พอไปติดตามแล้วปรากฏว่าโครงการไม่มีความคืบหน้า นอกจากนี้ยังมีเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นอุปสรรคโดยเฉพาะการข้ามแดนในจุดผ่อนปรน ที่ฝั่งตรงข้ามจะกวดขันเข้มเป็นพิเศษ แม้แต่เรือตรวจการของ นปช.ฝ่ายไทยเราเองยังไม่สามารถวิ่งตรวจการได้ตามลำน้ำโขง ต้องใช้เรือหางยาวแทน ในส่วนของชาวนูมารเองตอนนี้กำลังจะเน้นเรื่องการสร้างสตอร์หรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับตำนานยักษ์คุ ที่มาของชื่ออำเภอขามเฒ่าตามตำนานนิทานเรื่องยักษ์คุ”(วัชรพงษ์ โพธิ์สูง.สัมภาษณ์.2558)

แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาการท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์จังหวัด ก็ยังคงมีอยู่ต่อเนื่อง สุรพล บุตรวงศ์ (สัมภาษณ์.2558) ประชาสัมพันธ์จังหวัดอำนาจเจริญ กล่าวถึงนโยบายของจังหวัดด้านการท่องเที่ยว โดยระบุว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยพยายามที่จะคิดค้นหาวิธีที่จะดึงดูดให้คนมาเที่ยวจังหวัดอำนาจมากขึ้น หรือทำอย่างไรที่คนผ่านไปผ่านมาจังหวัดอำนาจเจริญแล้วจะมีจุดแวะพักหรือเป็นแลนด์มาร์ค ซึ่งอำนาจเจริญเองมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้คือ วนอุทยานภูสิงห์-ภูผาผึ้ง, พุทธอุทยานและพระมงคลมิ่งเมือง, วัดถ้ำแสงเพชร (วัดศาลาพันห้อง), วัดโพธิ์ศิลา, วัดพระเหลาเทพ

นิมิต,วัดไชยาศิตการาม,อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว,แม่น้ำโขงที่ขานูมาน,วนอุทยานดอกเจ้าปู่,สวนเกษตรจิตสภณรืสรอร์ท ,ศูนย์จำหน่ายหัตถกรรมบ้านคำพระ,ศูนย์ศิลปาชีพบ้านสร้างถ่อ ที่ผ่านมาผู้ว่าราชการจังหวัด (คนปัจจุบัน) ได้มีโครงการเปิดเมืองอำนาจผ่านเลนส์กล้อง , ให้วพระ 9 วัดวันเดียวครบ

“เสน่ห์ของเมืองอำนาจเจริญ คือเป็นเมืองสงบ ซึ่งขณะนี้ทางจังหวัดได้มีโครงการที่จะก่อสร้าง หอนาฬิกา ซึ่งจะสร้างขึ้นเป็นรูปเม็ดข้าวหอมมะลิ ตั้งชื่อว่า “หอแห่งอำนาจ” ซึ่งจะเป็นแลนด์มาร์คแห่งใหม่ของจังหวัด บริเวณโดยรอบจะสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์ข้าวหอมมะลิ ซึ่งเมืองอำนาจถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองที่ข้าวหอมมะลิจะหอมที่สุด แต่ที่ผ่านมาจะแพ้เรื่องการประชาสัมพันธ์ทำให้คนส่วนใหญ่รู้จักข้าวหอมมะลิของจังหวัดยโสธรมากกว่า ดังนั้นอำนาจเจริญจึงพยายามที่จะสร้างจุดขายที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ว่าเป็นข้าวหอมมะลิที่ปลูกในพื้นที่ที่เรียกว่า “ตะวันล่อมข้าว” อธิบายตามหลักของเส้นทางโคจรของพระอาทิตย์ เส้นรุ้งเส้นแวงตัดกัน ณ จุดที่เหมาะสม ทำให้ข้าวหอมมะลิที่ปลูกมีความหอมกว่าพื้นที่อื่น ๆ”(สุรพล บุตรวงศ์.สัมภาษณ์.2558)

ด้านผู้ประกอบการในจังหวัดอำนาจเจริญ สกนธ์ บุญวิทย์ (สัมภาษณ์.2558) เจ้าของสวนเกษตรจิตสภณรืฟราวเวอร์แลนด์ ต.บุง อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ ให้ข้อมูลกับทีมวิจัยว่า อำนาจเจริญมีความน่าสนใจในหลายด้าน แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ ทำให้จังหวัดอำนาจเจริญกลายเป็นเมืองทางผ่าน ที่คนไม่แวะพัก ทั้งที่ถนนเส้นจากอุบล – มุกดาหารไปยังนครพนม มีรถวิ่งผ่านจำนวนมากในแต่ละวัน ซึ่งหากเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC แล้วถนนสายนี้จะคึกคักขึ้นอีกหลายเท่าทั้งรถของชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาว สปป.ลาว ปัจจุบันนี้ก็ได้รับนักท่องเที่ยวที่เป็นทะเบียนจากประเทศเพื่อนบ้าน (สปป.ลาว) วิ่งผ่านไปมาจำนวนมากแล้ว ในด้านความสัมพันธ์การค้าขายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านตอนนี้จังหวัดได้ทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างประกอบการฝ่ายไทยและ สปป.ลาว โดยได้ทำโลโก้ติดรถที่จะวิ่งเข้า – ออกระหว่างสองประเทศ ให้เป็นที่รู้กันว่าเป็นรถที่อยู่ในกลุ่มที่ได้ทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งโลโก้นี้รวมไปถึงร้านอาหารด้วย หากร้านไหนมีโลโก้ติด นั้นหมายถึงจะได้มาตรฐานทั้งเรื่องราคาและคุณภาพด้วย

จากข้อมูลดังกล่าว จะพบว่าการดำเนินงานของส่วนราชการและเอกชนของจังหวัดอำนาจเจริญ ก็เป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนในประเด็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่มุ่งยกระดับการค้าขายแดนและส่งเสริมการค้า อุตสาหกรรม การลงทุนการท่องเที่ยวสู่สากล แม้จะยังไม่ถึงเป้าประสงค์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่ก็ถือว่าจังหวัดอำนาจเจริญก็ได้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมให้เศรษฐกิจจังหวัดขยายตัวอย่างยั่งยืนเพื่อให้ประชาชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง

สรุปโดยภาพรวมจะพบว่า จังหวัดอำนาจเจริญ ได้นำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2556-2559 ไปสู่การปฏิบัติ โดยมีภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่นและชุมชนจัดทำโครงการและจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว สอดรับกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว ทั้งการพัฒนาตามนโยบายของรัฐบาลและทิศทางการพัฒนาประเทศ ทั้งในประเด็นยุทธศาสตร์การแข่งขันและประเด็นยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างสินค้าและบริการ เช่น โครงการอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โครงการประเมินโฮมสเตย์เพื่อให้ได้รับเครื่องหมายมาตรฐานโฮมสเตย์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามด้วยศักยภาพของพื้นที่ท่องเที่ยวในจังหวัดอำนาจเจริญ การศึกษาค้นคว้าว่าลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มีแรงดึงดูดที่น่าสนใจมากนัก เนื่องจากเป็นเพียงชุมชนหมู่บ้าน และแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะธรรมดาไม่มีความโดดเด่น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดเองยังไม่ได้มีแนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้อย่างจริงจัง ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเกิดจากสาเหตุปัจจัยหลายประการ อาทิ ปัจจัยด้านบุคลากรที่เข้าใจกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่แท้จริง บุคลากรด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีงานประจำทำอยู่แล้ว ขณะที่ผู้ประกอบการเองก็มีความพยายามจะสร้างชุมชนท่องเที่ยว แต่ก็ยังขาดการบูรณาการความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง เหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

และจังหวัดที่ถือว่ามีวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเชื่อมโยงไทย-ลาว ที่สำคัญที่สุดคือ อุบลราชธานี โดยบริบทของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดประตูการค้าสำคัญที่จะเชื่อมไปสู่ 4 แขวงลาวใต้ รวมถึง เวียดนามกลางและเวียดนามใต้ และประเทศกัมพูชา แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสภาพทั่วไปของจังหวัดยังคงเป็นพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนมากถึง 5.2 ล้านไร่ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของภาคอีสาน ดังนั้นจึงพบว่าจังหวัดได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญคือการพัฒนาด้านการเกษตรและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งอีกด้านถือว่าเป็นจุดแข็งของจังหวัดอุบลราชธานี หากนำมาพิจารณาร่วมกับสภาพของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมของกลุ่มประเทศในกลุ่มน้ำโขง เช่น ลาว เวียดนามและกัมพูชา จะพบว่ามูลค่าการส่งออกของผลผลิตด้านการเกษตรของจังหวัดอุบลราชธานีในปี พ.ศ. 2556 มีมูลค่าทั้งสิ้น 25,872 ล้านบาท แต่อย่างไรก็ตามจังหวัดอุบลราชธานียังคงมีมูลค่าการส่งออกสินค้าขายส่ง สินค้าอุตสาหกรรมจำนวนมากว่าสินค้าการเกษตร ในปีเดียวกันมีมูลค่าทั้งสิ้น 48,574 ล้านบาท เนื่องจากเกิดการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและการลงทุนภาคธุรกิจใหม่ๆ ซึ่งหมายรวมถึงภาคธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีด้วย ซึ่งปัจจุบันมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องตามการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน ดังจะพบว่าในเดือนพฤษภาคมปี พ.ศ. 2558 สัดส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวขาเข้า ที่จังหวัดได้สำรวจบริเวณตรวจคนเข้าเมือง ณ จุดผ่านแดนถาวรชาองเม็กมีจำนวน 90,419 คน เพิ่มขึ้น 23,350 คน คิดเป็นร้อยละ 34.81 และ จำนวนนักท่องเที่ยวขาเข้า ณ ท่าอากาศยานอุบลราชธานี จำนวน 52,358 คน เพิ่มขึ้น 11,135 คน

กรณีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลในหลายโครงการต่างสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อุบลราชธานี ที่ได้กำหนดนโยบายที่สำคัญ ๆ ในการพัฒนาจังหวัด ซึ่งโดยนัยของการพัฒนาหมายถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดด้วย อาทิ โครงการการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการโดยนำเทคโนโลยีและการสื่อสารมาใช้ในการพัฒนาจังหวัด การสร้างศูนย์ดาราศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จังหวัดอุบลราชธานี สร้างพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำจืดจังหวัดอุบลราชธานี การสร้างสะพานแม่น้ำโขงแห่งที่ 5 และการเชื่อมโยงระบบเครือข่ายสามจี (3 G)

ข้อสรุปสำคัญในการศึกษายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี ไม่ได้มีความแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ที่คณะวิจัยได้ศึกษามากนัก กล่าวคือ จังหวัดอุบลราชธานีได้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้ มีแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ เกิดผลผลิตเป็นโครงการจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นจุดแข็งของการพัฒนาการท่องเที่ยวของระบบราชการ แต่ก็เช่นเดียวกันกับจังหวัดอื่นๆ เมื่อพิจารณาถึงจุดอ่อนที่เกิดขึ้นต่างก็มีข้อค้นพบไม่แตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ คือ การพัฒนาหมู่บ้านชุมชนท่องเที่ยวให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลยังคงมีจำนวนน้อย สาเหตุหนึ่งเกิดจากการขาดบุคลากรที่เข้าใจและมีเวลาปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างครบวงจรทั้งด้านเนื้อหาในแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริการ ด้านโครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก

ตารางที่ 3.1 สรุปความเชื่อมโยงประเด็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและปฏิบัติการดำเนินงานตามแผนงานของ 4 จังหวัด

ประเด็นร่วม	ยุทธศาสตร์และแผนงาน
เชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน	ทั้ง 4 จังหวัดมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่มุ่งเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านคือ สปป.ลาวและเวียดนาม รวมถึงบางมณฑลของประเทศจีน ดังจะพบว่าจังหวัดนครพนม มียุทธศาสตร์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญคือการพัฒนาถนนเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด รวมถึงเชื่อมกับจังหวัดมุกดาหารที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์เชื่อมเส้นทางไปสู่ลาว เวียดนามและจีน ซึ่งทั้ง 2 จังหวัด อยู่ในกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวเดียวกัน คือกลุ่มสนุก(สกลนคร นครพนม มุกดาหาร) มีหน่วยงานสำคัญในการผลักดันคือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครพนมรวมทั้งกลุ่มเครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยว จังหวัดนครพนมได้เริ่มให้มีการประชุมคณะผู้บริหารระดับสูง 3 ประเทศ 9 จังหวัด (ไทย-ลาว-เวียดนาม) เพื่อใช้เส้นทางหมายเลข 8 และ 12 ใน สปป.ลาว และได้ลงนามความร่วมมือด้านเศรษฐกิจกับเมืองฉงจั่ว สาธารณรัฐประชาชนจีน ในการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจร่วมกัน ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคมสามารถเดินทางไปสู่ประเทศจีนตอนใต้ได้ผ่านสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม-คำม่วน) โดยใช้เส้นทางหมายเลข 12 โดยจังหวัดมุกดาหารก็วางแผนยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงเส้นทางไปสู่จีนโดยผ่านเส้นทางดังกล่าว ส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ ได้เปิดจุดผ่อนปรนการค้าอย่างเป็นทางการ ณ บ้านยักษ์คู อำเภอนามนากับบ้านเหล่ามเหต เมืองไซพูทอง แขวงสะหวันนะเขต โดยกำหนดเปิดจุด 2 วัน คือวันพุธ กับวันอาทิตย์ เวลา 06.00 - 18.00 น. เจตนารมณ์เพื่อผ่อนปรนให้ประชาชนตามบริเวณชายแดน ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นและเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความสัมพันธ์อันดี จังหวัดอำนาจเจริญมีลักษณะเป็นเมืองผ่าน ไม่มีลักษณะภูมิศาสตร์ที่เป็นจุดแข็งเหมือนจังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหารหรือจังหวัดอุบลราชธานี แต่อำนาจเจริญมีที่ตั้งติดกับจังหวัดอุบลราชธานี ในการรวมกลุ่มจังหวัดภาคอีสานตอนล่าง จังหวัดอำนาจเจริญถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ “สามเหลี่ยมมรกต” เป็นความร่วมมือระหว่าง กัมพูชา ลาวและไทย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนที่ติดกันของสามประเทศ เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมด้านยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านถือได้ว่าทั้ง 4 จังหวัดมีจุดแข็งด้านภูมิศาสตร์ที่สามารถติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างสะดวก แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาประเด็นการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ทั้ง 4 จังหวัดกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ยังคงพบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติยังคงเป็นข้อจำกัด เนื่องจากทั้ง 4 จังหวัดยังคงมีลักษณะการแยกกลุ่มจังหวัดในการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งผลให้การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงของทั้ง 4 จังหวัดมีจุดอ่อนคือไม่สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการ

	ท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ จากข้อมูลนักท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด ที่สำนักงานจังหวัดทั้ง 4 จังหวัดให้ข้อมูลว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวคือกลุ่มคนไทยในภูมิภาคอีสานนี้ การมีนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มชาวไทยคือตัวชี้วัดหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงของทั้ง 4 จังหวัดยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มากนัก ในประเด็นการศึกษากรณีแผนยุทธศาสตร์คณะวิจัยพบว่าในแผนงานของแต่ละจังหวัดยังไม่ได้กำหนดค่าเป้าหมายขยายกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ โครงการในแผนงานจำนวนมากเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเช่นปรับปรุงภูมิทัศน์ ปรับปรุงถนน ปรับปรุงอาคารมรดกเป็นสถานที่ท่องเที่ยว
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	จากการศึกษายุทธศาสตร์และแผนการดำเนินโครงการของ 4 จังหวัดพบว่าลักษณะสำคัญของการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัดมีลักษณะร่วมกันหลายประการคือ 1.มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น อาทิ จังหวัดนครพนมจัดงานนมัสการพระธาตุท่าอุเทน จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนมีนาคม มีการพ้อนรำบูชาบวงสรวงพระธาตุ ในชุดการแสดงที่ชื่อว่า "ประเพณีวิถีชน คนท่าอุเทน" นอกจากนี้ยังมีการออกร้านและจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน พัฒนาหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น นครพนมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านไทยแสกซึ่งเป็นชนเผ่าพื้นเมืองที่อพยพมาจากสิบสองปันนา จังหวัดส่งเสริมอาชีพของชาวไทยแสกคือการเกษตรอินทรีย์บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงเพื่อการท่องเที่ยว ชาวบ้านจะมีการปลูกพืชผักสวนครัวและประมงพื้นบ้านเหมาะสำหรับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้มาเรียนรู้ มาศึกษาดูงาน 2.พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อาทิ นครพนมพัฒนาย่านเมืองเก่านครพนม ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยร่วมกันทั้งชาวไทย และชาวไทยเชื้อสายญวน ลักษณะสถาปัตยกรรมแบบโคโลเนียล ปัจจุบันบางอาคารได้รับการอนุรักษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ (พิพิธภัณฑ์เมือง) ส่วนมุกดาหารกำหนดให้โบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก สักการสถานพระมารดาแห่งมรดกสักขีวัดสองคอน ตั้งอยู่ริมฝั่งโขง เป็น Unseen Thailand ที่ได้ชื่อว่าสวยและใหญ่ที่สุดในอุษาคเนย์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 3.พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว วิถีคนลุ่มน้ำโขง อาทิ ตัวเมืองเก่าเขมราฐ มีลักษณะทางกายภาพคล้ายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ประกอบด้วยอาคารพาณิชย์ ย่านการค้า บ้านเรือนส่วนใหญ่ทำด้วยไม้ ปัจจุบันมีการส่งเสริมให้เป็นถนนคนเดิน ลานวัฒนธรรมซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก
การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว	ในการศึกษายุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัดนี้ คณะวิจัยพบว่าการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัดยังคงมีน้อย ดังจะพบข้อมูลจากการศึกษาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัด กรณีจังหวัดนครพนมพบว่าในยุทธศาสตร์การพัฒนาจะเป็นการพัฒนาเชิงโครงสร้างเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อาทิ การจัดทำเส้นทางปั่นจักรยานริมน้ำโขง การสร้างแลนมาร์กพญานาค หรือจังหวัดมุกดาหารเน้นการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่อาทิการสร้างพระพุทธรูปวัดภูมโนรมย์ ส่วนจังหวัดอำนาจเจริญมีแผนการสร้างศูนย์กลางขายสินค้าท่องเที่ยว และอุบลราชธานีมุ่ง

	สร้างศูนย์ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งโดยรวมแล้วเป็นแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์จังหวัด แต่เมื่อพิจารณาถึงจุดอ่อนดังที่คณะวิจัยได้เสนอไว้ในส่วนที่ผ่านมาว่า ทั้ง 4 จังหวัดยังขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ด้านหนึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเนื่องจากยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัดยังไม่ได้กำหนดตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายของแผนเพื่อขยายการพัฒนากการท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้นในประเด็นการพัฒนากกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้โดดเด่น แปลกใหม่ เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวจึงยังคงมีจำกัดในการศึกษาครั้งนี้
เครือข่ายความร่วมมือกับเอกชน	การศึกษาในส่วนนี้พบว่าใน 4 จังหวัดต่างสร้างกรอบความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาความร่วมมือทั้งกับผู้ประกอบการเอกชน ความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐในการพัฒนากการท่องเที่ยวในจังหวัดตนเอง กรณีจังหวัดนครพนมกลุ่มผู้ประกอบการมีบทบาทร่วมกับภาครัฐในการเดินทางประชุมไทย ลาว เวียดนามรวมถึงประเทศจีน แสวงหาเครือข่ายผู้ประกอบการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้านจังหวัดมุกดาหารมีลักษณะเช่นเดียวกันคือผู้ประกอบการเอกชนและรัฐร่วมมือกันพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ดังที่คณะวิจัยจะเสนอให้เห็นในส่วนต่อไป การศึกษาในประเด็นความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชนในพื้นที่พบว่ามีความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง เพียงแต่มีข้อจำกัดประการสำคัญคือ การดำเนินงานภาครัฐต้องยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนการจึงทำให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยความรวดเร็ว ความสะดวกในการประสานงาน แสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ทำความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและรัฐหรือเอกชนต่างประเทศล่าช้าไปในบางกรณี ดังกรณีตัวอย่างการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยว การจัดทำความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการของจังหวัดอุบลราชธานีกับแขวงสาละวัน จากการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการต้องการดำเนินการให้ทันตามเทศกาล แต่ราชการจำเป็นต้องทำตามกระบวนการ ตามระเบียบทางราชการ ซึ่งส่งผลให้แผนของกลุ่มผู้ประกอบการที่คาดหวังไว้ต้องปรับเปลี่ยนแปลงเลื่อนระยะเวลาออกไป ซึ่งกรณีตัวอย่างนี้เป็นบริบทสำคัญของการพัฒนากการท่องเที่ยวร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีความซับซ้อนและสัมพันธ์กับเงื่อนไขหลายประการ ดังที่คณะวิจัยจะเสนอให้เห็นในผลการวิจัยครั้งนี้ในลำดับต่อไป

จากข้อสรุปดังกล่าวจะพบว่าทั้ง 4 จังหวัดในการศึกษารั้งนี้ทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง ซึ่งการศึกษาสรุปว่ามีลักษณะทั้งแตกต่างและสอดคล้องกันในหลายประการ ดังนี้

จังหวัดนครพนม

จุดแข็ง

1. สภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เป็นศูนย์กลางของ ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
2. เมืองศรีธาตุพนม เป็นศูนย์กลางอารยธรรมลุ่มน้ำโขง เมืองศรีธาตุประจําวันเกิด 8 องค์ (วันพุทมี 2 องค์คือ พระธาตุมหาชัย และ พระธาตุมรุกขนคร) และองค์พระธาตุสำคัญอื่นๆ อีกหลากหลาย
3. มีสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม-คาวม่วน) เป็น สะพานเชื่อมเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวสู่ประชาคมอาเซียนและสากล
4. เป็นจุดเชื่อมเส้นทางคมนาคมทางบกของไทย-ลาว-เวียดนาม และจีนตอนใต้ที่สะดวก
5. มีสนามบินที่สามารถยกระดับเป็นสนามบินนานาชาติได้
6. มีความโดดเด่นและหลากหลายด้านวัฒนธรรมประเพณีและชาติพันธุ์ ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของจังหวัดนครพนม

7. มีทัศนียภาพที่งดงามและสภาพภูมิอากาศเย็นสบาย

8. มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เช่น หมู่บ้านมิตรภาพ ไทย-เวียดนาม บ้านนาจอก ตำบลหนองญาติ อำเภอเมืองนครพนม

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. โครงข่ายเส้นทางคมนาคมและการขนส่ง การให้บริการและการเชื่อมโยงเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว ยังไม่ครอบคลุมและไม่ได้รับการปรับปรุงเท่าที่ควร
2. สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่ได้รับการพัฒนาให้อยู่ในระดับมาตรฐาน
3. สถานที่ท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการโฆษณาและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง
4. การบริหารจัดการแผนการท่องเที่ยวในการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในจังหวัดยังไม่เพียงพอ
5. ภาครัฐกิจเอกชนด้านการท่องเที่ยวขาดเงินลงทุนและการสนับสนุนจากสถาบันการเงิน

โอกาส (Opportunities)

1. นโยบายของรัฐบาลเปิดเสรีทางการค้า เป็นประตูสู่อาเซียนและจีน และเป็นศูนย์กลางทางด้านการท่องเที่ยวและการบินในประชาคมอาเซียน
2. สถานที่ท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้านมีศักยภาพ
3. แนวโน้มปริมาณการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น
4. ความนิยมของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
5. การจัดตั้งจังหวัดบึงกาฬทำให้สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดเพิ่มขึ้น
6. นโยบายในการก่อสร้างทางรถไฟสายอำเภอบ้านไผ่-มหาสารคาม-ร้อยเอ็ด-มุกดาหาร-นครพนม ทำให้เกิดการท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนมเพิ่มขึ้น
7. การพัฒนาเส้นทางคมนาคมของเวียดนามตอนกลางและเหนือ สู่จีนทางตอนใต้เป็นระยะทางสั้นที่สุด
8. นโยบายของจีนที่กำหนดให้นครหนานหนิงเป็นประตูสู่อาเซียน

อุปสรรค (Threats)

1. การลงทุนภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการจากภายนอกยังมีน้อย
2. นโยบาย กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติของประเทศเพื่อนบ้านยังไม่เอื้อต่อการลงทุน ด้านการท่องเที่ยว
3. การสื่อสารการตลาด การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดตามเส้นทางหลักยังไม่ครอบคลุม
4. เส้นทางคมนาคมเข้าถึงจังหวัดนครพนมเป็นเส้นทางรอง
5. การบูรณาการด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในยังมีน้อย

เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลจากการวิเคราะห์ของจังหวัดนครพนม จะพบว่าจังหวัดนครพนมยังคงเป็นจังหวัดที่มีลักษณะสำคัญของเมืองชายแดนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว เวียดนามและจีน การวิเคราะห์ว่าสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เป็นศูนย์กลางของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ผลการวิเคราะห์ที่เป็นจุดเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ต่างๆเข้าหากัน โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจึงเป็นประเด็นหลักที่นครพนมใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนแผนงานหลายๆแผนงานในจังหวัด จังหวัดนครพนมมีหลายแผนงานที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัด ซึ่งเป็นแผนเพื่อแก้ไขจุดอ่อนของจังหวัด อาทิ แผนการพัฒนาเส้นทางปั่นจักรยานริมฝั่งแม่น้ำโขง เมื่อพิจารณาแล้วก็เป็นดำเนินการดำเนินแผนงานเพื่อแก้ไขจุดอ่อนด้านสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่ได้การพัฒนาให้อยู่ในระดับมาตรฐาน หรือแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่นที่บ้านไชยบุรี บ้านนาจอก บ้านภู ล้วนเป็นแผนงานที่มุ่งแก้ไขจุดอ่อนสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่ได้การพัฒนาและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

จังหวัดมุกดาหาร

จุดแข็ง

1. เป็นที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจพิเศษ เชื่อมโยงประเทศไทย ภาคอีสานสู่กลุ่มลาว เวียดนาม จีน
2. มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก
3. มีสะพานมิตรภาพ 2 เชื่อมโยงมุกดาหาร-สะหวันนะเขต
4. เป็นจุดเชื่อมเส้นทางคมนาคมทางบกของไทย-ลาว-เวียดนาม และจีนตอนใต้ที่สะดวก

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านมีจำนวนน้อย
2. นักท่องเที่ยวส่วนมากไม่แวะพัก จะข้ามไปเที่ยวประเทศลาวและเวียดนาม

โอกาส (Opportunities)

1. การได้รับให้จัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย

อุปสรรค (Threats)

1. นโยบาย กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติของประเทศเพื่อนบ้านยังไม่เอื้อต่อการลงทุน ด้านการท่องเที่ยว
2. การสื่อสารการตลาด การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดตามเส้นทางหลักยังไม่ครอบคลุม
3. แหล่งท่องเที่ยวยังไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ

กรณีการศึกษาจังหวัดมุกดาหาร คณะวิจัยพบว่าจังหวัดมุกดาหารวิเคราะห์ตนเอง ตั้งให้เป็นประตูการค้าซึ่งจะหมายถึงการเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยว สินค้าท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะต้องหลากหลายขึ้น เนื่องจากมุกดาหารเป็นจังหวัดใหญ่ ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่จะเอื้อต่อการค้าการลงทุน ซึ่งย่อมเกี่ยวข้องกับการลงทุนด้านการท่องเที่ยวด้วย แต่อย่างไรก็ตามข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษาการวิเคราะห์ตนเองนี้พบว่า จังหวัดมุกดาหารได้วิเคราะห์วิเคราะห์จุดอ่อนสำคัญคือด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดว่ายังคงขาดการสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงแผนงานต่างๆที่จังหวัดได้จัดทำขึ้น พบว่าได้มีการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้นหลายแห่ง ที่โดดเด่นเช่น การสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ที่ภูมะโนรมย์ โดยหวังว่าจะเป็นจุดชมวิวแม่น้ำโขงที่สำคัญ รวมถึงการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับภาคเอกชนเช่นการบินจักรยาน 2 แผ่นดินระหว่างมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต แต่เมื่อพิจารณาถึงความโดดเด่นของกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ตามเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ คณะวิจัยพบว่าการดำเนินการตามยุทธศาสตร์และการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งและโอกาสของจังหวัดยังละเลยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่จะยกคุณค่าของสังคมวัฒนธรรมของคนมุกดาหารให้มีมูลค่ามากขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาสิ่งที่คณะวิจัยเสนอในประเด็นนี้จะพบว่ามีนัยสำคัญต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดในปัจจุบันและอนาคตว่าจังหวัดจำเป็นต้องมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ชัดเจนขึ้น

จังหวัดอำนาจเจริญ

จุดแข็ง (Strength)

1. มีทัศนียภาพด้านภูมิศาสตร์ที่สวยงาม
2. มีแหล่งอารยธรรมและวัฒนธรรมดั้งเดิม
3. มีชายแดนติดกับประเทศลาว
4. มีแหล่งผลิตสินค้าทางการเกษตร
5. เป็นจังหวัดเล็ก
6. มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ / หมู่บ้าน OTOP
7. มีการนวดแพทย์แผนไทย
8. ประชาชนมีฝีมือด้านศิลปะการแสดง เช่น หมอลำ
9. มีป่าดงใหญ่/ ธรรมสถาน
10. แหล่งพัฒนาการศึกษา
11. มีเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง

จุดอ่อน (Weakness)

1. ขาดการศึกษา ค้นคว้า ขาดหลักฐาน
2. ขาดการประชาสัมพันธ์
3. ขาดแหล่งที่พัก
4. ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตามธรรมชาติ
5. ขาดบริการขั้นพื้นฐานการท่องเที่ยว
6. ถนนหนทางคับแคบไม่สะดวก
7. ขาดความร่วมมือ

8. ขาดการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
9. ขาดการเชื่อมโยงกับบริษัทท่องเที่ยว
10. ยังไม่มีงานประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด

โอกาส (Opportunity)

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นรายอำเภอ
2. ใกล้เส้นทางสายหลัก-สนามบิน
3. มีศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน
4. ทุกองค์การบริหารส่วนตำบลมีแผนงาน/โครงการ/นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว
5. มีเรือนหินโบราณที่ประเทศลาว ติดชายแดนอำเภอขานูมาน
6. เป็นจังหวัดตั้งใหม่
7. สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ,เชิงเกษตร

ข้อจำกัด (Threat)

1. เป็นทางผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอื่น
2. ผลผลิตที่ไม่โดดเด่นมาก มีคุณภาพใกล้เคียงกับจังหวัดอื่น

การวิเคราะห์ตนเองของจังหวัดอำนาจเจริญ ทำให้เห็นภาพของการพัฒนาจังหวัดในประเด็นการท่องเที่ยวที่ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ จังหวัดได้เสนอให้เห็นว่ามีจุดแข็งในเรื่องของความหลากหลายของภูมิปัญญาและความงดงามของสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังที่คณะวิจัยได้เสนอไว้ในส่วนของการวิเคราะห์จังหวัดนครพนม มุกดาหาร เมื่อพิจารณาถึงการวิเคราะห์ตนเองของอำนาจเจริญ ยังคงมีลักษณะสอดคล้องกับจังหวัดอื่นๆ หากมองถึงมิติด้านการท่องเที่ยว ยังคงมีจุดอ่อนคือขาดการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกือบทุกด้าน เป็นการวิเคราะห์ที่สะท้อนสภาพการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดหลายประการ อาทิ สภาพปัญหาการขาดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่ลึกซึ้ง อันหมายถึงขาดการบูรณาการด้านข้อมูลทั้งในจังหวัดเองและกลุ่มจังหวัดด้วย หรือสภาพการขาดการเชื่อมโยงกับบริษัทท่องเที่ยวและยังไม่มีงานประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด สะท้อนให้เห็นถึงสภาพของการขาดการบูรณาการความร่วมมือของทุกฝ่ายที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด เหล่านี้เป็นข้อค้นพบที่เกิดจากการวิเคราะห์ตนเองของส่วนฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัด

จังหวัดอุบลราชธานี

จุดแข็ง (Strength)

1. มีประวัติศาสตร์เป็นราชธานี เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและพุทธศาสนา ทำให้ประชาชนมีความสามัคคี รักถิ่น และสร้างความเชื่อมโยงผูกพันจากประเทศเพื่อนบ้าน
2. มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และเส้นทางยุทธศาสตร์ – วัฒนธรรมเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่จังหวัด
3. มีความพร้อมที่จะเป็นเมืองยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีสนามบิน ด่านสากล และถนนเชื่อมโยง
4. มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมาก เช่น แม่น้ำโขง แม่น้ำชี แม่น้ำมูลและแหล่งน้ำใต้ดิน
5. มีภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านศิลปหัตถกรรม
6. มีหน่วยงานที่เป็นองค์กรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัด เช่น ททท. เขต 2 ตำรวจท่องเที่ยว
7. มีหน่วยงานจัดทำหนังสือเดินทางและการจัดทำจุดผ่านแดนในจังหวัด
8. องค์กรธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดให้การสนับสนุน

จุดอ่อน (Weakness)

1. ขาดการบริหารจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งบุคลากรในท้องถิ่นขาดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวกระจายอยู่ในบริเวณกว้าง ทำให้ยังไม่สามารถเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร
2. หน่วยงานบางส่วนไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
3. การจัดการด้านงบประมาณล่าช้าและไม่เพียงพอ

โอกาส (Opportunity)

1. การส่งเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจการค้าชายแดน โครงการสามเหลี่ยมมรกตและ Medical HUB (ศูนย์บริการทางการแพทย์,ธุรกิจ,แพทย์แผนไทย)
2. ความร่วมมือของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
3. การยกเลิก VISA เข้าประเทศลาว

อุปสรรค (Threat)

1. ขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง
2. การปกครองท้องถิ่นยังไม่เข้มแข็ง ขาดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันในการพัฒนาจังหวัด เช่น ด้าน การเกษตร การท่องเที่ยว ฯลฯ รวมทั้งมีปัจจัยด้านการเมืองแทรกซ้อน
3. การขยายตัวของเส้นทางคมนาคมยังมีน้อย เส้นทางอากาศยังจำกัดไม่กระจายทั่วภูมิภาค
4. ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านยังมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย นโยบาย และระบบการปกครองที่แตกต่างกัน
5. การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ

จังหวัดอุบลราชธานีวิเคราะห์ตนเองและวางตำแหน่งตนเองไว้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มน้ำโขง ดังจะพบจากการวิเคราะห์จุดแข็งว่ามีความพร้อมที่จะเป็นเมืองยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีสนามบิน ด่านสากล และถนนเชื่อมโยง ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงแผนงานของจังหวัดตามเอกสารยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดจะพบว่าจังหวัดอุบลราชธานีมีแผนงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งมีแผนงานในการขยายพื้นที่ท่องเที่ยว สนับสนุนการท่องเที่ยวข้ามแดนเชื่อมโยงลาว กัมพูชา รวมถึงเวียดนาม การศึกษาของคณะวิจัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จำปาสัก และสาละวันพบว่าจังหวัดอุบลราชธานีมีโอกาสในการส่งเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจการค้าชายแดน โครงการสามเหลี่ยมมรกตและ Medical HUB (ศูนย์บริการทางการแพทย์,ธุรกิจ,แพทย์แผนไทย) ซึ่งหมายถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นตามมาด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงแผนงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ยังพบว่าจังหวัดอุบลราชธานีเอง ยังคงมีชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวนน้อย ซึ่งเป็นการสะท้อนลักษณะการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดลุ่มน้ำโขงได้เป็นอย่างดีว่ายังขาดทิศทางแนวทางรวมทั้งแผนงานที่เน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างจริงจัง

เมื่อพิจารณาถึงการวิเคราะห์ตนเองด้านการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด จะพบว่าทั้ง 4 จังหวัดวิเคราะห์จุดแข็งด้านการท่องเที่ยวในลักษณะทั่วไป คือ 1.มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนตามลำน้ำโขง 2.แนวโน้มปริมาณการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น 3.ความนิยมของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเพิ่มขึ้น และการวิเคราะห์จุดอ่อนก็จะมีลักษณะร่วมคือ ขาดการบริหารจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งบุคลากรในท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวกระจายอยู่ในบริเวณกว้าง ทำให้ยังไม่สามารถเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร ซึ่งโดยภาพรวมพบว่าทั้ง 4 จังหวัดยังขาดยุทธศาสตร์และแผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ชัดเจน จึงยังคงมีลักษณะการพัฒนาการท่องเที่ยวตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

การวิเคราะห์ดังที่กล่าวของทั้ง 4 จังหวัด มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ขณะเดียวกันก็เป็นจุดอ่อนของการวิเคราะห์ตนเองด้านการท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัดเช่นกัน กล่าวคือ โดยรวมแล้วยังขาดการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่ ไม่กล่าวถึงข้อดีของการไม่บูรณาการการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง ยังไม่นำศักยภาพของแม่น้ำโขง มาสู่การวิเคราะห์เพื่อให้เกิดทิศทาง ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว รวมทั้งยังไม่มุ่งไปสู่หัวใจของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ดังนั้นจึงพบว่าการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัดจำนวนมากยังคงมีลักษณะไม่ตอบสนองต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ เช่น กลุ่มยุโรป จีน เกาหลี ญี่ปุ่น อังกฤษ เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับมิ่งสรรค์และคณะ (2556) ที่สรุปภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทยในสายตาของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยว จะเห็นได้ชัดเจนว่า ภาพลักษณ์ประเทศไทยที่แจ่มชัดในสายตาของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มก็คือ เป็นดินแดนแห่งสปา/การนวด มีทะเลและหาดทรายที่สวยงาม รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่างๆมากมาย ผู้คนมีอัธยาศัยไมตรี ซึ่งหาพิจารณาถึงบริบทพื้นที่ศึกษาในภาคอีสานครั้งนี้จะพบว่าอีสานพอจะมีศักยภาพในกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม แต่ต้องได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

ด้านหนึ่งชี้ให้เห็นว่าการวิเคราะห์ตนเองของจังหวัด ยังไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัดยังคงมีกิจกรรมโครงการจำนวนมาก ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ แต่โดยรวมแล้ว เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ เช่น จีน มาเลเซีย ญี่ปุ่น อังกฤษ ซึ่งในภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ต้องการอาจจะยังไม่สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวใน 4 จังหวัดนัก แต่อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้มีความพยายามที่จะวิเคราะห์ให้เห็นจุดอ่อนดังกล่าว และมีความพยายามที่จะชักชวนภาคีต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนมาร่วมกันวิเคราะห์ เพื่อค้นหาลักษณะสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่มี เพื่อยกระดับสู่การพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ ภายใต้บริบทแหล่งท่องเที่ยวที่มี เพื่อให้เห็นภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของทั้ง 4 จังหวัดในเบื้องต้น ในส่วนต่อไปคณะวิจัยจะเสนอให้เห็นข้อสรุปลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

3.2.แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพตามลำนํ้าโขง

คณะวิจัยได้สรุปผลการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่มีศักยภาพในพื้นที่ลุ่มนํ้าโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก จากการศึกษาพบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่หลากหลาย ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ จังหวัดนครพนม พบว่าจังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนสถาน ในพื้นที่จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย วัดและพระธาตุสำคัญหลากหลายพระธาตุ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ที่เป็นสัญลักษณ์ความสัมพันธ์ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่นบ้านนาจอกและพิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ อีกทั้งยัง พบแหล่งท่องเที่ยวและนันทนาการ ในพื้นที่ถึง 54 แหล่ง(กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา,ออนไลน์ 2558) จังหวัดนครพนมมีความโดดเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่ท่องเที่ยว เนื่องจากมีพื้นที่ตั้งอยู่ติดแม่น้ำโขงที่เป็นแม่น้ำนานาชาติ ที่มีความสวยงาม มีความหลากหลายของเรื่องราวทั้งความเชื่อ ความศรัทธา และความผูกพันของผู้คนสองฝั่งโขง อีกทั้งแม่น้ำโขงยังเป็นแหล่งอาหารให้กับผู้คนทั้งสองฝั่งและยังเป็นสะพานเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผู้คนทั้งสองฝั่งให้แน่นแนบ นอกจากนี้จังหวัดนครพนมยังปรากฏความโดดเด่นด้าน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเมืองนครพนม พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่า “จังหวัดนครพนมเป็นเมืองที่มีบรรยากาศดี ผู้คนเป็นมิตร มาเที่ยวเมืองแห่งนี้ทำให้มีความสุข” ซึ่งสอดคล้องกับ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววิถีไทย 2558 ที่ว่า “สุขที่สุด@นครพนม” อีกทั้งข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดนครพนม ยังระบุแนวโน้มในการพัฒนาเป็นเมืองนครพนมเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น การก่อสร้าง การเสริมการท่องเที่ยวทางเรือ การจัดเทศกาลการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ อีกด้วย

2. แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ จังหวัดมุกดาหาร พบว่าจังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่น และศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวโดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เช่น ตลาดสินค้าอินโดจีน วัดสองคอน อุทยานแห่งชาติภูผาเทิบ และแก่งกะเบา สะพานมิตรภาพซึ่งเป็นทางผ่านของนักท่องเที่ยวเพื่อเดินทางไปยังเมืองเว้ ดานัง และฮอยอัน ประเทศเวียดนาม อีกด้วย นอกจากนี้จังหวัดมุกดาหาร ยังมีความโดดเด่นในเรื่องของการท่องเที่ยวชาติพันธุ์ ดังเช่นข้อมูลจากห่อแก้วมุกดาหาร ที่เป็นหอนิทรรศการจัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ในวิถีชีวิตชาวมุกดาหาร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเมืองมุกดาหาร พิพิธภัณฑ์เครื่องแต่งกายของชาวไทย 8 เผ่า ประกอบด้วย ไทยอีสาน ผู้ไทย ไทยกะโซ่ ไทยย้อ ไทยกะเลิง ไทยข่า ไทยแสก ไทยกุลา นอกจากนี้ยังเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปมิ่งมงคลมุกดาหาร และพระประจำวันเกิดอีกด้วย

3. แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่าเป็นจังหวัดใหม่ แต่ก็ถือเป็นจังหวัดที่มีธรรมชาติที่สวยงาม เป็นเมืองที่มีความสงบ และเป็นจังหวัดที่มีแหล่งโบราณคดีและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ที่สำคัญ เช่นพระมิ่งมงคลเมือง ถ้ำแสงเพชร และอุทยานแห่งชาติภูสระ โดยเฉพาะพุทธอุทยานและพระมิ่งมงคลเมือง นอกจากนี้จังหวัดอำนาจเจริญยังมี หนึ่งอำเภอที่อยู่ติดแม่น้ำโขง นั่นคืออำเภอขามุนี ธรรมชาติและวิถีชีวิตของคนริมโขง อำเภอขามุนีนี้ ยังคงความเรียบง่าย สงบ และสวยงาม แม่น้ำโขงในอำเภอขามุนีมีระยะทางประมาณ 38 กิโลเมตร จึงส่งผลทำให้มีลักษณะทางธรรมชาติที่สวยงาม ด้านหลังบริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอขามุนี จะมีบรรยากาศริมโขงที่สวยงาม มีทางเดินเลียบริมฝั่งโขงสามารถเดินชมทัศนียภาพ และมองเห็น เกาะดอนชะโนดซึ่งเป็นเกาะขนาดใหญ่กลางลำน้ำโขง โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม จะสามารถมองเห็นเกาะแก่งกลางแม่น้ำโขงได้อย่างชัดเจน อีกทั้งบริเวณดังกล่าวยังพบเห็นวิถีชีวิตการหาปลา และการสัญจรไปมาของคนฝั่งลาวที่เข้ามาในประเทศไทย หรือคนไทยที่ข้ามฝั่งไปประเทศลาว อีกด้วย

4. แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อารยธรรมเก่าแก่มากตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนและผู้คนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ได้ทิ้งร่องรอยอารยธรรมไว้มากมาย เช่น ภาพเขียนสีโบราณบนผาหิน ภาพดินเผาแบบทุ่งกุลาร่องรอยของคติหินตั้งและเสมาทางพุทธศาสนาอันเก่าแก่ ร่องรอยวิถีวัฒนธรรมไทย-ลาว และจังหวัดอุบลราชธานียังมีความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติและทัศนียภาพริมฝั่งโขง โดยเฉพาะอำเภอโขงเจียม ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ น้ำตกแสงจันทร์ และแม่น้ำสองสี อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ริมโขงจังหวัดอุบลราชธานีก็ยังคงดำรงวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น ที่เรียบง่าย สวยงาม ช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกันและกัน ชุมชนบางชุมชนได้เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัสความงดงามของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน แม้ชุมชนจะอยู่ห่างไกลตัวเมืองอย่างมาก แต่ผู้ที่ชื่นชอบธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมที่งดงามแบบดั้งเดิมก็ยินดีเดินทางเข้าไปเยี่ยมเยือน อาทิเช่น หมู่บ้านโฮมสเตย์ชะจอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม บ้านผาชัน ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร ทาลิ่งโฮมสเตย์

5. แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่แขวงจำปาสัก พบว่า แขวงจำปาสักเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยโบราณ จึงมีมรดกทางวัฒนธรรมหลงเหลืออยู่มากมาย จนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญของประเทศลาว โดยเฉพาะมรดกโลกปราสาทหินวัดพู นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมที่สวยงามอีกเช่น พูอาสา ที่เมืองปะทุมพรหรือเหือนหินแกะสลัก ที่เมืองสุขุมมา โดยแขวงจำปาสัก มีอาณาเขตทางทิศตะวันตกติดกับชายแดนประเทศไทยทางด้านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ทิศใต้ติดต่อกับเขตจังหวัดกัมปงทมของประเทศกัมพูชา ประกอบด้วยเมืองต่างๆ คือ เมืองปากเซ ชนะสมบุรณ์ ปากช่อง ปะทุมพร สุขุมมา จำปาสัก โพนทอง เมืองโขง มุลละปาโมก แหล่งท่องเที่ยวในเมืองจำปาสัก มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง อาทิเช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่นปราสาทหินวัดพู มรดกโลกที่เมืองจำปาสัก แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่นน้ำตกหลี่ผี น้ำตกคอนพะเพ็งซึ่งอยู่ทางตอนใต้ หรือน้ำตกตาดพาน น้ำตกตาดเยือง น้ำตกตาดผาส่วม ซึ่งอยู่ที่ปากช่องน้ำตกตาดผาส่วม คำว่า ส่วม ภาษาลาว หมายถึง ห้องนอนที่กันไว้สำหรับลูกสาวลูกเขยโดยเฉพาะ ส่วน ตาด แปลว่าลานหินที่เป็นชั้นๆ จุดเด่นของน้ำตกตาดผาส่วมคือ สายน้ำที่ไหลผ่านหินผาขนาดใหญ่ที่มีลักษณะเป็นแท่งๆ รูปร่างคล้ายห้องหอยของคู่บ่าวสาวดูสวยงามมาก นอกจากนี้ในอุทยานยังมีพิพิธภัณฑ์ที่รวบรวม เอาหมู่บ้านโบราณของหลายชนเผ่ามาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชม เช่น บ้านของชาวกระต้าง ส่วนในเมืองปากเซก็พบสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง เช่น วังเจ้าบุญอุ้ม ที่ปัจจุบันอุ้มถูกดัดแปลงให้เป็นโรงแรมแห่งหนึ่งของเมืองปากเซ ภายใต้อำเภอ “โรงแรมจำปาสักพาลัส” มีวัดถ้ำไฟ ที่เป็นสถานที่เก็บอัฐิของราชวงศ์สายจำปาสักหลายพระองค์

นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวกำลังให้ความสนใจไปเที่ยวชม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย นั่นคือ แหล่งท่องเที่ยวในเมืองปากช่อง พื้นที่ที่มีแหล่งธรรมชาติที่งดงาม ทั้งภูเขาแหล่งน้ำ อีกทั้งเมืองดังกล่าวยังเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกกาแฟ

6. แหล่งการท่องเที่ยวในพื้นที่แขวงสะหวันนะเขต พบว่าปัจจุบันแขวงสะหวันนะเขต ได้กลายเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญ อีกแห่งของลาว โดยรัฐบาลลาวได้ประกาศจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน ขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการลงทุน แขวงสะหวันนะเขตเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลากหลาย อาทิเช่น แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณี ประกอบด้วย ตลาดสิงคโปร์ วัดชัยสมบุรณ์วัดเจ้า อนุสาวรีย์ท่านกูรังค์ โบสถ์เซนต์เทเรซ่า พิพิธภัณฑ์แขวงสะหวันนะเขต วัดรัตนรังสี พระธาตุอิงฮัง ปราสาทเหือนหิน พระธาตุโพน เซโปน แหล่งเรียนรู้/เชิงนิเวศ/แหล่งธรณีวิทยา /แหล่งทางน้ำ/อื่นๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ ป่าสวนภูซางแห บ้านอ่างคำ

7. แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่แขวงคำม่วน พบว่าแขวงนี้เคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรฟูนันและเจนฬา โดยได้เรียกขานเมืองนี้ว่า "ศรีโคตรบูร" แขวงคำม่วนเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลากหลาย เช่นโบราณสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม เช่น วัดพระธาตุศรีโคตรบอง ตลาดหลักสอง ตลาดหลักสาม หรือ ตลาดสุขสมบุรณ์ อนุสาวรีย์ท่าแขก ขุนกองแลง อนุสรณ์สถานโฮจิมินห์ถนนสิงคโปร์จุลณี ถนนกูรังค์ ตลาดหลักสอง ตลาดสุขสมบุรณ์ สะพานมิตรภาพไทย-ลาว 3 (นครพนม-คำม่วน) แหล่งเรียนรู้/เชิงนิเวศ/แหล่งธรณีวิทยา/แหล่งทางน้ำ/อื่นๆ

เช่น ถ้ำลอดคองลอ ถ้ำนางแอ่น ท่าฝร้ง ถ้ำผาช้าง ตาดน้ำสะหมาน วัดคาทอลิก กำแพงหิน นอกจากนี้ยังแหล่งท่องเที่ยวเมืองท่าแขก คำม่วน เมืองที่อยู่ติดกับนครพนม ที่มีภูเขาหินปูนมากมาย และยังมีท่าลอด ขนาดใหญ่ จึงมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เช่น ถ้ำนางแอ่นเป็นถ้ำที่ใหญ่ที่สุดในเมืองท่าแขกเป็นถ้ำลอดที่มีหินงอกหินย้อยที่สวยงาม และประดับด้วยไฟหลากสีหินย้อยที่เป็น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำถ้ำ ถ้ำแห่งนี้มีน้ำไหลผ่านจึงสามารถนั่งเรือชมความงาม หรือเดินสะพานปูนเพื่อชมความงามของถ้ำก็ได้

8. แหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่สาละวัน พบว่าแขวงสาละวัน บริเวณที่ราบสูงโบลเวน พื้นที่ส่วนใหญ่ของแขวงสาละวันเป็นพื้นที่ราบสูง มีภูเขามากมายหลายแห่ง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา มีแม่น้ำไหลผ่านเมืองสาละวันคือแม่น้ำเซโดน สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาทิเช่น น้ำตกตาดเลาะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ไหลผ่านสามตาดคือ ตาดเซต , ตาดเลาะ , และตาดรัง ตามเลียบฝั่งมีความเขียวสดของต้นไม้ใหญ่ที่ หมู่บ้านชนเผ่ากะตุ หมู่บ้านห้วยหนูใต้ เมืองเล่างาม แขวงสาละวัน ชนเผ่าหนึ่งที่ ที่การดำรงชีวิตในปัจจุบันยังมีร่องรอยของการดำรงชีพที่พึ่งพาธรรมชาติอยู่มาก อย่างที่กล่าวข้างต้น มีวิถีชีวิตเรียบง่าย อีกทั้งยังมีการนับถือผีสืบต่อจากบรรพบุรุษ และมีความโดดเด่นด้านการทอผ้า

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ในพื้นที่จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย และพื้นที่แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงจำปาสัก สปป ลาว พบว่ามีหลากหลายกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดจังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วยหลากหลายกิจกรรม ดังนี้

1.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของชุมชน ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม ที่เป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับแม่น้ำสงครามจนทำให้พื้นที่นี้มีป่าบงป่าทามที่ยังความอุดมสมบูรณ์ ตำบลสามผง มีหาดทรายขาวบ้านปากยาม หมู่ที่ 4 บ้านปากยาม ต.สามผง อ.ศรีสงคราม จ.นครพนม ฤดูแล้งน้ำจะลด ทำให้เกิดหาดทรายสีขาว ชาวบ้านปากยามจะจัดกิจกรรมวอลเลย์บอลชายหาดใน 13 เม.ย. ของทุกปี เพราะช่วงนี้น้ำจะลดมาก เหมาะแก่การจัดกิจกรรม และมีกิจกรรมละเล่นสงกรานต์ในวันดังกล่าวด้วยในฤดูน้ำหลาก จะมีบริการล่องแพลำน้ำสงคราม กิจกรรมระหว่างล่องแพ อาทิ ตกปลา ทำอาหารที่ได้จากปลาที่จับมาได้ นั่งกินลมชมทิวทัศน์แม่น้ำสงคราม นอกจากนี้ยังมีเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเที่ยวชมได้หลากหลายกิจกรรม ทั้งการล่องเรือลำน้ำโขง ชมทัศนียภาพแม่น้ำสงคราม ป่าบงป่าทาม ชมหาดทรายขาว ร่วมกิจกรรมตกปลาหาอาหาร หรือปั่นจักรยานชมวัดพระเนาว์ บ้านศรีเวินชัย ที่ประดิษฐานพระเนาว์ พระพุทธรูปปางมารวิชัยนั่งขัดสมาธิราบ ศิลปะยุคล้านช้างเนื้อทราย และแวนมัสการเจดีย์ศรีบูรพาจารย์ สักการบูชารูปเหมือนหลวงปู่คำพันธ์ จันทบโม พระพุทธรูปทองคำ และเดินทางไปต่อที่หอไตรวันโพธิ์ชัย ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมกลางน้ำที่เคยมีเกจิอาจารย์สายวิปัสสนารูปสำคัญ เช่น หลวงปู่มั่น หลวงปู่ตื้อ พระอาจารย์เก็ง แล้วเดินทางแวะชมพิพิธภัณฑสถานหลวงปู่ตื้อ อจลธัมโม พระเถรานุเถระชื่อดังรูปหนึ่งของเมืองไทย เข้านมัสการรูปเหมือนหลวงปู่ตื้อ สุดท้ายเดินทางไปวัดศรีสงครามวิชัย เพื่อกราบนมัสการพระธาตุศรีสงคราม

1.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว บ้านนาจอก ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมหลากหลายกิจกรรม เช่น การบายศรีสู่ขวัญ การฟ้อนรำ การเล่าประวัติท่านโฮจิมินห์ การเล่าความเป็นมาของหมู่บ้าน การสนทนาภาษาเวียดนาม ฯลฯ อีกทั้งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับรสชาติอาหารพื้นเมืองและอาหารเวียดนามแบบดั้งเดิม นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์บ้านนาจอกยังได้มีจัดกิจกรรมการจัดเตรียมชาเขียว ซึ่งต้มจากใบชาสดที่ปลูกในครัวเรือน อันเป็นเครื่องดื่มที่ได้รับความนิยมในหมู่พี่น้องชาวเวียดนามและมีชื่อเสียงในด้านสรรพคุณการลดไขมันในเส้นเลือดอีกด้วย

1.3 กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมุกดาหาร สรุปข้อมูลเบื้องต้นว่าจังหวัดมุกดาหารมีหมู่บ้านโฮมสเตย์จำนวน 7 แห่ง โดยมีพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญ อาทิเช่น “บ้านภูโฮมสเตย์” เป็นหมู่บ้านชนเผ่าผู้ไทย อพยพมาจากประเทศลาว หมู่บ้าน “อยู่เย็น เป็นสุข” ประจำปี 2549 กิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านภู มุ่งเน้นในเรื่องของวิถีชีวิตที่ยังคงความเป็นชุมชนชนบท เป็นกิจกรรมโฮมสเตย์เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว

สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน การอยู่การกิน รวมถึงขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีของผู้คนที่ยังคงความงดงาม ท่ามกลางธรรมชาติป่า อีกทั้งยังเป็นหมู่บ้านหัตถกรรมดีเด่น มีผลิตภัณฑ์ หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านหนองหล่ม หมู่บ้านผู้ไทยที่อยู่ติดแม่น้ำโขง เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่มีกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ล่องเรือชมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมผู้ไทย การบายศรีสู่ขวัญ และมีกิจกรรมต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมร่วมปฏิบัติและซื้อหาได้ หัตถกรรมผ้าทอ ผ้าขึ้นลาย मुख เสื้อเย็บมือ ตะกร้าพลาสติก

1.4 กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน ไชยบุรี พื้นที่ชุมชนที่มีความโดดเด่น เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งอยู่ติดทั้งฝั่งแม่น้ำโขง และฝั่งแม่น้ำสงคราม และมีมัมบรรจบของแม่น้ำโขงและแม่น้ำสงครามจนกลายเป็นแม่น้ำสองสี หรือสามสี ในช่วงน้ำหลาก และทำให้มีความอุดมสมบูรณ์จากปลานานาชนิด โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเมืองไชยบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเก่าแก่ มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยสามารถแบ่งตามลักษณะการท่องเที่ยวเป็นแหล่งการท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ ในวัดที่สร้างขึ้น 7 วัด ปัจจุบันบางวัดยังคงใช้เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจของชาวบ้าน บางวัดถูกทิ้งร้าง บางวัดหมดสภาพวัดไปแล้ว ประกอบด้วยวัดศรีสุนันทมหาอาราม (วัดไตรภูมิ : ชาวบ้านเรียกวัดใต้) วัดมหาอุตมะนันท์อาราม (วัดกลาง) วัดศรีบุญเรือง (วัดเหนือ) วัดยอดแก้ว วัดโพธิ์ชัย วัดไตรภูมิ (ใหม่) วัดป่านิเวศน์ นอกจากนี้ยังมีสิ่งดึงดูดทางธรรมชาติ เนื่องจากพื้นที่ไชยบุรีอยู่ติดทั้งแม่น้ำโขงและแม่น้ำสงคราม จึงทำให้มีบรรยากาศที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมบรรยากาศริมฝั่งแม่น้ำ บรรยากาศการหาอยู่หากินของคนริมน้ำ ปัจจุบันชุมชน ได้มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยการจัดกิจกรรมปั่นจักรยานชมธรรมชาติและเยี่ยมชมแหล่งประวัติศาสตร์ของชุมชนด้วย

1.5 กิจกรรมท่องเที่ยวธรรมชาติพื้นที่ชายโขง อำเภอขานูมานพื้นที่ชายโขงในอำเภอขานูมานแห่งนี้มีบรรยากาศริมโขงที่สวยงาม สงบ มีระยะทางประมาณ 38 กิโลเมตร สามารถเดินชมทัศนียภาพ หรือปั่นจักรยานชมทิวทัศน์ฝั่งแม่น้ำโขง และยังสามารถมองเห็น เกาะดอนชะโนดซึ่งเป็นเกาะขนาดใหญ่กลางลำน้ำโขง ซึ่งในช่วงฤดูแล้งช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม จะสามารถมองเห็นแก่งกลางแม่น้ำโขงได้อย่างชัดเจน อีกทั้งบริเวณดังกล่าวยังพบเห็นวิถีชีวิตการหาปลา และการสัญจรไปมาของคนฝั่งลาวที่เข้ามาในประเทศไทย หรือคนไทยที่ข้ามฝั่งไปประเทศลาว

1.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านผาชันพื้นที่บ้านผาชัน ห่างจากสามพันโบกเพียง 12 กม. เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งล่องเรือ ปั่นจักรยาน นั่งมอเตอร์ไซด์ ชาวบ้าน หรือนั่งรถอีแต่นพวง และยังมีชื่อเสียงที่ใหญ่ที่สุดในไทย เสาหินตั้ง ผาสามหมื่นรู ลานหินโบกและ ถ้ำที่ชาวบ้านเอาไว้พักเวลาหาปลา โดยบรรยากาศริมโขงของบ้านผาชันนั้นมีความสวยงาม มีเกาะแก่งหินหลากหลายสวยงาม และยังเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ปลาและอาหารจากแม่น้ำโขง จึงพบเห็นวิธีการประมงพื้นบ้านที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ จนมีการรวมกลุ่มกองทุนปลา รวมถึงการอนุรักษ์สัตว์น้ำต่างๆอีกด้วย

1.7 กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่พื้นที่ ตำบลโป่งเป่าและตำบลสองคอน อำเภอโพธิ์ไทรซึ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถล่องเรือชมความสวยงาม ทั้งนั่งเรือจากหาดสลึงที่บ้านปากกะกลางตำบลสองคอน ผ่านปากบ้อง จุดแคบที่สุดของแม่น้ำโขง ผ่านหาดสลึงหินหัวพะเนียง ซึ่งเป็นเกาะหินกลางแม่น้ำที่ทำให้แม่น้ำโขง แยกออกเป็น 2 สาย ปากบ้องจุดแคบที่สุดของแม่น้ำโขงถือเป็นจุดชมวิว ที่หมู่บ้านสองคอน

1.8 กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว และอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีของพื้นที่ถิ่นเช่น กิจกรรมปั่นจักรยาน 2 ล้อ 2 น่อง 2 แผ่นดิน “มุกดาหาร-สะหวันนะเขต Tour of Mukdahan-Savannakhet 2015 2015” กิจกรรมงานแข่งเรือหรือที่เรียกตามภาษาพื้นบ้านว่างานบุญ ส่องเหือออกพรรษาที่ช้างน้ำนอง ถือว่าเป็นประเพณีที่กำเนิดขึ้นที่มุกดาหารเป็นแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทย กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับเทศกาลออกพรรษา

2.กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ในพื้นที่แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงจำปาสัก สปป ลาว

2.1 กิจกรรมดึงดูดในพื้นที่แขวงคำม่วน มีกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่นกิจกรรมเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์บ้านเชียงหวาง แขวงคำม่วน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เช่นกิจกรรมปั่นหน้าผา ที่ท่าฝรัง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน เยี่ยมชม ชมอาคาร บูโรเนียนศิลปะอาคารแบบฝรั่งเศสเป็นตึกเก่าแก่ ที่ยังคงสภาพสมัยฝรั่งเศสเป็นเจ้าอาณานิคม ที่เมืองท่าแขก ชิมอาหารพื้นเมืองขึ้นชื่อ “ปิ้งแบ” และนมัสการพระธาตุศรีโคตร

2.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว แขวงจำปาสัก ที่ปัจจุบันแขวงจำปาสักได้พัฒนาเมืองปากซองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ด้านหนึ่งของเมืองปากซอง มีการให้เช่าที่ดินเพื่อพัฒนาให้เป็นสถานที่สร้างเป็นที่อยู่ของสูงอายุชาวจีน ด้านหนึ่งให้เช่าที่ดินเพื่อทำการผลิตผลผลิตทางการเกษตร มีผู้เช่าเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทย กิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่นเมืองปากซอง เช่นกิจกรรมการท่องเที่ยว Jeep Tour In Coffee Trail ในเขตภูเพียงบริเวณเมืองปากซอง เขตพื้นที่การจัดการท่องเที่ยวของ Jeep Tour In Coffee Trail ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ภูเขาไฟเก่า เป็นพื้นที่ปลูกกาแฟและมีน้ำตกจำนวนมาก ปัจจุบันได้รับการจัดสรรที่ดิน จากรัฐเพื่อปลูกกาแฟ ขณะเดียวกันได้นำประสบการณ์การทำทัวร์มาปรับใช้เพื่อหารายได้เพิ่ม จนปัจจุบันเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวผจญภัย

3.3 แนวทางความร่วมมือการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาข้อมูลทั้งในประเด็นสถานการณ์การท่องเที่ยว และกิจกรรมดึงดูดการท่องเที่ยว โครงการย่อย1 สามารถเสนอแนะเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ โดยอาศัยกรอบของแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่หมายถึง “การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน เกิดการท่องเที่ยวบนฐานการดูแลรักษาอย่างมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ดั้งเดิม เกิดผลกำไร มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่ไม่กระทบหรือกระทบน้อยที่สุดต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นทำให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างและทำให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนอยู่ดีกินดีและอยู่เย็นเป็นสุข เกิดการกระจายและผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น และมีความปลอดภัยในการบริการ” ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยว ที่ชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย(adventure) นักท่องเที่ยวที่ชอบกิจกรรม(activity) นักท่องเที่ยวที่ชอบขอศึกษาค้นหาความรู้ (Diversory) สามารถเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมดึงดูดและสอดคล้องกับพฤติกรรม การท่องเที่ยวกลุ่มเหล่านี้ ได้ 6 เส้นทางดังนี้

เส้นทางที่ 1 ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม –ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม –วัดมรุกขนคร ตำบลดอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม - บ้านหนองหล่ม ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร (3 วัน 2 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลาไม่นาน 3 วัน 2 คืน กลุ่มเป้าหมายคือ นักท่องเที่ยวที่ชอบกิจกรรม(activity) ชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบชอบศึกษาค้นหาความรู้ (Diversiory) เนื่องจากจะได้เรียนรู้และร่วมกิจกรรม วิธีชีวิตคนริมโขงทั้งการหาปลา ประมงปลา กุ้ง ปลา แพร่ปลา บุกหาแหล่งน้ำที่หาปลา ในพื้นที่ ไชยบุรี ตำบลสามผง และวัดมรุกขนคร โดยมีระยะทางรวม 231 กิโลเมตร อีกทั้งการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆยังมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั๊มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านขายสับประรดและแคนตาลูปข้างทาง อีกด้วย โดยสามารถทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ดังนี้

เส้นทางที่ 2 บ้านลาดเจริญ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรราชธานี-ตำบลสองคอน อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดอุดรราชธานี -สามพันโบก บ้านโป่งเปือ ตำบลเหล่างาม อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุดรราชธานี -บ้านผาชัน ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุดรราชธานี (3 วัน 2 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลาไม่นาน 3 วัน 2 คืน สอดคล้องกับนักท่องเที่ยว ที่ชอบกิจกรรม(activity) ชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบศึกษาค้นหาความรู้ (Diversiory) ที่จะได้สัมผัสทั้งธรรมชาติอันสวยงามของริมโขง เกาะแก่งต่าง ได้ร่วมกิจกรรมและเรียนรู้วิถีการทำประมงพื้นบ้าน อุปกรณ์การประมงพื้นบ้าน แหล่งประมงและแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา รวมถึงแหล่งรวบรวมปลาของชุมชน และวิถีการหาอยู่หากินของคนลุ่มน้ำโขง ในพื้นที่ ผาแต้ม -ผาชัน-สามพันโบก-เขมราฐ-ขามเฒ่า โดยมีระยะทางรวม 269 กิโลเมตร อีกทั้งการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆยังมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั๊มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านกาแฟ อีกด้วย โดยสามารถทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ดังนี้

เส้นทางที่ 3 บ้านภู ตำบลบ้านเป้า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร-บ้านหนองหล่ม ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอดอนตาลจังหวัดมุกดาหาร -วัดมรุกขนคร ตำบลดอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (3 วัน 2 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลาไม่นาน 3 วัน 2 คืน สอดคล้องกับนักท่องเที่ยว ที่ชอบกิจกรรม(activity) ชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบศึกษาค้นหาความรู้ (Diversiory) ที่จะได้สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนผู้ไทยที่ผูกติดกับการเกษตร และกิจกรรมความเชื่อของคนโขง (บูชาน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และอุปโภคบริโภค) ในพื้นที่ บ้านหนองหล่ม -บ้านภู-วัดมรุกขนคร โดยมีระยะทางรวม 320 กิโลเมตร อีกทั้งการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆยังมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั๊มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านกาแฟ อีกด้วย โดยสามารถทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ดังนี้

เส้นทางที่ 4 บ้านนาจอก(บ้านลุงโฮจิมินห์) ตำบลหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม -แขวงคำม่วน (ผาฝรั่ง -ถ้ำแอ่น-พิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์)(3 วัน 2 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน ในการทำกิจกรรมทั้งในฝั่งประเทศไทยและ สปป.ลาว ประกอบไปด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบศึกษาค้นหาความรู้ (Diversiory) และนักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย(adventure) ทั้งการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท่านโฮจิมินห์ การร่วมกิจกรรมกับชุมชนแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการปีนหน้าผา การล่องเรือชมความงามของหินงอกหินย้อยใน ถ้ำนางแอ่น อีกทั้งการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆยังมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั๊มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านกาแฟ อีกด้วย

เส้นทางที่ 5 บ้านภู ตำบลบ้านเป้า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร- แขวงสหัสวันเขต (ตัวเมืองสหัสวันเขต พระธาตุอิงหัง พระธาตุโพน) - พระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (4 วัน 3 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลา 4 วัน 3 คืน ในการทำกิจกรรมทั้งในฝั่งประเทศไทยและ สปป.ลาว ประกอบไปด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ชอบชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบศึกษาค้นหาความรู้ (Diversiory) และ ชอบกิจกรรม (activity) ทั้งการศึกษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวผู้ไทย การศึกษาพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์แขวงสหัสวันนเขต ที่ทำให้เข้าใจในเรื่องราวและเหตุการณ์เกี่ยวกับสงครามปลดปล่อยและสงครามอินโดจีนการนมัสการพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ทั้งฝั่งไทยลาว นอกจากนี้การเข้าถึงพื้นที่ต่างๆยังมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั๊มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านกาแฟ อีกด้วย

เส้นทางที่ 6 บ้านผาชัน ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี - เมืองปากซอ แขวงจำปาสัก (3 วัน 2 คืน)

จุดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้ คือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน ในการทำกิจกรรมทั้งในฝั่งประเทศไทยและ สปป.ลาว ประกอบไปด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ชอบบันเทิง(fun) และนักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย(adventure) ทั้งการล่องแก่งชมน้ำโขง กินปลาสดจากแม่น้ำโขง พายเรือล่องแก่ง นั่งรถจี๊ปผจญถนนขรุขระ เพื่อเข้าชมความงดงามของน้ำตก และชิมกาแฟรสชาติหอมอร่อยจากสวนกาแฟเมืองปากซอ นอกจากนี้การเข้าถึงพื้นที่ต่างๆยังมีความสะดวกในเรื่องถนนที่เข้าถึง ป้ายบอกทาง และระหว่างทางยังมีจุดพัก เช่นปั๊มน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านกาแฟ อีกด้วย โดยสามารถทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ดังนี้

การนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยพิจารณาจากการประเมินศักยภาพตามเส้นทาง ทั้งหมด 6 เส้นทาง แล้วพบเส้นทางที่มีศักยภาพ สอดคล้อง กรอบแนวคิดการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ และกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ชอบความสนุกสนาน บันเทิง(fun) นักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย(adventure) นักท่องเที่ยวที่ชอบกิจกรรม(activity) นักท่องเที่ยวที่ชอบชอบศึกษาค้นหาความรู้ (Diversiory) ได้ 3 เส้นทาง คือ

เส้นทาง ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม -ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม -วัดมรุกขนคร ตำบลดอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม - บ้านหนองหล่ม ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

เส้นทาง บ้านนาจอก(บ้านลุงโฮจิมนทร์) ตำบลหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม -แขวงคำม่วน (ผาผึ้ง -ถ้ำแอ่น-พิพิธภัณฑ์โฮจิมนทร์)

เส้นทาง บ้านผาชัน ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี - เมืองปากซอ แขวงจำปาสัก

โดยในเส้นทางทั้ง 3 เส้นทางนี้ คณะผู้วิจัยโครงการย่อย 1 ได้ทำการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ ชุมชนที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยว จำนวน 4 พื้นที่ ประกอบด้วย ตำบลสามผง ตำบลไชยบุรี บ้านผาชัน บ้านนาจอก โดยใช้กรอบมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ด้าน 29 ตัวชี้วัดและเกณฑ์ 176 ข้อ แล้วพบว่า

ผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ บ้านผาชัน พบว่า จากเกณฑ์ 176 ข้อ พื้นที่ผาชันมีการดำเนินงานตามเกณฑ์ 145 เกณฑ์ ไม่มี 31 เกณฑ์

ผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ ตำบลไชยบุรี พบว่าชุมชนไชยบุรี มีความพร้อมในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพิจารณาได้ จากเกณฑ์ 176 ข้อ มีการดำเนินงานตามเกณฑ์157 เกณฑ์ ไม่มี 19 เกณฑ์

ผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ ตำบลสาม พบว่าจากเกณฑ์ประเมิน 176 ข้อ สามารถนำมาใช้ในการประเมิน 143 เกณฑ์ เนื่องจากในบางด้าน คือด้านที่พัก ในพื้นที่ตำบลสามผยังไม่มีที่พัก หรือโฮมสเตย์ ให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งจาก 143 เกณฑ์ ตำบลสามผ มีการดำเนินงานตามเกณฑ์ 102 เกณฑ์ และไม่มี 42 เกณฑ์

ผลการวิเคราะห์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (GSTC) ในพื้นที่ บ้านนาจอก พบว่า จากเกณฑ์ 176 ข้อ พบว่าบ้านนาจอก มีการดำเนินงานตามเกณฑ์ เกณฑ์ 151 เกณฑ์ ไม่มี 25 เกณฑ์

จากผลการศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น คณะวิจัยจึงได้เสนอเส้นทาง 3 เส้นทางที่มีชุมชนท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญ เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญของกลุ่มจังหวัด ที่ต้องได้รับการพัฒนาและยกระดับให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะการยกระดับจากภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่นครพนมถึงอุบลราชธานี

จากเส้นทางท่องเที่ยว ดังที่คณะวิจัยได้เสนอไปในส่วนที่ผ่านมา นั้น ในการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวแนวทางการขับเคลื่อนแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวจากนครพนมถึงอุบลราชธานีและจากคำม่วนถึงจำปาสัก จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือในประการสำคัญคือ

1. ความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง
2. พัฒนาความร่วมมือเรื่องเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวไทย-ลาว
3. พัฒนาข้อตกลงร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน

ด้านประเทศไทย รัฐบาลไทยในปัจจุบันส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย(กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2558) ซึ่งนโยบายก็เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั่นเอง ดังจะพบในนโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ที่มุ่งขับเคลื่อนทิศทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวไทยในอนาคต ต้องพัฒนาไปสู่ความมั่นคง (Stability)ความมั่งคั่ง (Prosperity) และความยั่งยืน (Sustainability) โดยความมั่นคง คือ ความสามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้ในภาวะวิกฤตต่างๆ ทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ความมั่งคั่งคือ การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้และสร้างความความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ และความยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและชุมชน จึงควรให้ความสำคัญกับคุณภาพของการท่องเที่ยว เพื่อจะพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นประเทศจุดหมายปลายทางเพื่อการเดินทางมาพักผ่อนที่มีคุณภาพ (Quality Leisure Destination) โดยมีประเด็นสำคัญในการพัฒนา 6 ประเด็น ดังนี้

1. เพิ่มความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Higher Tourist & Stakeholder Satisfaction) โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการบริการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐาน และมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีความปลอดภัย ความสะอาด พัฒนาบุคลากร ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้มีใจพร้อมให้บริการ และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวก โดยมีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการคมนาคมที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง ครอบคลุมเส้นทางหลักและเส้นทางรองที่จะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว
2. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Environment Protection) โดยการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ และการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ
3. การกระจายช่วงเวลาการท่องเที่ยว (Seasonality Expansion) เพื่อเป็นการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น
4. กระจายแหล่งท่องเที่ยวการจ้างงานสูงขึ้น (Income Distribution) เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยว และเป็นการเสริมสร้างการจ้างงานในท้องถิ่น เป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น
5. เพิ่มค่าใช้จ่ายต่อหัวการเพิ่มมูลค่าสินค้าการท่องเที่ยว (Higher Revenue)
6. การเติบโตอย่างยั่งยืนของจำนวนนักท่องเที่ยว อย่างสมดุลกับขีดความสามารถในการรองรับ (Sustainable Growth)

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ ภายใต้ทรัพยากรด้านแหล่งท่องเที่ยวของ 4 จังหวัด คณะวิจัยเสนอว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลุ่มน้ำโขงของไทย จำเป็นต้องมีแผนยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดที่สอดคล้องกับบริบทของตนเองและสอดคล้องกับการดำเนินงานในพื้นที่ ในการศึกษาครั้งนี้คณะวิจัยได้ทำการสรุปวิเคราะห์ผลการศึกษาและมีข้อเสนอให้กลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานี มียุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังนี้

แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำโขง นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี

พันธกิจ

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คุณภาพสินค้าและการบริการ สู่มาตรฐานการบริหารจัดการท่องเที่ยวระดับสากล
2. สร้างภาพลักษณ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีเอกลักษณ์
3. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์และกลยุทธ์

ยุทธศาสตร์ที่ 1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งท่องเที่ยว

เป้าประสงค์:

1. โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวได้รับการ ปรับปรุงพัฒนา
2. แหล่งท่องเที่ยวใหม่และแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมได้รับการพัฒนาและบูรณะ เกิดความสมดุลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม

กลยุทธ์ :

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว
2. สร้างแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีเอกลักษณ์ คงความสมดุลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม
3. บูรณะฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม
4. ส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2.

การพัฒนาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความสะดวกและยั่งยืน

เป้าประสงค์:

1. ภาพลักษณ์และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดได้รับการพัฒนา ตอบสนองความต้องการและความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
2. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายทุกเพศ ทุกวัย ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
3. เครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

กลยุทธ์ :

1. สร้างภาพลักษณ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพิ่มแรงดึงดูดความสนใจและความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว
2. เพิ่มศักยภาพการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อที่มีคุณภาพ และส่งเสริมการตลาดแนวใหม่
3. ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร คุณภาพสินค้าและมาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว

เป้าประสงค์:

1. บุคลากรภาคบริการด้านการท่องเที่ยวและผู้ผลิตผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ได้รับการพัฒนาศักยภาพ
2. สินค้าและการบริการด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาคุณภาพ สร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ :

1. พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาคบริการด้านการท่องเที่ยวและภาคการผลิต
2. พัฒนาคุณภาพสินค้า ผลิตภัณฑ์จากความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว
3. พัฒนามาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว

ข้อเสนอ: การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำโขง**(นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี)ไปสู่การปฏิบัติ**

การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดไปสู่การปฏิบัติ มีความจำเป็นในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังที่คณะวิจัยได้เสนอไว้ในบทที่ผ่านมา เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการ หน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน จึงต้องมีการสร้างและพัฒนากลไกการจัดการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมตามกรอบและแนวทาง ดังนี้

1. เสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนา
 - 1.1 ส่วนราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
 - 1.2 ส่วนราชการระดับท้องถิ่น
 - 1.3 องค์กรเอกชน / ผู้ประกอบการ
 - 1.4 ภาคสถาบันการศึกษา / หน่วยงานวิจัยและพัฒนา
 - 1.5 ภาคประชาชน
2. ใช้กลไกคณะกรรมการระดับต่าง ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างบูรณาการ
 - 2.1 กลไกการจัดทำแผน 4 ปี / การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
 - 2.2 กระบวนการนำแผนชุมชนมาเป็นข้อมูลจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ
 - 2.3 สนับสนุนให้ตัวแทนภาคประชาชนมีส่วนร่วมในทุกระดับ
3. ผลักดันการดำเนินการตามแผนและนโยบายระดับชาติ กระทรวง กลุ่มจังหวัดและจังหวัด
 - 3.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - 3.2 นโยบายของรัฐบาล

3.3 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

3.4 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

3.5 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด (นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี)

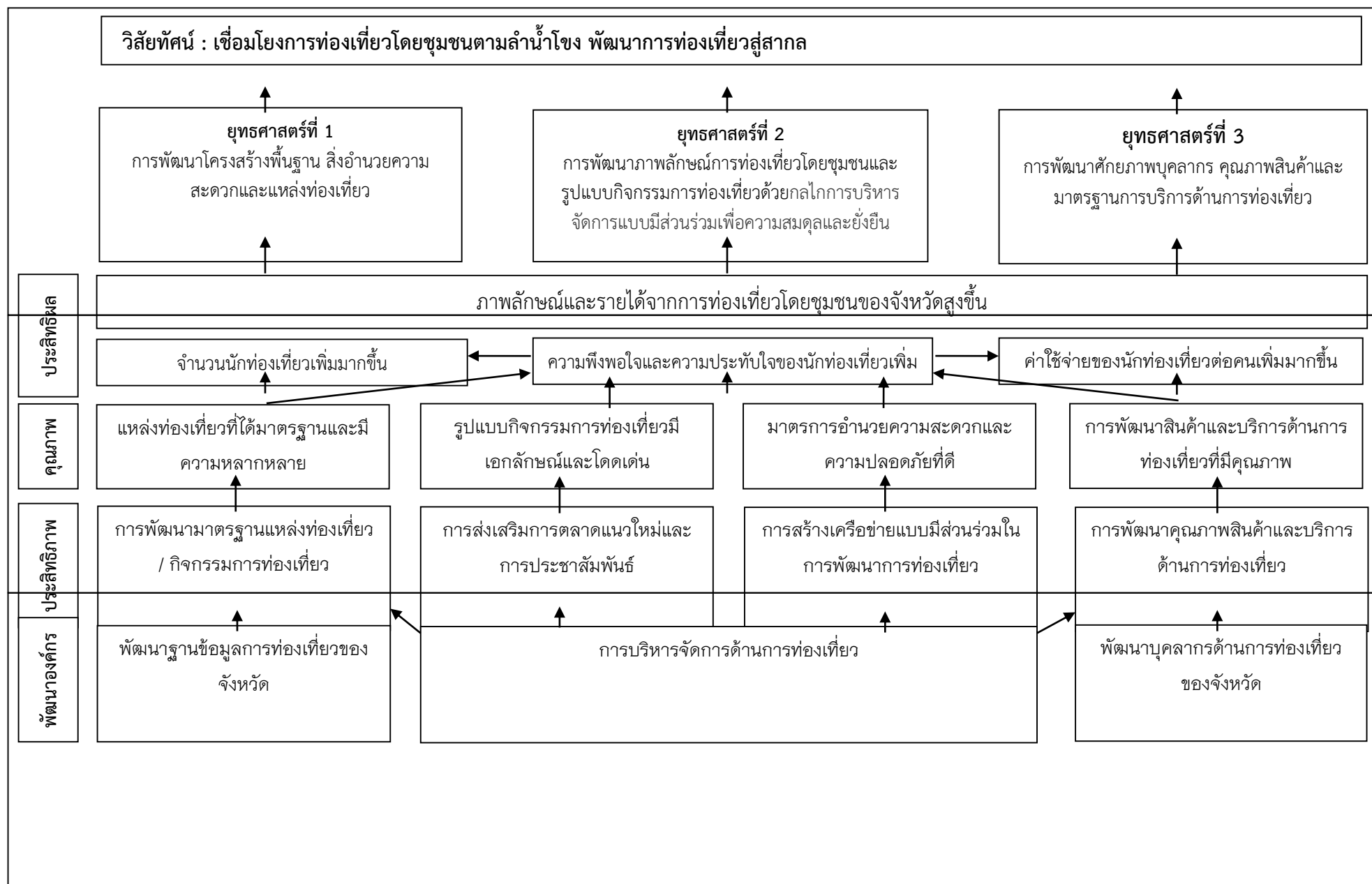
4. พัฒนาระบบการติดตามประเมินผล ตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนา

4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มจังหวัด

4.2 สนับสนุนกลไกการติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4.3 มีการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและสถานการณ์

แผนที่ยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง กลุ่มจังหวัด นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี

แผนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี

ยุทธศาสตร์ที่ 1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ดัชนีตัวชี้วัด
1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ตามเส้นทางลำน้ำโขงจากนครพนมถึงอุบลราชธานี	พัฒนาถนนเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว	เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกขึ้น	1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
2. สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีเอกลักษณ์ คงความสมดุลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม เชื่อมโยงตามเส้นทางลำน้ำโขงจากนครพนมถึงอุบลราชธานี	โครงการ หนึ่งอำเภอ หนึ่งแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน (Landmark)	1. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้นักท่องเที่ยว ได้เที่ยว มีส่วนร่วม ถ่ายรูปกับ Landmark แต่ละอำเภอ พักค้างคืน	1. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 2. เกิดกลุ่มคนทำงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
	โครงการจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2. เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางที่มีศักยภาพ	
		3. เพื่อให้เกิดเครือข่ายกลุ่มชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นรูปธรรม	
3. บูรณะฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม	โครงการบูรณการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและนิเวศของกลุ่มจังหวัด	1. เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของแต่ละกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและนิเวศ	1. จำนวนเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มและแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากประชาชนเพิ่มขึ้น 2. จำนวนสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับการปรับปรุง
		2. เพื่อกำหนดแนวทางการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว	
	โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเดิม	1. เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 2. จัดหางบประมาณและให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุง	1. จำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการปรับปรุง 2. จำนวนเงินทุนที่ทำได้

4. ส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรม ท้องถิ่นให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสมดุ ลและยั่งยืน	โครงการฟื้นฟู สังคม ประเพณี วัฒนธรรม ดั้งเดิม	1.เพื่อฟื้นฟูเนื้อหา องค์ความรู้ที่สำคัญ ที่มีใน แหล่งท่องเที่ยว นำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการ ท่องเที่ยวของชุมชน	1.มีข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ สำคัญ

ยุทธศาสตร์ที่ 2. การพัฒนาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยกลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความสะดวกและยั่งยืน

กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ดัชนีตัวชี้วัด
1. สร้างภาพลักษณ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพิ่มแรงดึงดูดความสนใจและความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว	โครงการสัมมนาเนื้อหา ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง	1. เพื่อให้ ข้อมูลการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขง ถูกสังเคราะห์ ร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการ การท่องเที่ยว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. เพื่อให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวสร้าง Package Tour ของกลุ่มจังหวัดในลักษณะ เชื่อมโยงเป็นเส้นทาง	1. จำนวน Package Tour 2. จำนวนผู้สนใจที่จะลงทุน
2. เพิ่มศักยภาพการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อที่มีคุณภาพ และส่งเสริมการตลาดแนวใหม่	โครงการพัฒนาส่วนดิจิทัลของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามลำน้ำโขงของกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี	1. เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในการนำเสนอข้อมูลความรู้ในรูปแบบดิจิทัลแบบมีปฏิสัมพันธ์	1. ความพึงพอใจของผู้ที่ได้ เยี่ยมชม
	โครงการจัดตั้งหน่วยการตลาดดิจิทัลเพื่อการท่องเที่ยว	1. เพิ่มขีดความสามารถการประชาสัมพันธ์ โดยวิธีการตลาดดิจิทัล 2. เพื่อสร้างช่องทางให้นักท่องเที่ยวเข้าถึง ข้อมูลการท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด	1. จำนวนนักท่องเที่ยวที่ติดต่อโดยตรงกับ หน่วยการตลาดทั้งช่องทางเว็บและตลาดจริง
	โครงการจัดทำสื่อการตลาดบนอุปกรณ์พกพา ที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลท่องเที่ยว	1. จัดทำสื่อซอฟต์แวร์การท่องเที่ยวบน อุปกรณ์ iPad, iPhone, Android Tablet และ Android Phone	1. จำนวนซอฟต์แวร์ท่องเที่ยวจัดทำขึ้นต่อปี 2. จำนวน download ของซอฟต์แวร์ท่องเที่ยว
	โครงการประชาสัมพันธ์เชิงรุกมุ่งเน้นนักท่องเที่ยว จากต่างประเทศ	1. เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของกลุ่ม จังหวัดเป็นภาษาต่างประเทศ 2. เพื่อจัดโปรแกรมให้ ทูตานุทูตมาท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี	1. จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวกลุ่ม จังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี 2. จำนวนเว็บไซต์ต่างประเทศที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีข้อมูลท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด

			นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี
	โครงการประชาสัมพันธ์เชิงรุกภายในประเทศ	1. เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเทศกาล ประเพณีวัฒนธรรม และอาหารไปยัง ประชาชนภาคต่างๆ 2. เพื่อให้ทุกภาคส่วน ทราบถึงแหล่ง ท่องเที่ยว งานเทศกาล และข้อมูลต่างๆ ของ กลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี อย่างชัดเจน โดยใช้สื่อพหุ ช่องทาง	1. จำนวนนักท่องเที่ยวที่ได้ รับข้อมูลจากการ ประชาสัมพันธ์เชิงรุก 2. จำนวน Hit ของเว็บไซต์การท่องเที่ยวกลาง กลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี
	โครงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เชิงชักชวน	1. นำเสนอข้อมูลในรูปแบบโน้มน้าวใจ 2. ถ่ายรูปประกอบจุดใจนักท่องเที่ยวด้วยรูปที่ สานฝัน กระตุ้นให้เกิดแรงดลใจมาเที่ยวใน สถานที่ที่นำเสนอ 3. จัดทำเอกสารการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งตีพิมพ์ และเป็นดิจิทัล	1. จำนวนรูปถ่ายแหล่งท่องเที่ยว 2. จำนวนสื่อดิจิทัลที่จัดทำได้ 3. จำนวนสื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำได้
3. ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวระดับกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี และระดับพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ บูรณาการ	โครงการสร้างความเข้มแข็งแก่เครือข่าย นักท่องเที่ยว โครงการจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดย ชุมชน	1. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก 2. เพื่อสร้างความยั่งยืนในการร่วมกัน แก้ปัญหา และแบ่งปันความรู้	1. ความพึงพอใจของเครือข่าย 2. จำนวนสมาชิกของเครือข่าย
	โครงการจัดสร้างระบบบริหารความรู้และ ชุมชนผู้ให้บริการท่องเที่ยว	1. เพื่อสร้างระบบบริหารองค์ความรู้ ด้านการท่องเที่ยวให้ชุมชนนำไปปฏิบัติ 2. เพื่อปรับปรุงการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด โดยอาศัยองค์ความรู้จากชุมชน	1. จำนวนสมาชิกของชุมชน 2. จำนวนกระทู้และบทบาทในชุมชน

4.เสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงตามลำน้ำโขง	โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างไทย-ลาว โครงการอมรมมรดกภูเทวนระหว่างประเทศ โครงการเชื่อมต่อเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนไทย-ลาว	1.เพื่อสร้างฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวระหว่างไทย-ลาวให้เป็นปัจจุบัน 2.เพื่อสร้างเครือข่ายไกด์นำเที่ยว 3.เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ที่เชื่อมโยงไทย-ลาว	1.จำนวนฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 2.จำนวนมรดกภูเทวนในพื้นที่ไทย-ลาว 3.จำนวนเส้นทางท่องเที่ยวใหม่
--	---	--	--

ยุทธศาสตร์ที่ 3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร คุณภาพสินค้าและมาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี

กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ดัชนีตัวชี้วัด
1. พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาคบริการด้านการท่องเที่ยวและภาคการผลิต	โครงการพัฒนาผู้บริหาร อบจ. อบต. และเทศบาล เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี	1. เพื่อให้ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีความรู้ ความเข้าใจในแผนแม่บทการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างไร 2. เพื่อให้เข้าใจถึงแผนปฏิบัติการในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแลการดำเนินงานตามแผน	1. ความพึงพอใจของผู้บริหาร 2. จำนวนครั้งที่ทำงานฝึกอบรมต่อปี
	โครงการพัฒนาผู้ประกอบการการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี โครงการจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. เพื่อให้ผู้ประกอบการได้เพิ่มพูนความรู้ และความเข้าใจ เรียนรู้ หลักคิด และทฤษฎีและสามารถสร้างสมรรถนะการแข่งขัน เพื่อให้สามารถเพิ่มรายได้ และความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว	1. ความพึงพอใจของผู้ประกอบการ 2. จำนวนครั้งที่ทำงานฝึกอบรมต่อปี
	โครงการพัฒนากลุ่มผู้กำกับดูแลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน กลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี	1. เพื่อให้ผู้กำกับดูแลแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี ได้มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารแหล่งท่องเที่ยว	1. ความพึงพอใจของผู้กำกับดูแล 2. จำนวนครั้งที่ทำการฝึกอบรมต่อปี
	โครงการสร้างความเข้มแข็งแก่เครือข่ายนักท่องเที่ยว	1. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก 2. เพื่อสร้างความยั่งยืนในการร่วมกันแก้ปัญหาและแบ่งปันความรู้	1. ความพึงพอใจของเครือข่าย 2. จำนวนสมาชิกของเครือข่าย

2. พัฒนาคุณภาพสินค้า ผลิตภัณฑ์จากความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว	โครงการพัฒนานวัตกรรมของที่ระลึก สร้างสรรค์กลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี	1. เพื่อใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการเพิ่มคุณค่าของสินค้าของที่ระลึก 2. เพื่อสร้างความโดดเด่นด้านการตลาด 3. เพื่อให้มีสินค้าที่มึ่นวัตกรรมจำหน่าย 4. เพื่อสร้างตราสินค้าของที่ระลึก	1. จำนวนสินค้าที่มีนวัตกรรม 2. ความพึงพอใจของผู้ซื้อสินค้าของที่ระลึกจากกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี 3. มูลค่าสินค้าของที่ระลึกที่จำหน่ายได้
3. พัฒนามาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว	โครงการอบรมการพัฒนามาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1.เพื่อพัฒนามาตรฐานด้านการบริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	1.เกิดชุมชนที่มีมาตรฐานในการบริการด้านการท่องเที่ยว

3.4 ข้อสรุป

โดยสรุปแล้วการวิเคราะห์ผลการศึกษาของโครงการย่อยของแผนงาน ประกอบด้วยการวิเคราะห์โครงการย่อยที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก และโครงการวิจัยย่อย 2 ศึกษาการบูรณาการแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สังคมและวัฒนธรรม ในพื้นที่กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก

มีข้อสรุปสำคัญพบว่า การท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงจำเป็นต้องพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ภายใต้แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี ต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันโดยใช้แม่น้ำโขงเป็นจุดเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ในส่วนสุดท้ายนี้ คณะวิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ดังนี้

โครงการย่อย 1 ได้ศึกษาและวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่กลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดนครพนมถึงจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสักและเสนอให้เห็นว่าในพื้นที่จังหวัดนครพนมถึงอุบลราชธานีมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่งของพื้นที่ แต่ขณะเดียวกันก็พบจุดอ่อนสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาคือ ขาดการพัฒนากิจกรรมที่มีในแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้เกิดลักษณะการท่องเที่ยวแบบมาชม ถ่ายรูปแล้วก็กลับซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่งผลให้ไม่เกิดการจับจ่ายซื้อขายสินค้าในแหล่งท่องเที่ยวเท่าที่ควร และการไม่มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจดังกล่าวยังส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาคั้งนี้ไม่เป็นที่ดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ทั้งกลุ่มยุโรป อเมริกา หรือกลุ่มเอเชียด้วยกันเช่น จีน ญี่ปุ่น มาเลเซีย แต่เชื่อว่าจะไม่เกิดการท่องเที่ยวกลุ่มใหม่เลย ในพื้นที่ศึกษาคั้งนี้กลุ่มนักท่องเที่ยวลาวถือว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ที่เริ่มขยายตัวเข้ามาเที่ยวในพื้นที่ศึกษามากขึ้น อย่างไรก็ตามจุดอ่อนของการไม่มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ในด้านหนึ่งการศึกษาของโครงการย่อย 1 สรุปว่าเกิดจากการขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งยังขาดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบบใหม่ๆที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้การศึกษาของโครงการย่อย 1 เสนอให้เห็นว่าทั้ง 4 จังหวัด(นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี) ขาดการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน มีลักษณะการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวแยกส่วนกัน ทั้งที่มีลำน้ำโขงเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โครงการย่อย 1 พิจารณาจากโปรแกรมการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดพบว่าโปรแกรมจำนวนมากจัดขึ้นเฉพาะในพื้นที่ของจังหวัดตนเอง ไม่เชื่อมต่อกับกลุ่มจังหวัดตามลำน้ำโขงจึงทำให้โปรแกรมการท่องเที่ยวไม่น่าสนใจเท่าที่ควร

จากประเด็นการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่เชื่อมโยงกันและการจัดการท่องเที่ยวที่ขาดมิติเรื่องกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีในแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาของโครงการย่อย 1 ได้สรุปวิเคราะห์และเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ ภายใต้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่เสนอว่าการท่องเที่ยวควรจะเป็นมากกว่าการมาเที่ยวนักท่องเที่ยวควรได้เรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความประทับใจ ได้เรียนรู้สังคมวัฒนธรรมของผู้คนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งจับจ่ายซื้อขายสินค้าที่ถูกผลิตขึ้นโดยชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาและวิเคราะห์บริบทด้านการท่องเที่ยวและลักษณะสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาคั้งนี้โครงการย่อย 1 ได้สรุปผลการวิจัยและเสนอเส้นทางท่องเที่ยวใน 3 เส้นทางดังนี้

เส้นทางที่ 1 ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม –ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม –วัดมรุกขนคร ตำบลดอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม - บ้านหนองหล่ม ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

เส้นทางที่ 2 บ้านนาจอก(บ้านลุงโฮจิมินห์) ตำบลหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม –แขวงคำม่วน (ผาฝรั่ง -ถ้ำแอ่น-พิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์)

เส้นทางที่ 3 บ้านผาชัน ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี - เมืองปากซอ แขวงจำปาสัก

ข้อเสนอสำคัญของโครงการย่อย 1 คือให้ภาครัฐ เอกชนและชุมชนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงให้มากขึ้น โดยยึดแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาลที่ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนอย่างแท้จริง และข้อเสนอสำคัญอีกประการคือการพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการแบบกลุ่มองค์กรชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยเสนอให้หน่วยงานที่ทำงานกับชุมชน เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมชุมชน ร่วมมือกันวางแผนและกำหนดให้มีแผนงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การศึกษาของโครงการย่อย 1 ครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของโครงการย่อย 2 ที่มีวัตถุประสงค์คือศึกษาและวิเคราะห์แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงจากนครพนมถึงอุบลราชธานีและจากแขวงคำม่วนถึงแขวงจำปาสัก การศึกษาของโครงการย่อย 2 มีข้อสรุปและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวว่าทั้ง 4 จังหวัดจำเป็นต้องมีแผนการเตรียมความพร้อม การปรับปรุงแผนงานและยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดของภาคอีสาน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนและสำคัญยิ่ง กรณีใน 4 จังหวัด ในการศึกษาครั้งนี้ คณะวิจัยเสนอว่าจำเป็นต้องมี “ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน” เนื่องจากแนวคิดการท่องเที่ยวดังกล่าวคือแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้ฐานทรัพยากรของชุมชนทั้งด้านประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ทรัพยากรธรรมชาติ อาหารการกิน วิถีชีวิต วัฒนธรรมความเชื่อ ที่เมื่อนำมาบริหารจัดการให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้

การศึกษาของโครงการย่อย 2 เสนอให้ทั้ง 4 จังหวัดต้องเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน โดยใช้วิสัยทัศน์ “เชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามลำน้ำโขง พัฒนาการท่องเที่ยวสู่สากล” ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งท่องเที่ยว

เป้าประสงค์:

1. โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวได้รับการ ปรับปรุงพัฒนา
2. แหล่งท่องเที่ยวใหม่และแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมได้รับการพัฒนาและบูรณะ เกิดความสมดุลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม

กลยุทธ์ :

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว
2. สร้างแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีเอกลักษณ์ คงความสมดุลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม
3. บูรณะฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม
4. ส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2. การพัฒนาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความสมดุลและยั่งยืน

เป้าประสงค์:

1. ภาพลักษณ์และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดได้รับการพัฒนา ตอบสนองความต้องการและความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
2. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายทุกเพศ ทุกวัย ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
3. เครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

กลยุทธ์ :

1. สร้างภาพลักษณ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพิ่มแรงดึงดูดความสนใจและความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว
2. เพิ่มศักยภาพการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อที่มีคุณภาพ และส่งเสริมการตลาดแนวใหม่
3. ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร คุณภาพสินค้าและมาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว

เป้าประสงค์:

1. บุคลากรภาคบริการด้านการท่องเที่ยวและผู้ผลิตผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ได้รับการพัฒนาศักยภาพ
2. สินค้าและการบริการด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาคุณภาพ สร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ :

1. พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาคบริการด้านการท่องเที่ยวและภาคการผลิต
2. พัฒนาคุณภาพสินค้า ผลิตภัณฑ์จากความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว
3. พัฒนามาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

โดยสรุปแล้วทั้ง 2 โครงการมีข้อสรุปร่วมกันว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวของท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานีจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเข็มทิศ เชื่อมโยงกลุ่มจังหวัดเข้าด้วยกัน ส่วนการเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านเช่น สปป.ลาว เป็นแนวทางการพัฒนาในอีกขั้นหนึ่งหลังจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดมีความสมบูรณ์น่าสนใจ มีแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศมากขึ้น การเชื่อมต่อเส้นทางท่องเที่ยวไปยังประเทศเพื่อนบ้านสามารถทำได้เลย และสามารถทำได้โดยสะดวกเนื่องจากปัจจุบันการเปิดประเทศเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีการสร้างข้อตกลงเพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามโดยสรุปแล้วข้อเสนอแนะทางการท่องเที่ยวของโครงการย่อย 1 และแนวคิดการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่เกิดจากการวิจัยของโครงการย่อย 2 ครั้งนี้ในการนำไปใช้ประโยชน์ที่เป็นจริงนั้นต้องเกิดจากการนำไปปฏิบัติในพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานที่จำเป็นต้องนำไปใช้และขับเคลื่อนในเบื้องต้นประกอบด้วย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด จำเป็นต้องเป็นเจ้าภาพ ประชุมเพื่อเชื่อมโยง ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ เพื่อสรุปความชัดเจนของยุทธศาสตร์ จากนั้นเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อพิจารณาปรับปรุงยุทธศาสตร์ให้แจ่มชัดเพิ่มมากขึ้น ก่อนที่จะนำสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานจังหวัดเพื่อนำเข้าสู่ข้อเสนอของงบประมาณหรือเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งในส่วนราชการแต่ละส่วนจะมีการประเมินขั้นตอนการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์อยู่แล้ว นั้นหมายถึงว่าการนำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้าสู่การปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ในทุกช่วงเวลา

คณะวิจัยเห็นว่าสำนักงานจังหวัดของแต่ละจังหวัดสามารถจัดทำแผนยุทธศาสตร์เชื่อมโยงและกระจายแผนสู่การปฏิบัติได้ โดยใช้กระบวนการประชุมกลุ่มจังหวัดในแต่ละครั้ง ถึงแม้ว่ากลุ่มจังหวัดตามข้อเสนอจากการวิจัยครั้งนี้จะยังไม่ได้ถูกรับรองอย่างเป็นทางการ แต่เมื่อพิจารณาถึงภาระงานของแต่ละจังหวัดจะพบว่าต่างก็ดำเนินการตามแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของตนเองอยู่ประจำแล้ว อาทิ สำนักงานพัฒนาชุมชนดำเนินการพัฒนาสินค้าโอท็อปของแต่ละชุมชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดต่างมีข้อมูลและมีกิจกรรมส่งเสริมด้านสังคมประเพณีวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว ด้านสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาก็มีแผนงานด้านการท่องเที่ยว การนำภาระงานของหน่วยงานต่างๆ มาบูรณาการเข้ากับมิติด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามข้อเสนอวิจัยครั้งนี้ สามารถดำเนินการได้โดยไม่ยากนัก หากหน่วยงานดังที่กล่าวมามีแผนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

ดังนั้นการเชื่อมโยงให้เกิดแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังที่คณะวิจัยได้เสนอไว้ในเบื้องต้นนี้จึงมีโอกาสเป็นไปได้สูงในการใช้เป็นเข็มทิศในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐ ขณะเดียวกันก็จะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เมื่อมีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนก็จะนำสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เกิดมูลค่าด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว(2558) สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวมีนาคม 2558.กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.กรุงเทพฯ
 กรมทรัพยากรธรณี(2555) รายงานฉบับสมบูรณ์ การรวบรวม ศึกษา ประเมินและประมวลผลแหล่ง
ธรณีวิทยา จังหวัดอุบลราชธานี.สำนักธรณีวิทยา.กรุงเทพฯ
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ(ก.บ.จ.) (2558) แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม
 สำนักงานจังหวัดนครพนม : <http://nakhonphanom.go.th/smf/index.php?topic=26.0>
- เชินตุง. (2552). ผู้คนและเส้นทาง (แดงและแฉล้ม เสงี่ยม, ผู้แปล). กรุงเทพฯ ฯ : กลุ่มลูกหลานป่าอ.
- จักรี เตชะวารีและคณะ(2556).ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทย.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.กรุงเทพฯ
- ัญญาทิพย์ ศรีพนา. (2549). “เหวียด เกี้ยว” ในประเทศไทยกับความสัมพันธ์ไทย – เวียดนาม
- ันนา ใจเที่ยง. (2546). หมู่บ้านชาวนาปฏิตินบนแผ่นดินอีสานตอนบน. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
- บัณฑิตา พลิกดีเดช(2548) พฤติกรรมกรอยู่อาศัยในสถานที่พักเพื่อการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว:กรณีศึกษา
โครงการเสกนดิเนเวียวิลเลจ จังหวัดชลบุรี.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปราโมทย์ ประสาทกุล(2552) เขยฝรั่งในแดนอีสาน.จุลสารประชากรศึกษา.สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล.กรุงเทพฯ
- ปรีชา พินทอง(มปป.) ประเพณีโบราณไทยอีสาน.โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซท.อุบลราชธานี.
- พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภาวกรพันธุ์. (2549). สงครามเวียดนาม : สงครามกับความจริงของ “รัฐไทย”,
 กรุงเทพฯ : โครงการพิมพ์คบไฟ.
- พิชญ จันทรวิทัน(2548)กงสุลไทยในเมืองลาว . ประสบการณ์ของนักการทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน.
 บริษัทเนชั่นบุ๊คส์ อินเตอร์เนชั่นแนล .กรุงเทพฯ
- รายงานสภาวะการคลังจังหวัดมุกดาหาร(2558) www.klang.cgd.go.th/mdh
- วารสาร สารมิตรภาพไทย-ลาว ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2550)หน้า23
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ(2554)อุตสาหกรรมไมซ์ในภูมิภาคเอเชีย.สำนักงานส่งเสริมการจัด
ประชุมและนิทรรศการ.กรุงเทพฯ
- สำนักงานจังหวัดนครพนม(2557)รายงานการวิเคราะห์ศักยภาพจังหวัดนครพนม เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การ
พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดนครพนม.สำนักงานจังหวัดนครพนม.นครพนม
- สำนักงานจังหวัดอำนาจเจริญ.เอกสารแผนพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญ พ.ศ.2557-2560(ฉบับทบทวน).
- สำนักงานคลังจังหวัดอุบลราชธานี(2555) จุลสารสำนักงานคลังจังหวัดอุบลราชธานี.ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เมษายน.
อุบลราชธานี
- สำนักงานจัดรูปที่ดิน จังหวัดอุบลราชธานี (2558) www.jadroob.com
- สำนักงานจังหวัดนครพนม(2557) รายงานการวิเคราะห์ศักยภาพจังหวัดนครพนม เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การ
พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดนครพนม.สำนักงานจังหวัดนครพนม.นครพนม
- อรรถ นันทจักรและคณะ. (2544). หมู่บ้านนาจอก : อดีต-ปัจจุบัน. นครพนม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขต
นครพนม

- Christopher E. Goscha. (1999). *Thailand and the Southeast Asian Networks of the Vietnamese*
- Guo,Wenbin (2002) Strategies for Entering the Chinese Outbound Travel Market. Ph.D Dissertation
Victoria University
- Thanyathip Sripana. (2013). *Tracing Hồ Chí Minh's Sojourn in Siam*. Kyoto : Kyoto University
- Trakansiriwanich,Keerati (2010) A study of Pattaya Tourism Image as Perceived by Chinese
Tourists.E-Journal of Thailand Tourism Development Research Institute
- World Tourism Organization (2008) The Chinese Outbound Travel Market with Special Insight into
the Image of Europe as a Destination .Madrid
- Zhao,Chengcheng(n.d) Chinese Outbound Market and New Zealand Destination Image . New
Zealand Ministry of Economic Development

ภาคผนวก ก.
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลและประชุมกลุ่มย่อย

นายศักดิ์ชาย รัตนสกุลชัยกิจ

เอส.พี.บี.อาร์ทัวร์ S.P.B.R. TOUR

นายจิตร จีระฉัตร

แม่โขงเวิลด์ฮอลิเดย์ Mekong World Holidays

นายธารินทร์ พันธมัย

นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม

และตัวแทนสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

นายสุรพล บุตรวงศ์

หัวหน้าประชาสัมพันธ์จังหวัดอำนาจเจริญ

นายสกันธ์ บุญวิทย์

จิตสภณธีรส์สอร์ทและประธานสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดอำนาจเจริญ

นายวัชรพงษ์ โพธิ์สูง

หัวหน้าสำนักงานจังหวัดอำนาจเจริญ

นายปะณะชัย คำสิงห์

หัวหน้าการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอำนาจเจริญ

นางสาววรรณมา บุคตีสิงห์

ฝ่ายการท่องเที่ยว สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอำนาจเจริญ

นายคณากร ปริญญาบุญโณ

นายช่างใหญ่วัดสิรินธรวรารามภูพร้าว

นายโกวิท แสนสุข

หัวหน้าส่วนสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุบลราชธานี

นายวิชูกร กุหลาบศรี

ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานอุบลราชธานี

นายใบโพธิ์ บุญจริง

เคียงฟ้ารีสอร์ท อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

นายโทเร บุญจริง

บริษัทอินโดจีน การท่องเที่ยว จังหวัดอุบลราชธานี

ท้าวสุละเขต สาละเมือง

ตำรวจท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก

ท้าวพูสี เกิดอาสา

ตำรวจท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก

ท้าวบุตสา พิมพะสอน

ผู้ประกอบการโรงแรม

นางสอนมะณี ยาวัง

เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว แขวงจำปาสัก

นางสมพิศ ปันยาหอม

เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว แขวงจำปาสัก

นางมะณีจัน ไชจิรา
 เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว แขวงจำปาสัก
 นางปะไฟ ยาวีโล
 เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว แขวงจำปาสัก
 นางสาวธานี จันทะสง
 เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว แขวงจำปาสัก
 ท่านดวงไซ ไชยะวัง
 ผู้ประกอบการโรงแรม

รายชื่อผู้เข้าร่วมเวทีประชุมกลุ่ม

จังหวัดอุบลราชธานี

ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน/พื้นที่	หมายเลขโทรศัพท์
นายเพียวสุริยา สายใจ	อำเภอโพธิ์ชัย	
นายวุฒิสิตร์ จันทะแจ่ม	อำเภอโพธิ์ชัย	
นายณัฐพงษ์ ศรีกฤต	อำเภอโพธิ์ชัย	
นายสังข์ทอง อินทร์ทอง	อำเภอโพธิ์ชัย	
ดร.เสริม ผลเพิ่ม	เสริมทรัพยากรการท่องเที่ยว	081-9996879
คุณภัสสรณ์ รังษีกาญจน์ส่อง	สีสนัรราชาทราเวล	089-5834463
คุณภูริตา โตแสง	โรงแรมทอแสงอุบล	097-9462269
คุณวิภาณันท์ จันทะเวช	โรงแรมทอแสงอุบล	061-9719151
นายศักดิ์ดา พิริยะกิจไพบูลย์	นายกสมาคมฯ	081-4707111
ผช.นพรัตน์ กอกหวาน	ททท.อุบลราชธานี	
ผอ.อักษร แสนใหม่	สนง.ท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี	
นายสรสุม กฤษณะจุฑะ	ม.อุบล	
นายสุวัชร ศรีจองแสง	ม.อุบล	

จังหวัดอำนาจเจริญ

ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน/พื้นที่	หมายเลขโทรศัพท์
นายกเทศบาลตำบลชานุมาน		
นายอำเภอชานุมาน		
นางสาววรรณ บุดดีสิงห์		
หัวหน้าการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอำนาจเจริญ		
หัวหน้าสำนักงานจังหวัดอำนาจเจริญ		
นายสกันธ์ บุญวิทย์		
หัวหน้าประชาสัมพันธ์จังหวัดอำนาจเจริญ		

จังหวัดมุกดาหาร

ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน/พื้นที่	หมายเลขโทรศัพท์
นายสัจจา วงศ์กิตติธรร	สมาคมท่องเที่ยวมุกดาหาร	
นายสมศักดิ์ สีบุญเรือง	สมาคมท่องเที่ยวมุกดาหาร	

จังหวัดนครพนม

ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน/พื้นที่	หมายเลขโทรศัพท์
นางสาวนิษฐีย์ โตธนานันท์	บริษัทปิ่นหนึ่งทัวร์	
ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครพนม	ททท.นครพนม	
นายอัครเดช ฮวดคันทะ	ททท.นครพนม	
นางสาววัชรี้ แสงบุญเรือง	มหาวิทยาลัยนครพนม	

จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน/พื้นที่	หมายเลขโทรศัพท์
นายมนตรี พิมพ์ใจ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	